

Dirshu
דרשו'ה' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

מרכז לסינון והכנת חלופות
חינוך

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ומציגים מרתקים

גליון מס' 450

פנינים לפרשת ניצבים וילך פ"ד

שמעתי פעם מאחד מגאוני וצדיקי ירושלים, כי אחד מתלמידי מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל ראה פעם את רבו יושב ומשנן עם את פסוקי המלכויות בלהט ובהתרגשות. כשהבחין ה'חפץ חיים' שהתלמיד מתחקה אחר מעשיו, הסביר לו ה'חפץ חיים' את פשרם...

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א בדברים נפלאים
בשם מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל | ליומא דהילולא כ"ד אלול

פרשת ניצבים - הנקראת תמיד בשבת הסמוכה לראש השנה - מכונה בכתבי גדולי הדורות 'פרשת התשובה', משום שרבים מחלקי עבודת התשובה שביאר רבנו יונה מופיעים בה. נתבונן ונפיק לקח מהפסוקים הקדושים, לקראת יום הדין הבא עלינו לטובה; ולאחר מכן נבאר כמה מענייני עבודת היום למען נדע ונשכיל את המלאכה אשר לפנינו:

בתחילת הפרשה מדברת התורה על גודל העוון להתכחש לאימת הדין ולעשיית התשובה, ואלו דברים מבהילים וחריפים שאין כדוגמתם בהרבה מקומות בתורה: "וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת דְּבַר יְהוָה הָאֵלֹהִים הַזֶּה וְהִתְבַּרַּךְ בְּלִבּוֹ לֵאמֹר שְׁלוֹם יְהוָה לִי כִּי בִשְׁרֹרוֹת לִבִּי אֶלְךָ לְמַעַן סְפוֹת הָרְנוֹה אֶת הַצְּמֵמָה: לֹא יֵאבֶה ה' סִלַּח לוֹ כִּי אֲזַי יַעֲשֶׂן אֶף ה' וְקִנְאָתוֹ בְּאִישׁ הַהוּא וְרִבְצָה בּוֹ כָּל הָאֵלֹהִים הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַזֶּה וּמִתְחַה ה' אֶת שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: וְהִבְדִּילוּ ה' לְרַעַה מִכָּל שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֱלֹהֵי הַבְּרִית הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה". (כט, יח-כ).

מדוע כה חמור הדבר? כי זוהי התעלמות מופגנת! הפניית ראש מכוונת לתוכחה! על זה האדם נתבע תביעה בפני עצמה.

מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, היה מספר כי בימי מלחמת העולם השנייה, כאשר התגלגל עם ישיבתו מהעיירה קלעצק לעיר וילנא, נתנו לו ראשי הקהילה רשות להציץ ברשומות ופנקסי העיר שנכתבו עשרות שנים קודם לכן. רבי אהרן ביקש שיביאו לו את פנקס הקורות מתקופת אדונינו הגאון מוילנא זצ"ל. שם הוא ראה

את המעשה הבא:

פעם נטפלו השלטונות בליטא לגאון מוילנא, העלילו עליו שקרים משקרים שונים והביאוהו למשפט. הגאון אחז מטעמיו שלו, שאין לו לדבר עם השופטים מטוב ועד רע, וכך היה: שאלו אותו, ואין תגובה. דברו אליו, והוא לא התייחס.

חמתם של השופטים בערה בהם, ועל ההתעלמות הזו לבדה פתחו לו תיק חדש על בזיון מערכת המשפט, ופסקו לו עונש חמור יותר

ממה שתוכנן בתחילה.

סוף דבר, הבין הגאון להיכן נוטים הדברים, הוריד את טליתו מראשו וחשף את תפיליו. אך ראו אותם הגויים, קיבלו פחד ואימה, ועזבוהו לנפשו. הן כך אומרים חז"ל (ברכות ו, א): "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ויראו ממך" - אלו תפילין שבראש.

אנו יודעים, עורר רבי אהרן, שמלכותא דרקייעא היא כעין מלכותא דארעא, ומן המעשה הזה רואים עד כמה חמור בזיון מערכת המשפט. אם כך, אדם שיתעלם בראש השנה מהדין הנורא, וישאר באדישותו ביום המשפט יחמיר חלילה את עונשו עשרת מונים. על פי זה הסביר רבי אהרן את פשט לשון הפסוק: "וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבְבוֹ יֵאמֹר שְׁלוֹם יְהִי לִי כִּי בִשְׂרָרוֹת לִבִּי אֵלֶיךָ". על זה גופא "לא יאבה ה' סלוח לו, ורבעה בו כל האלה". אם אדם חושב לעצמו שבאופן אוטומטי הוא יעבור כל שנה ושנה את הדין בשלום, וכביכול אין מקום לדאגה, להכנה ולתשובה, התביעה הזו נוראה אף יותר מעצם העוון!

לצערינו, התופעה הזו נראית מדי פעם במחוזותינו, והיא אינה ניתנת להבנה כלל. אם אנחנו מאמינים בני מאמינים, וסמוכים ובטוחים שאכן כל שנה דנים אותנו מחדש, וכל פעם מי יודע אם נעבור את הדין בשלום - מהיכן השאננות הזו? מהיכן נובעת התחושה של "שלום עלי נפשי"?! הלא זוהי התביעה הגדולה ביותר, ועל כך צועק הפסוק "לא יאבה ה' סלוח לו". נורא!

אך האמת היא שנקודה זו שייכת לכל אחד ואחד. הרי מטבע הדברים, אילו היינו מבינים את העניין לעומקו ובמלוא חומרתו, היה אמור להיות כעת מצב בו לא נוכל לשוחח כלל עם בני אדם. להבדיל, כאשר אדם עומד לפני משפט בשר ודם, ואפילו לא על ענין של נפשות אלא רק על ממון מועט או מרובה - הוא כולו חרד ומתוח, ומתקשה להתרכז בכל דבר אחר.

ומדוע איננו חשים כך בימים הללו? כי בכל אחד מאיתנו יש בחינה מסויימת של "התברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי", רחמנא ליצלן. או שמרגישים בפינה קטנה בלב "כמו ששנה שעברה עברנו, גם השנה נעבור", או שהאדם מדמה לעצמו שהוא יחסית בסדר, ואין לו מה לחשוש...

וממילא אם זה רק לא היה נכון בפני עצמו; הרי אף "מלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון" בשומעם על יום הדין הקרב ובא. אבל מה עם ההתעלמות עצמה? האם מישוהו מוכן לקחת על עצמו את התביעה הנוראה של "התברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי", רחמנא ליצלן?!... ויש לדעת, כי כשם שחמורה היא ההתעלמות - כך מבורכת היא הרצינות ונטילת האחריות לידים. אם האדם שם אל ליבו את חומרת הימים, ומעורר בנפשו את משמעותם העמוקה של יום הדין, וחושש ומפחד מבואו - זה עצמו נחשב לו ליזכות, כי הוא מכבד את המשפט ואת היושב בכיסא המשפט.

ובעצם, מי שיתבונן באמת ובתמים במשמעות יום הדין, חומרתו ועומקו - אין ספק שיגיע לכך בקל. שמעתי על כמה וכמה יראים ושלמים שעשו כל טצדקי בימים אלו כדי לעורר בהם את אימת הדין.

סיפר לי הגאון הצדיק רבי חיים שטיינברג זצ"ל, על גיסו הרה"ג רבי עמרם בלוי, מחברי הנהלת ביד"צ ה'עדה החרדית', כי ראה פעם בחודש אלול את הגאון הצדיק רבי יצחק דוד גוטפרב זצ"ל, מנקיי הדעת ואישי הסגולה בירושלים, כשהוא יושב וממתין בחדר ההמתנה לאולם הדיונים של בית הדין הגדול של ה'עדה החרדית'. לא היה נראה שרבי יצחק דוד ממתין למשהו מסוים, אלא רק מביט לשם ההסתכלות בלבד, והחליט לגשת אליו ולשואלו לפשר הדבר. רבי יצחק דוד ניסה להתחמק, אך רבי עמרם דחק בו עד שנאלץ להסביר: "יום הדין מתקרב, ובאתי להיווכח בעיניי כיצד נראים פניהם של בעלי דין קודם כניסתם לדין"...

"נו, ומה ראיתם?" - התעניין רבי עמרם, ורבי יצחק דוד השיב: "הנה למשל ראיתי אחד שעמד בפתח הבנין חצי שעה ועישן לפחות עשר סיגריות מרוב לחץ... ותוך כדי ניגוש שוב ושוב אל ה'טוען רבני' שלו כדי לדון עימו בטענות שיעלה במהלך הדין... את כל זה רציתי לראות כדי להרגיש מהו דין"...

התבקשתי פעם לעמוד בדין תורה כדי להעיד

ובדידי הוה עובדה. התבקשתי פעם לעמוד בדין תורה כדי להעיד עבור אחד הצדדים. אינני יכול לשכוח את המתח בו הייתי שרוי כשעמדתי לפני הדיינים, זאת למרות שלא הייתי בעל הדבר בעצמו. מרוב בהלה נסתתמו כל טענותי, ובקושי הצלחתי לומר את עדותי. זה המתח הטבעי שיש בבית דין, כל שכן הבעל דין עצמו, וכל שכן כשחיים ומוות תלויים בו!

ודווקא כשמרחיבים בענין זה, חובה להדגיש נקודה חשובה: במתח והפחד כשלעצמם כמעט ואין שום תועלת. להיפך - זה עלול לגרום לייאוש ולרפיון ידים, ולא זו המטרה; כאן אנו עוסקים בהתבוננות המביאה להתעררות מעשית, לדריכות המעירה את האדם מתרדמתו ומאדישותו. מה שמתבקש מאיתנו הוא לגשת לראש השנה ברצינות, בכובד ראש; המתח והפחד מבורכים כשהם מובילים לעשייה נחושה והלהחלטות אמיצות, ולא חלילה חלישות הדעת.

מורי ורבי מרן הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', עוסק בנקודה זו בספר 'ישמרו דעת' בו נדפסו שיחותיו מהשנים האחרונות. כה אמר:

"ברפואת הגוף ידוע, כי רופא שבא לאבחן מחלה חייב להיות רגוע וממוקד, אחרת לא יוכל לעשות את מלאכתו כראוי; וכך גם החולה צריך להיות רגוע ושלו כדי שלא להפריע לאבחנה, ולכן הרופא מרגיע אותו בדברים לפני תהליך הבדיקה.

"כך הוא גם ברפואה רוחנית, אמר רבי דוד. האדם צריך לעשות את המוטל עליו - אבל מצד שני להיות רגוע, לא להתעצב ולא להתבלבל. אדם עצוב הקרוב למבוכה יתקשה לתפקד כראוי, ולא זו הדרך. עליו רק לחשוב במתינות, להתבונן אל תוך עצמו, ולעשות חשבון הנפש איך לתקן את עצמו לאט לאט. בזה, סיים רבי דוד, יש תקוה שיוכל להתעלות".

לדברים שדיברנו, אודות האיכפתיות והיראה מהדין שעל כל אחד

להרגיש בימים אלו, יש קשר ישיר לעבודה המרכזית של יום ראש השנה עצמו, היא - **עבודת המלכויות**.

שמעתי פעם מאחד מגאוני וצדיקי ירושלים, כי אחד מתלמידי מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל ראה פעם את רבו יושב ומשנן עם עצמו כמה ימים לפני ראש השנה את פסוקי המלכויות בלהט ובהתרגשות.

כשהבחין ה'חפץ חיים' שהתלמיד מתחקה אחר מעשיו, הסביר לו ה'חפץ חיים' את פשרם: "הלוא עומדים אנו לפני ראש השנה, בו נקבל על עצמנו שוב עול מלכות שמים. והנה ידועים דברי הגמרא במסכת גיטין (נו, א) אודות רבן יוחנן בן זכאי שנפגש עם הקיסר ואמר לו: 'שלמא עלך מלכא! שלמא עלך מלכא!'. אמר לו הקיסר: חייב אתה מיתה פעמיים, האחד - על כך שאיני מלך ואתה קורא לי מלך! ושנית - על כך שאם אני מלך מדוע התעכבת מלבוא אלי עד עתה. בלשון הגמרא: "אי מלכא אנא, עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי?"

"ולכן לקחתי לעצמי פנאי", הטעים ה'חפץ חיים', "להתכונן כראוי לעבודת המלכויות, להתחבר לפסוקים ולהבינם היטב - עוד קודם ראש השנה, כדי שחלילה לא יטענו כלפי את טענת הקיסר לרבן גמליאל: "אי מלכא אנא, עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי?... אני משתדל לבוא כבר בערב ראש השנה..."

במקהלות החסידים סיפרו

במקהלות החסידים סיפרו אודות הרבי הקדוש רבי אהרן מקרלין זצ"ל, שכאשר הוא היה שומע את החזן מנגן 'המלך' תקפו חרדה גדולה. פעם הוא הסביר על מה הוא כה נחרד. "אני חושש שיטענו עלי בשמים את טענת הקיסר בפני רבן גמליאל: "אי מלכא אנא, עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי?"

זו עבודה שדורשת זמן רב ועבודה, ואינה נקנית ממילא ובבת אחת. הגאון הצדיק רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל היה מכויז את תלמידיו בערב ראש השנה, כך: "צריך לנסות לצייר ציור מוחשי באמונה - במלכות השם יתברך. להתבונן היטב בהנהגת שכר ועונש שבבריא - בעבודת הזכרונות, ולהגיע לאמונה מושלמת בתורה מן השמים - בעבודת השופרות, עד שהאמונה בזה תהא ברורה וחושית, וכל זה לוקח זמן. לכל זה צריך הכנה והתבוננות כבר בימי האלול".

ידועה דרשתו של המשגיח דישיבת חברון הגאון הצדיק רבי ליב חסמן זצ"ל, דרשה אותה נשא בשנתו האחרונה לפני התקיעות בישיבה. הוא הביא דברים נפלאים בשם מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, אשר עבור דורינו השפל הם עומדים בעצם בבסיס עבודת המלכויות.

קיסר רוסיה יצא פעם לסיור ברחבי ממלכתו האדירה, ובכל מקום אליו הגיע נערכה לכבודו קבלת פנים מפוארת. הטקס הראשון התקיים בעיר המלוכה פטרבורג עצמה, וכאיות לעיר הבירה הוא נערך בשלימות, עם כל גינוני המלכות המתבקשים והראויים. בהמשך המסע, התקיימו קבלות פנים בערים חשובות נוספות, כמו מוסקבה למשל, שגם בה נערך מעמד מכובד מאד - אך לא הגיע לרמת ההשקעה והפאר שהיו בפטרבורג. כך המשך הסיור מעיר לעיר, ובכל מקום קבלו את פניו וכבדו אותו לפי ערכם; אמנם ככל

שהתרחק מן המרכז לעבר הפריפריה וליישובים הנידחים יותר פחתו סממני הכבוד וההשקעה בטקסים לכבוד המלכות, אך כולם עשו כל שביכולתם.

המסע נמשך ונמשך, ויום אחד נודע לראש כפר נידח במיוחד כי הקיסר בכבודו ובעצמו עומד לעבור בכפר. הוא נחרד מהידיעה, שכן מנהגם של תושבי המקום הנבערים היה לכבד בזריקת אבנים ושאר מזיקים כל אחד שנקלע בטעות לכפרם...

הוא כינס בבחילות את כל תושבי הכפר לכינוס דחוף, וסיפר להם על הביקור המתקרב. "אין ביכולתנו לכבד את הקיסר או לעשות משהו מכובד עבורו, אבל אבקש ממכם בכל תוקף דבר אחד: רק אל תשליכו אבנים על מרכבתו..."

אמר ה'חפץ חיים' כך: השכינה הקדושה יורדת לעולם בכל ראש השנה - "דרשו השם בהמצאו", אומרים חז"ל, אלו הימים הנוראים. הקדוש ברוך הוא יורד כאן לעולם מן השמים, ונערכות עבורו 'קבלות פנים'. קבלת הפנים הראשונה בעולם היתה אצל האבות שהיו 'מרכבה לשכינה', שיא הדרגה של 'קבלת פנים' כראוי וכנדרש. אחר כך היתה 'קבלת פנים' של משה רבינו והנביאים, שגם היתה ברמה גבוהה שאין לתאר כלל, אבל לא היתה דומה לזו של האבות. וכך בכל דור ודור: תנאים, אמוראים, גאונים, סבוראים, ראשונים ואחרונים - בכל ראש השנה ערכו 'קבלת פנים' לקדוש ברוך הוא, לפי רמת ערכם ודרגתם, וכך גם בדור האחרון שלנו.

ומה דורשים מאיתנו? "נאר ווארף נישט קיין שטיינער", "לפחות רק אל תזרקו אבנים..." "אך בהשם אל תמרודו". לא מבקשים מכם קבלת פנים כמו הראשונים והנביאים. זה לא בדרגה ולא במעמד שלכם - אך לכל הפחות כשהוא נמצא כאן, לא למרוד בו, לא להמרות את פיו! לפחות זה!

עיקר העבודה בראש השנה, הרעים רבי לייב חסמן, הוא לדעת כי יש לנו עסק עם מלך! מלך מלכי המלכים! אנשים מבקשים, מתחננים, מתפללים ומפצרים - הכל צריך ונחוץ, אבל עיקר העבודה צריכה להיות הרגשה של מלכות, שעומדים לפני מלך, מלכו של עולם! עם הכרה זו ניתן לפעול יותר מכל הדברים האחרים, שכן מלך לא קצרה ידו: הוא יכול לתת ולהושיע ללא גבול.

וכיון שזו המטרה שלנו בראש השנה, הרי שדבר ראשון יש להשתדל 'שלא לזרוק אבנים'... 'לב יודע מרת נפשו', וכל אחד צריך לפשפש במעשיו ולבדוק מהו הדבר אותו הוא יעשה לכבודו של המלך שמגיע אליו לביקור. הגם אם תהיה זו התחזקות מועטה, אך העיקר להראות את ההכרה במלכותו יתברך!

עלינו לחשוש ולהיזהר בכל הנהגה שעלולה לסתור את הכרת המלכות, ואת מציאות המלכות. כמה דברים אנשים דשים בעקביהם כל השנה כולה - כעס, לשון הרע, זלזול בתפילה ועוד כהנה וכהנה. זה חמור כל השנה, אבל בראש השנה זה חמור שבעתיים - כי המלך כאן, וכשהמלך כאן אסור לזרוק אבנים! אם לא עושים את העבודה בשלימות, אם אין לנו כוחות ויכולות לעשות את מה שבאמת נדרש ממנו - לפחות נקפיד לא להשליך אבנים על המלך...

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

בסיום זמן החורף הודיע מנהל הכולל כי אינו יכול להחזיק עוד את המעמסה עליו, האברכים הממומים מההודעה על סגירת הכולל ולא ידעו מה יעשו בחודש הבא, הופתעו כאשר אבא זצ"ל קם ואמר שהוא מקבל על עצמו להחזיק את הכולל במחצית השנה הבאה

על עבודת הקודש באלול ובימים הנוראים,

מאת הרה"ג רבי פנחס בידרמאן שליט"א, מנהל רוחני ת"ת פינסק קרלין,

לדמותו של אביו הרה"צ רבי ישראל דב זצ"ל, ראש ישיבת 'דברי אמת', כ"ה אלול תשע"ט

שדקדק בלשון חכמים "כל התחלות קשות ומכאן ואילך יערב לכם", שלכאורה לפי ההתחלה שפתח בעניין של קושי היה לו לסיים "מכאן ואילך יקל עליכם", אלא ללמדנו בא שאכן אף פעם לא יהיה קל, אלא 'יערב' יהיה ערב ונעים, וממילא לא תרגישו את הקושי. ה' יזכנו להרגיש נועם עבודתו ויראתו.

אין שני מלכים בכתר אחד

הגמרא במסכת חולין (ס, ב) מגלה לנו רזי עולם ממה שהיה בעת הבריאה בששת ימי בראשית, שבתחילה ברא הקב"ה שני מאורות שווים בגדולתם ובעוצמתם, השמש והלבנה, ובאה הלבנה וטענה שאי אפשר כך 'אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד', ואמר לה הקב"ה, 'לכי ומעטי את עצמך. וזהו שפתח הכתוב (בראשית א, טז) 'ויעש אלוקים את שני המאורות הגדולים' ומפרש 'את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה' וגו', כי מתחילה היו שניהם גדולים ולאחר מכן הקטין את הלבנה. מימרא זו צריכה תלמוד, כי מאחר שקיבל הקב"ה את טענת הלבנה והצדיק את דבריה שאכן אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד, אם כן למה זה מתחילה נבראו שניהם שווים.

במסיבת הפרישה שנערכה לגנרל הוותיק היוצא לפנסיה מאוחרת בהגיעו לגבורות, התאספו כל מכריו וגם אורחים מזדמנים שנקלע למקום באותה העת. לאחר שסופרו ותוארו בהרחבה כל מעללי ומעשי גבורתו נשאל הגנרל איך הגיע לכושר גופני כזה ששרד בו עשרות שנים.

התחילה הגנרל לתאר ולפרט את האימונים המפרכים שעבר: "מתחילת ימי הטירונות ועד שהגיע להיכן שהגיע, תיאר את המשאות הכבדים שנאלץ לשאת על כתפיו תוך כדי הליכה במסלולים אתגריים קשים ומפרכים, היקיצה מהשינה כמה דקות אחרי שנרדם, הקריאה הבהולה מחדר האוכל תוך כדי הארוחה, וכל זה - סיים בפאתוס מתובל בהערכה עצמית לא מבוטלת, חישל את גופי וחזיק את כוחי ויכולת סיבולתי והביא אותי לפסגות אליהן הגעתי".

"מעניין", הזדעק אחד מן הקהל, "גם אני עברתי את כל זה, נאלצתי לסחוב משאות כבדים הוצרכתי ללכת הליכות קשות ומרוחקות, לא נתנו לי לישון ולא לאכול, וגופי לא רק שלא התחשל אלא להיפך נחלש וכמעט התמוטט, ועד היום אני חי הודות לתרופות שאני נוטל באופן יומיומי, כדי לחזק את גופי המעונה".

הגנרל מסתכל עליו ולא מזהה אותו, הוא נראה אכן בן גילו פחות או יותר, אבל הוא לא זוכר אותו משום שלב בטירונות ובמחנות האימונים, "היכן שרתת הוא שואל אותנו", ומה התברר, הוא עבר את כל זה במחנות העינויים בסיביר...

כי אכן כבר אמר החכם מכל אדם (משלי יח, יד) "רוח איש יכלכל מחלהו" כי רוח האיש ורצונו נותן לו כח וסיבולת לסבול אף את חוליו וחולשותיו, כי זה אשר מרצונו הטה את שכמו לסבול את העול הכבד הרי יש כח בידו לסבלו וממילא הוא הולך ומתחשל, אבל זה אשר הטיילו עליו לאנסו ולמורת רוחו הרי הקושי משבר את גופו ונפשו.

ועכשיו כאשר עומדים אנו לקבל על עצמנו עול מלכות שמים ועל מצוות, יש לנו לדעת שאם נטה שכמ מרצון לקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, הרי רצון זה הוא אשר יתן לנו כח ויוסיף לנו חוזק שנוכל לקיימם כדת וכדין.

ועל זה הדרך שמעתי פעם הבחנה נפלאה מדודי זקני הגה"צ רבי יוסף ציינווירט זצלה"ה מגדולי המחנכים בעיה"ק ירושלים,

שהיה בראשותו עבר מעיה"ק ירושלים לאחת מערי הפריפריה, נשאר הגרא"י לשקוד על תלמודו בביתו לבדו, מיד כאשר שמע על כך רעהו הקרוב אבא ז"ל לא היסס הרבה וקרא לו בכבוד גדול לכהן כראש כולל אצלו.

ולא שמסר לו את הכולל, אלא אבא נשאר להיות העומד על הפקודים כמימים ימימה, מתאמץ למעלה מכוונותיו ומוסר נפשו גופו וכבודו להשיג את התמיכה לעמלי התורה, וכל הפעולות הכרוכות מסביב, ורק את חלק התורני עם כל הגישמאק והנחת שהיה שואב עד כה מפרי עמלו, את זה מסר לגרא"י ערנברג זצ"ל.

יתר על כן, מטבעם של דברים אשר האברכים שהיו מורגלים מימים ימימה לברר ספיקותיהם ולפרש חידושיהם לפני אבא ז"ל, המשיכו גם הלאה אף לאחר שהגיע ראש הכולל החדש שלא היה מוכר להם, עד שקם אבא ז"ל ועשה מעשה, והתחיל ללמוד עם החברותא שלו מסכתא אחרת, ומעכשיו כל הבא אליו היה מתנצל לפניו שהוא עוסק עכשיו בסוגיה אחרת... והיה רבי אברהם יצחק מתפלפל עם האברכים והדברים מאירים כנתינתם מסיני, ואבא יושב מן הצד ורואה ושמח בליבו...

כי אכן אבא ז"ל לא ראה בזה שום ענין של שררה וכבוד אלא שירות, והרי כמה משרתים משמשים יחד במשבצת אחת ואין אחד מפריע לזולתו ולא מעכב, אלא אדרבא מנן ומינך יתקלס עילאה.

קריאת התורה במתנה

אמנם מצאנו לו גם מחשבה אחרת...

לפנות בוקר של שמיני עצרת שמחת תורה תשע"ז לא הרגיש אבא ז"ל בטוב והובהל לבית החולים שערי צדק במצוקה נשימתית, בצהרי החג הגיעו בני נוער עם ספר תורה בידיהם לרקוד הקפות ולשמח את החולים ובני משפחותיהם, לאחר שגמרו את סיבובם ניגש אליהם אבא זצ"ל בשארית כוחותיו והתחנן לפנייהם שיניחו לקרוא את קריאת התורה, בהתחלה לא רצו כל כך, אך כשראו את תחנוניו ועד כמה הדבר בא לו בנפשו נעתרו לכך, ולאחר כמה דקות פרשו טלית של מצוה על אחת המיטות הריקות ששימשה כבימה, ופתחו בקריאת התורה.

במוצאי החג כאשר באתי לבקר את אבא ושמעתי על כך, הרהרתי בלבי, ריבוננו של עולם מי כעמך ישראל, יהודי המובהל בפתאומיות משולחן החג אל בית החולים בניידת טיפול נמרץ ושרוי בסכנת חיים, ועל מה הוא דואג ומהו מבקש, 'קריאת התורה', אשרי העם שככה לו. אך אבא ז"ל רוח אחרת היתה עמו, הוא מצדו שח לי בפנים מאירים, אני יושב ומהרהר כמה זכיתי לכך, איך קבלתי מתנה גדולה זו אשר גם פה בבית החולים לא חסר לי דבר, ועד למיטת חוליי הביאו ספר תורה וזכיתי לשמוע קריאת התורה כדת, אולי בגלל שבכל ימי הנני מתאמץ בכל כוחותיי לשמוע קריאת התורה כראוי, לכן זכיתי שביום השלמת התורה, ביום שמחתה, גם כן אשמע קריאת התורה היכן רק שאני שרוי...

ואם תרצו אין אלו שני חשבונות הפוכים אלא היינו הך, כי אם לעמוד בראשות הכולל היא שירות, הרי קריאת התורה היא מתנה...

ופירשו חכמי המוסר שאין כאן שום שינוי במעשה בראשית, אלא הכל תלוי לפי המחשבה, הקב"ה ברא שני משרתים לשרת את ברואיו ולהאיר להם, ובזה לא מצאנו מעולם ששתי משרתים אינם משרתים בשירות אחד, אדרבא איש לרעהו יעזורו, אלא מכיון שהלבנה ראתה בזה 'מלכות' וטענה כך, לזה אמר לה הקב"ה אני יעדתי אתכם לשרת, אבל אם את רואה בזה מלכות, צדקת בדבריך, כי אכן אין שני מלכים משמשים בכתר אחד.

ואנו לעניינינו נלמד מכאן אורחות חיים ונתיבות מוסר שאכן הכל תלוי לפי המחשבה, יש לך שירות שהנועד לה מחשיבה למלוכה, ויש לך מקבל מלוכה ורואה בו שרות.

המפנה אירע בשלהי חודש אדר ה'תשמ"ח

אחד מן החבורה בכולל האברכים הירושלמי היה אבי מורי הרה"צ רבי ישראל דב [רבי בעריל] בידרמאן זצלה"ה, [גלב"ע כ"ה אלול תשע"ט] אינו מתהדר במעלותיו ואינו מתנשא בייחוסו הרם בהיות נצר טהור לגזע הקודש בית לעלוב כבנו של הרה"ק רבי יעקב יצחק זיע"א מלעלוב - ירושלים, וחתנו כבנו של הגאון הצדיק הנודע רבי נטע ציינווירט זצלה"ה, תפארתו הוא בהיותו "א ישיבה מאן" כדרכם של בני ירושלים של מעלה, אשר תורתם אומנותם ואינם משים מאהלה כל הימים לרבות הלילות, מתהלכים בצדי דרכים בפשטות עממית ובהארט פנים לכל עובר ושב, בצהלה שעל פניהם מחפים הם על היראה העילאית הרוחשת בקרבם, ומסתירים את גאונותם ובקיאיותם בכל חדרי התורה.

המפנה אירע בשלהי חודש אדר ה'תשמ"ח, כאשר בסיום זמן החורף הודיע מנהל הכולל שנשא בעול הכספי כי שוב אינו יכול להחזיק עוד את המעמסה עליו, האברכים ההמומים מן ההודעה על סגירת הכולל והיפרדות החבילה ולא ידעו מה יעשו בחודש הבא הופתעו, כאשר אבא זצ"ל קם מפינתו ואמר שהוא מקבל על עצמו להחזיק את הכולל במחצית השנה הבאה עד חודש אלול. יש לציין שלמעשה החזיק אבא את הכולל למעלה משלשים שנה עד חודש אלול תשע"ט, כאשר בלילה האחרון טרם שנפל על משכבו ממנה לא קם, חתם על המלגות לחודש אב.

בסייעתא דשמיא ראה ברכה בעמלו והכולל התרחב ונתוספו ספסלי בבי מזרשא באברכים מופלגים עמלי תורה, ואף קרא לו שם "ישיבת דברי אמת", כאשר אבא רואה את עולמו בחייו בהרבצת התורה ובפלפול עם חברים מקשיבים כדת של תורה.

אולם הסיפור עדיין לא התחיל...

חברותא קבועה היה לו לאבא ז"ל עשרות שנים עם אחד מגדולי מרביצי התורה בקרתא דשופרייא, הגאון הנודע רבי אברהם יצחק ערנברג זצלה"ה, אשר מלפנים נקרא ע"י כ"ק אדמו"ר רבי מאיר מאמשינוב זיע"א להרביץ תורה בישיבתו, ולאחר מכן שימש כמגיד שיעור בישיבת "מאור עיניים" ובעוד כמה מהיכלי הישיבות בהם העמיד תלמידים לאלפים, גאון זה לא זכה לפרי בטן ל"ע ורגשי נחת רווה מהתלמידים המרובים החשובים כבנים.

ברבות השנים, מחמת כמה וכמה סיבות ובפרט לאחר שהכולל

האב הביא את התינוק ובקול בוכים החל לומר את הפסוקים שאומרים לפני הפדיון, הוא היה צריך להתחיל בברכה ועיניו מלאות דמעות של כאב...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', עם מעשה מדהים שאירע באחרונה בתל אביב, ויש בו לימוד מוסר השכל עצום על חשיבותו של כל יהודי

אתם נצבים היום (כ"ט)

דקות טלפון אחרי טלפון, ואחרי רבע שעה נכנס עוד יהודי, עבר עוד רבע שעה והגיע עוד אחד, הכהן הציע עצמו שיצא לרחובה של עיר ויכניס עוד מספר יהודים, אבל האב הזהיר אותו, כאן אין מה לצאת ישנם סודנים, ואם יש יהודים הם בדרך כלל מאוד לא אוהבים אותנו... בלשון המעטה.

השעה כבר היתה 11.15 בלילה ועדיין הם שמונה יהודים, האבא כבר הצליח לעבור על כל אנשי הקשר שלו... הוא פנה לאביו - סב התינוק וביקש אם יש לו אפשרות לקרוא לאיזה חבר, האב הרים טלפון לגבאי הישיש של בית הכנסת, שעה זו אצל הגבאי היא שעה הרבה יותר קרובה לשעת הקימה שלו מאשר זמן השכיבה שלו... הגבאי שמע ונענה מיד לבקשה, הוא לבש את בגדיו ותוך עשר דקות התייצב בבית הכנסת, הם כרגע תשעה בני אדם, ואין עשירי! אותם מספר אנשים שכן הסכימו להגיע כבר החלו להתמרמר, הם אמרו לאב שיש להם מחר יום עבודה לא שייך שיתעכבו יותר, או שהוא מתחיל בטכס - כלשונם או שהם עוזבים, הכהן לחץ על האב ואמר שתשעה זה יותר מאשר ארבע יש בזה גם ברוב עם, כדאי שיעשה עכשיו את הפדיון אחרת ישאר עם ארבעה בני אדם.

האב הביא את התינוק וממש בקול בוכים החל לומר את הפסוקים שאומרים לפני הפדיון, הכהן שואל אותו מאי בעית טפי, והוא עונה שחפץ הוא בבנו, הוא היה צריך להתחיל בברכה ועיניו מלאות דמעות של כאב על שלא זוכה לקיים זאת ברוב עם. הוא נעצר לפני הברכה, ו---

בפדיון הבן לנכדי נ"ו, הוזמן הרה"ג ר' נחום רפפורט שליט"א לשמש ככהן הפודה את התינוק הבכור. לאחר שנשא דברים בגודל חשיבות מצוות פדיון הבן, סיפר מעשה מפליא של השגחה פרטית שבדידו הווה עובדא.

ביום מן הימים הוזמן לפדיון הבן בתל אביב, הזמן שנקבע הוא ליום ראשון בשעה 9.00 בערב, כמי שרגיל לשעות שנקבעות בשמחות ולחוסר הדיוק שבהם, כיון עצמו לצאת מבני ברק להגיע בשעה 9.30 הפדיון אמור להתקיים בבית כנסת בן 100 שנה בקרבת שכונת שיינקין, הימים ימי הפגנות האנרכיסטים נגד הממשלה, וכדרכם חוסמים כבישים ומשבשים את התנועה, הוא מתקרב לתל אביב והפקקים הולכים ומתארכים, הוא עומד בקשר טלפוני עם אבי הבן, מודיע על איחור שאין ביכולתו לדעת מתי זה יהיה בפועל.

למעשה הוא הגיע בשעה 10.30 לבית כנסת עתיק יומין, הוא ציפה לשמוע קול המולה של החוגגים, אך חוץ מבית כנסת מואר כמעט לא שמע מאומה, כשנכנס הופתע לראות ארבעה אנשים בלבד! הסב, האב, האם וחתן הפדיון, התינוק עצמו.

האב ניגש ושאל אם צריך ע"פ הלכה לקיים את הפדיון בעשרה, הכהן ענה שאין חובה לקיים בעשרה אך כמובן שיש עניין ברוב עם ובפרט מצווה נדירה שלא כל אחד זוכה לה. הצטער האב מאוד, ושח בפני הכהן: מתברר שהוא עצמו שגדל בבית מסורתית בתל אביב זכה לחזור בתשובה והוא גר בקריית ספר, "אם הייתי עושה בקריית ספר היו לי חמישה מניינים", אמר, "אבל אבי ביקש ממני שאבוא לעשות זאת בבית הכנסת בו הוא מתפלל בתל אביב... מי יודע אם אצליח להשיג מניין... חבל שלא עשיתי זאת בקריית ספר".

נטל האב את הטלפון והחל מדפדף באנשי הקשר שלו

הכהן העמיד אותו על טעותו: "לקיים את המצווה ברוב עם זה עניין, זה הידור", אמר לו, "אבל כיבוד אב זה דאורייתא, אין ספק שהרבה יותר רצוי לצרף כיבוד אב למצווה מיוחדת זו מלצרף הידור של רוב עם".

אך האב לא רצה להחמיץ את ה'ברוב עם' וביקש רשות לנסות להביא עוד כמה יהודים, הכהן הסכים והתיישב בצד ללמוד.

נטל האב את הטלפון והחל מדפדף באנשי הקשר שלו חיפש את חבריו מהעבר הגרים עדין בקרבת מקום, הוא הרים במשך עשרות

עלולים בראשונה... נמצא כי יעקב וישראל שניהם הם בכורים שהם ראשונים בסדר הבריאה וזהו שאמר בני בכורי ישראל'.

השל"ה הקדוש מבאר את משמעות התואר "בכור" ריכוז כל האהבה. כידוע אהבת ודאגת הורים מתחלקת בשווה לילדיהם. אם יהיו להורים שני ילדים אהבתם ודאגתם תתחלק לשניהם בשווה. ואם יהיו להם עשרה ילדים תתחלק אהבתם ודאגתם לעשרה חלקים. אבל כשנולד ילד הראשון כל אהבתם ודאגתם מורעפת רק לו. כל כוח ההורות טמון בו.

הכרזת הקב"ה הייתה. אתם רואים שישנם מיליארדי אנשים בעולם. חושבים אתם שבתור בורא עולם אביהם של כל יצורי העולם מתחלקת אהבתי בין כולם. אבל טעות היא בידכם. כי "בני בכורי ישראל" כל יהודי הוא בגדר בני בכורי. כל אהבתי היא רק אליו כל השמחה שיש לי בעולם היא, יש לי בן בכור בעולם, וזה אתה בני בכורי. ומחדש השל"ה דבר נפלא. כך צריך לחוש כל יהודי. כשם שיש לקב"ה שמחה עצומה בעצם היות משה רבינו בעולם. כך הוא שמח בכל יהודי. אמנם מעשי משה רבינו רצויים הרבה יותר משלי. אבל אהבת ה' ושמחתו בקיומי שוה לשמחתו ואהבתו למשה רבינו. פדיון הבן בא לבטא הרבה יותר ממצוות רבות את היותנו קדושים מרחם. כשהקב"ה אומר "כי עם קדוש אתה לה' אלוהיך" פירושו שהוא הפריש אותנו ויחד אותנו בשבילו, חיבר אותנו אליו, "קדש לי כל בכור" הבכורות מבטאים את היחוד שלנו עם הבורא.

הינו מצפים שהיחוד הזה עם הבורא יהיה רק למי שבאמת מסמל את יחודו יתברך בעולם, הלא בכך בחר בנו ה' שנקבל תורתו ויראתו, אבל בדיוק על כך הבטיח השי"ת "לבלתי ידח ממנו ידח" מאז הכרזת השי"ת "בנים אתם לה' אלוהיכם" נעשינו בקשר ביולוגי כביכול עם הבורא, וגם הילד הנידח ביותר הקב"ה מקבץ נדחי עמו ישראל. ולא, שלא נטעה שזהו קשר חד צדדי, קשר ביולוגי הוא קשר הדדי.

הוא סיפר על אותם יהודים בני ספרד

מרוך הגה"צ רבי אלי' לופיאן זצ"ל ביטא זאת בסיפור הבא: הוא סיפר על אותם יהודים בני ספרד שהתמודדו עם רדיפת האינקוויזיציה, חלק עזב את כל רכושו ומשפחתו ועזבו את ספרד, חלק נשארו וקיימו את התורה בסתר, וחלק נשברו ושלחו את ילדיהם למנזר. אחד מאותם ששלחו את בנו למנזר, בעודו ילד קט ממש, הילד גדל כנוצרי גמור מבלי שידע על עברו, הוא טיפס במעלות הכמורה עד שנעשה ראש הכמרים והתמנה לשופט.

חוסר ידיעתו של השופט על עברו הביא אותו להוציא לרעה את דינם של רבים וטובים מבני העם שהובאו לפניו למשפט. ביום מן הימים הביאו לפניו יהודי שנתפס עובר על תקנות האינקוויזיציה ומקיים מצוות והיה צריך לשפוט אותו, אך הוא הרגיש שאיננו יכול לפסוק עליו גזר דין מוות, ירד השופט מכיסאו ונכנס לחדרו להבין מדוע הוא לא מצליח לשפוט את אותו יהודי, לאחר מספר דקות חזר השופט ושוב ניסה לגזור את הדין ולא הצליח וכך חזר הדבר על עצמו שלש פעמים. לאחר הפעם השלישית פנה השופט אל היהודי ושאל אותו 'האם

"הדלת נפתחת" - בדלת נעמד אדם, קשה לתאר את אותו אדם, הר אדם, מפחיד מאוד, שערות ענקיות מתקרזלות לו על הכתפיים, גופו מלא 'קישוטים' מהסוג שלא יורד לעולם, ועגילים גם הם נראו בשפע... הוא נעמד על יד הדלת ומתחיל להסריט את האירוע, אחד הנוכחים רץ אליו ושואל אתה יהודי? ייתכן והוא עובד זר... האורח נפגע, "מה נראה לכם שרק אתם יהודים, אני יהודי וסבא שלי היה רב...".

האב אמר בשמחה את שתי הברכות, נתן את מעות הפדיון לכהן ובאותו רגע האיש יוצא מהמקום לרחוב.

הרב רפפורט ממשיך ומספר: אני הסתקרנתי מאוד, ראיתי כאן השגחה פרטית נפלאה אני חייב לברר מה זה, נתתי נפשי בכפי ורצתי לרחוב לתפוס את הבן אדם, הוא רץ אחריו וקורא צדיק, ה'צדיק' מסתובב לראות מי מנסה להדביק לו שם כזה, והכהן אומר לו תראה אתה עכשיו היית בבית כנסת בפדיון הבן יש סעודת מצוה בא תצטרף איתנו.

הבן אדם מרים את קולו, אני? אני בבית הכנסת, אני לא נכנס לבית כנסת, שלושים שנה אני גר בשכונה אף פעם לא נכנסתי לבית כנסת, מה פתאום שאני ייכנס שוב לבית כנסת? והחל לשפוף אש וגופרית, עד כמה הוא לא אוהב דת ודתיים... מדוע אפוא הפעם כן נכנסת?, תמה הכהן.

והאדם עונה תשובה ששיתקה אותו ממש, הוא חזר ואמר, שלושים שנה אני עובר כל יום ליד בית הכנסת ולא רוצה להיכנס, אבל עכשיו עברתי וקול פנימי אמר לי להיכנס, כמובן שדחיתי אותו, והמשכתי ללכת, הגעתי לסוף הרחוב וקול פנימי צועק לי תיכנס לבית כנסת, לא יודע למה שמעתי לאותו קול, חזרתי את הרחוב חזרה נכנסתי, לא הבנתי כלום מה נעשה שם, רק הוצאתי מיהרתי להסריט ולשלוח לחברים שיראו איפה הייתי!...

מעשה נורא של השגחה פרטית מכל הכיוונים, אדם ששלושים שנה לא מתקרב לביהכ"נ, הימים ימי הפגנות יום יומיות נגד החרדים, ויש לו קול פנימי, אם היה שומע לקול הראשון היה מגיע לתחילת המעמד והוא הרי לא רוצה להישאר, רק צילם ויצא, הפדיון לא היה נעשה בעשרה, הוא ימשיך ללכת עד לסוף הרחוב ויחזור בגלל אותו קול פנימי, וכך הוא מגיע בדיוק לשתי הברכות ומעשה הפדיון יוצא, פלאי פלאים.

אני רוצה לשתף את הקוראים הנכבדים

אם יורשה לי אני רוצה לשתף את הקוראים הנכבדים בהרהורים שהיו לי במשך כמה ימים לאחר ששמעתי את תיאור הסיפור מהרב רפפורט, היה כאן משהו עמוק מאוד.

הגילוי של השי"ת כשבא לפדות את עם ישראל ממצרים הוא "כֹּה אָמַר ה' בְּנֵי בְּכֹרֵי יִשְׂרָאֵל" המהר"ל (גבורת ד' כט) מרחיב לבאר את משמעות הבכורה של עם ישראל. וז"ל:

'קרא ישראל בנו בכורו, רצה לומר כמו שהבכור נקרא ראשית כי הוא ראשית אונו שהוא התחלת הראות כחו של אדם שנגלה בו כחו, כי הבן הוא כחו של אב, כך ישראל הם התחלת גילוי כחו של הקדוש ברוך הוא בעולם הזה, כי העלול מורה על העלה יתברך והם

רגע לפני שהדממתי את המנוע, תנועה אחת של חוסר זהירות ו... פגעת ברכב היוקרת. בבהלה רבה יצאתי החוצה, בתקווה שהמכה לא גרמה נזק, אבל.. 'קוויטש' רציני הופיע על חלקו האחורי של הרכב, וברור היה שעל כזה נזק צריכים לשלם... חיפשנו איזה פתק, והצלחנו למצוא פיסת נייר

כשהכל לטובה ואין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה, ממילא אפשר לקבל בשמחה את כל מה שיבוא עליו

מאת: הרב אברהם פוקס

וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה (ל א)

התורה הקדושה אומרת בפרשתנו "והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה, הברכה והקללה... ושבת עד ה' אלוקיך".

רבינו האור החיים הקדוש, אומר פשט נפלא בפסוק הזה: 'והיה' הרי אנחנו יודעים שהוא לשון שמחה. יהודי צריך לקבל כל מה שקורה לו וכל מה שבא עליו בשמחה, בין אם זו ברכה ובין אם חלילה ההיפך! שהרי התורה כורכת את שני המצבים הללו יחד, וכותבת את שניהם באופן של 'והיה' - לשון שמחה!

והאמת שזה קצת מפליא, איך אפשר לקבל את הקללה בשמחה, הרי היא... קללה! על כך נענה באמצעות המעשה הבא, אותו שמעתי מפיו של ידיד קרוב, שהוא בעל המעשה בכבודו ובעצמו, אמנם עשינו במעשה הזה כמה שינויים כדי לטשטש את הדמויות האמיתיות המעורבות בו:

"היה זה בשלהי חודש אדר, כשקיבלנו הזמנה לבר מצווה שעורך גיסי היקר בחיפה הרחוקה. הנסיעה בתחבורה הציבורית ממקום מגורי לחיפה, כרוכה בלא מעט טלטולים ובטרחה מרובה, ובסופו של דבר גם יוצאת לא זולה במיוחד, והכי הכי חשוב, אם ניסע בתחבורה ציבורית, אנחנו צפויים להגיע באיחור של שעה לאירוע... 'רעייתי אמרה לי מראש שהפעם אנחנו חייבים לבוא מוקדם, היא מאוד לא אוהבת לאחר, בטח לא לשמחה שאח שלה עורך, ובפרט שחלק מבני המשפחה צריכים לצאת מוקדם מהאירוע, והיא רוצה להספיק ולשמוח בחברת האחיות שלה אחרי זמן מה שלא התראו. 'לכן החלטנו לאחר מחשבה מעמיקה, שאין מנוס אלא לשכור רכב למספר שעות, על אף שמדובר בהוצאה לא מבוטלת עבור אברך כולל. הרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה, ולכן יש גבול כמה צריכים להתאמץ לחסוך, לפעמים הדרך הנכונה היא כן לשחרר קצת ולהשתמש בכסף בצורה מושכלת לדברים טובים כמו השתתפות בשמחה של קרובי משפחה.

"יצאנו מוקדם, הסתכנו קצת בדרך, ו... הגענו באיחור סביר של חצי שעה. אבל אז התחילו העניינים להסתבך... מתברר שהאזור עמוס מאוד בכלי רכב חונים, ואין שום אפשרות למצוא שם חנייה ריקה.

ל-אנשי חיפה והצפון שמכירים את שכונת 'הדר', שהפכה לשכונה חרדית לכל דבר, בצורה שלא תאמן, ורק כדי לשבר את האוזן, אציין שבילדותי שם, היינו החרדים היחידים שהתגוררו בבניין, היום בחסדי ה' כל הבניין כולו וגם אלה שסביבו מאוכלס בדיררים שומרי תורה ומצוות כ", אוסיף ואציין שמדובר ברחוב חרמון (מי לא מכיר), רחוב שאינו רחב כלל, אך מחמת העומס של המכוניות ומיעוט החניה בו, כי חניה פרטית בבניין לא קיימת שם כלל עוד מימי אבא חושי, חונים בו משני צידי הכביש, וכדי שהמכוניות יוכלו לנוע בו למרות שאינו רחב, אזי החניה היא חצי על המדרכה, חצי על הכביש - "וכך" ממשיך ידדי לספר "אנו נוסעים את הרחוב לאורכו ולרוחבו שוב ושוב, ולא מצאנו בשום אופן מקום לחנות בו. עברנו לרחוב המקביל ולזה שמקביל מהצד השני, וכך נסענו לאט לאט את כל הרחובות הסמוכים, אבל אין שום חניה. עברו עשר דקות, רבע שעה, ועדיין לא נושענו, והנה אחרי כמעט עשרים דקות של חיפוש חסר תוחלת, כשהילדים כבר עצבניים ומפלס הלחץ מגיע לשיאו, אנחנו רואים רכב יוצא ממקום החניה. מתקרבים במהירות ופוחדים להתאכזב ולגלות שזו היתה חניית נכה, ו... הפלא ופלא, חניה חוקית לכל דבר ועניין!

דא עקא, היה קצת קשה להשתחל פנימה, כי ממש בסמוך, חנה

מראש השנה ועד ראש השנה, וממילא אין לנו מה לחשוש מחסרון הכסף, מה שמגיע לנו נקבל ומה שאנחנו צריכים לשלם, נשלם!

הטלפון מצד הניזק לא איחר לבוא

הטלפון מצד הניזק לא איחר לבוא. רעייתו של בעל הרכב התקשרה, הוא מינה אותה להיות ה'פרויקטורית' שתטפל בעניין, ואני העברתי אותה בשמחה רבה לרעייתי שמונתה להיות 'פרויקטורית' מטעמי. נשים נוהגות לומר שכל המלחמות בעולם פרצו רק בגלל שגברים מנהיגים את המדינות ומנהלים את המדינות, נשים בחיים לא היו נכנסות לכאלו מלחמות עקובות מדם, נו... אדרבה ואדרבה, יתנהלו הנשים זו מול זו, ושלוש על ישראל.

הגברת הסבירה שהמכה גרמה להם עוגמת נפש מרובה, שהרי מדובר ברכב חדש ונוצץ, ואף שבאמת לא מדובר בנוק מהותי שפוגע ביכולותיו של הרכב, אבל המראה של המכונית מאוד חשוב להם, והם אפילו שילמו יקר יותר כדי לקבל רכב עם מראה מושלם. מה גם, כשבאים למכור מכונית, כל מכה וכל שריטה מורידה במחיר שלו, ויש כאן נזק ממוני ממשי.

רעייתי התנצלה מעומק הלב על התקלה שיצאה מתחת ידיו, והסבירה שאנחנו מוכנים לשלם כאשר ישית עלינו בעל האשה, אין לנו שום רצון להתחמק מהאחריות למעשה.

לפני שנכנסו לגופם של דברים, ביקשה התובעת להבין רק דבר אחד: "למה השארתם שני פתקים???"

אשתי הסבירה לה שבתחילה שמנו פתק קטן, כי לא מצאנו משהו אחר, ולאחר מכן חשבנו שאולי הוא יאבד או שלא ישימו לב אליו, ולכן התאמצנו למצוא משהו אחר, עד שלבסוף חרטנו על גבי הקרטון את ההתנצלות המדוברת.

לאברך זה לא קל לשלם 1,000 שקלים

באותו יום אחה"צ כבר הגיע טלפון נוסף. מתברר שהם הלכו למוסך הרשמי של יצרנית הרכב, כדי לקבל הצעת מחיר לתיקון, ובמוסכים הרשמיים, למי שמכיר, המחירים כפולים ומכופלים. רעייתי הסבירה לה שבדקנו ויש בחיפה מוסך מצוין שעושה את עובדה עבודה במחיר זול בהרבה, והם דווקא שיתפו פעולה: "בסדר גמור, ראינו שאתם משתדלים מאוד לפצות אותנו, אפילו שמתם שני פתקים, לכן אנחנו נעשה מאמץ שייצא לכם כמה שיותר זול".

מספר ימים לאחר מכן כבר התייצבו במוסך השני, שאכן נתן הצעת מחיר זולה מאוד, אבל הסביר שצריכים להשאיר את האוטו במוסך למשך יום עבודה, ומאחר והימים היו ימי ערב פסח, הם כבר דחו את הטיפול בנושא לאחר הפסח.

יום אחרי פסח, הגיע טלפון נוסף: "אני רק רוצה לוודא, אתם יודעים לכך שהאוטו ייכנס בימים הקרובים לטיפול ואתם תצטרכו לשלם, כן?!", שיחת בירור קלאסית שנועדה 'למשש את הדופק' ולוודא שאנחנו עדיין מוכנים לשלם. כמובן שהתשובה היתה חיובית. בהחלט, נשלם כמה שצריך!".

"רעייתי הוסיפה ואמרה לה, "מאחר וכבר שוחחתי עם הפחח ההוא,

רכב יוקרה, באופן לא חוקי. חציו על הכביש, חציו על המדרכה, ועוד במקום המסומן ב'אדום לבן'. הצורה בה חנה, הפריעה לכניסה לחנייה עצמה, אבל שיערתי בדעתי שאצליח להיכנס בלי לפגוע בו, ואכן השתחלתי עם הרכב אל מקום החניה, ותמרנתי מעט אחורה וקדימה כדי להתמקם בצורה טובה בלי שהרכב יבלוט החוצה אל תוך הכביש.

רגע לפני שהדממתי את המנוע, תנועה אחת של חוסר זהירות ו... פגעתי בו, ברכב היוקרתי. בבהלה רבה יצאתי החוצה, בתקווה שהמכה לא גרמה נזק, אבל היא גרמה נזק, 'קווטש' רציני הופיע על חלקו האחורי של הרכב, וברור היה שעל כזה נזק צריכים לשלם...

חיפשנו איזה פתק, והצלחנו למצוא פיסת נייר, הצלחתי לכתוב בכתב קטן וצפוף את שמי ומספר הטלפון שלי, והצמדתי לאוטו שהזקתי, מתחת למגב, כמקובל במקרים כאלו.

הלכנו לבר מצוה בלב כבד, גם שילמנו על שכירות הרכב, גם גרמנו עכשיו נזק שקשה לדעת בכמה הוא יסתכם, וגם איחרנו לבר מצווה ביותר משעה...

אבל השתדלנו לשכוח מהמקרה, להתחזק באמונה שלמה ש'מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה', ולשמוח בשמחתו של חתן בר המצווה.

התחלנו לחפש דף כלשהו

כשיצאנו מהאירוע, שוב הסתכלנו על הרכב שניזוק, בדקנו מפה ומשם, ולבסוף אמרה לי רעייתי שהפתק שהנחתי שם מקודם, קטן מדי: "תראה איזה פתק קטן? לא בטוח שהם ישימו לב בכלל ששמנו כאן פתק, אולי הוא בכלל יאבד עוד לפני שיבחנו בו!".

התחלנו לחפש דף כלשהו, ולבסוף איתרנו קרטון גדול, ענק, חרטתי עליו עם העט שאני מאוד מתנצל וכמובן את השם ומספר הטלפון, והצמדנו לרכב מצדו השני, גם הפעם באמצעות המגב.

נסענו לדרכינו, ולמחרת בבוקר התחלנו לעשות בירור כמה עולה תיקון של נזק כזה, הגיס החיפאי הפנה אותנו לפחח רכב מאוד מקצועי וזול יחסית, והוא אמר לנו שכדי לדעת צריכים לפתוח ולראות אם לא אירע נזק פנימי, אבל על פניו מדובר בתיקון שיעלה בין 800 לאלף שקלים, כי צריכים לפרק את החלק ולדחוק אותו מבפנים החוצה, ולאחר מכן לשייף ולצבוע ולחבר בחזרה, יש פה עבודה, וזה עולה בהתאם.

במקביל התקשרתי גם לדיין כדי לשאול אותו אם אני באמת חייב בתשלום, שהרי יש כלל שמי שמשאיר את רכשו במקום שלא היה לו רשות, והוזק, אין חיוב לשלם את הנזק, וכאן הרי החנייה היתה ב'אדום-לבן', הדיין הבהיר שהוא לא יכול לשמוע צד אחד, אבל באופן כללי הטענה שלי צודקת, אלא שבמקרה כזה צריכים לקבל פירוט מלא של זירת האירוע, כי יכולים להיות כל מיני פרטי פרטים שיכולים לשנות את הדין.

אבל בעצה אחת עם רעייתי, החלטנו שאנחנו לא מחפשים 'פטורים', ושנחננו 'הולכים על בטוח'. עשינו נזק, אנחנו מתכוונים לשלם אותו, נקודה! כמה שיעלה יעלה, הרי הקב"ה קוצב את מזונותיו של אדם

אבל מאז כבר עברו כמה שבועות והתרגלנו, זה כבר פחות דחוף לנו לתקן אותו. אם נרצה למכור אותו ובגלל תהיה ירידת ערך, נחשוב שוב אולי לבקש ממכם השתתפות, אבל עכשיו אנחנו הרי לא הולכים למכור את המכונית, למה לקחת מאברך את פת לחמו כדי שלנו יהיה אוטו יפה יותר? זה עשה לנו הרגשה לא טובה. היה לנו קשה לוותר לחלוטין, לכן לא התקשרתי לומר לך שאני מוחלים לכם לגמרי על החוב, אלא פשוט החלטנו לתת לזה לשקוע, ובינתיים לא לעשות כלום.

לפני מספר ימים נסענו בכביש החוף, בדרך לחיפה אחרי ביקור במרכז, ופתאום הגיעה מאחורה מכונית אחרת במהירות גבוהה ופשוט פגעה באוטו שלנו בעוצמה, כל החלק האחורי התרסק, המכונית עפה קדימה ובקושי הצלחנו לעצור, הבהילו אותנו לבית החולים, השאירו אותנו לאשפוז למשך יממה שלמה לצורך בדיקות מקיפות, כי המכונית ספגה כזאת מכה חזקה שפשוט לא האמינו שיצאנו מזה בלי פגע, אבל ב"ה יצאנו מזה בלי שום פגיעה בגוף, בריאים ושלמים כאילו לא אירע דבר. המכונית לעומת זאת נשלחה הישר למוסך הרשמי של היצרן לצורך בדיקה ותיקון, ושם החליטו שצריכים להחליף את כל החלק האחורי של הרכב בחלקי חילוף מקוריים הישר מהיצרן - כך שגם המכה הקטנה שהיתה באוטו קודם לכן, נעלמה כלא היתה. אם היינו מתקנים את האוטו באלף שקל, הכסף פשוט היה הולך לפח!

הוסיפה הגב' ואמרה: "אני חשבת באותה העת, שאני עושה מעשה ממש נאצל כשאני משכנעת את בעלי שאין צורך לתקן את האוטו ושכדאי לנו לוותר לכם, אבל האמת שמי שהרוויח מכך בראש ובראשונה זה אנחנו - ה'וויתור' הזה על מכה בחלקו האחורי של האוטו, גרם לכך שנגד כל הסיכויים, יצאנו ללא פגע כשהאוטו ספג מכה חזקה בצדו האחורי, ואילו הוויתור שעשינו התברר שהוא בכלל לא ויתור, הוא תוקן והאוטו שוב נראה חדש בלי שום שריטה! מסתבר שמוויתור, רק מרוויחים!"

זו היא אם כן התשובה לתמיהתנו. יהודי שחי בהבנה תמידית שכל הקורות אותו הן מעשיו של הקב"ה, וכל הפסד כספי או אחר, הוא חלק מתוכנית גדולה ורחבה יותר, כשבסופו של דבר הכל לטובה ואין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה, ממילא אפשר לקבל בשמחה את כל מה שיבוא עליו, ובעז"ה נזכה שתכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה.

אני כבר אסתדר איתו גם על התשלום. פשוט תשימו את האוטו בתיקון ואני כבר אשלם לו ישירות!"

הגברת שמחה מאוד לשמוע, אבל היא שמה לב שלתשובה הזאת של אשתי, התלוותה גם אנחה קלה. היא קצת נבהלה: "מה קרה?", היא שאלה, "למה האנחה הזאת?". רעייתי השיבה לה שלא קרה כלום, ב"ה הכל בסדר, פשוט למשפחת אברך זה לא קל לשלם 1,000 שקלים עבור הוצאה חריגה מיד אחרי פסח. אבל לא חשוב, הבטחנו לשלם ונעמוד בדיבורינו בעז"ה, האנחה לא היתה אמורה להישמע בכלל מהצד השני של הקו... למעשה בכלל לא הייתי צריכה להתאנח, הרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, כך שלאירוע הזה לא תהיה באמת השפעה על המאזן השנתי שלנו.

מאז דמם הטלפון. היא לא התקשרה יותר. רעייתי שאלה אותי מה דעתך, אם אנחנו צריכים ליצור איתם קשר באופן יזום, או שכל עוד הם לא פונים לדבר איתנו על המשך הטיפול, אין צורך שאנחנו ניזום את הפנייה מצדנו?

השבת לי לה שמאחר ואנחנו עשינו את כל המוטל עלינו, ואף יותר מכך כי כאמור יש היתכנות גבוהה מאוד שאנחנו פטורים בכלל מלשלם, ומאחר ואנחנו יודעים שיש להם את מספר הטלפון שלנו והם יודעים איך לפנות אלינו, אין עוד סיבה שנתאמץ במיוחד לרדוף אחריהם כדי לשלם להם. כשיצרו את הכסף, שיפנו אלינו ונשלם לפי הצורך!

שאינ לי לב לקחת מכם אלף שקל!

עברו מאז ארבעה חודשים תמימים, והסיפור נשכח מלב, והנה פתאום, בתחילת חודש אלול, רגע אחרי שנת הלימודים, הטלפון מצלצל... נוות ביתי נאנחה הפעם אנחה עמוקה עוד יותר. הרי יוקר המחיה האמיר מאוד בתקופה האחרונה, הוצאות החופש הן לא קלות, וההוצאות של תחילת שנת לימודים מכבידות מאוד, כשממש מעבר לפינה כבר מגיעות ההוצאות של הימים הנוראים וחג הסוכות, זה ממש לא זמן מתאים לשלם על נזקים ישנים, סכום של כאלף שקלים... אבל, אנחנו לא בורחים מאחריות! היא חיזקה בלבה את המחשבה על כך שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד ראש השנה ו... ענתה לטלפון.

הגב' החיפאית סיפרה לה מה גרם לכך שהיא מתקשרת רק עכשיו... "כשאני שמעתי את האנחה הזאת, של אשת אברך", הסבירה, "אמרת לי לבעלי, שאין לי לב לקחת מכם אלף שקל! נכון, המכה הזאת באוטו הציקה לנו מאוד בהתחלה, זה פגע בנראות של הרכב,

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח **בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל** זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

המבצע מוגבל!! כל הקודם זוכה!!

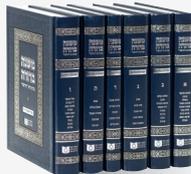
Dirshu
דרשה ודעה
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

תורמים וזוכים ללא הגרלה!

המבצע הגדול לחודש אלול

תורמים לארגון 'אחינו' זרוע החיזוק של 'דרשו' ולהפצת גליון 'לקראת שבת' ומקבלים מ'דרשו' מתנות ענק!!

סט 'משנה ברורה' 6 כרכים כריכה קשה
הכרך החדש! 'מועד לדוד' על המועדים
סה"כ שווי המתנות 467 ₪

תרום 23 ₪ לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 299 ₪
וקבל במתנה

1.

סט 'משנה ברורה' 6 כרכים כריכה קשה
הכרך החדש! 'מועד לדוד' על המועדים
ספר המפתח על המשנ"ב
סה"כ שווי המתנות 530 ₪

תרום 24 ₪ לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה 336 ₪
וקבל במתנה

2.

סט 'משנה ברורה' 39 כרכים כריכה רכה - פורמט כיס
ספר המפתח על המשנ"ב
סה"כ שווי המתנות 387 ₪

תרום 23 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 276 ₪
וקבל במתנה

3.

סט 'משנה ברורה' 19 כרכים כריכה רכה - פורמט רגיל
ספר המפתח על המשנ"ב
הכרך החדש! 'מועד לדוד' על המועדים
סה"כ שווי המתנות 404 ₪

תרום 23 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 276 ₪
וקבל במתנה

4.

סט 'משנה ברורה' 6 כרכים כריכה קשה
ספר המפתח על המשנ"ב
שו"ע יו"ד כרך ט' + שו"ע יו"ד כרך י'
הכרך החדש! 'מועד לדוד' על המועדים
סה"כ שווי המתנות 828 ₪

תרום 28 ₪ לחודש
למשך 15 חודשים
סך כל התרומה 420 ₪
וקבל במתנה

5.

איך תורמים? בכל עמדות 'נדרים פלוס' או במוקד 'דרשו' 02-5609000

MARKOVER

"אבל כשהגיע ראש השנה, אמרתי לעצמי, מאי האי? יש כאן קבוצה של יהודים שנמצאת ב'אירועי ראש השנה', והם לא שומעים בכלל תקיעת שופר! לקחתי את השופר שלי והגעתי אל תוך האירוע שערך המיסיון..."

פעיל הקירוב וגבאי הצדקה הרב יוחנן בריזל, מספר על ימי ראש השנה שעשה באוקראינה, ועל מקרים מיוחדים של יהודים שהתקרבו לאביהם שבשמים

אליעזר (לייזר) רוט

בימי הרחמים והסליחות, עם התקרב הימים הנוראים, ביקשנו להביא בפניכם פרק נוסף מזיכרונותיו של פעיל הקירוב הרב יוחנן בריזל, שמשך עשרות שנים היה יוצא לאוקראינה בחגים ובמהלך השנה, לקרב יהודים לאביהם שבשמים. ביקשנו ממנו לספר לנו על ימי ראש השנה בניכר, יחד עם יהודים שרובם המוחלט לא מסוגלים לקרוא ממחזור שאינו מתורגם לרוסית. הרב בריזל ניאות לשתף אותנו בזכרונותיו המיוחדים, כאשר תחזינה עיניכם:

"בין הצעירים היהודים הרבים שבאו לקעמפים שלנו, היה אחד שנצרב בזכרוני היטב בגלל המעשה שאספר בשורות הבאות בסייעתא דשמיא", אומר הרב בריזל.

"אותו יהודי, נקרא לו סאשה לצורך העניין, הגיע לקעמפ מאחת העיירות הרחוקות. הוא היה בן 14 או 15 ולא היה לו שמץ של מושג ביהדות, הוא לא ידע בכלל מה זה אומר 'להיות יהודי', חוץ מעצם העובדה שהמשפחה שלו באה ממוצא יהודי. כמו שיש קווקזים, יש רוסים, יש אוקראינים, יש גם יהודים.

"היה זה אחרי ההתפרקות של ברית המועצות. הוא לא היה היחיד במצב הזה, גם ההורים שלו גדלו תחת המשטר הקומוניסטי, כך שהוא כבר היה ממש מרוחק מכל זיק של יהדות.

"אבל בקעמפ שלנו שהיה בחודש אב, דיברנו איתם על יהדות, הכנסנו להם מושגים, הכרנו להם את עולם התורה והמצוות, ובעיקר הכנו אותם לקראת הימים הנוראים. זה תפס את סאשה מאוד חזק. "בתוך הדברים תיאר אחד מדריכים לחניכים את המושג של 'זכור ברית', שכשמתקרב ראש השנה אנחנו מזכירים לקב"ה את הקשר שיש בינינו לבינו, את הברית שכרת עם אברהם אבינו, ושעד היום כל יהודי שנולד לו ילד מל אותו ומכניס אותו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, והברית הזאת, הקשר הזה, מעלה את זיכרונו לטובה לפני אדון עולם בראש השנה וביום הכיפורים.

"סאשה החליט שהוא רוצה להיכנס לתלמוד התורה היהודי, והשיג את הסכמת הוריו. לא זו בלבד, אלא שהוא גם הצליח לשכנע את ההורים שלו לבוא לראש השנה ויום הכיפורים ולעשות אותם בחיק הקהילה היהודית, לראשונה בחייהם.

"כל אותו חודש אלול הוא היה מאוד מאוד נרגש לקראת ראש השנה, אבל היתה לו בעיה אחת... הוא לא היה נימול. "אני רוצה להיכנס בבריתו של אברהם אבינו", היה מבקש, ואנחנו אמרנו לו שאנחנו עובדים על זה ומארגנים מוהל שיבוא ויעשה במרוכז כמה בריתות.

"הוא לא ויתר ולא הסכים לחכות. "בראש השנה אני חייב להיות אחרי הברית", אמר. אולי יותר נכון לומר דרש. הוא ממש עמד על כך שנוזר הליכים כדי שעד ראש השנה הוא כבר יהיה אחרי הברית. "כמובן שאנחנו מאוד התרגשנו מזה שנער יהודי מעוניין כל כך להיכנס בבריתו של אברהם אבינו, בזכות אותו מדריך שדיבר עם כזה רגש חזק על הנושא של אמירת הסליחות ב'זכור ברית', והכניס בלבנו את הרצון העז לעשות ברית בהקדם.

ואכן ערכנו לו ברית, הוא סבל מכאבים עזים, אבל לא הפסיק לשיר ולשמוח. הוא אמר שהוא מרגיש שזה מרומם אותו, שהוא משלם בכאב פיזי כדי ליהנות מהתעלות רוחנית.

"הבחור הזה, בלי עין הרע, זכה להתעלות בתורה וביראת שמים,

"הסדר היה שה'קעמפ' מסתיים בראש חודש אלול. מי מהחניכים שרצה בכך, יכול היה להיכנס באופן מידי ללימוד בתלמוד התורה היהודי שהקמנו בכמה מקומות באוקראינה, חלקם עם תנאי פנימייה. מי שלא רצה, היה חוזר לביתו ממשך בבית הספר האוקראיני, עד לקעמפ של שנה הבאה.

הסיפור בסקווירא. ויניצא היא עיר גדולה ומרכזית, ויש שם גם אוניברסיטה גדולה שבה לומדים לא מעט סטודנטים יהודים. "לעומת זאת, בית הכנסת של הקהילה היהודית בוניצא מרוחק מהאוניברסיטה כתשעה קילומטרים. אנחנו מיקדנו את הפעילות שלנו דווקא בסמוך לאוניברסיטה, ומשם היינו נוסעים כל פעם לבית הכנסת ברכב. בשבתות היינו צריכים לצעוד את המרחק האדיר הזה ברגל, ועשינו זאת בשמחה. הסטודנטים היהודים ראו אותי, שהייתי מבוגר מהם בכמה שנים טובות, כשאני צועד ברגל, וזה "השפיע עליהם, היו כמה וכמה סטודנטים שבראש השנה צעדו איתי לשמוע תקיעת שופר בבית הכנסת, רק בגלל שהם העריכו את זה שאני לא מתפשר וצועד ברגל את כל המרחק הזה.

"בכל אופן, פעם אחת התחלנו להתארגן לראש השנה, דאגנו לתלות מודעות המבשרות על כך שמתארגנת פעילות יהודית, עם סעודות החג והתפילות, והתברר לנו שאנחנו לא היחידים בשטח. יש עוד מישהו שתולה מודעות... המיסיון הנוצרי. הם התחזו ליהודים, והזמינו את יהודי ויניצא לאירועי ראש השנה כמיטב המסורת, כשמהטרה היתה להחדיר באותם אירועים מסרים כפריים רח"ל.

"מה אנחנו יכולים לעשות? שום דבר! אין לנו דרך להיאבק במיסיון במדינה שהיא כולה נוצרית... שתקנו.

"אבל כשהגיע ראש השנה, אמרתי לעצמי, מאי האי? יש כאן קבוצה של יהודים שנמצאת ב'אירועי ראש השנה', והם לא שומעים בכלל תקיעת שופר! לקחתי את השופר שלי והגעתי אל תוך האירוע שערך המיסיון...

"המארגנים הגויים כעסו מאוד שבאתי, אבל הם לא יכלו להגיד כלום, כי הם הרי הציגו את האירוע כפעילות ליהודים. אם יהודי המקום יראו שהם מגרשים משם יהודי עם זקן, פיאות וטלית, זה יחשוף כמובן שהם לא יהודים... נכנסתי פנימה, נשאתי דרשה בפני היהודים, ותקעתי בשופר...

"לאחר מכן ניגשתי למארגנים ונזפתתי בהם. אמרתי להם, תגידו, חסר לכם נוצרים בעיר שאתם רצים אחרי היהודים? יש כאן מאות אלפי נוצרים שאין להם שום קשר לנצרות ואיתם אתם בכלל לא מדברים, רק קומץ של יהודים, זה מה שמושך אתכם?

"שנה לאחר מכן, הם ניסו להתחכם, והעבירו את האירועים לאולם אחר שנמצא במרחק הליכה של שעה מהמקום שבו אנחנו התפללנו. אבל אני לא נכנעתי, צעדתי שעה שלימה, נכנסתי לשם בשמחה וריקודים, נשאתי דרשה ותקעתי בשופר.

"בשנה השלישית הם כבר עשו את האירוע שלהם מחוץ לעיר, במרחק של מספר שעות הליכה, כמובן שלא יכולתי ללכת לשם, אבל גם תושבי ויניצא היהודים ברובם לא נדדו אחרי המיסיונרים אל מחוץ לעיר, וכך בעצם הצטמצם הנזק באופן משמעותי".

הוא הפך לתלמיד חכם מופלג, הקים בית כשר בישראל, ולימים היה לראש כולל ומרביץ תורה באחת ממדינות הים, כשהוא מוסר במקביל שיעורים תורניים ברמה גבוהה מאוד ליהודים כמוני וכמוכם שנולדו וגדלו בבתי חרדיים, ובמקביל גם מוסר שיעורים ברוסית ליהודים שלא זכו לכך, ושכמהו נולדו למשפחות שבהן לא יודעים הרבה על יהדות, תורה ומצוות".

שנה אחת הגיע כומר לבית הכנסת שלנו

"תוך כדי הסיפור על היהודי הזה, אני נזכר במעשה נוסף שאירע עמנו, בעיר סקווירא השוכנת בין קייב לאומן. שנה אחת הגיע כומר לבית הכנסת שלנו, בראש השנה. כומר!

"אנחנו שאלנו מה הוא עושה פה, והתברר לנו שהכומר הזה הוא כנראה יהודי... "

"הוא נולד בשיא שליטת הקומוניסטים, ההורים שלו הצליחו להתערוות באיזו עיירה ולא ידעו שהם יהודים, ולכן הם גם החליטו לא לספר לילד שלהם שהוא יהודי. הוא גדל כמו כל ילד אוקראיני וקיבל חינוך סובייטי קלאסי. הוא היה מאוד מוכשר ונמשך ללימודי דת, ומשום שחשב שהוא נוצרי כמו כל האזרחים האחרים באוקראינה, הוא פנה ללימודי כמורה ונהיה כומר.

"ביום מן הימים הוא עשה איזשהו מחקר ובדק מי היה הסבא ומי היתה הסבתא שלו, וגילה שהוא יהודי... "

"הוא התגורר במרחק של מאות קילומטרים מסקווירא, אבל היה לו איזה חבר אחד יהודי שהתגורר בעיר, וכשהוא גילה שהוא יהודי הוא יצר קשר עם החבר הזה כדי לשתף אותו בתגלית, והוא, החבר שכנע אותו לבוא לראש השנה בסקווירא... "

"אנחנו השתדלנו לקרב אותו כמה שאפשר, אבל הבנו שהוא בעצם כומר והוא בא לכאן רק כדי לגשש ולראות מה זה אומר להיות יהודי ואיך נראה ראש השנה אצל היהודים. הוא בא בעיקר מתוך סקרנות.

"למרבה ההפתעה שלנו, כשהגענו לשם לעשות את ראש השנה שנה אחרי, שוב גילינו אותו בין הקהל, והתברר לנו שבמשך השנה הוא עשה כמה צעדים נוספים והתחיל להתעניין ביהדות בצורה משמעותית מאוד.

"בסופו של דבר הוא הפסיק את עבודתו ככומר, והפך לבעל תשובה גמור. האמת שלא היה לנו קשר מאוד חזק איתו, חוץ מאותן תפילות בראש השנה. את ההתקרבות שלו הוא עשה לבד. למיטב ידיעתך הוא גר היום בארה"ב, יהודי כשר וירא שמים".

הם התחזו ליהודים, והזמינו את יהודי ויניצא לאירועי ראש השנה

"ואם בראש השנה עסקינו, אני אספר על מאבק קשה שהיה לנו במשך מספר שנים, עם המיסיון הנוצרי.

"התארגנו לערוך ראש השנה בעיר ויניצא, זה היה כמה שנים אחרי

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

יצא לי כבר כמה וכמה פעמים להיות שם בשבתות, גם בשמחות כשנולדו ילדים ב"ה, וגם כשהייתי מאושפז במקום, ובכל פעם מחדש התפעמתי מהרמה המופלאה של המזון. אפילו בבתי מלון יוקרתיים לא נותנים כזאת סעודת שבת כמו שם. ומה שהכי מדהים זה שאנשים בכלל לא יודעים מי עומד מאחורי כל היוזמה הזאת, כי הוא עושה את זה כמעט בחשאי

מגיד השיעורים הרה"ג ר' עמרם בינעט:

כשאנחנו עושים משהו בשביל השני, צריכים לעשות את זה בצורה הכי טובה שאפשר

באמתחתי עצה טובה שאותה אני רוצה לשתף עם הציבור, וכל אחד יעשה כחוכמתו וכהבנתו בעניין.

לפני מספר שבועות פורסם כאן מעל גבי הגיליון מאמר ובו 'טיפים' למלמדים ומחנכים, כיצד להתנהג ביום הראשון ללימודים, כדי להתחיל את שנת הלימודים החדשה ברגל ימין.

בחסדי שמים היתה לזה תועלת גדולה והמאמר הופץ בתלמודי תורה ובתי ספר רבים, בחמלת ה' עלי.

קיבלתי תגובות רבות, אבל אחת מהן תפסה אותי חזק במיוחד. "אולי תכתוב מאמר כזה גם להורים", הציע לי אחד המלמדים שקרא את המאמר, "כן, זה מאוד עזר לי, אבל אני חושב שיש דברים שגם להורים כדאי לדעת איך מתנהגים מול הילד, ואיך דואגים ליצור מצב שבו המלמד יכול להשפיע עליו לטובה".

האמת שהוא צודק, ואכן בעבר כתבתי מאמר בסגנון זה. ובכל זאת, הרגשתי שהמלמד הזה כאוב, ולכן שאלתי אותו, תגידי לי מה ה'טיפ' הראשון שהיית רוצה שאתן להורים???

השיב לי המלמד בגילוי לב, מה מציק לו:

"תשמע, אני כבר 15 שנה מלמד, ובמשך השנים קיבלתי הרבה

התורה הקדושה נותנת לנו בפרשה את אחד היסודות החשובים ביותר ביהדות: "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום... לא בשמים היא, ולא מעבר לים היא, כי קרוב אליך הדבר מאוד בפך ובלבבך לעשותו".

אבל מה הפשט 'המצוה הזאת'? על איזו מצוה מדברת התורה? יש מחלוקת ראשונים בעניין. יש אומרים שהכוונה היא על מצוות התשובה שבה עוסקת התורה בפסוקים הקודמים, ויש מן הראשונים שמפרשים שהכוונה על כל מצוות התורה, כל המצוות הן לא מעבר לים ולא בשמים. אמנם יש מצוות שבאמת אנחנו לא יכולים לקיימן, כמו מי שנמצא בחו"ל ואינו יכול לקיים את המצוות התלויות בארץ כי היא מעבר לים, אבל הרי יש לנו את הפיתרון הקל והפשט של 'ונשלמה פרים שפתינו', אפשר ללמוד את ההלכות ועל ידי כך לזכות כאילו קיימנו את המצווה.

ישנו פירוש שלישי, שהובא ברבינו בחיי, שהכוונה היא לתורה. עצם לימוד התורה 'בפך ובלבבך', תמיד יכול כל יהודי לעסוק בתורה והדבר נמצא בהישג ידו.

והאמת שאפשר לומר שכל הביאורים הללו הם בעצם ביאור אחד. 'המצווה הזאת' היא מצוות תשובה. אבל איך עושים תשובה? מתחזקים ומשתדלים להשתפר בקיום כל אחת ואחת ממצוות התורה, ובכלל זה גם מצוות תלמוד תורה ומצוות ידיעת התורה! ומה לגבי מצוות שאי אפשר לקיימן? על ידי לימוד התורה זוכים שמעלה עלינו הכתוב כאילו קיימנו את המצוות הללו, וממילא התשובה נמצאת בהישג יד וכל החפץ להחזיק בה, יכול לשוב בתשובה בכל עת מצוא, ולהשלים את תיקונו על ידי לימוד התורה.

האמת שאין דרכינו כאן ב'לקראת שבת', להיות אלו שעומדים בשער ומעוררים את הציבור על דברים הצריכים תיקון, שהרי אנחנו יודעים את הכלל של 'התקושו וקושו' - קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים, כמובן שכדי לעמוד בפרץ צריכים להיות ראויים לכך.

אבל עצה טובה, אני חושב שכולם בוודאי ישמחו לקבל, ויש

מאותו אחד שניגש אליו ונהג עמו טובת עין באותה מידה. הוא שיבח אותו בפניו ואמר לו "ירבו כמותך בישראל".

חשבת לי לעצמי, למה אתה לא ניגשת לומר לו מילה טובה? למה אתה מתבייש להחמיא ליהודי? זה צריך להיות הדבר הכי טבעי בעולם, אתה רואה דבר טוב, ופשוט אומר מה אתה רואה, זה כל כך יפה, כל כך מרשים, כל טבעי ומתבקש, לומר מילה טובה!

התורה אומרת לנו שאת המצוות אפשר לקיים בקלות. הן לא מעבר לים, לא צריך לנדוד עד אפריקה כדי לומר מילה טובה, יש לנו ממש 'מתחת לאף' הזדמנויות בשפע עצום. למוכר במכולת, לנהג האוטובוס, לגבאי בבית הכנסת, למלמד של הילד, לחזן בימים הנוראים, וגם לחזן שהתפלל 'מוסף' בשבת, פשוט לומר "תודה, נהנית, אני מאוד אוהב שאתה ניגש לפני התיבה". כל כך קשה לומר את המילים הללו? למה אנחנו לא עושים את זה יותר???

יצא לי כבר כמה וכמה פעמים להיות שם בשבתות

מי שיצא לו לשהות קצת יותר משעתיים בבית החולים 'הדסה - עין כרם' בירושלים, למעשה זה קיים גם ב'הר הצופים' וגם ב'שערי צדק', בוודאי נתקל בחדר 'מזוזה' של ארגון 'מזון ומרפא', שבו יכול כל מבקר לאכול 'מזונות' ולשתות קפה חם כאוות נפשו חנים אין כסף. כולנו יודעים כמה זה יכול להחיות נפשות, כשלפעמים השהות בבית החולים היא ארוכה ומתישה מאוד, והכיבוד הקל הזה מחולל גדולות ונצורות.

בשבת קודש יש ב'הדסה עין כרם', משהו נוסף. ישנו ארגון בלי שם, שמעמיד מדי שבת בשבתו סעודות שבת עשירות ומגוונות לטובת החולים שמסוגלים לצאת מהמיטה ולהגיע למקום, וכן לטובת המלווים של החולים, שומרי השבת שנמצאים בבית החולים מכניסת השבת ועד צאתה.

יצא לי כבר כמה וכמה פעמים להיות שם בשבתות, גם בשמחות כשנולדו ילדים ב"ה, וגם כשהייתי מאושפז במקום, ובכל פעם מחדש התפעמתי מהרמה המופלאה של המזון המוגש שם. אפילו בבתי מלון יוקרתיים לא נותנים כזאת סעודת שבת כמו שם, יש מגוון של סוגי דגים, בשר משובח, כבד קצוץ, גאלער, סלטים, חלות מתוקות ופשוטות, שתיה מתוקה ודיאטטית, שכל אחד ימצא את מה שהוא אוהב, את מה שיעשה לו הרגשה טובה. בשפע, בעין טובה, זה פשוט מדהים, ומה שהכי מדהים זה שאנשים בכלל לא יודעים מי עומד מאחורי כל היוזמה הזאת, כי הוא עושה את זה כמעט בחשאי, ומצליח לגייס את הכספים ולארגן את כל הפרויקט העצום הזה בלי שמישהו ישמע עליו.

אני באופן אישי דווקא כן מכיר את אותו יהודי, ושמעתי שהוא קשור לזה, לכן, אחרי שהתפעמתי והתפעלתי כל כך מהדבר הנפלא הזה, החלטתי שאני פונה אליו ומבקש לקחת חלק, גם אם זה משהו קטן. "איך אני יכול לעזור לך?" שאלתי אותו, והוא השיב לי "איך שאתה רוצה. אני צריך עוגות, אני צריך לחמניות, אם אופים אצלך בבית זה

מאוד תגובות חיוביות מההורים. אנשים פשוט מחמיאים, אומרים לי כמה הם שמחים שאני מלמד את הבן שלהם, וכמה הילד שלהם שמח ללמוד אצלי... זה נותן לי הרבה כח".

אז איפה הבעיה? שאלתי אותו...

"אה, הבעיה היא שכמעט כל התגובות האלו מגיעות בדרך אגב, כשהם פוגשים אותי ממילא. אני הולך ברחוב, פוגש אותי אבא של תלמיד משחרר שתיים שלוש מחמאות וממשיך בדרכו. לאחר מכן עולה לאוטובוס ועוד הורה ניגש אלי ואומר לי כמה שהוא נהנה, ואשתי חוזרת מהמכולת ומספרת שהיא פגשה אמא של תלמיד שאמרה לה כמה שהם מרוצים מהעבודה שלי..."

"אבל כמה אנשים מרימים טלפון ומתקשרים כדי לומר מילה טובה? כמעט אף אחד! כמעט אף אחד!!! פעם עוד הייתי מקבל טלפון פעם בשבועיים, בעיקר מאנשים מבוגרים יותר, אלו שהיו מהדור הקודם, שעוד ידעו להתקשר כדי לומר מילה טובה. ההורים הצעירים של היום כבר לא מכירים בכלל את המושג הזה. אני כותב מדי שבוע את מספר הטלפון שלי ב'דף קשר', אבל את ההורים המספר הזה לא מעניין. רק כשהם צריכים שאני אשלח את הילד דחוף הביתה הם נזכרים לחפש מה המספר של המלמד..."

ואני רואה אברך שמסתובב שם בחיפוש אחר מוצר כלשהו

החלטתי שאני מתעכב על הנושא הזה, ויצאתי לעשות מחקר קטן. שאלתי כמה וכמה בעלי תפקידים ונותנים שירות, וכולם אמרו לי דברים דומים, אנשים אומרים תודה ומילות הערכה רק כשהם פוגשים את נותן השירות בפועל. להתקשר באופן יזום כדי לומר תודה, זה דבר נדיר וחריג.

ואני שואל את עצמי, למה באמת? למה? למה שלא נתקשר יותר ונגיד תודה, מה כל כך קשה להקדיש חמש דקות כדי לומר מילה טובה ליהודי, ועוד ליהודי שעושה לך טובה ושאתה חייב לו הכרת הטוב?

נזכרתי באירוע לפני מספר חודשים, נכנסתי לחנות מכולת, ואני רואה אברך שמסתובב שם בחיפוש אחר מוצר כלשהו, בשלב מסוים הוא נעצר, מוציא מכיסו את הטלפון, מחפש בין אנשי הקשר ומתקשר למי שלאחר מכן התברר לי שהוא הבעלים של החנות.

"תשמע", הוא אומר לו, "אני מסתובב בחנות שלך ואני פשוט מתפעם. כשאתה לקחת את יוסי לנהל לך את החנות, פשוט זכית בפיס! אני עובר פה מדף מדף, הכל מסודר כל כך יפה, מדבקות עם מחירים על כל מוצר, הרצפה בוהקת מניקיון, אפילו המוזיקה שהוא מפעיל ברקע כל כך נעימה ועושה כזה חשק להמשיך ולהסתובב כאן. זכית בפיס!".

היה שם עוד יהודי ששמע את השיחה הזאת ולאחר מכן הוא ניגש לאותו אברך ואמר לו "ירבו כמותך בישראל". אני התלהבתי משניהם, גם מהראשון שידע להתקשר ולהחמיא כי הבין שזה חשוב גם לבעלים וגם לעובד שלו שמנהל את החנות, אבל התלהבתי גם

ר' הלל חשב ואז אמר לשוטר, 'חברי יכנס למקום הנהג במקומי'. אני נבהלתי ולחשתי לו: ר' הלל אני בכלל לא יודע להנהיג רכב, מה אתה עושה, והוא בתגובה ענה בקול רם, 'אין עוד מלבדו' ודחק בי להיכנס כבר, נכנסתי, והוא נכנס במקום הנוסע, ושנינו רק דבוקים ב'אין עוד מלבדו'.

על נצבים והעמידה מתוך הכרה ואמונת דבקות ש'אין עוד מלבדו'

מאת: הרב צבי גטקר

אתם נצבים היום פולכם לפני ה' אלוקיכם (כ"ט)

'נצבים' היא מילה נרדפת לכאורה ל'עומדים', אמנם זו לכאורה אותה מילה, אך משמעותה שונה. ומבאר מרן בעל 'ברכת מרדכי', שנצבים פירושו, התייבבות, אנחנו מוכנים, עומדים הכן, לא עומד לרגע על מקומו אלא עומדים מוכנים ומזומנים.

וכיצד נעשית אותה עמידה, אותה התייבבות לדגל. ע"י ההכנעה המוחלטת שהינה, 'אין עוד מלבדו', כלומר ההבנה וההפנמה, כי 'אין עוד מלבדו', שהוא בעל הכוחות כולם, ואין כוח בעולם זולתו, רק הוא. היא היא התייבבות וזה עצמו מה שמעמיד לפני ה' אלוקיכם, הניצבים הזה, העמידה מתוך הכרה ואמונת דבקות ש'אין עוד מלבדו', היא עצמה מעמידה את האדם לפני ה' אלוקיו.

מסר זה הוא גם עצה וסגולה נפלאה, לימי הרחמים והסליחות, סגולה נוראה לזכות בדין, ועצה חדשה איך לקבלת התפילות.

הדבקות במחשבת אין עוד מלבדו הם סגולה נוראה ונפלאה

כאמרו מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק ר"ל הלא אצלו יתב' שוה זה כמו זה כנ"ל. וכן הספיק הבורא ב"ה בידו. וכנהנה רבות אתו כמובא בש"ס מנפלאות עניניו"

ראיתי אותה בעיני אמר הגרב"מ עשרות פעמים

הסגולה הפלאית הזו היא הלא בדוק ומנוסה, ראיתי אותה בעיני אמר הגרב"מ עשרות פעמים, כיצד הדבקות במחשבת אין עוד מלבדו מהפכת את הטבע ממש.

שני סיפורים יש על גדולי בית בריסק, על ה'בית הלוי' כי כשבא לפניו בבהלה אחד מסוחר העיר, ובכה כי נציגי השלטונות באו להחרים סחורות ועוד רגע קט והוא נהפך מעשיר ל'בעל חוב', על אתר נכנס איתו הבית הלוי לחדר סגור, ובמשך שעות שיננו יחד, והבית הלוי מסביר ומבאר את עומק דברי הנפש החיים, כי רק הבורא הוא בעל הכוח, וכי אין שום כוח זולתו, ורק הוא יכול, וזה לא משנה מי שבעולם, לעולם לא יכול משהו או משהו בעולם, חוץ ממנו, כך במשך שעות, ובסוף ניצל בדרך ניסית כאשר נתבלבלו הפושטים בין הסימונים וחשבו כי כבר רוקנו את מחסניו.

וכמו"כ ידוע הסיפור על הרב מבר'סק, אשר בעת הבריחה מהנאצים חשב כל העת על 'אין עוד מלבדו' והתרכז רק בזה וכך הצליחו לעשות כברת דרך ארוכה כביכול העגלה בה נסעו אינה נראית

הנה כידוע, ש'הנפש החיים' בשער ג' כותב, שההתעמקות באין עוד מלבדו, והדבקות במחשבת אין עוד מלבדו הם סגולה נוראה ונפלאה, ואפשר לשנות איתה את כל סדרי הטבע. וזה לשונו 'ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו ולא יעשו שום רושם כלל. כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה' הוא האלקים האמתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם וכל העולמות כלל והכל מלא רק אחדותו הפשוט ית"ש. ומבטל בלבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם. ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ב"ה. כן יספיק הוא יתב' בידו שממילא יתבטלו מעליו כל הכחות והרצונות שבעולם שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל... וגם יגזור אומר ויקם לו לפעול ענינים ונסים נפלאים היפוך סדור כחות הטבעיים. כיון שמשעבד ומדב' טוהר אמונת לבבו באמת בל תמוט רק לו יתב' לבד ואצלו יתב' הכל שוה כל רגע. לפעול בסידור הטבע שקבע או היפוך סידור הטבע. כמו שמצינו בר' חנינא בן דוסא שהיה גוזר אומר ופועל כפי רצונו כל עת היפוך סידור הטבע

שנכנסו אמר ר' הלל, אוי רשיון הרכב לא נמצא כאן, לקחתי אותך אמש לצילום, מה נעשה, איך נצא לדרך? ואז הפטיר ואמר, טוב אין לנו ברירה מקסימום נשתמש בסגולה של אין עוד מלבדו, הוא רק התחיל ונסע כמה מטרים, ואז נעצר ואמר שוב, אוי, גם הרשיון האישי שלי לא עלי, אם יתפוס אותנו שוטר ויבקש תעודות אין לי מה להציג לו, מה נעשה? ושוב אמרנו אחד לשני, מקסימום 'אין עוד מלבדו' והכל יפתר.

נסענו כברת דרך, ואשר יגורנו בא לנו, מחסום משטרתי עצר את כל באי הדרך..

אך אנחנו היינו רגועים, אין עוד מלבדו, אין עוד מלבדו.

וכך התקדמנו צעד אחר צעד, עד שהגענו אל המחסום.

ר' הלל יצא מהרכב, ואני איתו, ושנינו רק חושבים כל הזמן 'אין עוד מלבדו', השוטר מבקש רשיונות בבקשה, ור' הלל אומר לו: הם לא עלי, אבל תאמין לי יש רשיון, השוטר אומר, אסור לנהוג ברכב בלי רשיון, ור' הלל מתחיל להסביר שהמטרה נחוצה ומצווה גדולה, אבל השוטר שואל איך אני יכול להאמין לסיפורים, אז ר' הלל אמר לו, אתה יודע מה, מחר אני מבטיח להתייצב בתחנת המשטרה ולהציג את תעודותי, לא יאמן, אבל השוטר הסכים, ר' הלל בא להיכנס לרכב שוב, אבל השוטר עצר בעדו ואמר לו, זה שאני לא נותן לך עונש, לא אומר שאתה יכול להמשיך ולזוז מכאן בלי רשיונות.. ר' הלל חשב לרגע קט ואז אמר לשוטר, 'טוב, חברי יכנס למקום הנהג במקומי'. אני נבהלתי ולחשתי לו ר' הלל אני בכלל לא יודע להנהיג רכב, מה אתה עושה, והוא בתגובה ענה בקול רם, 'אין עוד מלבדו' ודחק בי להיכנס כבר, נכנסתי, והוא נכנס במקום הנוסע, ושנינו רק דבוקים ב'אין עוד מלבדו', ולאחר שהשוטר פנה אל רכב אחר, החליף איתי ר' הלל חזרה את המקום, ונסענו הלאה לשלום..

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

ולרגעים שעצר רגע ממחשבתו ומדבקותו זו, כבר כמעט ונתפס חלילה, וע"כ תיכף התחזק לחזור ולהרהר רק בזה וניצל ב"ה מידיהם. והנה, בואו ונלמד, כי אם עניין אין עוד מלבדו, מסיר את כל הדינים, ומי שבאמת ניצב במדרגה זו כמו ר' חנינא בן דוסא הוא יכול להפך את הטבע ולהחיות מתים ממש, הרי וודאי שתפילה מתוך מחשבה זו היא סגולה בדוקה ומנוסה לקבלתה.

הלא שוו בנפשכם, אם כאשר אדם דבוק ב'אין עוד מלבדו', אין שליטה עליו לא לשלטונות, ולא לנאצים, ולא לשום כוח בעולם, הלא וודאי מי שיתפלל מתוך הכרה והתבוננות זו כי הכל הוא ית' ולפניו הוא מתפלל, הוא יתיישב בדעתו לפני תחילת תפלתו, ויחשוב באמת כי אין כל כח בעולם חוץ מהשי"ת, ואין ממי לבקש רק ממנו, והוא כל יכול, משום שהרי 'אין עוד מלבדו', וודאי שיסורו כל המקטרגים מתפילותיו, וזו המלכה אמיתית של הקב"ה, וודאי שהתפילות יתקבלו ובס"ד יזכה לשנה טובה.

בואו ותשמעו סיפור מעניין, אחד מיני..

לאחר דבריו של הנלהבים של הגרב"מ, התיישב בחיוך, וסיפר לקבוצת התלמידים, בואו ותשמעו סיפור מעניין, אחד מיני.. שראיתי בצעירותי כיצד 'אין עוד מלבדו' מושע בכל עת, אמנם אפשר להגדיר את מעשינו כמשובת נערים, אבל מוסר השכל, לראות כיצד מחשבת אין עוד מלבדו מצילה, למדנו גם למדנו.

והאמת רצוני להדגיש, בל יחשוב אי מי שמחשבתו 'אין עוד מלבדו' מועלת כי הוא באמת הגיע לדרגה הזו, אלא הוא ית' בחסדיו וברחמיו, אפילו אם אנחנו רק קצת נדבקים במחשבת אין עוד מלבדו, כבר פועל כאילו אנחנו בדרגה הזו.

צעיר לימים הייתי, ויצאתי יחד עם ידידי הגאון רבי הלל זקס זצוק"ל למטרה חשובה ונעלה, היה איזה עניין דחוף לתועלת העמדת תורה ויראה, והיינו צריכים לצאת, ר' הלל הציע שיקח אותי ברכבו, תיכף

Dirshu
דרשו' ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

בכ"ד אלול היארצייט של ה'חפץ חיים'

הצטרף גם אתה

לעשרות אלפי לומדי 'דף היומי בהלכה'
בכל רחבי העולם בחלק ג' במשנה ברורה ותזכה

לשמור שבת כהלכתה

ההצטרפות בכל עמדות 'נדרים פלוס'

ובמוקד דרשו 02-5609000

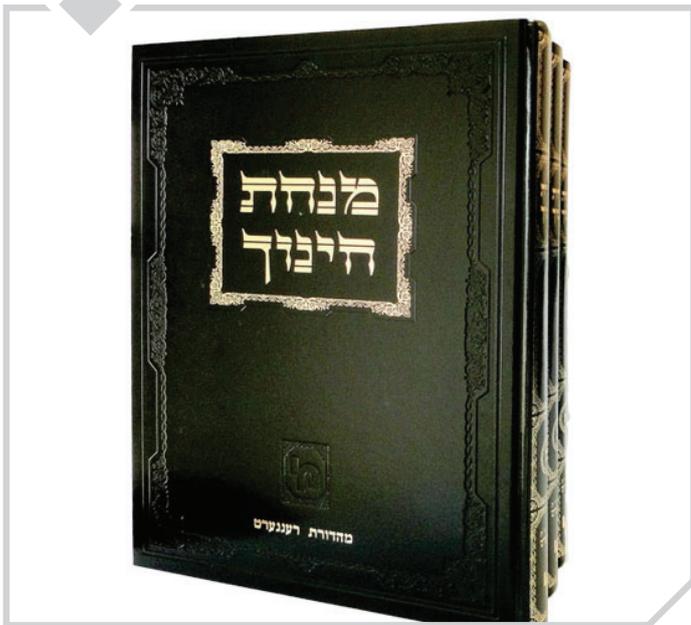
כל מה שכדאי לדעת
על הדלקת נרות שבת

בשמן זית, או נרות
ואפילו דיני תהליף
נר בחשמל

אכן עזרו השי"ת ובדיוק באותו זמן קנה רבי שמחה את הספר "מנחת חינוך" והיה לומד בו תדיר, וכשהגיע לעמוד העוסק בהלכות שעטנז, ראה לתדהמתו קרע בצורת עיגול

על ספר "מנחת חינוך" - שיומא דהילולא של המחבר, מגאוני הדורות המופלאים, הגאון רבי יוסף באב"ד אב"ד טארניפאל דיליה חל בימים אלו, ביום כ"ד אלול

מאת: הרב אליהו שור

בעת חלוקת ירושת חפצי הגאון רבי שמחה קסלר זצוק"ל רבה של קרית ספר בין ילדיו, ביקש אחד מבניו את הספר "מנחת חינוך", כרך אחד עבה, שדפיו מצהיבים מיושן ועמודיו בלויים משימוש... כאשר שאלוהו בני משפחתו לפשר בחירתו זו. סיפר סיפור מפליא, שכשהיה אביו, רבי שמחה בחור ישיבה, בקיץ, שלחו לו הסבא והסבתא מאנגליה מעיל משובח לקראת החורף. והם סיפרו לו שהם מסרו את המעיל לבדיקת שעטנז באנגליה והמעיל יצא נקי משעטנז, ללא חשש. סבר וקיבל.

אכן עזרו השי"ת ובדיוק באותו זמן קנה רבי שמחה את הספר "מנחת חינוך" והיה לומד בו תדיר, וכשהגיע לעמוד העוסק בהלכות שעטנז (במצוה תקנ"א), ראה לתדהמתו קרע בצורת עיגול, כאילו מישהו שם אצבע וסובב אותה, והרי הספר הינו חדש, ומה מקום לקרע זה, הרי היטב מקפידים על טיב הספר ושלימותו?! אין זאת אלא שזה סימן ואות מהשמים. הוא נתן את המעיל לבדיקת שעטנז, והנה מצאו בצווארון חוט פישתן! שעטנז של ממש!!!

כך הצילתו העינין והלימוד בספר "מנחת חינוך" להנצל מהחטא החמור! מעשה זה הובא בגליון 'נר לשולחן שבת' (כי תצא, תשע"ט). ומספר המו"ל הרב נתנאל רוזנבליט שליט"א שראה את החור בעצמו: "את החור בספר ראה ראיתי - התרגשתי מאוד - נפלאות דרכי ד'. הלא הוא זכה להציל צדיק מחטא!"

עד שדברי המנחת חינוך שבו את ליבנו

הספר "מנחת חינוך" - שיומא דהילולא של המחבר, מגאוני הדורות המופלאים, הגאון רבי יוסף באב"ד אב"ד טארניפאל דיליה חל בימים אלו, ביום כ"ד אלול - מיוחד הוא ביותר. ידוע שהיו גדולי הדורות מזרזים הרבה לעיין וללמוד ספר קדוש ויסודי זה, כך התבטא מרן רבי חיים מברייסק זצוק"ל: "דברי המנחת חינוך הם כתורה מסיני ממש!" ואילו מרן הגאון רבי מאיר אריק זצוק"ל היה אומר: "מדברי המנחת חינוך אני בא לידי שביעה!" ואף כ"ק הרה"ק מוהר"א מבבלזא ז"ע היה מייעץ: "הלימוד בספר מנחת חינוך מסוגל לטהרת המחשבה!",

וכן רבים מגדולי הדור האחרון.

כך אף שמורה אצלי זירוזו של מו"ז האי תנא ירושלמי הגאון הצדיק רבי מרדכי אהרן שיינברגר זצוק"ל שהיה מזרז תמיד לנכדיו ובאי ביתו להרבות העינין בספר זה, כאשר בעת שהיינו, אנו נכדיו, שוהים בביתו להתחמם מאורו הזך ומגאונותו המדהימה, היה מכנס אותנו בהזדמנויות שונות כמו שבתות, רגלים ויומי דפגרא אחרים כימי בין הזמנים ודומיהם, ומלמדנו שיעור בספר הקדוש מנחת חינוך בענינא דיומא או במצוות הפרשה.

עד היום חקוקים בעצמותי שיעוריו ודבריו בערב פסח באחת השנים, כשלימדנו את דברי המנחת חינוך במצות 'תשבתו', במתיקות כל כך טהורה, עד שדברי המנחת חינוך שבו את ליבנו והולכנו כסומים בארובה אחרי דבריו. ומלבד שיעוריו לנכדיו האמורים, היה אף הוא עצמו הוגה רבות בספר הקדוש מנחת חינוך, תדיר ובכל הזדמנות. אף היה מוסר שיעור קבוע בכל יום רביעי בשבוע בבית הכנסת 'פאפא דיין שול' בהם לימד את דברי המנחת חינוך על הסדר למבקשי ד' ולדורשי קרבנות!

האם כל כתביו נגנבו לו עד בלי השאיר מתום

על ספרו של רבינו המנחת חינוך אין צורך ואין די להאריך, באשר ידוע שגב קדושת הספר כמו גם עומק ההבנה והעינין עם הפלפול

והחידוד ששזורים בו בכל קטע וקטע. כשלכן התפשט ספרו זה בכל תפוצות ישראל, ואלפים ורבבות מישראל קובעים את לימודם בו, כאשר ספר זה הוא זה שמייסב להם את העונג שבת האמיתי. אכן תחילת כתיבתו של ספר זה ותהליך הדפסתו יכולים הם להעניק לנו מבט על עוצם גאוונותו של המנחת חינוך, כמו גם ללמדנו לקח לחיים!

שכן תחילת יסודו של הספר היתה בהערות ומערכות שרשם המנח"ח לעצמו בדרך לימודו את 'ספר החינוך', כשכוונתו לא היתה להוציאו לאור מיד, אלא שמעשה שפל שביצעו אינשי דלא מעלי גרמה לו להוציאו לאור, כשתפוצת הספר והצלחתו הם כבר היסטוריה לכשעצמה.

כשכך היה מעשה: המנח"ח חיבר לעצמו בדרך לימודו חיבורים שלמים על הש"ס ושולחן ערוך, והטמינם בביתו במקום שמור ומשומר. אולם מעשה גרם, ואינשי שזהירות תלמידי חכמים לא היתה בראש מעיינם גנבו הימנו את חיבוריו אלו, שבהם ראה את משוש חייו ואת תכלית כל עולמו, והשאירוהו לפליטה אך ורק עם חיבורו על 'ספר החינוך'!

לנוכח הגניבה הצטער המנחת חינוך ביותר, עד כדי כך שנפל למשכב מרוב צערו ועוגמת נפשו על אובדן כתביו ותורתו, כשכל כמה שניסו לנחמו על גודל שברו מיאן להתנחם מהאבדון הקשה.

הרה"ק רבי חיים מצאנז ז"ע - שהיה אף גיסו מזיווג ראשון - שמע כל זאת ונסע אליז לבקרו, לעודדו ולנחמו על זאת. בהגיעו התעניין אצל המנח"ח האם כל כתביו נגנבו לו עד בלי השאיר מתום, או שמא נשארו לו לפליטה אי אלו כתבים. המנח"ח ענהו שאכן נשאר אצלו תכריך כתבים שחיבר על 'ספר החינוך', אולם כמה נחשבים המה אל מול האבדון הגדול בהיגנב ממנו רוב תורותיו על התורה ועל

המשך מעמוד 15 | ר' עמרם בינעט

נהדר אנשים אוהבים אוכל ביתי, אם אתה רוצה לתת כסף זאת גם אפשרות...".

התיעצתי עם רעייתי והיא החליטה שהיא תאפה כל שבוע כמה פסי עוגה, ואני אדאג להביא לו את זה.

כך עשינו כמה שבועות, הבאתי לו כמה פסי עוגה מדי שבוע, הוא אמר יפה תודה, ודאג להעביר את זה לבית החולים.

אחרי מספר שבועות שאלתי אותו אם יש לו הערות או ביקורת, האם יש משהו שאנחנו יכולים להשתפר? אולי הוא מעדיף את העוגות בתבניות יותר גדולות, אולי יותר קטנות???

"בדרך כלל אני לא אומר ביקורת", הוא אמר לי, "אנשים מביאים מנדבת לבם, אני פשוט אומר 'תודה' ולא מעיר להם הערות, אבל אם אתה ממש מבקש, אני רוצה לשאול אותך שאלה..."

"תגיד לי, אם אתה עכשיו נוסע לבית מלון יוקרתי, ומגיע לשם בשבת אחרי התפילה כדי לעשות 'קידוש' על מזונות. איזו עוגה אתה מצפה שיגישו לך שם? עוגת טורט פשוטה או שתעדיף עוגת שכבות מושקעת עם שכבת קצפת הגונה ומגרה???"

כמובן שאני מעדיף את עוגת השכבות המושקעת, אמרתי לו, אבל

שולחן ערוך.

אולם הרה"ק מצאנו התעקש לראות ולעיין בחיבורו שנשאר לפליטה, ומשעיין בו במבט כל שהוא לא הסתיר את התפעלותו בהתבטאו גדולות ונצורות על ספרו זה, כשמיד דחק ברבינו להוציא לאור לפחות את חיבורו זה לזכות בו את ישראל הצמאים לדבר ד', וגם לבל יגנב לו שוב ויבכה על לשעבר.

ואכן קיבל רבינו את עצת גיסו הרה"ק מצאנז ובמהרה הוציא לאור את ספרו "מנחת חינוך" על ספר "החינוך". ומני אז ועד היום אינה פוסקת ישיבה על קברו כאשר אלפים ורבבות מישראל נהנים מאורו הזך והמנופה שמתגלה בכל מצוה ומצוה.

השתלשלות מדהימה, אך יש מי שהעמיד את האצבע על נקודה מסוימת שיכולה היא שתחזקינו בהרבה צמתים בחיים.

וכך דרש הגה"צ המשפיע רבי צבי מאיר זילברברג שלי"ט א לאור דברים אלו בזה הלשון:

"וחיזוק עצום מאוד יש בעובדה זו - שכן למעשה מכל הצרה הגדולה של אבידת כל חידושי תורתו שכתב זכה כלל ישראל לספר הנפלא 'מנחת חינוך', שהרי ה'מנחת חינוך' נפטר חמש שנים אחר שהדפיס את הספר, ומסתבר מאוד שאם לא היה מדפיס אז, לא היה מדפיס לעולם! ואף אחר הסתלקותו, הלא ידוע שהרבה גאונים וצדיקים בימיו כתבו ריבוי עצום של כתבים, ומחמת שהוצאות הדפוס גדולות היו, ועוד סיבות, ברבות הימים נאבדו מן העולם בעוונותינו הרבים. אך בענין ה'מנחת חינוך', דווקא על ידי צרה זו זכה כלל ישראל ל'מנחת חינוך' הקדוש!"

ללמדנו עד כמה אכן כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, שהרי רק ע"י גניבת הכתבים, זכה כלל ישראל למנחת חינוך! גם זו לטובה!

פה לא מדובר בבית מלון, אלו אנשים שבאו לבית חול...

הוא לא נתן לי להשלים את המשפט: "לא מספיק שהם בבית חולים, ואין להם מקום נורמלי לישון ולנוח, גם את עוגת הקצפת המושקעת אתה רוצה למנוע מהם???"

"ראית את הבשר שאנחנו מביאים? את מגוון הדגים? אתה יודע למה כל האירוח שם בכזאת רמה גבוהה?? כי כשאנחנו עושים אוכל, אנחנו לא מתפשרים, זה לא "הם ממילא בבית חולים ואין להם מה לאכול", אלא, "אלו אנשים שנמצאים בנופש יוקרתי, במקרה אין להם תנאים אופטימליים, אז לפחות אנחנו מסדרים להם את האוכל הכי טוב בעולם".

לזה רבותי קוראים 'כמוך'! זה הפשט 'ואהבת לרעך כמוך', כשאנחנו עושים משהו בשביל השני, צריכים לעשות את זה בצורה הכי טובה שאפשר. כן, גם שאנחנו רוצים לתת לו מחמאה... בפרשה הקודמת למדנו "וענית אמרת", לשון הרמת קול, כשבאים לומר תודה, צריכים לומר אותה בקול ברור ובוטח, אם אפשר שגם הסובבים ישמעו כדי שהמחמאה תהיה מושלמת! לא בהיחבא ובהצנע לכת, בפין ובלבבך לעשותו!

כאשר למדתי כאן בלילה שמעתי קול לימוד ערב במיוחד, משמע היה כאן איתי עוד בן אדם שלמד תורה, אינני אוכל עד שיבוא אף הוא ויאכל מלחמי...

סעודת השבת שריגשה את הגאון מוילנא!

ומים במשורה תשתה.. כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת. המים מסמלים ענווה, ודברי תורה נמשלו למים, כשם שהמים מניחים מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימים אלא במי שדעתו שפלה. את המידה השלישית, מידת השקידה, רמז רבי אליעזר ע"י כותלי בית המדרש המעידים יותר מכל על שקידתו. אחר שהוכיח רבי אליעזר שיש בו את שלושת המידות הנדרשות לקנין תורה, סבר שבעבורן יכריעו שהלכה כמותו, ואף בת קול משמים סברה כך, אלא שהחכמים סברו שיחיד ורבים הלכה כרבים, וכיון שהתורה נמסרה לבני אדם, אין משגיחין בבת קול. הסתפקות במועט כשלעצמה איננה מספיקה אלא אם כן היא נעשית בשמחה. המסתפק במועט ויתעצב תמיד אל ליבו על מצבו הדל ועל כך שהוא נאלץ להסתפק במועט, זו איננה 'הסתפקות במועט'. אדרבה, הוא אינו מסתפק במועט ועל כן הוא עצוב ומדוכדך. הסתפקות במועט פירושה: שמחה אמיתית במה שיש, ותחושת שלמות וסיפוק בכל עת ובכל מצב...

אשתו של העוור הביאה לו 'ארוחת בוקר', שכללה פרוסת לחם שלימה

על הסתפקות במועט כזו סיפר הגאון מוילנא ז"ע את שראו עיניו בזמן שערך גלות מעיר לעיר, והסתתר מפני המון העם, למען יוכל לשבת ולהגות בתורה בשקט וברוגע. פעם הגיע הגר"א לעיירה קטנה, ותיכף ומיד סר לבית המדרש ועסק בתורה כל הלילה עד תפילת שחרית. יחד עימו למד בית הכנסת איש זקן ועוור ששינן בעל פה את תלמודו כל הלילה. לאחר תפילת שחרית באה אשתו של העוור והביאה לו 'ארוחת בוקר', שכללה פרוסת לחם שלימה. אלא שטרם שאכל, אמר הזקן לרעייתו: "כאשר למדתי כאן בלילה שמעתי קול לימוד ערב במיוחד, משמע היה כאן איתי עוד בן אדם שלמד תורה, אינני אוכל עד שיבוא אף הוא ויאכל מלחמי..." אולם הגאון מוילנא סרב: "אם הובא לחם לאדם אחד, הוא אינו מספיק לשניים..." "לכי נא לביתנו והביאי משם עוד פרוסת לחם עבור האורח" - ביקש העוור מרעייתו. ולגאון אמר: "אל דאגה, זו איננה סעודה שאינה

הרב ישראל ליוש

לא בשמים הוא... (ל"ב)

ויכוח עז התנהל בין החכמים לרבי אליעזר בענין תנור של עכנאי, לטהר או לטמא? רבי אליעזר הביא כל תשובות שבעולם כדי לטהר, אך חכמים לא קבלו את דבריו...

ניסה רבי אליעזר להוכיח את שיטתו ע"י מעשי ניסים. תחילה הכריז: "אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח!" והחרוב נענה ונעקר ממקומו מאה אמה. החכמים לא התרגשו ואמרו: "אין מביאין ראיה מהחרוב!" "אם הלכה כמותי אמת המים תוכיח!" ניסה שוב רבי אליעזר להוכיח את צדקת דבריו. ואף אמת המים נענתה ושב המים לאחוריהם. אך גם נס זה לא שכנע את החכמים שאמרו שוב: "אין מביאין ראיה מאמת המים!"

עתה גייס רבי אליעזר את כותלי בית המדרש ואמר: "אם הלכה כמותי, כותלי בית המדרש יוכיחו!" והנה הם הטו ליפול, עד שגער בהם רבי יהושע ואמר להם: "אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה, מדוע אתם מתערבים במחלוקתם?" הכתלים הקשיבו לגערתו של רבי יהושע ולא נפלו מפני כבודו, אך גם לא נזקפו, מפני כבודו של רבי אליעזר.

אחרי מעשי הניסים ביקש רבי אליעזר הוכחה לשיטתו מן השמים. יצתה בת קול ואמרה: "מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום!". אך גם פסיקתה של בת קול לא שכנעה את החכמים, עמד רבי יהושע על רגליו והביא את הפסוק הנזכר בפרשתנו: 'לא בשמים היא...' אין אנו משגיחין בבת קול, כי בתורה שנתנה בהר סיני נאמר: 'אחרי רבים להטות...' הלכה כרבים!

הגאון מוילנא שואל על גמרא זו כמה שאלות: א. אחר שראו את נס החרוב ולא השגיחו בו, מדוע ניסה להוכיח להם מניסים נוספים, הרי רבי אליעזר כבר ראה שהניסים אינם משכנעים אותם? ב. מדוע ענו לו אין מביאין ראיה מהחרוב ומאמת המים, למה לא ענו לו בפשטות: אין מביאין ראיה ממעשי ניסים? ג. מדוע גייס רבי אליעזר דוקא את החרוב ואת אמת המים ואת כותלי בית המדרש, מה הענין שמצא דוקא בחפצים אלו?

מבאר הגר"א על דרך הדרש שהגמרא עסקה בשלושת המידות העיקריות הנדרשות לקנין תורה: הסתפקות במועט, ענווה, ושקידה והתמדה. ועל שלשתן רומזים החפצים שנעשו בהם הניסים. החרוב מסמל הסתפקות במועט. כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל

בעד עמך רחמים שאלו

לרגל יום ההילולא של הכהן הגדול מאחיו, הסבא קדישא

מרנא החפ"ן חיים זי"ע

נתאסף בצוותא חדא, כאיש אחד בלב אחד, כל בני החבורה, חכמים ורבנים, לומדי בית המדרש 'דרשו'
 למרגלות ציוניהם הקדושים של גדולי ומאורי הדורות, מצוקי ארץ

מרנא החזון איש זי"ע ומרנא הקהילות יעקב זי"ע

לשפוך שיח תפילה, לבוא אל המלך להתחנן לו, על יושבי הארץ הזאת הנתונים בצרה ובשביה. על לומדי
 התורה שישבו במנוחת הנפש ובשלווה. ועל צרכי הפרט כפי משאלות ליבם לטובה.

ביום חמישי כ"ג באלול תשפ"ד בשעה 21:00

בראשות

הגאון הגדול רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א

גאב"ד שערי הוראה

הגאון הצדיק רבי שמועון גלאי שליט"א

וכפי סדר התפילה שתיקן

הגאון הגדול רבי מסעוד בן שמועון שליט"א

רבה של בני ברק

ובהשתתפות נשיא 'דרשו'

הרה"ג רבי דוד הופשטטר שליט"א

הן ק-ל כביר לא ימאס תפילת רבים, ומהרה נושע בתשועת עולמים
 ישמע ה' קול שוועתנו, ולא נדע עוד מלחמה, ומהר לגאלנו בגאולה שלמה

קול התורה ישמע ברמה, בשלווה, בהשקט ובמנוחה

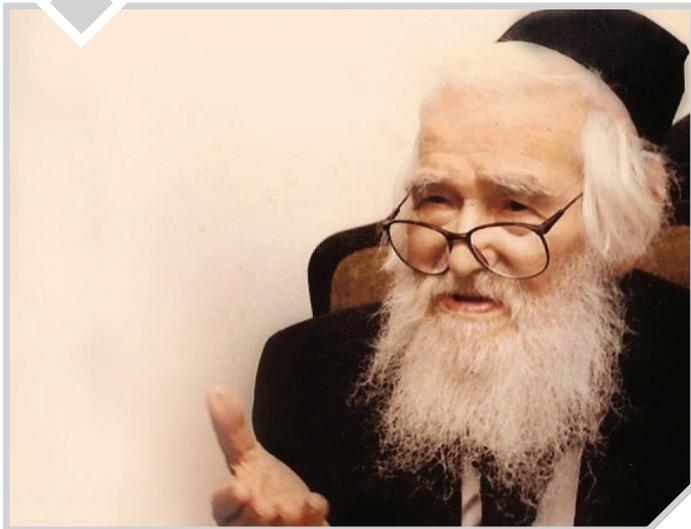
ומהרה ישמע קול מבשר, בביאת משיח צדקנו ובבנין בית תפארתנו.

בברכת התורה

הנהלת 'דרשו'

ההורים שכרו דירה קטנה בעיר בה אני מתגורר, ארזו את עצמם ועברו בחופזה. רק אחרי שהגיעו לגור הם הבינו את המורכבות של העניין, הדבר הראשון, עוד לפני כל שאר העניינים היה הצורך לסדר את כל הילדים במוסדות מתאימים. כך 'נחת' הבחור המצטיין בישיבה בה ידידי מכהן כר"מ

על מה שאמר מרן הגרא"מ שך זצוק"ל על הצרות שכל אחד מייצר בעצמו...

התיישבתי עם הבחור בעזרת נשים של אחד מבתי הכנסת

במוצאי שבת סגרירי אחד התיישבתי עם הבחור בעזרת נשים של אחד מבתי הכנסת בשכונה.

הבחור סיפר על סיטואציה של חוסר חיבור... הוא מתגעגע נואשות למקום המוכר ולחברים הישנים, לרחובות ולבית, למיטה ולמכולת השכונתית. זה הגיע למצב שהוא לא נהנה מכלום, לא מהלימוד ולא מקשרים חברתיים, הכל נראה לו לא לעניין ולא נחמד בכלל, הוא לא מרגיש שום שמחה או תענוג בכלום. אך טבעי הוא שהחשק להשקיע כמעט ולא קיים. הוא לא מוצא סיבה ללמוד ולהצליח וגם החברים בישיבה החדשה בכלל לא מעניינים אותו. אפילו במשפחה הכל אפור ולא נותן שום מענה לצורך הנפשי.

ישבתי שם ושמעתי אותו מתאר את תחושותיו בסערה כמעט שעה ברצף. התרשמתי שמדובר בבחור עם 'ראש על הכתפיים', הוא רק נמצא באמת במקום מאד קשה ובמצב שכל אחד בעולם היה לו קשה להתמודד איתו. כל זה בצירוף שנות הבחורות והסערות הטבעיות בלאו הכי יוצרים את המצב הקשה שמשפיע אצלו על כל שטחי החיים.

ביקשתי לומר לו ווארט נפלא שראיתי פעם משמו של מרנא בעל האבי עזרי זללה"ה בפרשת השבוע.

מאת: הרב ישראל היימן

באחד מחודשי החורף האחרונים קיבלתי טלפון מעניין. על הקו היה ידיד, ר"מ באחת הישיבות החשובות בעיר, הוא סיפר לי סיפור מעניין ושאל אם אוכל לעזור לו.

המדובר היה על בחור בשיעור ב' ישיבה קטנה שגר באחת מערי צפון הארץ, הוא לומד בישיבה מקומית חשובה וטובה מאד והוא אחד המצטיינים בה. עם פרוץ המלחמה והתחממות הגזרה גם בצפון הארץ, ניסתה המשפחה להתרגל למצב החדש והרגיש. תוך שבועות מספר הובן לכל בני המשפחה שמחמת כמה סיבות ספציפיות שלהם, לא שייך להישאר בצפון עם האזעקות והריצות התכופות למקלטים וחייבים לעבור למרכז השקט.

ההורים שכרו דירה קטנה בעיר בה אני מתגורר, ארזו את עצמם ועברו בחופזה. רק אחרי שהגיעו לגור הם הבינו את המורכבות של העניין, הדבר הראשון, עוד לפני כל שאר העניינים היה הצורך לסדר את כל הילדים במוסדות מתאימים כיון שהנחת היסוד הייתה שמדובר על מגורים לכמה חודשים לפחות. כך 'נחת' הבחור המצטיין בישיבה בה ידידי מכהן כר"מ.

הוא החל ברגל ימין, ההורים השכילו לברר שבישיבה לומדים את אותה מסכת שלומדים בישיבה ממנה הוא מגיע, גם סגנון המשפחות התאים ואפילו הסוגיה בה אחזו בישיבה החדשה היא סוגיה אותה הוא למד ממש לא מזמן מה שנתן לו את כל האפשרות להיכנס בצורה חלקה ולהשתלב בישיבה בנוחות. אכן, הבחור היקר התחיל בצורה טובה מאד והתחבר לישיבה ולרבניה.

אחרי כחודש התחילו הבעיות... החשק של הבחור ללמוד ירד פלאים, סבר הפנים לחברים כבר לא היה אותו דבר, הוא היה מתרגז מכל שטות ומבלה רבות בחברת הבחורים משולי החברה בישיבה מה שכמובן לא הקנה לו נקודות זכות לא בקרב הצוות ולא בין החברים.

העסק הלך והסתבך, הצוות ניסה בכל דרך וגם וויתר לו על הרבה דברים בהתחשב במצב, אבל עם הזמן כבר היה ברור לצוות בישיבה: או שעושים כאן משהו דרמטי או שלא יוכלו להמשיך להחזיק את הבחור בישיבה.

הר"מ התקשר אלי לנסות לבדוק מה כדאי לעשות עם הסיפור הזה. אמרתי לו שאשמח לפגוש את הבחור ולנסות לראות איתו בעצמו מה ניתן לעשות ואיך אפשר להתקדם.

הקב"ה קורא למשה רבנו ומתאר לו את אשר יקרה עם העם אותו הוא הוציא ממצרים אחרי פטירתו. "הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלוהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרב ועזבני והפר את בריתי אשר כרתי איתו. וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתי פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא על כי אין אלוהי בקרבי מצאוני הרעות האלה."

יגיע מצב בו עם ישראל לא יעבוד את ה' ויסטה מדרך הישר ועל כן יבואו עליו רעות רבות וצרות. באותו זמן יבינו עם ישראל את הרמז ויחזרו בתשובה מתוך הבנה שהרעות באות מחמת עזיבתם את ה'. רק שמשוהו בפסוק משתנה. הקב"ה נותן גם רעות וגם צרות, עם ישראל מבין את תובנותיו רק על הרעות. להיכן נעלמו פתאום הצרות?

האם על הצרות הם לא יחזרו בתשובה? מדוע בתחילת הפסוק הלשון היא 'רעות רבות וצרות' ובסופו הלשון היא 'מצאוני הרעות האלה'?

הרב שך ענה על השאלה הזו תשובה נפלאה.

הקב"ה מביא על עם ישראל כעונש דברים שירעו להם. את הצרות כל אחד מייצר בעצמו...

צרה היא מלשון 'צר'. כמו 'צר לי המקום'. כלומר כל אחד שיש לו

איזה מצב של קושי או מצוקה יש לו את האפשרות להרגיש את הקושי לחודו מחמת המציאות, אבל יש לו גם אופציה להשליט את הקושי על כל חלקי החיים. אם אדם מתבונן על המציאות ומתמודד איתה כמו שהיא בלי להמציא לעצמו עוד ועוד השלכות של הקושי על שטחי חיים נוספים, זה אמנם לא פותר את הקושי עצמו, אבל זה נותן לו דרך להתמודד ולא משליט את המציאות על דברים שלא בהכרח קשורים.

זה לא קל להיות מחוץ לבית ובמצב עראי ללא תאריך תפוגה, אבל זה לא אומר שהחברים כבר לא שווים כלום והלימוד כבר לא מעניין, שהרמ"ם לא מסבירים טוב וההורים לא מבינים אותי, שאין כאן מה לאכול או שהכל כאן לא מעניין... ההבנה הזו על גבולות התמודדות לא מורידה מאומה מהקושי של להיות מחוץ לבית ולחיות בצורה פחות טובה, אבל זה בכל מצב לא צריך להגיע לאירוע שמשתלט על החיים. את הבחירה אם להשליט את המצב על כל הקיום ובכך להפוך את הרעה גם לצרה, הקב"ה נתן לך לבחור לבד.

השיחה התמשכה עוד הרבה זמן לאחריה כבר לא קיבלתי עוד טלפון בנושא מאותו ר"מ עד עצם היום הזה...

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

בהידור, הוא מתאמץ, הוא מתבזה, הוא בוכה, ובסוף הוא גם מקבל את הדין כשלא הצליח, ואז... בדיוק אז הוא מקבל את המסר המפליא, הבטחתי שלא ידח ממנו נידח, העשירי בוא יבוא, והוא יבוא כנגד כל הסיכויים, הוא באמת נידח, הוא גדל על ברכי ההדחה הזאת, הוא אפילו חושב שהוא שונא את מה שאתה עכשיו עושה, אבל יש קול פנימי של אבא ביולוגי - אבינו שבשמים שלא מרפה ממנו, זהו קול שלא יכול לבוא משום מקום, ממנו, מהנידח הזה יכול לצאת רק קולות הפוכים, אבל הוא מחובר נפשית עם קונו, והקול הזה קורא לו להיכנס פנימה.

הוא שלח אותו בשבילנו, שהסיפור הזה יצא לאור עולם, שנבין שגם הוא בן להקב"ה, תראו מה קרה כששאלוהו שאלה של 'הוא אמיןא' אולי הוא לא יהודי, הוא התקומם! כי הוא בן של אבא, הוא נשלח דווקא הוא, עם המראה הכי לא יהודי, המראה הכי מנותק, המראה שהכי מבטא את מי שמבקש להידחות מפניו יתברך.

עד שהוא - הנידח לא הגיע לא יכלו לקדש את הקב"ה, גם אם התשעה שהיו שם היו חוץ מהאבא והכהן, שבעת הרועים, אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד, לא יכלו לקדש את הקב"ה במקום, רק נכנס זה עם הרעמה על ראשו, עם הקעקועים והעגילים, ועכשיו אפשר לזעוק "נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום".

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ, ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

היה לך בן? 'כן, ענה היהודי, היה לי בן והקשר אתו ניתק בילדותו ואינני יודע עד היום איפה הוא'. אמר לו השופט 'אולי היה על גופו איזה סימן?' ענה היהודי 'כן, היה לו כתם על הכתף בצורה מסוימת' השופט שהיה לו כתם כזה הבין כי הוא בנו של האיש העומד לפניו, ופסק את דינו לחיים. לאחר מכן ברח מהמקום ושב בתשובה שלימה.

אמר על כך רבי אלי: מדוע לא יכול היה השופט להוציא עליו את גזר הדין, שכך הטביע הקב"ה באדם שירגיש בחושיו את אביו, הן מטבעו מקושר אל אביו בלב ונפש ומרגיש אותו, וגם אם הן מתרחק מאביו במשך שנים רבות הוא עדין מרגיש אותו בתוך נפשו ואינו מסוגל להרע לו.

זה מה שבאה התורה לומר כשהיא רוצה לבטא את הקשר המיוחד והחביבות של כלל ישראל אצל הקב"ה באומרה "בנים אתם לד' אלוקיכם" ממילא בטבענו אנו קשורים אליו בלבנו ובנפשנו, וגם אם חלילה מתרחקים מאבינו שבשמים עדיין יישארו הרגשות מחוברים וקשורים אליו לעד.

באותו מעמד פדיון הן של אותו יהודי שגדל בשכונה ובבית שהתוצאה הטבעית שלה תהיה נידח מעולמו של הבורא, אבל התקיימה בו ההבטחה שלא ידח ממנו נדח, וזכה לחזור לצור מחצבתו להקים בית של תורה, והנה הוא מתמודד עם הרצון לקיים את ה"ונקדשתי בתוך בני ישראל" אין דבר שבקדושה פחות מעשרה, הוא רוצה את מעמד פדיון בנו עם ה"ונקדשתי" הוא נוהג כבן, בן אוהב של אבא רוצה לקיים את רצונו בשלמות,

ביאר הגאון מווילנא: המילה 'היום' מורכבת מ'ה' ועוד 'יום'. יש ה' ימי דין בשנה: שני ימי ר"ה, יוה"כ, הושענא רבה ושמחת תורה

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

"אַתֶּם נֹצְבִים הַיּוֹם פּוֹלְכִים לְפָנַי הַאֱלֹהִים" (כ"ט ט') ביאר הגאון מווילנא: המילה 'היום' מורכבת מ'ה' ועוד 'יום'. יש ה' ימי דין בשנה: - שני ימי ר"ה, יוה"כ, הושענא רבה (גמר החיתום) ושמחת תורה (נותנים הפתקאות לשלוחים לביצוע), וב-ה' ימים אלו מתייצב האדם לפני ה', ודבר זה רמוז במילה 'היום' (עלון אש דת).

וכי נוכל לעזבם לבדם בביתם!?

"הַקְהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף" (ל"א י"ב) - כתב ה'חידושי הרי"מ': כתיב אנשים ונשים וטף. ומקשה הגמ' (חגיגה ג' ע"א): בשלמא אנשים באים ללמוד, נשים לשמוע, וטף למה באו? - כדי ליתן שכר למביאיהם. והקשה הרי"מ מה ס"ד להקשות טף למה באו. אם אבותיהם ואמותיהם עלו לרגל, הלא ע"כ הוכרחו לקחת עמם הבנים הקטנים, וכי נוכל לעזבם לבדם בביתם? ואמר כי זה עצמו קושיית הגמ' 'טף למה באו' - למה הוצרכה התורה להזהיר ההורים להביא עמהם טפם. הלא בע"כ ללא ציווי התורה יעשו זאת מעצמם, לזה תירצה הגמ' - כדי ליתן שכר למביאיהם - לזה צוותה התורה שיהיו מצווים ועושים כדי להרבות שכרם, כי גדול המצווה ועושה כמי שאינו מצווה (שיח שרפי קודש).

ולפתע תפס בארון הכבוד, הזיזו ונטל

לעצמו את הספר המבוקש

"לֹא בַשְּׂמַיִם הִיא..." (ל"ב) - מסופר על רבי זלמל"ה מוולוז'ין זצ"ל, שלצורך לימודו נזקק לעיין בספר מסוים. הספר היה מונח מאחורי ארון כבוד, ונדרשו מניין אנשים כדי להזיזו. רבי זלמל"ה, שהיה אדם חלש, קם ממקומו, פסע הלוך ושוב בחדר ואמר לעצמו "לא בשמים היא..."; ולפתע תפס בארון הכבוד, הזיזו ונטל לעצמו את הספר המבוקש!...

לזכות עד מאד על ידי אמירתן. ה"אבן עזרא" (בפרשת כי תשא) מביא: על אף שראה משה רבנו את השכינה בסנה ובמתן תורה, לא זכה לקירון עור הפנים. מתי זכה לכך? - כשסלח הקב"ה לעם ישראל על חטא העגל, בקש משה: "הראני נא את כבודך" (שמות ל"ג י"ח), ואז השיב לו הקב"ה: "לא תוכל לראות את פני, כי לא יראני האדם וחי" (שמות ל"ג כ). מה אפשר לעשות? "הנה מקום אתי ונצבת על הצור, והיה בעבור כבדי ושמתיך בנקרת הצור ושכתי כפי עליך עד עברי, והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו" (שמות ל"ג, כ"א כ"ג). כשהקב"ה עבר על פני משה, צעק משה את שלש-עשרה מדות של רחמים, ובאותו רגע זכה לקרון עור פנים במשך ארבעים שנה, עד יום מותו. פניו של משה האירו כל כך, עד שהיה צריך לשים על פניו מסווה. ולא רק זאת, אלא שאף נתן מאור זה ליהושע, כפי שאומרת התורה (במדבר כ"ז כ): "ונתתה מהודך עליו". אומרת הגמרא (בבא בתרא ע"ה): "פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה". משה זכה לגילוי שכינה בסנה ובמתן תורה, ואף עלה ארבעים יום לשמים, אך בכל הפעמים הללו - לא זכה לקרון עור הפנים, אלא רק בפעם אחת בה אמר שלש עשרה מדות של רחמים.

כשכואב לאדם - הוא לא מדבר, הוא צועק!

כוחן של י"ג מדות של רחמים - גדול ועצום הוא. כשאדם צועק אותן בכל כוחו ובכל כוונתו, הוא יכול לזכות לדברים שאפילו לא חשב שביכולתו לזכות להם. לעיתים, תוספת צעקה וכוונה יכולה

ובאותו רגע זכה לקרון עור פנים

במשך ארבעים שנה

י"ג מדות של רחמים - בצעקה ובכוונה - בימי הרחמים אנחנו מזכירים שלש עשרה מדות של רחמים, וצריך לדעת שאפשר

והדין הוא שמה שקנה עבד - קנה רבו, ואם כן - אתה עבדו, ורכושך קנוי לו! אבל עשו המשיך לבכות ולצעק: "הברכה אחת היא לך אבי, ברכני גם אני אבי, וישא עשו קולו ויבך" (כ"ז ל"ח). ואז משנה יצחק את דעתו, ומברך גם אותו: "הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל; ועל חרבך תחיה" (כ"ז, לט-מ). מדוע שינה יצחק את דעתו? מה השתנה?! אלא שכשאדם צועק, גם אם הוא עשוי, הוא יכול ליצור יש מאין, ואפילו ברכה חדשה! כשאדם אומר את מילות התפילה בימים אלו בצעקה, ומראה שכואב לו, אז אף אם חלילה אין הוא מספיק זכאי, הוא יכול ליצור לעצמו ברכה וזכות חדשה ומיוחדת. המדרש (דברים רבה ב) מביא שיש עשרה לשונות של תפילה, ואחת מהן היא 'צעקה', ולכן צריך אדם להשתדל שתפילתו תהיה בכל כוחו ובכל כוונתו (שש באמרתך)

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק תשפ"ג)

ליצור שנוי מהותי בכל מהלך החיים! בתפילת "אנא בכח", אנחנו מבקשים: "ושמע צעקתנו יודע תעלומות". גם לשון הרמב"ם היא שבימים אלה יש להרבות בתפלה ובצעקה: "אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר: "דרשו ה' בהמצאו" (הלכות תשובה ב, ו). כשכואב לאדם - הוא לא מדבר, הוא צועק! כך אנו מראים לקב"ה שכואב לנו על העבירה, ולכן יש לומר את שלש עשרה מדות של רחמים בצעקה ובכוונה גדולה. לימוד גדול למדים אנו מצעקתו של עשוי; לאחר שנטל יעקב את הברכות מיצחק, בא עשו ורצה אף הוא ברכות. אמר יצחק: "מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי ואוכל מכל בטרם תבוא ואברכהו, גם ברוך יהיה" (בראשית כ"ז ל"ג). מה עשה עשו? "ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד, ויאמר לאביו ברכני גם אני אבי". אמר יצחק: כבר ברכתני אותו בעשר ברכות, וביניהם אמרת: "היה גביר לאחריך" (בראשית כ"ז כ"ט),

המשך מעמוד 20 | הרב ישראל ליוש

מטיף לו מוסר לרוב על 'מוותרות'. ויהי הדבר לפלא! וכי הוא צורך מותרות? הרי ביתו דל ועני, בקושי יש לו בשר ודגים לשבת, וילדיו לובשים קרעים קרעים, ושמחים בחלקם...!

ר' פסח אזר אומץ ושאל את ר' חיים יצחק על יחסו הקר והכועס כלפיו... "לפני כמה ימים" - סיפר המגיד לר' פסח - "למדנו אצל בבית וראיתי שעל שולחןך פרוסה מפת משי יקרה... זה מותרות! ומוותרות הוא סתירה לחיי תורה ועלול לגרום לירידה רוחנית...!"

"אספר לרב כיצד הגיעה המפה על שולחני? כאשר הייתי נער בקובנא, חלה א' מפרנסי המקום, הנגיד רבי אליעזר פריידין, ואני התנדבתי לבוא אליו כל יום ולהקריא לו משניות, תהילים ופרשת השבוע. אחר שהבריא רצה לשלם לי וסירבתי, אך הוא מאוד הפציר בי... בינתיים עליתי לארץ ישראל, והנה לפני חודש קיבלתי חבילה ובה מפת המשי ומכתב מבני הנגיד שאביהם ציווה להם לשלוח אלי את המפה, כדי שאהנה ממנה, ומלבד זאת תהיה המפה פרוסה בירושלים עיר הקודש. אשתי סירבה לקבל את המפה הזו בטענה שזה אכן מותרות וזה לא יוסיף לנו יראת שמיים וודאי לא יועיל לנו בחינוך ילדינו, אך אני טענתי שמצוה עלינו לקיים בקשתו ולפרוס את המפה בירושלים... אשתי הסכימה והמפה נפרסה על שולחננו..."

המגיד שמע את דברי ר' פסח וטען שאכן האשה צודקת, והם החליטו לפנות ולשאול את הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל כיצד עליהם לנהוג?

ר' שמואל דן בכובד ראש בצדדי הספק והכריע: מפת המשי תיפרס על השולחן, כדי לקיים את בקשת הנותן, אך עליה תיפרס מפה פשוטה כדי שלא תהנה המשפחה ממוותרות.

מספיקה לבעליה, יש לנו די והותר... "וסיפר על מקור פרנסתם: "אשתי הצדיקה, אשת החיל, עולה מידי ערב לטחנת הקמח, ובהסכמתו של בעל הבית היא אוספת את שיירי הקמח שנשרו מהרחיים, ומהם היא אופה לחם טרי וטעים, ואנו אוכלים אותו לשובע..."

אחר הסעודה הזמין העוור את הגאון מוילנא אל ביתם לסעודת שבת. אך שוב, כיון שראה הגאון את עניותם חשש מסעודה שאינה מספקת לבעליה.

"יש לנו שפע רב" - התעקש העוור - "בשבת איננו מסתפקים בלחם יבש, אשתי עולה אל בית המטבחים ועוזרת לנשים במריטת העופות, ובתמורה היא מקבלת את ראשי העופות והרגליים, ומכינה מהם מטעמים לכבוד שבת..."

כאשר נכנס הגאון מוילנא אל ביתם בליל שבת, השתומם לראות כי ביתם מלא באורחים, והעוור מיסב בראש השולחן, כשנהרת השבת הקדושה נסוכה על פניו, והן קורנות משמחה, כאילו הוא מסב סביב שולחן עמוס מטעמים ומעדנים...

הגר"א היה מספר בהתרגשות על פגישתו עם בני הזוג המאושרים והשמחים בחלקם, ולא רק בעבורם אלא גם בעבור האורחים שהתדפקו על שולחנם, כי הסתפקות במועט בלא שמחה, לאו 'הסתפקות במועט' היא..."

כאשר הגיע הגאון רבי פסח טרוקר זצ"ל מהעיר קובנא לירושלים ע"ה"ק, התאבק בעפר רגליהם של התלמידי החכמים בירושלים, ואף למד חברותא כל לילה, אחר תיקון חצות בכותל, עם הגאון רבי חיים יצחק ז"ע, המגיד מוילוקמיר.

יום אחד הרגיש ר' פסח שפני המגיד אליו אינם כתמול שלשום. כשניסה להבין את פשר הדבר, שם לב עוד שלאחרונה המגיד

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

המוצא בשבת מציאה שהיא מוקצה - האם חייב לטלטלה?

יש מן הראשונים שכתב, שאיסור מוקצה נדחה מפני מצוה, ולדבריו, לכאורה, המוצא אבידה בשבת שהיא 'מוקצה', אם אין לו אפשרות לשומרה במקומה, צריך לטלטלה על מנת להשיבה לבעליה. אולם, יש אומרים שאין איסור מוקצה נדחה מפני מצות השבת אבידה, משום שאין איסור נדחה מפני הפסד ממון. המשנה ברורה אינו מכריע בשאלה זו. אולם, המנחת יצחק כתב, שאף על פי שהמשנה ברורה לא הכריע בדבר, להלכה אסור לטלטל מוקצה אף במקום מצוה, ולכן לא הביאו המשנה ברורה ושאר הפוסקים את דברי המרדכי הללו בנוגע לדיון על השבת אבידה שהיא מוקצה. ולהגביה כלי שמלאכתו לאיסור על מנת להחזירו לבעליו - דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל שאסור, למרות שמותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך שימוש של היתר, משום שקיום מצות השבת אבידה אינו נחשב כהשתמשות בגוף החפץ.

מדוע אין להניח תפילין במנחה של ערב שבת?

בערב שבת אין אומרים 'תחנון' בתפילת מנחה, ואף ב'מנחה גדולה'. וכן אין אומרים - מחצות היום ואילך - את סדר 'צידוק הדין' [פסוקים שיש בהם הצדקת דין שמים, ועוד] שנהוג לומר בהלויית המת, משום שבימים שאין אומרים תחנון אין אומרים צידוק הדין. וכן האוכל סעודת פת מחצות היום ואילך, אינו אומר לפני ברכת המזון 'על נהרות בבל', אלא 'שיר המעלות', כנהוג בימים שאין אומרים בהם תחנון. וכן הנוהגים על פי הקבלה להניח תפילין בתפילת מנחה, לא יניחו בערב שבת. וטעם הדבר - כתב המחזיק ברכה בשם האור צדיקים, שבאותה שעה כבר 'מתנוצצת' מעט קדושת השבת, ובשבת אסור להניח תפילין.

האם ניתן לכתחילה להתפלל ערבית בערב שבת לפני השקיעה? ומה הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל בנוגע למי שמתקשה לאכול סעודת ליל שבת בקיץ בשעה מאוחרת?

בימות הקיץ, שהימים ארוכים, נהגו במקומות רבים, שאף אלו המתפללים בכל ימות השבוע תפילת ערבית לאחר צאת הכוכבים, מתפללים בערבי שבתות לפני שקיעת החמה, בשל השעה המאוחרת לילדים הקטנים, או מטעמי נוחות בעלמא. והנוהגים כן, יקפידו להתפלל מנחה לפני זמן 'פלג המנחה'. ובשעת הדחק, ניתן להקל להתפלל ערבית בציבור בבין השמשות, אף כאשר

התפללו מנחה לאחר פלג המנחה.

ולדעת הגר"א, יש להימנע מלהתפלל ערבית לפני צאת הכוכבים, וכן מנהג רוב האשכנזים בארץ ישראל. וכן הורה הקהילות יעקב, בנוגע למוסד של ילדים שהתקשו להמתין לסעודה המתקיימת בשעה מאוחרת - שלא יתפלל מבעוד יום, אלא יתנו להם מזונות ופירות מבעוד

יום, ויתפללו ערבית רק לאחר צאת הכוכבים. וכן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שאין להקל בכך, ורק במקרים מיוחדים ניתן להקל. והוסיף, שאף אדם שיש לו ילדים קטנים בביתו, וקשה לו בימות הקיץ לעכב את סעודת השבת עד השעה המאוחרת שבה שבים מתפילת ערבית המתקיימת לאחר צאת הכוכבים, עדיף שלא יתפלל מבעוד יום, אלא יקדש מבעוד יום ויאכל סעודת שבת, ולאחר מכן יתפלל ערבית בזמנה. וגם הגר"ש ז"א איערבך זצ"ל, לא היתה דעתו נוחה שבכמה מקומות בארץ ישראל הנהיגו להתפלל ערבית של שבת מבעוד יום, משום שאין זה נכון שבאותו מקום אצל חלק מהציבור יהיה כבר שבת, ואצל חלקו עדיין חול. אולם, לדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, ניתן להקל בכך גם בארץ ישראל, ולהתפלל ערבית של שבת מפלג המנחה ואילך.

כיצד נרמזת בסדר תפילות השבת מערכת הקידושין והנישואין כביכול שבין השי"ת לעם ישראל? האם ראוי לומר במנחה של שבת "שבתות קדשך?"

נוסח הפתיחה של הברכה האמצעית בכל אחת מתפילות השבת, שונה. בליל שבת, "אתה קדשת", בשחרית "ישמח משה", ובמנחה "אתה אחד". ואילו ביום טוב, אומרים בכל התפילות נוסח אחד. והטור כתב טעם לדבר, ששלוש התפילות של שבת הן כנגד שלוש שבתות: תפילת ערבית, "אתה קדשת", כנגד שבת בראשית, שבה התקדש יום השבת לראשונה. תפילת שחרית, "ישמח משה", כנגד שבת של מתן תורה, שהרי מתן תורה היה בשבת. ותפילת מנחה, "אתה אחד", כנגד שבת שלעתידי לבוא, הנזכרת בנוסח ברכה זו. והאבודרהם כתב טעם נוסף לדבר, שהשי"ת וישראל הם בבחינת חתן וכלה, ולכן: "אתה קדשת", רומז לקידושין; "ישמח משה", לשמחת חתן וכלה; תפילת מוסף, ל'תוספת כתובה'; ו'אתה אחד', לייחוד שבין החתן והכלה. ומנהג בני אשכנז, לשנות שינוי נוסף בין שלוש התפילות - בברכת 'מקדש השבת'. בערבית, אומרים 'וינוחו בך', בשחרית - 'וינוחו בו', ובמנחה - 'וינוחו בכם'. והכנסת הגדולה כתב טעם לדבר, ששלוש המילים - 'בה', 'בו' ו'בם' - יחד, הן בגימטריה נ"ז, כמספר הברכות שבתפילות ימי החול, תשע עשרה ברכות בכל אחת משלוש התפילות, סך הכל חמישים ושבע ברכות. ויש שכתבו, שבתפילת מנחה צריך לשנות ולומר "והנחילנו... באהבה וברצון שבתות קדשך", בהתאם ללשון הרבים של המילה "בם", אולם, יש שכתבו שאין לשנות מהמקובל, ואכן, כך הוא הנוסח בסידורים הישנים והמדייקים - "שבת קדשך" גם בתפילת מנחה. ויש שפירש, שלשון הריבוי, "בם", נסובה על המילים "באהבה וברצון", דהיינו שינוחו באהבה וברצון.

מהו איסור 'מַחְמֵר'? ואילו איסורים כרוכים ברכיבה על סוס בשבת?

חכמינו ז"ל דרשו מהכתוב: "לא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אֲתָה... וּבַהֲמֵתָךְ", שאסור לאדם לעשות מלאכה בשותפות עם בעל חיים, כלומר, אסור להנהיגו בשבת באופן שיש בו עשיית מלאכה; וכגון, אם בהמה עומדת ברשות הרבים, ואוכף, או משא אחר, מונח על גבה, או שהיא קשורה לעגלה, והאדם מדרבן אותה ללכת - בגערה, בדחיפה, במשיכה וכדומה - תוך שהיא מטלטלת את האוכף ואת המשא, יש בכך פעולה של מלאכת 'הוצאה' הנעשית על ידי האדם והבהמה יחד. ואיסור זה, מכונה 'מַחְמֵר', ואמור אף בבעל חי של גוי או של הפקר. ויש שכתבו, שאין האיסור אלא כשהבהמה הולכת

מחמת אימת האדם, אבל כשהוא קורא לה בנחת והיא באה אליו מרצונה, אין בכך איסור. ובנוסף, אדם מצווה שבעלי החיים שבעלותו ישבתו בשבת מכל ל"ט המלאכות האסורות בשבת, ומצוה זו מכונה 'שביתת בהמתו'. וכתב הגר"ש ז"א איערבך זצ"ל, שאדם אינו מצווה למנוע מבהמתו לצאת אל מחוץ ל'תחום', משום שאיסור תחומין אינו נחשב ל'מלאכה'. וכמו כן, ברכיבה על בהמה ברשות הרבים, אין איסור משום שביתת בהמתו, משום ש'חי נושא את עצמו', ואין זה נחשב לטלטול ברשות הרבים; ואף שלאדם אסור מדרבנן לטלטל אדם אחר ברשות הרבים, בבהמה לא אסרו זאת. ברם, הרכיבה אסורה מצד עצמה, מדרבנן, אף ברשות היחיד, ופעמים שהיא כרוכה גם באיסור 'מַחְמֵר'.

(מ"ב דרשו חלק ג, עמודים 85-81)

טועמיה

טעימות והגיגים מתוך הפרשה

בעל הטורים

פנים מתוך פירוש בעל הטורים על הפרשה

ולכך נהגו להשכים להתפלל סליחות מר"ח אלול ואילך

- נצבים. כדרך שנאמר בסיני ויתייצבו בתחתית ההר, בו בל' אמר כאן אתם נצבים
- לפני ה' אלהיכם ראשיכם. הקיש ראשיכם לאלוקיכם לומר מורא רבך כמורא שמים
- את לבבך ואת לבב. ר"ת אלול. לכך נהגו להשכים להתפלל סליחות מר"ח אלול ואילך.
- וכך לילא האמנתי לראות בטוב ה', לולא אותיות אלול שמאלול ואילך חרדתי נגד ה'
- ואתה תשוב. וסמיך ליה והותירך. שאם תשוב בתשובה שלימה מיד תהא נגאל
- פי תשוב אל ה' אלהיך. וסמיך ליה פי המצוה הזאת. לומר שקולה היא התשובה כנגד כל המצות כולן
- ובחרת בחיים. בחיים עולה ע' לומר בשבעים פנים התורה נדרשת בהן וכן סו"ד ה' ליראיו וחיי האדם ע' שנה

הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם

העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ - שהם קיימים לעולם, וכאשר תקרה אתכם הרעה, יהיו עדים שאני התריתי בכם בכל זאת.

דבר אחר, העדותי בכם היום את השמים וגו' אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם, שמה שינו את מידתם, שמה לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם, כענין שנאמר (קהלת א, ה) זורח השמש ובא השמש! הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם, שמה שנתה מדתה, שמה זרעתם אותה ולא צמחה, או שמה זרעתם חטים והעלתה שעורים!?

ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד, אם זוכין אין מקבלין שכר ואם חוטאין אין מקבלין פורענות, לא שינו את מידתם; אתם, שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות, על אחת כמה וכמה (רש"י, ספרי דברים לב)

ותהיה צמאה מאד לדבר ההוא שאכל או שעשה

למען ספות הרנה את הצמאה - והטעם, כי נפש האדם הרוה שאיננה מתאוה לדברים הרעים לה, כאשר תבוא בלבו קצת התאוה והוא ימלא תאוותו או יוסיף בנפשו תאוה יתירה ותהיה צמאה מאד לדבר ההוא שאכל או שעשה יותר מבראשונה, ותתאוה עוד לדברים רעים שלא היתה מתאוה להם מתחלה....

...ולכך יאמר הכתוב בהולך בשרירות לבו, שהוא אם ימלא נפשו בתאוות השרירות והחזקות עליו, אשר היא צמאה להם, יוסיף נפשו הרוה עם הצמאה, כי תאוה ויצמא למה שהיה שבע ממנו וכאשר השביע נפשו בו. (רמב"ן)

ועתה פתבו לכם את השקפה הזאת (לא יט)

בכתיבת ס"ת, כיון שבזמנינו שיש לנו ספרים הלימוד מתוך ספר התורה הוא זלזול בכבודו

כשאדם קונה ספר יכוין לקיים מצות ועתה כתבו לכם

מין הגר"ש הלוי ואזנר בעל 'שבט הלוי' כותב שמקיימים את המצוה לא רק בכתיבת חומשים וגמרות וכדו', אלא גם בקנייתם, וכ"כ הלבוש והאגרות משה (ודלא כנפש חיה), והאגרות משה מוסיף שאדרבה, הכותב במקום שיכול לקנות בזמן קצר ובזול עובר על איסור ביטול תורה. ובספר יפה ללב הביא מספר 'אורחות יושר' שכשאדם קונה איזה ספר יכוין לקיים מצות ועתה כתבו לכם. ובחומש תורה תמימה חילק בין אם קונה ממדפיס שאז יוצא יד"ח המצוה לבין אם קונה מבע"ב שאז אינו מקיים כיון שהספר כבר נמצא בעולם ואינו גורם לריבוי תורה.

מצות כתיבת התורה היא כדי ללמוד בה, שכתוב ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם, וע"י הגמ' ופירושה ידע פירוש המצות והדינים על בוריים, לכן הן הספרים שאדם מצווה לכותבם.

הבית יוסף כותב שכוונת הרא"ש היא, שגם בשאר ספרים מקיים מצות כתיבת ס"ת, ואף יש בכך יותר מצוה מאשר להניח ספר תורה בהיכל כדי שיקראו בו ברבים, אכן אם כותב ס"ת על מנת לקרות בו הוא ובניו פשיטא שזהו עיקר קיום המצוה. אכן הפרישה כותב שכוונת הרא"ש היא שהמצוה היא דווקא בספרים אלו ולא

הכותב ס"ת מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלו מהר סיני

כתב השו"ע 'מצות עשה על כל איש מישראל לכתוב לו ספר תורה, ואפילו הניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב משלו'. (יו"ד ע"ר א')

בגמרא במנחות (ל'): כתוב שהכותב ס"ת מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלו מהר סיני. הטור כותב שלכן מאד צריך לחזר אחרי המצוה הזו.

מצוה לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם

הטור כותב בשם אביו הרא"ש שזה לא נאמר אלא לדורות הראשונים שהיו כותבים ס"ת ולומדים בה, אבל עכשיו שכותבים ס"ת ומניחים אותו בבית הכנסת לקרות בהם ברבים, מצות עשה על כל ישראל אשר ידו משגת לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם להגות בהן הוא ובניו, כי

הכל כדאי הכל כדאי 'אָ פֿיא' אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם

כ"ק האדמו"ר מסלונים בעל ה'נתיבות שלום': - אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם. הוא החסד הגדול שנתן הקב"ה ביום זה, שהדין איננו לפני שום שר וממונה אלא לפני

הקב"ה בכבודו ובעצמו. וכדאיאתא בתורת אבות ממרן הס"ק מסלונים זי"ע, שכאשר הדין הוא לפני שר הרי משועבד הוא לחוקים ואינו יכול לשפוט כי אם ע"פ החוק, אבל אם הדין הוא לפני המלך בעצמו הרי המלך הוא למעלה מכל החוקים. וזהו מהסד ה' ורחמיז שנתן לישראל ביום הדין שאתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם בכבודו ובעצמו, לא לפני מלאכים ושרפים, אלא הקב"ה בעצמו יושב על כס המשפט, כי רצונו לשפוט בעצמו את עמו, כאב הרחמן המבין נכונה את נפש הבן ויודע את כל יסורי הנפש שיש לו מהחטא. וכלשון חז"ל (ר"ה יח.) שבר"ה כולם נסקרים בסקירה אחת, שהקב"ה סוקר את כל המפעל.

וכאשר יש ליהודי גודל ההבנה במשמעות הרגשה הזאת שכולם נסקרים בסקירה אחת וגם בכלל, הרי זה גופא הרוממות הגדולה ביותר. וכמו ששמעו פ"א את מרן הס"ק מסלונים זי"ע אומר בינו לבין עצמו: "הכל כדאי הכל כדאי א ביא אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם", והכוונה ה' נראה, על כל התוכחה שנאמרה לפני אתם נצבים שהכל כדאי וכו', שבר"ה מגיע יהודי לגדלות כזו שאתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם וכולם נסקרים לפני ית' ובכחינה זו יום ראש השנה הוא בבחי' אחת בשנה שבו יהודי ניצב לפני ה' אלקיכם בעצמו (נתיבות שלום - ימים נוראים)

ונתן הכתוב עצה ודרך כיצד נזכה בדין לשנה טובה ומתוקה בכל העניינים

הגה"צ רבי אלימלך בירדמן שליט"א: בפרשתן (נצבים כט ט), 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם' וגו', בספ"ק האריכו הרבה לפרש דברי הפסוק בדרך הרמוז על פי הנודע 'שהיום' רומז לראש השנה (עי' זוה"ק ח"ב לכו), ובא הכתוב לומר, דעו כי אתם נצבים היום בראש השנה לפני ה' אלוהיכם, הוא היום בו כל באי עולם יעברון לפניו ית' כבני מרון, ומי לא נפקד כהיום הזה, ונתן הכתוב עצה ודרך כיצד נזכה בדין לשנה טובה ומתוקה בכל העניינים, לזה אמר הכתוב אתם נצבים היום כולכם, שעל ידי שנהיה 'כולכם' באגודה אחת ובאחדות הלבבות טו, נזכה לכל הטובות והישועות שבעולם, ברוחניות ובגשמיות.

(באר הפרשה נצבים תשפ"ג)

תלוי כיצד אומרים את הסליחות ומה עושים לאחר הסליחות

מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל: בבעל הטורים פרשת נצבים כתב על הפסוק "ומל השם אלוהיך את לבבך ואת לבבך זרעך" שהוא שהוא ראשי תיבות בחודש אלול, וכתב שם כי לכן נהגו להשיב ולהתפלל סליחות בחודש אלול, והיינו שעל ידי הסליחות והתפילה זוכים למעלה של הסרת ערלת הלב והזמן המסוגל לזה הוא חודש אלול.

אמנם אין זה פשוט כל כך לזכות למילת הלב על ידי הסליחות, שהרי אנו כולנו אומרים סליחות, ואף על פי כן, וכי מיד לאחר הסליחות כבר זוכים למילת הלב, הלא אין אנו רואים זאת, ואומרים סליחות ולא רואים את השינוי, לא מרגישים את ההשתנות, ולא מרגישים שמקבלים איזה מעלות נוספות אחרי הסליחות.

וזה מפני שלא די באמירת הסליחות לבד, ותלוי גם כיצד אומרים את הסליחות ומה עושים לאחר הסליחות, מה עושים אחר כך במשך כל היום, וכדי באמת יהיה שינוי על ידי הסליחות צריכים התבוננות, שתהיה חרדה ואימת הדין מהמצב שנמצאים, ואז על ידי זה עם הסליחות והתפילה ביחד זוכים למל השם אלוהיך את לבבך.

(מתוך שיחה ערב ראש השנה תשס"ה עלון 'דברי החיוק' נצבים תשפ"ג)

שאם אנחנו בנסתרות שלנו נכוון לשם שמים, אז ירגישו בנינו בזה

הנסתרות לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו מרן הגר"ש הלוי ואזנר בעל 'שבט הלוי': י"ל, שיש איש ישראל העוסק במצות התשובה ושב אל לבו כי

רע וזר עזבו את ה', אבל עדיין לא הגיע למדרגה שיכנסו הרהורי תשובה גם בלב בניו, והטעם כי עדיין לא שב בכל לבבו ונפשו ומאודו. והאמת שאם אנחנו בנסתרות שלנו נכוון לשם שמים, אז ירגישו בנינו בזה ויתקיימו לנו הדורות. והיינו ע"י שנסתרות לה' אלקינו, עי"ז הנגלות לנו ולבנינו.

(גליון מעינות הלוי נצבים תשפ"ג)

החידה לפרשת השבוע || היכן נרמזה בפרשתנו תקיעת שופר?

תשובה: איתא בספרים על הפסוק 'שורש פורה ראש ולענה' - ראשי תיבות 'שופר', לומר - כי האדם שיש בו שורש פורה ראש ולענה, והוא מתברך בלבבו לאמור 'שלוש יהיה לי', בא קול השופר ומבטלו, כפי שנא' 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו' (עמוס ג, ו). וכן נא' במתן תורה 'קול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה'. וכן כתב רבי סעדיה גאון: הטעם ה-ז' לתקיעת שופר בר"ה, כי כשנשמע תקיעת שופר נירא ונחרד ונשבר עצמנו לפני הבורא, כי כך טבע השופר - מרעיד ומחריד. וייתכן שלכן קוראים פר' ניצבים קודם ר"ה, ללמדנו עניין זה (שערי אהרון).

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק תשפ"ג)

צידה לדרך

ולדבקה בו

וכי אפשר להדבק בשכינה, אלא כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאלו מתדבק בשכינה.

יש אנשים שמנסים 'להרוויח' בכיוון ההפוך. "רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר"

רבה של כרמיאל הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א: ישנן שלוש דרגות של יהודים בחודש אלול... אסביר מילותי. נוהגים לומר "לדוד ה' אורי וישעי" פעמים ביום. בבוקר ובערב. יש קהילות שנוהגות לומר "לדוד" בתפילת ערבית, ויש הנוהגות לומר בתפילת מנחה. כאן ישנם שלושה 'מנהגים'.

יש יהודים שמנסים להרוויח מכל הכיוונים. מתפללים תפילת מנחה במקום בו אומרים 'לדוד', ואז עוברים למנין אחר בו אומרים את הפרק בתפילת ערבית.

יש אנשים שמנסים 'להרוויח' בכיוון ההפוך. "רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר", רחמנא ליצלן מהאי רווח... מנחה יתפללו במקום בו אומרים בערבית, ואז, לתפילת ערבית, יעברו למקום בו אמרו במנחה. כך הצליחו לחסוך דקה או שתיים מזמנם היקר... ויש את ה'מיינסטרים', הזרם המרכזי. אלו שמתפללים באותו מנין מנחה וערבית, כך שבכל מקרה יוצא שאמרו בערב 'לדוד'. התעוררתי לנושא בעקבות 'מנהג' שראיתי.

מי שכבר אמר במנחה, אם לאחר מכן הוא מתפלל ערבית במנין בו אומרים 'לדוד', אז לפני אמירת הפרק הוא הולך לדרכו. הרי כבר אמרתי היום, יש לי תעודת ביטוח, 'המוסיף גורע'. כך גם הפוך. מי שעתידי לומר בערבית, יוצא מתפילת מנחה לפני 'לדוד'.

אנו מביאים ענין זה כדוגמא. כהמחשה לשלושת סוגי ההתנהגות של בני האדם בחודש אלול. יש כאלו שיחפשו לעשות את הטוב ביותר. יש כאלו שינסו לברוח' מקיום תורה ומצוות בכל מצב בו הדבר מתאפשר, ויש את אלו שנוהגים באלול כמו בשאר ימות השנה.

כמובן, המטרה שלנו היא- להיות מוסיף והולך. להתאמץ בחודש זה ביתר שאת ויתר עוז. יהודי עשה את המאמץ ונשאר לאמירת 'לדוד' בערבית למרות שכבר אמר ב'מנחה'. מגיע לו יישר כוח גדול...

אבל מעבר לכך, אולי דווקא אמירת "אמן יהא שמיה רבה" בקדיש שלאחר 'לדוד' תעמוד לו בשעת הדין. מי יודע? (מתוך אור המרגליות שיחות בהיכל)

אז בכיתי כל יום שאחזיק מעמד וארצה רק את רבי חיים, זה טבעי...

הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א: הג"ר מגדל זקס חתנו של החפץ חיים אמר שהח"ח היה רגיל לומר - השוטה עושה מזהב עפר, והחכם הופך עפר לזהב. הוא דיבר על המצוה של ביומו תתן שכרו. ומביאים בחפץ חיים עה"ת - החדש סיפור שסיפר מרן הרב שך בשם רבי איסר זלמן מלצר. הם נסעו פעם ברכבת והיה זה יום חם במיוחד. באחת התחנות - הייתה אשה ענייה (ואולי גם אלמנה) שמכרה שתייה קרה ברכבת. וכולם שהיו מותשים מהחום - קפצו על המציאה וקנו ממנו את השתייה. אמר החפץ חיים: אם לפני הקנייה היו מתבוננים לרגע וחושבים שהולכים כעת לקיים מצוות "החזקת בו" - לעזור ליהודיה ענייה לפרנס את ביתה, ואם היא אלמנה זה מצוה עוד יותר גדולה, אז מהמעשה הזה שבין כה וכה עושים - היו הופכים אותו לזהב! למצוה! אשר שכרה אין קץ! ואם לא - אז שתו פחית קולה... בסדר. לקחת זהב ועשית ממנו כלום.

החיים מלאים הזדמנויות כאלו. כל דבר - תחשוב טיפה, תכוון, ותרויח מיליונים.

סיפר לי רבי אלעזר ברונר איש החינוך ורב פעלים לחסד הוא זכה להסיע הרבה את הרבנית קניבסקי ע"ה. פעם הוא נסע עמה לבית אביה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ושם בבית - סיפר לו אחד האחים שעל המיטה הזו ישבה האחות הגדולה בת שבע בשעת בוקר מוקדמת, ולפני שהיא הלכה לעבודה [היא הייתה מאד כשרונית והיא עבדה אצל רואה חשבון], היא אמרה תהלים בבכיות, ורק אחר כך היא הלכה לעבודה.

בחזור - הוא סיפר לה מה שאומרים עליה... היא לא הבינה מה הוא עושה מזה עסק... ואמרה לו, אם אחד יש לו חולה בבית והוא בוכה בתפילה ב"רפאנו" זה אומר שהוא צדיק...? זה טבעי! גם אני, הלכתי לעבוד אצל רואה חשבון שהוא לא בן תורה, באו לשמה כל הגבירים, אם אני רואה ככה זה עלול להשפיע, למה שאני ארצה להינשא לבן תורה כמו רבי חיים...? אם כן זו סכנת חיים!!! אז בכיתי כל יום שאני ח"ו לא אהיה חולה, שאחזיק מעמד וארצה רק את רבי חיים, זה טבעי...

בחור שהיום בוכה ב"סלח לנו" ב"השיבנו" זה טבעי! מה, הוא צדיק...? הרי יש לו משפט, חיים ומות עומדים לפניו מה עושים מזה עסק... אבל מאידך, בחור שקורא את זה בחיפזון כמו כל השנה, זה קצת מכאיב... באמת לא איכפת לך??? לכל הפחות תבקש "השיבנו".

כל האלול הוא 'מכרה זהב'! אדם יכול מכל הבחינות למחוק את כל עוונותיו ואת כל מה שהוא עשה כל השנה. ואז זה מכרה זהב - אבל אם אחד אומר בדיחה על חשבון אלול כמו הספטמבר השחור והולך לישון רגיל אז באמת לקח מכרה זהב והפך אותו לעפר. אבל אחד פיקח הוא לוקח את האלול לפי דרגתו וקצת יותר, מתחזק... וכמו שאמר הרה"י רבי מיכל יהודה, אפשר באלול להיות מיליארדר, אבל כל התעוררות - אפילו הכי קטנה - זה מיליונים!

(לקט מתוך 'ארחות חיים' כי תצא תשפ"ד)

כעבור חודשיים בהיותי ביוהנסבורג, הודיעוני בטלפון כי בעת שקראו בספר מצאו טעות גדולה בתיבה שלימה

ועתה פתבו לכם את השירה הזאת (לא יט)

מִרְן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א: זכיתי ברוך השם לכתוב ספר תורה בארץ ישראל על ידי שליחות בהרשאה בכתב, על קלף ודיו שלי, ואחר כך מסרתי לארבעה מגייהים מפורסמים שהגיהו וכל אחד מהם העיד שמעכשיו הספר נקי מכל שגיאות. והנחתי לעצמי לכתוב אות בכל ספר, ואת כל הפסוק "תורה ציוה לנו משה" וגו' וכן את האות האחרונה, וגמתי את כתיבת הספר תורה בשמחה רבה ועצומה והודאה לאלקיני יתברך שמו. והבאתי דברי החינוך (מצוה תרי"ג) שכל המקיים מצוה זאת יהיה ברוך ויחכם הוא ובניו, והשאלתי לציבור לקרוא בו.

כעבור חודשיים, בהיותי ביוהנסבורג, הודיעוני בטלפון כי בעת שקראו בספר מצאו טעות גדולה בתיבה שלימה ורוצים מיד לתקנו בשליחותי. ואני מנעתי אותם, שבגמרא (במנחות ל ע"א) מפורש שאם כותב בעצמו בלי שליחות כאילו קיבלו מהר סיני. ואפילו הגיה בו אות אחת, שמעכשיו כשר, הווה כאילו כתב כולו. עיין שם וברמ"א (סימן ע"ד), ולכן סברתי שעדיף לי לכתוב בעצמי אות אחרון, שיהא כאלו קיבלתי מהר סיני, ואילו אם יתקנו בשליחותי יחסר לי מעלה גדולה דכתבו בעצמו כאלו קיבל מהר סיני. ואמרת בינתיים להשהות הספר תורה ולא לתקנו, ויחפשו ספר תורה אחר. אבל לא יכולתי בשעתו להכריע. שורש הספק אצלי הוא, שכל זמן שלא מתקנים את הטעות מתבטל כל רגע קיום המצות עשה שמקיימין גם בשליחות, ומי יימר כדי לזכות למעלה יתירה שאתקן בעצמי מותר להשהות קיום המצות עשה דכתיבת ספר תורה שישתהה הדבר לערך חודשיים עד שאחזור לארץ ישראל. ועוד מנלן שיותר להשהות טעות בספר תורה. והחלטתי להשהות עד שאעבור על הלכה זאת ואגיע לכלל הכרעה. ואני יושב ביוהנסבורג כאומן בלי כלים, שאין לי ספרים די הצורך.

(תשובות והנהגות ח"ב סימן תקכ"א ועיי"ש הדו"ד בעניין זה)

עבר לפני התיבה והסתלסל בקולו "שוועת עשירים אתה תשמע"...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א: יש לדעת, כי הקב"ה אוהב את העניים - שוועת עניים אתה תשמע, צעקת הדל תקשיב ותושיע!

העניים באים לזכותינו במצות הצדקה המקיימת את העולם, ועל ידי שהקב"ה רואה שעוזרים לעניים גם הוא עוזר לעם ישראל, וזהו "פתח תפתח... נתון תיתן לו" - כשאתה פותח את ידך, אתה גורם שהקב"ה יפתח את ידו וישפיע שפע לעולם כולו - "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה'!"

מעשה היה בבית כנסת של עשירים, שעמדו על כך שרק אנשי עסקים ובעלי ממון יהיו חברי בית הכנסת. פעם ניסה אדם להצטרף אליהם, אך הם לא נתנו לו: "לך חפש לך מקום אחר, כאן נמצאים רק בעלי מעמד וממון!"

והנה חיפשו חזן. הלך אותו אחד, שהתברך בקול ערב, והציע את עצמו. קיבלוהו. עבר לפני התיבה והסתלסל בקולו "שוועת עשירים אתה תשמע"...

התפלאו - שוועת עשירים? מהו הפסוק הזה? הרי כתוב "וצעקת עניים ישמע" (איוב לד, כח). אמר להם: "איך אומר צעקת עניים, כשכולם כאן עשירים?! איזו צעקה ישמע ה'?!... והרמוז הובן..."

(מתוך הספר 'משכני דברים')

דחף הגוי את הילד בכח וממילא נתגלה לפניו המטמון אשר מתחת לרגליו

לְאֶהֱבָה אֶת ד' אֶלְקֵיךָ לְשִׁמְעַת בְּקֹלוֹ וּלְדַבְּקָה בּוֹ (ל' כ')

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: בתקופת הימים לאחר מלחמת העולם השנייה שררה דחקות גדולה בארץ והיתה העניות זועקת מכל פינה.

פעם הלך ילד עני בדרכו בצפרא דשבתא ומצא מטבע גדולה ברחוב, אך כיון שאסור לטלטל כסף מחמת איסור מוקצה על כן דרך ברגלו על המטבע, והחליט לעמוד כך עד צאת השבת, עברו כמה שעות ועלר אחד הבחין בילד שאינו זז ממקומו, והיה תמה על התנהגות מוזרה זו, לפיכך ניגש אליו ושאלו מאי האי, למותר לציין שהילד לא רצה לענות לו, בידעו שאם יראה הגוי את האוצר יזכה בו לעצמו, לכן עשה את עצמו כאינו שומע, אך הלה לא הרפה ממנו, ומשלא השיב לו אחר כמה פעמים דחף הגוי את הילד בכח וממילא נתגלה לפניו המטמון אשר מתחת לרגליו, ותיכף התכופף הגוי, הגביה את המציאה והלך לו לדרכו.

צער גדול נצטער הילד באותה שעה על הפסד הממון, והלך לגולל את אשר על לבו לפני הרה"ק רבי נחום מראחמסטריווקא זי"ע, מששמע הרבי את הדברים כהווייתן ניחמו בדברים וביקש ממנו שיפסיק מלבכות שהרי אסור להצטער בשבת, ובזאת ציוה עליו לבוא לביתו אחר השבת. במוצ"ש הגיע הילד לביתו, וכאשר נכנס החדרה הושיט לו הרה"ק מראחמסטריווקא מטבע דומה למה שמצא בשב"ק, ואמר לו שהוא מוכן ומזומן להעניק לו את המטבע במתנה גמורה, אך זאת בתנאי שבתמורתה יתן לו את שכר המצוה שהתגבר על יצרו ולא נטל את המטבע באיסור, שמע הילד את ההצעה והחליט שהוא אינו מוכן לוותר על שכר המצוה וגם סיפור ניתן ללמוד דרך חינוך, שבחכמה יתירה הביא אותו להשגה זו שמצות ה' חשובה יותר מאלפי זהב וכסף, ונתן לו להרגיש את המתיקות של המצוה כדי שלא יצטער על אובדן דבר גשמי.

(הגדה של פסח - באר החיים)

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

אָנִי לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי לִי

בכל כוחו התאזר ראש הישיבה, רבי חיים שמואלביץ באמונה וביטחון בה' יתברך, ובליבו עלתה המחשבה, כי במצב כזה של פחד מות זהו זמן טוב לתפילה. בעודו צועד אל חדר החקירות, נשא תפילה חרישית אל ה' יתברך וביקש שלושה דברים:

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על התפילה שלא שבה ריקם

גרמה להם לתהות על מקורותיה הכלכליים, ובאחד הימים נקרא ראש הישיבה לחקירה משטרתית על אודות המימון של הישיבה. המתח והדאגה שאחזו בו היו עצומים- כיצד יוכל להניח את דעתם של החוקרים היפנים הקשוחים, המבקשים בכל מחיר לחשוף את מקורות המימון שלהם? בפרט כשמטרתם היא להכשילו ולמצוא עילה להתפטר מן הישיבה.

בכל כוחו התאזר באמונה וביטחון בה' יתברך, ובליבו עלתה המחשבה, כי במצב כזה של פחד מות זהו זמן טוב לתפילה. בעודו צועד אל חדר החקירות, נשא תפילה חרישית אל ה' יתברך וביקש שלושה דברים:

א. שיעזור לו הקב"ה שאם יזכה להינצל, יוכל להתמסר לגמרי ליגיעת התורה, והעול הכספי של הישיבה לא יהיה מונח על כתפיו.

ב. שיזכה לגדל בנים תלמידי חכמים.

ג. שיזכה להשיא את בנותיו לחתנים תלמידי חכמים.

מעשה זה סיפר הגר"ח בשמחת נישואי בתו הצעירה, וכה שח: "ברוך ה', עזרני הקב"ה ברוב רחמיו ומלא את בקשותי. העול הכספי של הישיבה כבר אינו מוטל על צווארי, הבנים תלמידי חכמים והוגים בתורה, זרע ברך ה', והחתנים- תלמידי חכמים מרביצי תורה, וכעת התקיימה תפילתי בשלמות, בהשיאנו את בתנו הצעירה עם חתן תלמיד חכם".

תפילתו בעת הצרה- לא הושבה ריקם.

(מתוך הספר: ומתוק האור, סדר תפילתנו)

וְתִשׁוּבָה וְתִפְלָה וְצַדִּיקָה מְעַבְרִין אֶת רַע הַגְּזֵרָה (סדר התפילה לראש השנה)

כח עצום יש בתפילה לקרוע מעל האדם גזרות קשות, להפוך את הטבע ולחולל ניסים. הקב"ה שומע תפילה, וכל מי שעניו בראשו מתאמץ לנצל בכל כוחו את המתנה המופלאה הזו שניתנה בידיו.

בשנים בהן שהתה ישיבת מיר בשנחאי- אליה נמלטו מאימת המלחמה הנוראה באירופה- עמדה העיר תחת השלטון היפני, שהיה בן בריתה הקרוב של גרמניה הנאצית. מלכתחילה הסתכלו היפנים על בני הישיבה הזרים בעין עקומה, וביקשו להיפטר מהם בהקדם האפשרי, ואם לא די בכך, דרשו הנאצים מעמיתיהם היפנים לבצע ביהודים את מה שביצעו ביהודי אירופה. ואמנם הם לא עשו זאת בפועל, אך העוינות היתה גלויה, והיפנים הצרו את רגליהם של פליטי הישיבה בכל הזדמנות.

למרות הקשיים הרבים התאמץ ראש הישיבה, רבי חיים שמואלביץ, להחזיק את הישיבה. בדרכים לא דרכים הגיעו לידו כספים שנשלחו מידידי הישיבה בארצות הברית. אלא שכאן נוצרה בעיה קשה- החזקת כספים בסכומים כאלו היתה אסורה בתכלית האיסור על ידי השלטון היפני, ובודאי כספים אלו, אשר מקורם בארה"ב, שמוגדרת היתה אצלו כמדינת אויב. משום כך היה צורך להיזהר שלא יוודעו לקיומו של הכסף בשום אופן.

אלא שהיפנים לא היו טיפשים. הישיבה המתנהלת מתחת לאפם

גליון 646
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

אין ישראל מתערבים במספר העמים מעשה באפיקורוס אחד ששאל את רבי אבינא, נאמר בתורתכם "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" משמע שאתם קרויים גויים, ומצינו שנאמר "כל הגויים כאין נגדו" משמע שגם אתם אין נחשבים כלום בעיני הקדוש ברוך הוא, שגם אתם בכלל הגויים. אמר לו ר' אבינא, האם לא למדת את דבריו של נביאכם בלעם שאמר מפורש "ובגויים לא יתחשב" שנתן עדות בפיו שאין אנו נחשבים בכלל הגויים, וזהו שרצה בלעם לומר כאשר מונים את האומות בעולם, אין אומרים שבעים ואחת אומות, אלא שבעים אומות וישראל, נמצא שאין ישראל מתערבים במספר העמים, וכן כשיש המון אנשים במקום אחד ושואלים כמה אנשים נמצאים שם? אומרים כך וכך גויים, כך וכך יהודים, ואף על פי שיש הרבה אומות ביניהם לא מזכירים אותם לחוד אלא כוללים אותם יחד ומזכירים את ישראל לחוד.

(מעם לועז)

פרשת השבוע

את הפסוק "ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה" מפרש רש"י ז"ל, בעבדי אע"פ שאינו משה, ובמשה אע"פ שאינו עבדי. אמר החוזה את הסברו על זה לאמר. ישנם שתי מיני כתות עובדי ה', ישנה כת העוסקת רק בנגלה ונוזהרים בדיני שולחן ערוך, וזהו בחינת משה אע"פ שאינו עבדי, וישנה כת שניה העוסקת בעבודת ה' בנסתרות, חבוקים ודבוקים בו יתברך כעבד נאמן, הליכתם, קימתם, שבתם וקימם, מאכליהם ומשתיהם, משאם ומתנם, הכל ותמיד עוסקים בנסתרות ובנגלות, התורה זו היא בחינת משה עבדי. לכן אני מזהיר אתכם הזהיר אותם החוזה. שתרבו לנהוג כבוד ברבכם רב העיר. כי גדול הוא בתורה. אע"פ שאינו בחינת חסיד ואינו עבדי. עליכם לקיים בו ומורא רבך כמורא שמים. כי כבר אמרה התורה. הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם.

הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם מסופר על הרה"ק בעל 'קצות החושן' זיע"א, שהיה רב בעיר סטרי שבגליציה, והיה מהמתנגדים החריפים ביותר לדרך החסידות, ולא פעם קרה שהיה ריב עם החסידים מתלמידי ה'חוזה' הקדוש מלובלין זיע"א, שגרו שם. גאון זה מרוב התנגדותו לחסידות, לא נהגו החסידים כבוד בהרב מרא דאתרא. פעם הגיע הריב לממדים כאלה, שהרב מרא דאתרא נידה את החסידים בשמתא דרבנן לשלשים יום. מה עשו החסידים, הם החליטו לנסוע למשך ימי נידותם אל רבם החוזה מלובלין. אך לגדול תמהונם, לא נתן החוזה להיכנס אליו רק לאחר שלשים יום, לאחר תום תקופת הנידוי עליהם, אם כי לא ספרו לו כלל מה שעולל להם הגאון, כעבור זמן השמתא, ניתן להם להיכנס בקודש פנימה, והחוזה עשה להם סעודה גדולה, ובתוך דברי אלקים חיים שהשמיע להם, אמר להם

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 7:04 ת"א: 7:06 ר"ת: 7:42

פרשת נצבים-וילך

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:53 ת"א: 6:08

על מה רקד הצדיק בשלג

ליומא דהילולא של הרה"ק רבי נתן אדלר זיע"א כ"ז אלול הרה"ק ה"חתם סופר" זיע"א, ישב בחדרו שקוע בלימודו, היתה שעת ערב מאוחרת זמן לא כל כך מתאים בשביל הפרנס לבוא כדי להיוועץ ברב בענייני הקהילה, לכן התפלא הרב בראותו את הפרנס נכנס אליו דוקא בשעה זו, הוא סגר את הגמרא והתכוון לשמוע מה הביא את הפרנס ומה בפיו בשעה בלתי רגילה זו. פני הפרנס הביעו דאגה עמוקה, הוא התנצל על שהפריע את הרב מלימודו בפרט שלא מדובר בענייני הקהילה, אלא בענייני האישי. בקושי רב עצר הפרנס בעד דמעותיו ובקול שבור ורועד אמר: "רבי, מר לי מאוד, אבדתי את כל רכושי והתרוששתי לגמרי" הרב החל לנחמו "נו נו ליהודי אסור אף פעם להתייאש ח"ו, יודע אני ידידי שההצלחה בעסקים כמוה כגלגל, טובב לפעמים למעלה ולפעמים למטה, ואז הם שוב עולים, הקב"ה לא עוזב". "רבי באו מים עד נפש, חובותי גדולים ואינני יודע כיצד לכסותם, מצבי על סף פשיטת רגל חלילה". "האם שוחחת עם מישהו על צרתך?" שאל הרב, "לא, בינתיים אפילו אשתי לא יודעת מהמצב" השיב הפרנס. "טוב שלא שוחחת עם איש, לא כדאי לגרום בחינם לבהלה בקרב בעלי החובות, הקב"ה יעזור ומצבך עוד ישתפר, אתה הרי סוחר מומחה אולי יש לך איזה רעיון?" המשיך הרב ושאל.

"תקוותי היחידה היא היריד בלייפציג שמתחיל בימים אלו, מידי שנה אני נוסע ליריד לקנות סחורה, וברוך ה' האירה לי ההצלחה פנים, אולם מאז היריד אשתקד הגיעו עסקי לתחתית המדרון, ובעת אין לי אפילו עבור הוצאות נסיעה ללייפציג. אם יוודע בעיר שהשנה לא נסעתי ליריד, מצבי יהיה עגום". אם ירצה ה' תיסע ליריד ותצליח השיב הרב ושאל: לכמה כסף הנך זקוק עבור הוצאות הנסיעה ליריד. "רבי על סכום הכסף שהייתי רגיל לקחת איתי ללייפציג אין בכלל מה לדבר היום, כבר הייתי מאושר לו היה לי רק הוצאות לנסיעה, פשוט בכדי שלא ישימו לב שלא נסעתי".

"זו לא בעיה גדולה" אמר הרב, הנה מונח אצלי פיקדון סכום כסף שיספיק לך להוצאות, ואף יותר, בחפץ לב אמסור לך את זה כגמילות חסד" "רבי באתי לבקש עצה ולא לקחת גמ"ח" אמר הפרנס במבוכה גדולה. "אל דאגה ידידי, כסף זה צריך להיות מונח אצלי לזמן ידוע, עד אז תוכל בעז"ה בודאי להחזיר את הגמ"ח, בינתיים תהיה לבעל הפקדון מצוה, והגמרא הלא אומרת "נוח לו לאדם שתעשה מצוה בממונו", תוך כדי אמירה הוציא הרב ממגירת שולחנו מעטפה ומסר לפרנס את הכסף. הפרנס היה נרגש עד דמעות, כיצד אוכל להודות לרב על הטובה וניסה להביע את רגשי תודתו. "יהודי יקר, השיב ה"חתם סופר", אם תודה לי על הגמ"ח לא אוכל להלוות לך את הכסף מחשש ריבית שאסור לקחת, לכן אל תשתהה, סע ללייפציג בשעה טובה וה' יצליח דרכך".

מבלי להפסיד זמן, הזדרז הפרנס לתפוס את הרכבת המהירה הראשונה, והגיע ללייפציג בשעה טובה, שם פגש מיד בסוחר מוכר. המתעסק ביבוא שהציע לו לקנות ממנו מטען של קפה. הפרנס לא הרבה להסס הוא שילם לסוחר דמי קדימה וקיבל תעודת קניה, דמי הקדימה ששילם רוקנו את כיסו והוא המשיך לטייל ביריד סתם ככה. אחר הצהריים פשטה ידיעה שמוג האויר הקשה הזיק ליבול הקפה, ומחיר הקפה עלה בהרבה בבת אחת, עוד בטרם עבר היום מכר הפרנס את כל משלוח הקפה ברווחים גדולים. למחרת היום נהג הפרנס שוב באותה שיטה, הוא קנה כמיות גדולות של כל מיני סחורות, נתן דמי קדימה ולאחר מכן מכרם עם רווח. מזלו שיחק גם ביומו השני של היריד והצלחתו הגדולה העמידה אותו שוב על רגליו. רק בתום היריד כשעה שהפרנס ישב במלוגו וחישב את חשבון רווחיו, החל לתפוס מה גדולה היתה הצלחתו. ראשית הוא הפריש מעשר לצדקה, והחליט לקנות מתנות לאשתו ולילדיו, אחר כך עלה בדעתו לקנות מתנה גם לרבו ה"חתם סופר", בידעו שהרב מבין גדול ביהלומים ואבנים יקרות, גמר כדעתו לקנות לו אבן יקרה.

בבואו הביתה מיהר הפרנס לבקר אצל ה"חתם סופר", הוא נכנס בפנים קורנות בשעה שהרב ישב ודיבר בלימוד עם כמה מתלמידיו המבוגרים. "ברכת הרב התקיימה מעל ומעבר" אמר הפרנס בחדווה גלויה, בעזרת ה' יתברך יש לי את האפשרות להחזיר את הגמ"ח". הוא שם על השולחן את הכסף ובנוסף לזה הוא הניח לידו גם קופסת יפה. "ומה זה" שאל הרב בלוקחו את הקופסת לידו. "כנהוג בין סוחרים כאשר אחד מתווך לחברו עסק טוב הוא מקבל דמי תיווך, אשמח מאד אם הרב יקבל את הקופסת כמתנה צנועה". הרב פתח את הקופסת בה זרחה בכל זהרה אבן מהודרת, "אבן מיוחדת במינה" ציין הרב בהתפעלות גדולה הוא התבונן באבן מכל צד "איזו צלילות איזו זכיכות ללא כל רכב וללא פגם, באמת כפתור ופרח". הפרנס שמח מאוד שהאבן מצאה חן בעיני הרב. "כבר זמן רב שלא ראיתי אבן כה משובחת" אמר הרב, ובאומרו זאת הניח את האבן חזרה בקופסת ומסרה לפרנס. "רבי, הרי זה שלך.. למענך... הרווחתי זאת ביושר". אמר הפרנס כשהוא משתומם מדוע מסרב הרב לקבל את המתנה שלו, ענה ה"חתם סופר": "למען האמת ידידי, לו היית מביא לי מתנה זו בזמן אחר לא הייתי אולי עומד בנסיון, מאחר שזה היה מביא תועלת גדולה לשיבתי למשל, אך לאחר שהלוויית לך גמ"ח, אסור לי לקחת ממך מאומה לאחר שזה ייחשב ריבית, כפי שכבר אמרתי לך פעם, אל נא ירע הדבר בעיניך". הפרנס היה מאוכזב אך מה הוא יכול לעשות הוא הרי לא יתווכח עם הרב בענייני דת ודין.

כאשר הלך הפרנס והרב נשאר לבדו עם תלמידיו האהובים, הם הסתכלו זה בזה תמהים, הרב שהבחין בדבר פנה אליהם ואמר: רואה אני שמהו מטרדי אתכם, מן הסתם אתם מתפלאים על שלא החזרתי לפרנס את הקופסת מיד, מדוע פתחתי אותה, ולמה בהתחלה שמחתי כל כך באבן והיללתייה.

משל ונמשל

תן לו משלו שאתה ושליך שלו

אמרו חז"ל (אבות ג' - ז') תן לו משלו שאתה ושליך
שלו ונבאר זאת על פי :

משל למה הדבר דומה לסוחר אחד שהרבה חנונים היו
לוקחים ממנו סחורה ולא לכולם היה כסף מזומן והיה
נותן להם בהקפה ומחמת בגידת הזמן הפסידו הרבה
מלקוחותיו ולא היה בידם לפרוע לו את חובם ומכל
שכן לקחת סחורה חדשה אולם הסוחר שהיה איש רם
המעלה ובעל לב טוב ריחם על לקוחותיו ולא רצה
לגרורם להם שיבואו לידי פשיטת רגל ולכן הוסיף לתת
להם בהקפה אף על פי שלא שילמו לו את המגיע מהם
בעד קניותיהם הקודמות והיו בין לקוחותיו אלו שלושת
סוגים, סוג אחד שרצו בכל ליבם לשלם לסוחר הוב את
המגיע לו, ועבדו יומם ולילה כדי להרויח פרנסתם
ולשלם לו, סוג ב' שלא עמלו עמל מרובה כל כך אלא
אכלו ושבעו והיטיבו את לבם וגם עבדו קצת כדי
להרויח ולשלם לכל הפחות בעד הסחורה שקיבלו
בשניה, והיה סוג שלישי שלא עבדו כלל אלא הואיל
וקיבלו סחורה חדשה בהקפה לא נקפו אצבע אלא היו
אוכלים ושותים ומתבטלים להנאתם

והנמשל: זוהי כוונת חכמינו ז"ל במאמר הנ"ל, הרי
ידוע כי הפנקס פתוח והחנווני הזה שכל סחורתנו שלו
נותן לנו בהקפה, אף על פי שאנו חייבים לו תמיד אלא
שהוא רוצה בטובתנו ושלא נפשוט ח"ו את הרגל ונוכל
להתקיים, הרי שמירת הישר והצדק נותנת שנהיה
אנחנו מבני הסוג הראשון, שנשתדל בכל כוחנו לעמול
יומם ולילה כדי לשלם לבורא העולמים את החוב וכדי
שנוכל להתקיים בעולמנו.

(הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א)

ובכן אספר לכם מעשה שקרה למורי ורבי הרה"ק רבי נתן אדלר
זיע"א. אמר ה"חתם סופר" הקדוש, זה אירע בעיצומו של החורף.
יום אחד בא שליח מקהילה ידועה לא רחוקה מפראנקפורט בבקשה
דחופה להצילם מצרתם, כיון שהיה הכרח בהשתדלות מצד רבה
של פראנקפורט אצל מושל העיר ההיא, מיד שלח אותי הרבי
לשכור לו עגלה מקורבי הרבי ניסו לשלול שידחה את הנסיעה
למחרת היום, אך הוא לא היה מוכן לשמוע להם "כשקהילה של
יהודים בצרה אסור לדחות" אמר בהחלטיות. יצאנו לדרך כשבחוץ
כבר החשיך ביציאה מהעיר היתה הדרך מכוסה כשלג וקרח, ולא
עבר זמן רב עד שהעגלה נתקעה כאמצע הדרך, בעל העגלה ניסה
להוציא את העגלה מהבור, אך לשוא העגלה נשארה תקועה, או
אז התיר בעל העגלה את הסוס ורכב עליו להביא עזרה מהכפר
הקרוב.

ישבנו רבי ואני קפואים מקור, אך כאשר התחיל הרבי לנהל איתי
שיחה בלימוד, שכחנו מהקור הייתי כה שקוע בשיחה, עד שכלל
לא הרגשתי שבעל העגלה חוזר עם בהמה כלשהי ורתם אותה
לעגלה. פתאום הזדקף הרבי, קפץ מהעגלה והחל לרקוד בשלג, אני
מביט ברבי תוהה ומשתומם ומתחלחל בראותי שהרבי רוקד בשלג
כשולרגליו רק גרביים. כנראה שכאשר שירד מהעגלה נשמטו
נעליו. אני קופץ מהעגלה ואומר "רבי אפשר להצטנן חלילה" אך
הרבי ממשיך לרקוד בשמחה גדולה ואומר: "משה'לה יקרי, הבט
נא, הגוי רתם לעגלה שור יחד עם סוס, ניגשתי לבעל העגלה
והסברתי לו, שלנו היהודים אסור להשתמש בשור וסוס יחדיו זה
בלאיים, הבטחתי לו שכר הגון אם הוא יטרח להחזיר את השור
ויביא תחתיו סוס, הגוי התיר את השור וחזר שוב לכפר, חזרנו הרבי
ואני לעגלה וחיכנו לשובו.

בינתיים שאלתי את רבי הגדול: "רבי, למדני מהיכן שואבים
התלהבות כזו עד שרוקדים יחפים בשלג?" ענה הרבי: "משה'לה
יקרי, חשוב נא מתי יש לי ההזדמנות כאן בפראנקפורט, לקיים את
הלאו של בלאיים, ואם מזדמנת לנו מצוה כה יקרה פעם בחיים,
אתה יכול לתאר לעצמך מה גדולה השמחה".

סיים החתם סופר ואמר לתלמידיו, הוא הדין בנידון דידן, מתי יש
לי הזדמנות לקיים את הלאו של ריבית, מי בא ללוות מהרב גמ"ח,
וכאשר הזדמנה לי מצוה כה נדירה, לא יכולתי לעצור בעד שמחתי
הפנימית הגדולה, וככל שהרביתי להלל ולשבח את האבן, כך
גדלה שמחתי "שמחה של מצוה".

צ'ין אדם לחברו

לוותר לחברו שחטא נגדו

בעיר ראדין היה פעם ראש ישיבה תלמיד חכם גדול, וסיפר שה"חפץ חיים" זיע"א, דיבר פעם שיחת התעוררות עצומה לפני ראש השנה, ובין דבריו אמר: האדם בא לפני הקב"ה בערב ר"ה ומשיח לפניו לבו ואומר: אני בא אליך בערב ראש השנה, ומבקש ממך שתסלח לי על כל עוונותי ופשעי, והקב"ה יכול לענות: מדוע אמחל לך? והרי כל השנה אתה דבוק בתאוות רעות ומתנהג נגד רצוני, למה שאמחל לך?! אבל יש דבר אחד שבו אפשר לפייס את הקב"ה ולרצותו שימחל, אם אני מוותר לחברי שחטא כנגדי, מעביר על מידותי, דן אותו לכף זכות ומוחל לו על כל הרעה שעשה לי ומרחיק את השנאה מלבי, ואני מכניס בי אהבת ישראל, כי אז הדברים ק"ו, אם אני בשר ודם קרוין מחומר, אני מוותר ומוחל לחברי, אזי הקב"ה בוודאי צריך למחול לי, אם אני העברתי על מידותי ודנתי לכף זכות והייתי רחמן באותה שעה, בוודאי אבי שבשמים, הרחמן האמיתי, תרחם עלי ותמחול לי על כל מה שחטאתי ופשעתי נגדך.

לקום לסליחות לא על

חשבון השני

כך היה הרה"ק רבי שמואל סלנט זיע"א רגיל לומר, יש לפעמים שמתוך זריזות יתירה לקיים מצוה שבין אדם למקום, נכשלים ועוברים

על ידי זה על מצוה חמורה שבין אדם לחברו, כמו למשל, בהשכמה של ימי הסליחות, אם אחד משכים לקום לאמירת סליחות בבית הכנסת, ומתוך כך הוא גורם צער למשרתת שבביתו, שעל פי רוב היא יתומה עניה, המשכירה את עצמה לשרת בבית זרים, והיא מוכרחה גם כן להשכים קום, כדי להכין לו כוס חמים לשתייה, ואז העבירה של עיניו יתום מכריעה את כל המצוה של אמירת הסליחות.

לעבור את החיים בלי לפגוע באדם

מספרים ששאלו פעם את הרה"ק ה"חזון איש" זיע"א, מהי הדרגה הגבוהה ביותר שיהודי יכול להגיע אליה בעולם הזה? והשיב ה"חזון איש": הדרגה הנעלה ביותר היא, "לעבור את כל החיים מבלי לפגוע באף אחר"

שיעור בהליכות בצדקה

מסופר על אחד מחסידי הרה"ק רבי יצחק מווארק זיע"א, שהיה עשיר גדול, אך היה חוסך אוכל מפיו, והיה מסתפק בלחם שחור והתיכת דג מלוח. פעם הוכיחו הרבי ואמר לו: יהודי שה' חננו בעושר, צריך לאכול בכל יום בשר ולשתות כוס יין. תמחו החסידים, מה ראה הרבי להוכיחו על כך? אמר להם, באמת לא איכפת לי שיאכל רק לחם שחור ודג מלוח, אבל אם הוא עצמו נוהג כך, מה יתן לעניים הבאים אליו, אבנים?!

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"ה אלול

הרה"ק רבי יחיאל מיכל ב"ר יצחק מזלאטשוב (תקמ"א)

הרה"ק רבי דוד הלברשטאם מקשאנוב ב"ר חיים מצאנז (תרנ"ג)

יום ראשון כ"ו אלול

הרה"ק רבי שמואל אבא מזיכלין ב"ר זעליג (תרל"ט)

יום שני כ"ז אלול

הרה"ק רבי נתן אדלר ב"ר יעקב שמעון (רבו של

החתם סופר - ק"ס)

הרה"ק רבי יעקב אריה לייב קאוולער ב"ר מרדכי מנעשחז (תקצ"ז)

הרה"ק רבי שלום רוקח מבעלזא ב"ר אלעזר (תרט"ו)

יום רביעי כ"ט אלול

הרה"ק רבי משה ב"ר ישראל פערלוב מסטאלין (תש"א)

הרה"ק רבי אברהם יעקב ב"ר יצחק מרדכי מגוואדוין - סטאלין (תש"ב)

הרה"ק רבי נחום שלמה ב"ר משה מקאנונין (תש"ב)

יום חמישי א' תשרי

שרה אמנו (ב' אלפים ע"ה)

רבי אמנון בעל "נתנה תוקף" (ד"א תשע"ב)

הרה"ק רבי נחום ממאקרוב ב"ר מרדכי מטשערנובל (תרי"ב)

הרה"ק רבי מאיר לייבוש (מלבי"ם) ב"ר יחיאל מיכל (תר"מ)

הרה"ק רבי יעקב דוד (הריד"ז) ב"ר זאב (תרע"ד)

יום שישי ב' תשרי

הרה"ק רבי נחמן צבי אפשטיין אב"ד קאלי

ב"ר יצחק (תק"צ)

הרה"ק רבי ישראל מסטאלין ב"ר אשר (תרפ"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שאלונה הלכות

נאות הרה"ג נטילת הכתובים שליט"א מדר"ם "ב"א אור"ח רפרוס יום החר"ם על המערים.

הלכות מזוזה (ד')

א) אין חייבים למנות את השליח לכתוב מזוזה, ומקיימים מצות מזוזה בקביעה על מזוזה הפתח, ורק ממידת חסידות ראוי למנות את הסופר שליח לכתוב מזוזה. (ראה בטור יור"ד סימן רפ"ה, וברעת קדושים סימן רפ"ח סק"ג, ומה שכתב בגליון פסקים ועיונים בהלכות מזוזה מס' א'). ובוודאי שמצוה זו יותר מבשלוחו גם בכתובת המזוזה (ראה קידושין מ"א ע"א) (ספר שער יוסף) ב) "ולפי שפרשה זו חביבה לפני הקב"ה והיא מפתח יראתינו שיש בה יחוד הבורא ואזהרת אהבת שמו בכל לב ובכל נפש ובכל מאד וכל התורה כלולה בוה, כי מי שאוהב את המלך כל מחשבותיו לעשות הטוב והישר בעיניו, לכך צוה הקב"ה לעשות לו חמשה זכרונות בכל יום וכו', שתהא פרשה זו נכתבה כנגד מאדך על מזוזה ביתך ובשערך, שממנו של אדם שם. וכו'. (סמ"ג עשה ג')

לע"נ ידידינו הבלתי נשכח הרה"ח ר' אריה פיינשטיין ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע כ"ז אלול תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר
דפוס אישי מקצועי
08-8422112 ההגנה 54 רחובות
P6422112@gmail.com

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקהלת ציון

פרשת נצבים וילך - הכנה ליום הדין

"היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם"

ובנפש חפצה, ובזה מתכפרין פשעיו, וטוב לו יותר מן הסיגופים והתעניות, וזו היא מרגלית."

הגאון רבי חיים פלאג'י בספר 'זכרנו לחיים' כותב: "מעביר על מידותיו- זוכה לישועות!"

אדם פנה אלי וסיפר: אשתי מחנכת בבית ספר כשלושים שנה. אחת האימהות התפרצה על רעייתי לעיני קהל רב. ככל שהיא ניסתה להסביר לה שלא עשתה לה שום עוול- כך גברו צעקותיה של האישה – ממש בושות גדולות.

רגע לפני שרעייתי העמידה אותה במקומה, היא החליטה לשתוק ולהתפלל: א. שהבת שלנו תזכה לזרע של קיימא. ב. שימצאו תרופה מתאימה עבור הבן של השכנים. במשך שנה הוא חולה והרופאים לא מצאו תרופה עבורו.

באותו שבוע! בתי זכתה לקבל בשורות טובות. כעבור תשעה חודשים ילדה בן זכר במז"ס. הרופא אמר לה: "אני לא יודע איך יש לך ילד."

עוד באותו השבוע! נמצאה התרופה המתאימה עבור הבן של השכנים והילד חזר לחיידר. בעקבות הסיפור האישי הזה הגעתי למסקנה:

א. אפשר לבקש לא רק על דבר אחד.
ב. זה מסוגל לפעול גם במצבים בהם זקוקים לנס גלוי- מקבלים הכל ובמזומן.

יהי רצון שכולנו נזכה להיכתב ולהיחתם לחיים טובים ומאושרים. אמן.

בברכת שבת שלום וכתובה וחתומה טובה הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות מברשת ציון

הצלחה בגו"ר
יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי מאיר ישראל בן רחל ברכה- ליאור יהושע סומך וב"ב יהודה אריה בן רחל ברכה רונן אברהם וב"מ קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה
אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיא בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה אגאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא
גלית בת מסודי אליהו זורי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה
מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה יזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי יזרי בן פנחה- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קטנט בת דגטו רונית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

אנחנו נמצאים סמוכים ליום הדין יום ראש השנה, שבו עוברים לפניו כל בני ישראל בכל העולם "כבני מרון"- אחד אחד. יום שהקב"ה מחליט את מי הוא משאיר ואת מי הוא לוקח ומה יעלה בגורלו של כל אחד ואחד מאיתנו.

"אין שכחה לפני כיסא כבודך"- אדם לא זוכר מה עשה במשך השנה, אבל הכל רשום. "מחשבות אדם ותחבולותיו ועלילות מצעדי גבר"- אפילו מחשבות האדם עולות ביום הדין.

בתפילת המוסף של ר"ה אנחנו אומרים בפיוט: "היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם אם כבנים אם כעבדים... עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו איום קדוש".

רבי אמנון ממגנצא ממחיש לנו את היום הגדול: "ונתנה תוקף קדושת היום כי הוא נורא ואיום", "ובשופר גדול יתקע, וקול דממה דקה ישמע, ומלאכים יחפזון, וחיל ורעדה יאחזון, ויאמרו: הנה יום הדין, לפקוד על צבא מרום בדין, כי לא יזכו בעיניך בדין, וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון".

אישה שהתגלתה אצלה המחלה הידועה ל"ע סיפרה: אילו ידעתי בראש השנה (תשע"ג) את אשר נגזר עלי וצפוי לי, הייתי קורעת את השמיים בתפילה ומתפללת בבכיות נוראות כדי לבטל מעלי את רוע הגזירה. הרב חנניה צ'ולק [יו"ר ארגון 'עזר מציון'] סיפר כי בשנה האחרונה התגלו אלפי מקרים חדשים של המחלה ל"ע.

הרב החיד"א בספר 'מורה באצבע' כתב שאחת הסגולות לגשת למשפט היא שהאדם ישתדל להעביר על מידותיו, כי זה כל האדם. וישיב אל ליבו כי הירבה לחטוא וכמה פעמים עשה כנגד רצונו יתברך. רבי משה קורדוברו צ"ל אמר: "אל יקפיד כנגד המלעיגים והמתלוצצים עליו, ואל יקפיד אפילו בלב, רק יקבל באהבה בלב שלם

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאלוהי יזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
הצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
לע"נ פיבי בת מזל ע"ה ונועם בן אורנה ז"ל

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לעילוי נשמת אדי אדוניו מזרחי בן שרה סרח
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן אריס וליילד אורי חיים בן שלי

צמחי לבנה

ע"י	כנסת לבנה	צאת לבנה	ריבון חם
י"ט	17: 53	19: 04	19: 46
ת"א	18: 11	19: 02	19: 43
מ"ט	18: 12	19: 03	19: 44
כ"ב	18: 12	19: 03	19: 45

שואל ומשיב בהלכה - ראש השנה - חלק ב'

מהם מנהגי ערב ראש-השנה?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי שליט"א:

תשובה: !

נוהגים ללכת לבית החיים בערב ראש השנה. מרבית בתחנות ובקשות אצל קברי הצדיקים שיעתירו עבורנו אצל ה' יתברך. הטעם הוא שבית החיים הוא מקום מנוחת הצדיקים ומקום קדוש וטהור והתפילה לה' יתברך מתקבלת יותר. נותנים צדקה לעניים. ייתן צדקה לפני שיאמר תחנות ובקשות. כשהולך לבקש בבית החיים, לא יתפלל חלילה לנפטר שהוא ימלא את בקשתו ותפילתו מכיוון שעובר על איסור 'דורש אל המתים' - אלא יבקש מה' יתברך לעד ולעולמי עולמים, שייתן לו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר. הוא יכול לבקש מהצדיק שיתפלל עליו לפני ה' יתברך ויהיה מליץ יושר בעדו. **מקורות:** רמ"א בשולחן ערוך (סימן תקפ"א סעיף ד' בסוף)

נוהגים לקנות סכין חדשה בערב ראש השנה ומשחזים את הסכין כסגולה לפרנסה לכל השנה. **מקורות:** סגולות ישראל אות ר' כתב לפי שסכין פגום רומז לס"מ כמו שכתוב (תיקוני זוהר תיקון כא) "מאן סכין פגום, דא סמא"ל", ואחר כך כשסמירין ממנו הפגימות מורידים אות מ', לפי שאות מ' הוא הרע שבסמא"ל שמרמז על מוות, ונשאר רק אותיות סא"ל שהוא שם הקדוש גימטריא פא"י ראשי תיבות 'פ'ותח א'ת י'דך', ובא"ת ב"ש הוא אותיות חת"ך שם הפרנסה.

מכיוון שערב ראש השנה הוא היום האחרון של השנה החולפת יש נוהגים להתענות בו. מובא במדרש תנחומא (פרשת אמור) שבתענית זו נמחלים שליש מהעוונות. אם רוצה לקום בלילה לפני עלות השחר כדי לאכול ולשתות, יעשה תנאי לפני שהולך לישון, שאם יקום באמצע הלילה לפני עלות השחר וירצה לאכול ולשתות - אז יוכל, כל זה לפי הפשט.

לפי הזוהר הקדוש, אם ישן שנת קבע על מיטתו - אסור לו לאכול. לכן אם ישן שנת קבע על מיטתו, טוב להחמיר להימנע מאכילה. שתיית תה או קפה מותרת גם לפי הזוהר הקדוש גם אם ישן שנת קבע. אדם שאין לו כוח להתענות אם לא יאכל קודם עלות השחר - עדיף שלא יתענה כלל. אדם שנשאר ער כל הלילה - מותר לו לאכול ולשתות כל הלילה עד עלות השחר אפילו לפי הזוהר הקדוש.

מכיוון שראש השנה פותח את השנה החדשה, נוהגים לעשות סימנים גם באכילה, כגון: אכילת דברים מתוקים כדבש - לסימן טוב שתהיה כל השנה טובה ומתוקה. לכן יש נוהגים שלא לאכול מאכלים חריפים או חמוצים. אדם שרגיל לאכול מאכלים חריפים או חמוצים ובלעדיהם המאכל יהיה תפל לחיכו, מותר לו לאכול אותם ואין כל איסור בדבר.

במשך כל השנה יזהר שלא יעס, יבכה או יהיה עצוב. בפרט יקפיד על כך ביום ראש השנה. ישתדל לשמוח ולשמח את אשתו ובני ביתו ככל יכולתו. יקנה לאשתו וילדיו דברים שמשמחים אותם, כגון: תכשיטים ובגדים. יעזור לעניים כפי יכולתו. הגברים ישמחו באכילת בשר ויין. עיקר החיוב הוא בשר בהמה. אם הוא לא אוהב בשר בהמה, יאכל עוף.

יזהר לא לבזבז חלילה את היום הקדוש בהוללות ושחוק של הבל. יזהר שלא לדבר שיחת חולין. נהגו לא לישון בראש השנה, שאין זה נאה לישון ביום שספרי חיים וספרי מתים נפתחים. בתלמוד ירושלמי אמרו, **הישן בראש השנה גורם לכך שמזלו ישן**. לא יקום בעלות השחר אם יודע שלאחר מכן יהיה עייף במשך כל היום ולא יהיה מרוכז בתפילה.

אם הוא עייף במשך היום ומרגיש צורך גדול לישון, יעשה זאת לאחר חצות היום. [בדרך מליצה אמרו: מוטב שיהיה מזל ישן ממזל עייף]. היושב בטל ועוסק בשיחה בטלה וכיו"ב כישן דמי. אדם שיושב לפצח גרעינים או לקרוא עיתון וחושב כי העיקר הוא שלא הולך לישון - הרי אלו דברים בטלים.

ירבה באמירת תהילים מכיוון שהוא יום דין שבו נכתב מה יעלה בגורלו במשך השנה הבאה עלינו לטובה. זכותו של דוד המלך עליו השלום יהיה מליץ יושר עליו ועל משפחתו ועל כלל ישראל, אמן. יש עניין לסיים פעמיים את ספר תהילים העולים למניין 'כפר' (מספר הפרקים בספר תהילים הוא מאה וחמישים. מספר הפרקים בשני ספרים הוא שלוש מאות שעולה בגימטריה כפר).

התורה מגינה ומצילה

פעם הצדיק רבי זליג ברוורמן צ"ל פגש בנער קטן בוכה ליד חצר תלמוד תורה 'עץ חיים' שבחורבת רבי יהודה החסיד בעיר העתיקה. הבכי של הנער נגע לליבו והוא ניגש לברר את סיבת הבכי. הילד סיפר כי הוא שכח בבית את האוכל שהכינה לו אמו והוא נשאר ללא מזון במשך היום. רבי זליג בירר היכן הוא גר, ולמרות שהיה ידוע כמתמיד גדול שכל רגע שווה אצלו מזהב. הוא הלך בזריזות בדרך הארוכה עד לבית הנער והודיע לאימו כי הילד השאיר את האוכל בבית ולקח אותו. מיד לאחר מכן הזדרז לשוב ולתת את האוכל לילד שהמתין לו וכל זאת מבלי שאיש ידע על כך. (מעובד מתוך איש חסיד היה)

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.

בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. משרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - המקבל הרב חיים יהודה ליב אוירבך זצ"ל

המקובל הרב חיים יהודה לייב אוירבך זצ"ל - נולד ב-ד' טבת ה'תרמ"ז (1886) ביפו. דור שבעי לצדיק רבי יעקב יוסף הכהן מפולנאה (תלמידו של הבעל שם-טוב הקדוש). בצעירותו התחנך בישיבות ירושלים. כשהיה בן שמונה-עשרה שנים בלבד הוא הוסמך לרבנות על ידי הגאון הרב חיים ברלין (רבה של וולוז'ין, מוסקבה וירושלים וראש ישיבת וולוז'ין). לאחר נישואיו התחיל ללמוד קבלה מהרב שמעון צבי הורביץ. בשנת ה'תרס"ו (1906) כשהיה בן עשרים שנים בלבד יסד יחד עם רבו, המקובל הרב שמעון צבי הורביץ את ישיבת המקובלים 'שער השמיים' כאשר הרב הורביץ שימש לציודו. מאז הקדיש את כל זמנו ומרצו לביסוס הישיבה. רבינו שאף כי ישיבה זו תשמש כתל-פיות לכל תלמיד חכם ברחבי תבל. עד מהרה ישיבה זו הפכה למרכז לימוד הקבלה האשכנזי בירושלים ועד היום היא משיבות המקובלים היחידות המשויות לציבור האשכנזי. ביוזמתו בשנת ה'תרע"א (1911) הדפיס את סידור הרש"ש למקובל ר' שלום שרעבי. גאון בנגלה ובנסתר. ממיסדי בית-הכנסת החסידי בשכונת 'שערי חסד'. הרב שימש כרב בית-הכנסת החסידי שהקים. ממקימי 'מפעל התורה' לבני הישיבות. נהג לדבר באספות של גדולי הדור בכל נושא העומד על הפרק. דאג לעולם הרוחני על חשבון העולם הגשמי. שילם לאברכי הכולל 'שער השמיים' אפילו שלא נשארה שום הכנסה עבורו. בנוסף עמד בראש ישיבת 'בית יהודה' בירושלים.

בשנת ה'תרע"ו (1916) בימי מלחמת העולם הראשונה התמנה להיות קונסול חבש. בתפקיד זה הגן על יהודי הארץ מפני הטורקים והיה נותן להם דרכון חבש. הדבר נודע לשלטונות ורבינו נידון למוות שלא בפניו. שעות מספר קודם ביצע גזר הדין אחד מאנשי הבולשת גילה זאת לרבינו והוא ברח והסתתר מספר חודשים מפני השלטונות. במקום מחבואו ישב ולמד עם אחד מתלמידיו, שם חיבר חלק גדול מחידושיו שהיוו חלק מספרו 'חכם לב'. כשהטורקים איבדו את שלטונם בירושלים הוא יצא ממחבואו. לאחר מלחמת העולם הראשונה שימש כחבר אספת הנבחרים הראשונה ומייסדי 'מפעל התורה' וחבר הוועד הפועל שלו. השתתף בוועידות המזרחי ובכינוסיו.

בשנת ה'תרפ"ח (1927) ייסד את תלמוד תורה 'שער השמיים' לבני עדות המזרח, בנוסף ייסד כולל אברכים צמוד לישיבה ללימוד תורת הנגלה. בשנת ה'תרצ"א (1931) יצא לארה"ב לפעול למען הישיבה שעמדה בסכנת פשיטת רגל. מסע זה ארך למעלה משנתיים. פעמיים לקה בהתקף לב ובאחרון שבהם היה במשך חודש ימים מחוסר הכרה. נפטר ב-כ"ח אלול ה'תשי"ד (1954). חי כ-68 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: הגאון הרב אברהם דב (כיהן כרב בצ'רנוביץ למעלה משלושים שנה). **אשתו:** מרת צביה (בת הרב שלמה זלמן פרוש). **מרבתי:** המקובל הרב שמעון צבי הורביץ (מח"ס 'שם משמעון', 'אור המאיר', 'קול מבשר' ועוד). **בניו:** הגאונים הרב שלמה זלמן (מגדולי פוסקי ההלכה בדורות האחרונים), ר' אליעזר (רו"מ בישיבת המקובלים 'שער השמיים'), ר' אברהם דב (רב שכונת בקעה בירושלים וראש ישיבת 'אור שמח'. מח"ס 'אמרי אברהם'), ר' רפאל דוד (מנהל ישיבת המקובלים 'שער השמיים'). **בנותיו:** מרת לאה (נישאה לצדיק הרב שלום מרדכי הכהן שברון הידוע כ'המגיד הירושלמי'), מרת רחל נישאה (נישאה לגאון הרב שמחה בונים לייזרזון, מראשי ישיבת 'שפת אמת' בירושלים שנפטר בגיל 27), מרת מלכה (נישאה לגאון הרב אברהם הורביץ, מתלמידי מרן ה'חזון אי"ש' ומרן הרב יעקב ישראל קניבסקי ומ"ס 'דבר הלכה' וארחות רבינו), מרת שרה הינדא (נישאה לגאון הרב משה מאיר פראג, ראש כולל 'שומרי החומות'). **מספריו:** **חכם לב** - הלכות שו"ע אבן העזר **יקונטרס הלכתי** - מובא בספרו של בנו 'מעדני ארץ' בשם 'מילי דאבא' • מאמרים במאספים וכתבי עת תורניים כ'אזכרה', 'סיני' וכיו"ב. בשנותיו האחרונות התחיל להכין לדפוס מאות תשובות לכל ארבעת חלקי השולחן ערוך, אך לא הספיק לסיים את מלאכתו.

כשהיה בן תשע-עשרה שנים רבינו למד את תורת הנסתר עם המקובל רבי שמעון לידר הורביץ. באחד הימים חלם חלום. רבינו חזר לישון אולם הוא התחלחל כשחלם את אותו החלום בשנית. כשהתעורר הוא ביקש מאשתו רשות ויצא אל שכונת בתי ברוידיא בלילה כדי לחפש את רבו, ר' שמעון צבי הורביץ כדי שיוכל לשאול אותו לפרש החלום. בדרך ראה מולו את רבו.

התברר ששניהם חלמו את אותו החלום: יהודי נכבד ונשוא פנים ניצב לפניו ופניו זוהרות באור עליון והוא נאמן: "מדוע אין איש שלומד את תורתך?", הרעים בקולו והוסיף: "בכוח תורתך להחזיר את השכינה מגלותה". לאחר מכן שניהם התעוררו מהחלום. שניהם הבינו שהאיש שהתגלה בחלומם היה המקובל האלוקי רבי יצחק לוריא אשכנזי זיע"א המכונה רבינו האריז"ל שמצטער על כך שמעט אנשים לומדים את תורת הקבלה ובפרט מעדת האשכנזים. הם החליטו לפתוח ישיבה ללימוד כתבי רבינו האריז"ל בשם 'שער השמיים' אשר רבינו עמד בראשה עד סוף ימיו.

במלחמת העולם הראשונה רבינו סיכן את חייו כדי להציל יהודים מגיוס לצבא הטורקי שהיה בחזקת פיקוח נפש. הוא השיג כתב מינוי כקונסול קב"ש בירושלים. בתור אחד שכזה היתה לו הסמכות להוציא תעודות אזרחות לצעירים יהודים ובכך להציל אותם מגיוס לצבא הטורקי. באחת הפעמים הוא הוזמן למושל הטורקי. כשהגיע אליו המושל שאל אותו: "תסביר לי, כיצד יתכן שהחבשים הם כולם כהה עור ואילו אתה נותן תעודות אזרח לבחורים לבנים?".

רבינו השיב לו כי ההורים שלהם באו מרוסיה. ההורים שלהם רצו למנוע מהילדים שלהם להתגייס לצבא הרוסית, לכן האימהות לפני שילדו את ילדיהם היו מגיעות לחפש כדי שהילדים ייוולדו שם וכך יהיה להם אזרחות מחבש. התשובה כמובן לא סיפקה את המושל אלא שבאותה השעה לא היתה לו ברירה והוא שחרר את הרב. לאחר תקופה קצרה ההלשנות נגדו נמשכו והוא נידון גזר דין מוות שלא בפניו. אחד מאנשי הבולשת גילה זאת לרבינו והוא נאלץ במשך חודשים רבים להסתתר בשכונת בתי הונגריין וכן ניצל.

עֲזָרָה לְזוֹלַת וַיְשׁוּעָה

למצוא עבור ידידי מקור פרנסה טוב. למחרת בבוקר אחרי תפילת שחרית אבי שיחיה שבמקצוע שלו הוא מלמד תינוקות כבר במשך עשרות שנים אמר לי שהוא הגיע למסקנה יחד עם אמי שהוא עוזב את עבודת ה'מלמדות'. הוא הציע לי לקבל את תפקידו במקומו.

שמחתי מאוד על הרעיון שיהיה לי מקור פרנסה. כשאשתי שמעה את הרעיון היא שמחה מאוד. שנינו הודינו על כך לה'. אלא שכעבור כמה דקות עלה בליבי הרעיון שבעצם אני התחייבתי לידיד שלי למצוא עבורו מקור פרנסה. מכיוון שלא מצאתי, אולי ראוי שאתן לו את העבודה הזאת.

היה קשה לי מאוד לוותר על התפקיד והמשכורת. ניסיתי לדחות מליבי את הרעיון במחשבה שאני קודם לחברי. המצפון שלי לא נתן לי מנוח. מזכרתי איך אני בעצמי אמרתי למחותן של חברי שעלינו לבטוח בה'. הבנתי שכעת אני נמצא בניסיון לקיים את דברי עצמי. מה גם שבמשך התקופה הזו יצרתי קשר עם החבר. נוכחתי לראות שהוא אדם טוב לב במיוחד. הבנתי שהוא ראוי יותר ממני ללמד תינוקות.

החלטתי לעשות את המעשה הטוב הזה. אחרי שסיכמתי עם אבי ועם אשתי התקשרתי לאותו חבר והצעתי לו את מלאכת הקודש הזו. הוא שמח על כך מאוד ואמר לי שהדבר היה נחוץ מצד משפחת מחתנו ואמר: "התקשרת אל"י בדיוק ברגע האחרון לפני שהם מאבדים את הסבלנות שלהם".

שמחתי על המעשה הטוב שעשיתי. התאמצתי שלא לתת ליצר לגרום לי חלישות הדעת על המעשה שכביכול גרם לי הפסד. כעבור מספר שבועות הקב"ה הראה לי שעשיתי עסק משתלם מאוד. אבי התקשר אלי ואמר שהוא ואימי חשבו יחד על המעשה שעשיתי, **לכן הוא רוצה לתת לי תמיכה חודשית של 2,500 שקלים**. הודיתי לו מקרב הלב. הוא עצר אותי ואמר: 'תקשיב, עוד לא סיימתי'.

"לפני שהתקשרתי אליך, דיברתי עם חמיי. סיפרתי לו על מצבכם הכלכלי ושאני מעוניין לתת לכם סכום בכל חודש. שאלתי אותו האם הוא גם יוכל לתת לכם תמיכה חודשית. חמיי הפתיע אותי ואמר שכעת הסתדרה לו הכנסה חודשית מכובדת. לפני שהיא הגיעה, הוא הבטיח לקב"ה שאם הוא יזכה בהכנסה זו, הוא יפריש ממנה בכל חודש 1,500 שקלים. הוא ישמח לתת את הסכום הזה לך!"

אבי סיים את דבריו ואמר: "הפלא הגדול הוא שיצא שהסכום הכולל שתקבל מעתה בכל חודש הוא 4,000 שקל, כמו הסכום של ה'מלמדות' שעלין ויתרת לחבר!". ראיתי בחוש שהמוותר לא רק שאינו מפסיד אלא הוא מרוויח, שכן קיבלתי את כל אותו סכום ללא שום טרחה.

להלן סיפור מופלא המעובד מתוך 'מתיקות הפרשה'. יש בסיפור זה כדי ללמד אותנו עד כמה גדול כח הוויתור. להלן הסיפור מפי בעל המעשה ר' א.פ. מירושלים: לאחר נישואי פגשתי בחור שהיה חבר שלי בכיתות הקטנות של החיידר. במהלך השיחה הוא אמר לי: "תתפלל עלי, יש לי צרות גדולות". שאלתי: "מה הצרות שלך?".

אחרי שהוא הסתפק אם לספר לי הוא החליט לספר ואמר: "אבי עבר תאונה קשה. הוא שכב בבית הרפואה ללא הכרה. אחרי כשבועיים הוא נפטר. בקושי השגנו כסף עבור הקבורה. כעת הציעו לי שידוך שנראה מתאים מאוד עבורי אלא שכבר כחודש אין קשר בין הצדדים מפני שאין לאימי כסף לתת עבור דירה כדרישת משפחת המשודכת".

הצטערתי מאוד לשמוע את הסיפור. החלטתי לעשות הכל למענו. לקחתי ממנו מספרי טלפונים של המשפחות. מכיוון שהזמן היה סמוך לראש השנה אמרתי לו שמיד אחרי ראש השנה בעז"ה אשתדל בעניין.

בראש השנה הודיתי לה' שזיכה אותי להתחתן באותה שנה. הזכרתי לפני ה' את הניסים שהוא עשה לי במציאת השידוך והסמכתי להודאה תפילה על החבר מתוך רחמנות גדולה. ביקשתי מה' שיזכה אותי להיות שליח טוב עבורו. מיד אחרי ראש השנה שוחחתי בטלפון עם אבי המשדכת. הסברתי לו שמדבר בבחור מעולה בעל מידות טובות ויראת שמיים ולא בכל יום מתרחש נס לזכות בכזה בחור.

כצפוי אבי המשדכת אמר: "ידוע לי על מעלותיו של הבחור. אבל לא נוכל לחתן את הבת כשאינן כסף עבור דירה". הסברתי לו שגם אני התחתנתי ללא כסף עבור דירה ואנחנו בוטחים בבורא עולם שיעזור. יתכן שתמצא בחור עם כסף אבל יראת שמיים לא תהיה לו, וכי זה עדיף?!

האבא אמר: "אומר לך את האמת, הדברים שלך נכונים ואמיתיים, אבל אני לא זכיתי לכזאת דרגה של ביטחון. אני רוצה להיות רגוע שתהיה לבת שלי דירה. אמרתי לו: "אני מוכן להיות אחראי לך שיהיה לחבר שלי מקור פרנסה טוב ובעזרת ה' במשך הזמן הוא יוכל לרכוש דירה".

האבא אמר: "אני אחשוב על זה ואחזיר תשובה". לאחר יום כיפור הוא אמר שהוא מוכן להמשיך בשידוך, ואכן השידוך נסגר בשעתו". ביום הווארט וגם ביום החתונה אבי הכלה לחש באזני: "תדע שסמכנו על ההבטחה שלך שתדאג לחתן למקור פרנסה ברווח ועליך לדאוג לקיימה".

חיפשתי עבורו מקור פרנסה בתחום התורה והמצוות, אבל לא מצאתי. כעבור כחודש מהחתונה של ידידי הייתי מודאג מאוד על שאני לא יכול לקיים את הבטחתי. בלילה קודם שנרדמתי בכיתי לה' וביקשתי ממנו שייתן לי את הזכות

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאלי ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
יצחק בן פנינה ז"ל
חי יזי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעמה ע"ה
מישא אסתר בת זהרה ע"ה
מסעוד בן יקוט ז"ל
רחמיה בת מסעודה ע"ה
סעידה בת תופחה ע"ה
אליהו בן חיים משה גרשון ז"ל

הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
רפאל בן אסתר ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
קאטנה בת דגיסט ע"ה
סוליקה בת עשה ע"ה
שרה בת נרקיס ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנה תקווה בת נעמה ע"ה
יהודה בן סעידה ז"ל
עפאת בת השמת ע"ה
חיים חמוטל בן רינה ז"ל
ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל
כל נשמות עם ישראל

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל
זהבה בת שושנה רייזל ע"ה
מרים בן דבורה ז"ל
ר' שחול בן סילביה זצ"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
אסתר בת גולה גאולה ע"ה
יוסף בר סעדה ז"ל
שלום בן אסתר ז"ל
אריה בן מרים ז"ל
אלון בן סעדה ז"ל
אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה
מאיר בן נעמי ז"ל
שפרה בת פסיה ע"ה

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
ולד יחיא בן יוסף ז"ל
יצחק בן ברוקו דב ז"ל
מאירה בת יפה ע"ה
אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל
דוד בר חסיבה ז"ל
חוה בת יעקב צבי ע"ה
יצחק בן מישא אסתר ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה
יעקב בן נעמה ז"ל
דוד יצחק בן פרחא ז"ל
גורג'יה בת נעמה ע"ה
אליאור בן פרידה ז"ל
שושנה בת נעמי ע"ה
בנימין בן דב ז"ל

גליון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ראש השנה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2024 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת נצבים וילך - סליחות

- ב. ושמרו את השבת - בגדולת שבת האחרונה של השנה.....
- ב. פני ביום ההוא - כי אתה עמדי גם בשעת ההסתר.....
- ו. פרשת התשובה - ושבתי עד ה' אלוקיך.....
- יא. במוצאי מנוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות.....
- יג. לך ה' הצדקה - בקשת 'סליחות' בהכרה כי הבורא אדון הכל, כיצד חטאנו לפניו.....
- טו. ועד אחרית שנה - לנצל את הימים הללו לטובה כהכנה לקראת ר"ה.....
- יז. שתכין ליבנו ותכונן מחשבותינו - להתפלל לזכות להתפלל בר"ה כראוי וכנכון.....

ראש השנה

- יט. בזאת אני בוטח - להאמין ולבטוח בהקב"ה שיצדקנו במשפט.....
- כא. כדי שתמליכוני עליכם - קבלת עול מלכות שמים לכל השנה.....
- כג. כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי - ימי עבודה והכנעה.....
- כד. בראש השנה נפקדו - זמן שינוי כל עניני הטבע והמזלות לטובה.....
- כט. ותגזר אומר ויקם לך - עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו.....
- לה. יגילו במלכם - שמחה גדולה ביום המלוכה.....
- לז. וחיל ורעדה יאחזון - יראה ופחד ממשפט ודין.....
- לח. יראו וישמחו - וגילו ברעדה.....
- מ. וראה דמע עיני - ענין הבכיה.....
- מב. בספר חיים פרנסה טובה ישועות - החובה והזכות להתפלל על הפרנסה וכל צרכיו.....
- מד. תמידים כסדרם - חשיבות התפילות הקבועות ביום זה.....
- מה. כי תצא למלחמה - התעוררות קודם תקיעת שופר.....
- מז. עורו ישנים - 'לשמוע' קול שופר.....
- נ. כלפנים דמי - בשגב וגדולת זמן התקיעות.....
- נא. זכרון תרועה - סגולת התקיעות ברוח ובגשם.....
- נג. כתבנו בספר זכויות - ענין קבלות טובות.....

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת נו"י - סליחות

עוברין לפניו כבני מרון מתחיל כבר בשבת זו, והערום יעשה בדעת לנצל כראוי שבת גדולה כזו.²

עוד איתא מהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ אות תמב) שבעת סעודה שלישיית נגזר איך יתנהגו עם האדם כל השבוע.³

פני ביום ההוא - כי אתה עמדי גם בשעת ההסתר

בפרשתנו (וילך לא יו"ה), וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, הקשו הראשונים, שאם אכן הוא יודע שכל צרותיו הם בעבור שאין אלוקיו בקרבו, נמצא שהוא מכיר בחטאו, א"כ, מדוע ממשיכה עליו מידת הדין, וכדכתיב בהמשך הכתוב 'ואנכי הסתר אסתיר'. וביאר הרה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחא זי"ע (תורת שמחה אות קפ), כי זה כלל גדול ביסודות האמונה המהורה, שלעולם הקב"ה אינו 'עוזב' את בני ישראל, וכדכתיב (תהלים צד יד) 'כי לא יטוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב', בכלל ובפרט, לכן גם בשעת 'חרון אף' כשמוציאים אותו צרות רבות ורעות חלילה לו לומר 'עזבני ה' זה' שכחני, אדרבה, זה עצמו שהוא חושב שהקב"ה סילק שכינתו מעליו, וכבר אינו משגיח עליו,

ושמרו את השבת - בגדולת שבת האחרונה של השנה תחילה למקראי קודש הוא החיזוק וההתחזקות בשבת קודש דנא, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרג"ה) וז"ל, ובאמת צריבין להתחזק בשבת אחרונה שבסוף השנה, כמאמרם ז"ל אילו שמרו ישראל שבת אחת מיד ננאלין, ויכולה השבת שתרחם (שבת יב.). עב"ל.⁴

וכך איתא ב'בית אהרן' (קכט: ד"ה עוד) בזה"ל, זה אנו מדברים תמיד, ששבת קודם הרגל הוא הכנה לרגל דכתיב 'תחילה למקראי קודש', כי משבת נשפע הקדושה בהרגל, עב"ל. והרחיב בדבר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (ד"ה אתם נצבים) 'כל הברכות והטובות והחסד שנעשה בכל ימי השבוע לכללות העולם או לאדם פרטי, הכל נעשה ונמשך בשבת קודש שלפניה וכו', ונמצאת למד מזה שגם ביום הגדול והנורא עת משפט עמו ישראל בראש השנה והקצבת חיותם ופרנסותיהם ומוזנותיהם, הנה הכל נעשה ונמשך בשבת שלפניו במקור מים החיים, ועל כן מבואר בשולחן ערוך (תכח ד), שלעולם קורין 'אתם נצבים' קודם ראש השנה, לפי שהוא מרמז על ראש השנה, ד'היום' דא ראש השנה (זוה"ק פנחס רלא.), והראש השנה נרמז ונחקק בשבת שלפניו על כן קורין אותו בשבת הזה, והיינו ש'כולם

א. וכך אמר הרה"ק ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע (נו"י סוף אות א) בשם צדיקים קדמונים, שכדוגמת המטה, כאשר מרימים אותו אף רק בקצהו, מתרומם כל המטה כולו, כמו כן בשבת זו בקצה השנה, על ידי שיתרומם ויתקרב אל בוראו ירומם בזה את כל השנה כולה, להפכה לטובה ולברכה.

ב. ו'תוספת ברכה' יש בשב"ק זו, כדברי הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע בשם רבו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שאמר בשם מרן הבעש"ט הק' זי"ע, שבשבת זו אין מברכין את החודש על אף שהיא שבת הקודמת לחודש תשרי, כי בשבת זו הקב"ה בכבודו ובעצמו מברך את החודש, ובכח 'ברכת החודש' זו אנו מברכין את כל שאר חדשי השנה (קובץ מכתבים, בסוף תהלים אהל יוסף יצחק ע' 193).

ג. עוד אמר, שלכן נקרא סעודה דזעיר אנפין - שצריך להיות קטן ושפל בעיני עצמו, והוסיף הרה"ק רבי שמעריל (ווארחיווקער) ז"ל - שהא בהא תליא, שבשעת סעודה שלישיית אפשר לו לבקש על שפלות. ולכן יש לבקש בסעודה שלישיית דשבת לפני ראש השנה שיזכהו השי"ת להיות לו הכנעה ושפלות בראש השנה (שהרי אמרו [ר"ה כו:] בר"ה כמה דכייף אינש דעתיה טפי מעלי').

אלא בכל מצב הקב"ה משגיח עליהם, אמנם עניין 'הסתר פנים' הוא שכביכול ידו נטויה עלינו, כלומר, שהניח ידו לחצוץ, להסתיר כדי שלא נראה אותו היאך הוא משגיח עלינו, והביא על זה ראיה ממה שנאמר 'ובצל ידי כסיתוך', מלשון דבר המכוסה מן העין. אך בוודאי שהקב"ה מביט בנו ומשגיח עלינו לרחמיה.

יתר על כן מצינו בדברי ה'דעת זקנים' מבעלי התוס' על האמור בפרשתן (וילך לא יז) 'וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתי פני מהם', בזה"ל, זהו דרך חיבה, כאדם שחטא לו בנו ואומר לרבו להלקותו, והוא אינו יכול לראות בצרת בנו שרחמיו עליו, ומסתיר פניו שלא יראה בהכאת בנו, עכ"ל. והרי שאפילו ה'הסתר פנים' בא מגודל אהבתו של הקב"ה לבניו חביביו עד שאינו יכול לראות בצרתם, וגם בשעה שנאמר עליה 'וחרה אפי' עדיין חיבתו עלינו.

בפרשתן (נצבים כט ט), 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם' וגו', כתב רש"י בשם ה'מדרש'

הא גופא נחשב לחטא, ועל כן 'ואנכי הסתר אסתיר פני'. כי על האדם לדעת שהקב"ה נמצא אתו בכל מצב, 'וגם כי אלך בניא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי'.

וכך דרש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פורים ד"ה אסתיר) את לשון הכתוב 'ואנכי הסתר אסתיר' - פני ביום ההוא, כלומר, שגם כשה'הסתר' כפול ומכופל עדיין פני ביום ההוא, שהקב"ה נמצא בתוך כל ההסתרה, ושוכן על האדם ששרוי בחשכה ר"ל. וכמו שפירשו בלשון הכתוב (ישעיה מה טו) 'אכן אתה א-ל מסתתר', שגם בשעה שנדמה כי א-ל מסתתר ידענו כי אכן אתה נמצא עמנו ומשגיח עלינו.

בדברים הללו ביאר הגה"ק הנצי"ב זי"ע (מרומי שדה חגיגה ה:) הא דאיתא בגמ' (שם) על הפסוק 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא' - רב יוסף אמר ידו נטויה עלינו שנאמר (ישעיה נא טז) 'ובצל ידי כסיתוך', והכוונה היא כי רב יוסף בא לפרש שאין הכוונה שהקב"ה הסתיר פניו מישראל ח"ו ואינו מביט בהם,

ד. וכעניין הזה פירש הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע (פרי אחרי) במה שאומרים ומתוודים ביום הכיפורים 'על חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב', שכפשוטו היינו בשגעון ובדרך שטות, וכמו שנאמר בפרשת התוכחה (לעיל כח כח) ומה מקום לווידי ע"ז, והמהרי"ל מבאר 'דהיינו שמחשב, שהולך ומתרעם ח"ו על מידותיו של הקב"ה', ועל כך צריך להתוודות ולחזור ממחשבתו הרעה.

ה. כעין זה פירש בספר 'משכיות לבב' (על תהילים) בלשון הכתוב (קייט קיד) 'סתרי ומגני אתה לדברך יחלתי', שכך אמר דוד המלך ע"ה, ידעתי שגם בזמן שאתה נראה כסתרי - בעת שהסתרת פניך, עדיין מגני אתה, מגין עלי ושומר אותי, על כן לדברך יחלתי...

ו. באופן נורא ביאר חכם מופלג שליט"א על פי מה שכתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לפסח שני) לפרש בלשון הכתוב (במדבר ט ו) 'ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא', כי 'ביום ההוא' רומז על הארה דלעתיד לבוא שע"כ נאמר 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' (ויסודו בדברי האר"י הק' עיי"ש), ומעתה יש לומר גם בפסוק זה 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא', כי האמת היא שדייקא באותה שעה קשה של אסתיר אסתיר, דהיינו הסתר אחר הסתר והסתרה שבתוך ההסתרה, הרי הקב"ה קרוב ביותר עד שהוא כאותה הארה של לעתיד לבוא, וככל שיגדל ההסתר וירבה החושך כן יתקרב הקב"ה אליו בעת צרתו...

ז. וכמו שמצינו בפרשתן (וילך לא ב-ג) שאמר משה רבינו לבני ישראל 'בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וגו', ה' אלוקיך הוא עובר לפניך, וביאר ה'ספורנו' שבא לנחם אותם שלא יתעצבו על מיתתו, וכך אמר להם 'אין לכם להתעצב על מה שתאבד מכם הנהגתי כי אמנם ה' אלוקיך עובר לפניך ובכך תזכו להנהגה יותר טוב מהנהגתי', כי ה' אלוקינו אמת וקיים לעד, ולעולם לא יטוש ה' את עמו.

ח. בפרשתן (וילך לא יט-כא), 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו', והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד, ולכאורה קשה שהרי ב'שירה' זו נאמרו תוכחות ופורענות הרבה, ואם כן מה מקום ל'שירה', וביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרנ"א) שהוא על דרך שנאמר (תהלים קא א) 'לדוד מזמור חסד ומשפט אשירה', ודרשו חז"ל (ברכות ס:) 'אם חסד אשירה אם משפט אשירה', וכן דרשו את האמור עוד (שם נו יא) 'בה' אהלל דבר באלוקים אהלל דבר' - בה' אהלל דבר זו מדה טובה, באלוקים אהלל דבר זו מדת פורענות, והיינו טעמא, כי כל ה'משפט' והדין הם לטובה, לגודל רחמיו של הקב"ה על בני ישראל, על כן שפיר נאמר 'את השירה הזאת'.

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

ע"י הייסורים יכול האדם לעמוד ולהתייצב לפני השי"ת, וכמו שהביא הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם פ"ג בהנה"ה) בשם הגר"א זי"ע 'שאלמלא היסורין לא מצינו ידינו ורגלינו בזה העולם', ומאריך לבאר כיצד בבוא האדם לב"ד של מעלה אחר אריכות ימיו ושנותיו אזי כף החובה נוטה ומכרעת (עיי"ש), 'ובתוך כך יוצאת בת קול שמברזיה ואומרת איה היסורים שהיו לו בעוהו בזה העולם, מיד נקבצים כל היסורים שהיו לו בכל ימי חייו, והם רצים כולם לצד ימין והכף זכות מכריעה הרבה והרבה, כי על ידי היסורים נתכפרו לו הרבה מעונותיו' והוא נשאר בחוקת צדיק", והוא שמח ומודה לה' על כל מה שעבר עליו. וכך אמרו חז"ל (ספרי האזינו) 'אמר להם הקב"ה, כל זמן שאני מביא עליכם ייסורים בעולם הזה תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעולם הבא'.

(תנחומא א) 'למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים וכו', התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום וכו', כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר, כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם, והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו, ודבריו הקדושים הם פיוס צרי ומרפא, יתד נאמן לכל מי שעובר עליו 'פרשת הקללות' ל"ע, ובתרתני. בראש ובראשונה ידע נאמנה שאין מקום ליאוש, אלא 'כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר כך עתיד להאיר לכם', שכשם שהקב"ה הוא ה'מעריב ערבים' כך הוא ה'גולל חושך מפני אור', ואם האפיל עליו אזי בוודאי שתאיר עליו השמש, וראה יראה בישועת ה' כי תבוא. עוד ישיב אל ליבו מה שכתב רש"י 'הקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו', והיינו שרק

וכן כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ד"ה וענתה) וז"ל, דהנה אע"פ שהשירה הזאת יש בה תוכחת הרבה וצרות אעפ"כ הם רחמים בשורשם, כי כוונת השי"ת רק לטובה, ברוגז רחם תזכור. עכ"ל. [ועיי"ש שמאריך בדברים נשגבים מה שאין הפה יכול לדבר].

ט. ועצם הידיעה שכל העובר עליו הוא בהשגחה פרטית ובחשבון מדוקדק ומאת ה' היתה זאת היא עצמה נותנת כח וחיזוק, ולאין אונים עוצמה תרבה, וכמו שיש לפרש בלשון הכתוב 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקים', כי הנה 'ניצב' הוא מלשון עמידה בחוזק וביציבות, והכי קאמר, אתם 'נצבים' ומחזיקים מעמד מתוך האמונה שאתם לפני ה' אלוקים המשגיח על כל עולמו ועל כל יציר נוצר.

ויתבאר ביותר במעשה שהיה אצל ה'משגיח' הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שפעם לא חש בטוב, וביקש שיקרא לרופא, וכאשר הגיע הרופא לדרוש בשלומו פתח ושאל האם הוא מרגיש בטוב, השיב ר"א כי אכן מרגיש טוב... חזר הרופא ושאל האם כואב לו באיזהו מקום בגופו, גם על זה ענה ר"א בלא... התרעם הרופא על שקראו לו לחינם, ואמר, אם מע"כ מרגיש בטוב, וגם אין לו כאבים כלל מדוע הטריחו אותי, לבזבז את זמני ואת זמן מע"כ הרב לריק, נענה ר"א ואמר, אעפ"כ, אם 'תטפל' בי תוטב הרגשתי...

לאחר שעשה הרופא מה שעשה והלך מן הבית נגשו בני הבית ושאלו לפרש דבריו הסתומים... השיב ר"א ואמר, הבה נתבונן במעשים שבכל יום, ילד קטן בן כמה שנים רץ ברחבי הבית, לפתע נפל ונחבט כהוגן, כולו אומר מכאוב, זעקותיו עולות עד לב השמים ודמעותיו יורדות עד התהום... ניגשה אליו אימו הרחמנית ומתחילה לפייסו, מרעיפה עליו אהבה וקירבה, אף נותנת לו איזה צוקער'ל (סוכריה), וראה זה 'פלא' – התינוק נרגע וחדל מלבכות, אף הכאבים פוחתים והולכים... מעתה יש לתמוה, וכי בכוחו של צוקערל לרפאות את הרגל החבוטה או שמא היא סם רפואה... אין זאת אלא כי כך הוא מציאות הדברים שהטביע הקב"ה בעולמו, כל הרגשת כאב ממכה או נפילה וכיו"ב יש בה שני חלקים, א. כאב הגוף. ב. כאב הנפש, כלומר שמלבד האבר שבגוף שנחבט גם הנפש מרגישה שנחבטה, ועיקר הכאב הוא מהרגשה הנפשית (90% כאב נפשי ורק 10% כאב הגוף), על כן כשהאם חובשת את כאב הנפש על ידי שמפייסת אותו ומגלה לו ריבוי אהבה ממילא הנפש נרגעת, גם סמוך ליבו ובטוח באמו שהיא נוטלת אחריות עליו ותכנס לעניינים' ותטפל בו, ולא נשאר אלא כאב הגוף שהוא 'בטל ביותר משישים' בכאב הנפש, וכאב הגוף בלא כאב הנפש כמעט ואינו כואב.

המשיך ר"א ואמר, אף אני כן, בשעה שתוקפים אותי ייסורים ומכאובים, הריני מתחזק באמונה הטהורה שכל אלו הגיעו אלי מאת אבינו שבשמים, הוא ה'מטפל' בי, והנני סמוך ורגוע שהכל מתנהל על הצד הטוב ביותר... וממילא אין מקום לייסורי הנפש ולרגשות הכאב, אלא רק אברי הגוף חשים שלא בטוב וצריכים עזר וסיוע רפואי, והם כשלעצמם כמעט ואינם תופסים מקום... על כן קראתי לרופא אך בעצם מרגיש אני בטוב...

י. בפרשתן (וילך לא יב), 'הקהל את העם האנשים והנשים והטף', ואיתא על כך בגמ' (חגיגה ג) 'ת"ר מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר (ב) חסמא שהלכו להקביל פני ר' יהושע בפקיעין, אמר להם מה חידוש היה בבית המדרש

אלוקינו, שאין לנו לחקור אחר הנסתרות, כי מיהו שיכול להבין ולהשיג עומק דעתו ית' הנסתר מעיני כל חי". ואנו אין לנו אלא להתחזק באמונה פשוטה באבינו אב הרחמן המנהיג עולמו בחסד² ובריותיו ברחמים³.

ובך מבאר ה'אור החיים' הק' זי"ע את האמור בפרשתן (נצבים ל א) 'והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך' וגו', בהקדמת דברי חז"ל (ברכות ס:): 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה... ולקבלינהו בשמחה', והיינו, שצריך

והדרך להגיע להיות 'שמח ביסורים' אשר הפליגו חז"ל (שבת פח:): ברום מעלתו עד שעליו הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', היא כמו שכתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמי"ל שער התבונה פ"ח) וז"ל, כי מדה זו באה לאדם מצד קדושת הנפש ומאמונתה הטהורה בה' שהוא משגיח על כל דרכיו, כמו שכתוב (איוב לד כא) 'כי עיניו על דרכי איש', ועושה הכל לטובתו. עכ"ל. ובללו של דבר הוא כדאיתא בזה"ק (ח"ג קנש). לבאר הא דכתיב בפרשתן (נצבים כט כח) 'הנסתרות לה'

היום, אמרו לו תלמידיך אנו ומימך אנו שותין, אמר להם, אף על פי כן אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש, עד שאמרו לו שרבי אלעזר בן עזריה דרש על פסוק זה הקהל את העם האנשים והנשים והטף, והקשה 'אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין', כדי ליתן שכר למביאייהו, אמר להם מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני'. ומבאר בש"ך על התורה (מגורי האריז"ל) באופן נורא, שרבי יהושע הוקשה לו הטף למה באו – והכוונה היא כלפי תינוקות שמתים בקטנותם ל"ע, שאם אין להם חיים אם כן למה באו לעולם הזה, ומהי התכלית בדבר, ונחה דעתו בדברי רבי אלעזר בן עזריה שאמר כדי ליתן שכר למביאייהו, וכלשון קדשו 'כדי לתת שכר למביאייהו שהם האב והאם, ובפרט אם הוא בן זכר שמזכה אביו ואמו במילה, שמלין אותו ושמחין במצוה ועושין לה סעודה, ולזה הקדים האם שהיא מצטערת בלידתו, זהו כדי לתת שכר למביאייהו שהשתדלו בקיום מצות פריה ורביה, כן שמעתי. עכ"ל. ועל פירוש זה נענה ואמר רבי יהושע מרגלית טובה היתה בידכם...

יא. 'מעשה רב' היה אצל ה'חפץ חיים' עצמו, בעת שנסתלק לעולמו איש פשוט בעיר ראדין שלא היה ידוע כצדיק ותלמיד חכם, ולא הודיעו על כך ל'חפץ חיים', ולאחר ששמע דבר פטירתו התרעם הח"ח על שהעלימו זאת ממנו באמרו שהפסידו ממנו את הזכות להשתתף בהלווייתו של אותו יהודי, תמהו המקורבים והמשמשים ושאלוהו מה ה'הפסד' הגדול, וכי היה צדיק נסתר... אמר להם החפץ חיים, הנה כתיב (משלי יז ג) 'בוחן לבות ה', והרי שרק הקב"ה שהוא בוחן לבבות וכליות הוא היודע מי הוא 'צדיק', אבל אנו אין בידינו לדעת מי הוא 'צדיק'..., אמנם אמרו חז"ל (ברכות ה.) 'יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם', ומאחר שנפטר זה היה 'בעל ייסורים' אם כן ודאי הוא צדיק ונקי, והיה נחשב עבורי זכות לחלוק כבוד אחרון לצדיק...

פעם היה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בהלוויית המת, ושמע שהמספידים מונים את שבחיו, שהיה בעל תורה ובעל מידות וכו', נענה הרה"ק ואמר, הפסיקו נא מלדבר כל אלו ה'שבחים', ואך דבר אחד אָמרו נא, שהיה 'בעל ייסורים גדול', וגדולתה וסגולתה היא לאין ערוך.

יב. הרה"ק הרי"מ מזלאטשוב זי"ע (תורת המגיד מזלאטשוב ר"ה ד"ה סתרו) ביאר בלשון הפיוט 'נאפד נקמה סתרו יושר עצתו אמונה פעולתו אמת צדיק וישר'. שפעמים נראה לאדם כי הבורא נוהג עמו במידת הדין ובאופן של נאפד נקמה וסתרו יושר – ונסתר מאתו כי כל הנהגת הבורא ביושר היא, עצתו אמונה, שיתחזק באמונה שלימה, ואז כבר יוכח בעיניו שכל פעולתו אמת, צדיק וישר הוא.

יג. ובזכות האמונה יעלמו ממנו כל ההסתרים והצרות, ויצא מאפילה לאורה. וכמו שפירש הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע (הפטרות כי תבוא) בלשון הכתוב (תהילים פט טז) 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון', כי אשרי העם היודעים ומתבוננים שגם ה'תרועה' והשבירה אינם אלא מה', ורק נדמה כהסתר, ועל ידי זה זוכים לבאור פניך יהלכון, ובאור פני מלך חיים.

יד. כתב ב'כד הקמח' (ראש השנה), שתיבת 'דין' היא בלשון יחיד, ו'רחמים' היא בלשון רבים, לומר לך שבכל מצב של דין יתרבו ויתגברו הרחמים כהנה וכהנה. ועל פי זה כתב ב'מגדלות מרקחים' (להגה"ק בנו של הגה"ק בעל ה'ערוגת הבושם' זי"ע) על נ"ך, ביאור נחמד בפסוק הנאמר בתהלים (קייט קנו) 'רחמיך רבים כמשפטיך חייני', כי לעולם הדין הוא יחיד (כי בעצמותו הוא יחיד, עיי"ש) והרחמים הנם רבים, והרי קיי"ל להלכה ש'יחיד ורבים הלכה כרבים', על כן כביכול חייב הקב"ה לפסוק 'כרבים' שהם הרחמים הגוברים, מבטלים וממתקים את כל הדינים, וזהו שאמר הקרא 'רחמיך רבים', וממילא כמשפטיך – עפ"י משפטי התורה חייני – תצילני מכל הדינים לחיי עולם.

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

פרשת התשובה - ושבת עד ה' אלוקיך

בפרשתנו (נצבים ל ב), 'ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו' וגו', הנה פרשה זו יפה נדרשת בעניין התשובה, וכמו שמאריך הכתוב במקראות אלו, והרבה יסודות למדנו מכאן בעסק התשובה שהוא 'עניינא דיומא'^{טו}.

תחילה וראש הוא במאמר הכתוב (פסוק ד) 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוקיך ומשם יקחך', וכמו שאמרו צדיקי הדורות, שבא הכתוב להודיע לבל, כי אין מקום לייאוש כלל, שאף אם ירבה האדם לחטוא ח"ו עד שיהא כנידה בקצה השמים הרי משם יקבצך ה' אלוקיך", כי תמיד רחמי האב על בנו^{טז}, ולעולם ידו פתוחה לקבל שבים, והקב"ה מצפה^{טז}

לקבל את הרעה בשמחה בדרך שהוא שמח על הטובה, ומעתה יש לבאר כוונת הכתוב, כי הנה כלל מסור בידינו שאין 'והיה' אלא לשון שמחה (בר"ר מב ג), וזהו אומרו והיה, ר"ל שיקבל באהבה ובשמחה את כל הקורות עמו וכל אשר יבואו עליך, בין אם יבוא עליו הברכה ובין אם ח"ו הגיע עליו הקללה, והוסיף לומר כל הדברים האלה ללמד שצריך לקבל את הברכה ואת הקללה באופן שווה, שישמח ב'קללה' כמו שהוא שמח ומברך על ה'ברכה'. והיינו טעמא, כי אנו מאמינים בני מאמינים שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וגם 'הקללה' אינה אלא 'ברכה', אלא שהיא מכוסה ומוטמנת ונרמית ב'קללה', אך לאמיתו של דבר היא הטובה הנמורה להאדם, ודייקא ממנה תבוא לו הברכה והישועה^{טז}.

טו. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע היה נוהג לברך ב'שנה טובה ומתוקה', וביאר הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל, כי באמת כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וגם ה'מרירות' היא לטובה, וכדוגמת רופא שנותן תרופה מרה לחולה, שאין ספק שזהו הטוב ביותר בעבורו אלא שהיא מרה כלענה... על כן אין לנו להסתפק בברכת 'שנה טובה' בלבד, אלא נבקש שתהיה שנה טובה ומתוקה... שגם בעינינו נראה ונרגיש את 'מתיקות התרופה', ושיתחדש עלינו שנה טובה גם כפי קוצר שכלנו ודעתנו...

טז. וכבר איתא ב'לבוש' (ס"ח תכח ד) שקריאת פרשת 'אתם נצבים' צריכה להיות בשבת קודם ראש השנה, לפי שנכתב בה רבות מענייני התשובה.

יז. יתר על כן אמרו שני נביאים בסגנון אחד, הלא המה הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות) והרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קלא), כי 'קצה השמים' מרמז על מידת הקדושה (עי' זו"ב קלז), ובא הכתוב לומר, שאפילו מי שפגם רח"ל במידה זו, שאין לך 'נידח' כמותו, אף על פי כן משם יקבצך ה' אלוקיך ומשם יקחך בכח התשובה.

יח. בדרך זה ביאר הגה"צ רבי נתן געשטעטנער זצ"ל (בספרו להורות נתן) מה שפירש רש"י בלשון הכתוב 'מחוטב עצך' - 'מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה וכו' ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים', והרי שחוטב עצך ושואב מימך הכוונה לכנענים, ולכאורה מניין לו לרש"י שהמקרא יוצא מידי פשוטו ואולי הכוונה באמת לישראלים שהם חוטבי עצים ושואבי מים. אלא, כי יהודי לעולם אין משתנה שמו מ'איש ישראל' ל'חוטב עצים ושואב מים'... אף אם נגזר עליו שזו תהא מלאכתו עדיין יהודי הוא... ובעל כרחך שפשוטו של מקרא שהכוונה לכנענים. ואין הדברים אמורים דווקא לעניין 'מלאכה', אלא ללמד יצא שבכל מצב יהודי שמו עליו, וישראל אע"פ שחטא ישראל הוא... לא נשתנתה מהותו במאומה, הוא חשוב ונחשב כמקדמת דנא, ישוב בתשובה והכל על מקומו בשלום.

והנה הגידו צדיקים מליצה ישרה לזכותם של ישראל לבאר הטעם שקוראים ביום א' דראש השנה 'וה' פקד את שרה' וכל העניין שלאחריו עם הגר וישמעאל, כי שם נאמר (בראשית כא כא) 'ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים', ופירש רש"י, 'ממקום גידוליה, היינו דאמרי אינשי זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי' (אם תזרוק מקל לאוויר יחזור למקורו ולמקומו, וכך היה אצל הגר, שאף שעזבה את בית אביה ואת ארץ מולדתה מצרים והלכה לאברהם, מ"מ לבסוף שבה למקומה הראשון), וזאת אנו באים 'להזכיר' לפני הקב"ה, רבש"ע, אף אם הרבו בניך לחטוא והתרחקו ממך, אך 'זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי', אחרי ככלות הכל ישובו הם למקורם הראשון...

אף אנן נעני ונאמר, לכל מי שמתייאש מעצמו, ר' איד... 'זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי', גם אם עברת 'אגלולים' הרבה, דע לך ש'העצם' לא משתנה לעולם... ועדיין הינך מחובר ומקושר כבראשונה...

יט. וכבר הביא הגה"ק מהר"ש ענגיל זי"ע (שפתי מהר"ש) ששמע מהרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מצאנו בעידן רעוא דרעוין בלשון הכתוב 'לעברך בברית ה' וכו' כורת עמך היום', כי סופי התיבות של כורת עמך היום הם 'כתם', ללמד שגם אם חטא האדם ח"ו ויש עליו 'כתם' עדיין הקב"ה רוצה לכרות עמו ברית.

לבי אלך, ופירש, 'והתברך בלבבו' - ויתייאש בלביה, והרי להדיא שהייאוש קשה מעצם החטא, שכל 'הקללות' האמורים בהמשך הכתובים קאי על מי שמתייאש, והיינו משום שכל זמן שהוא מנסה להתעורר ולהיטיב דרכיו הרי יש לו תקנה, אבל אם כבר מתייאש אחריתו מי ישורנה רח"ל.

וידע כי מצוות התשובה שייכת לכל אחד ואחד, וכדכתיב (ל יא-יב) 'כי המצווה הזאת^{כ"א} אשר אנכי מצווך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא^{כ"ב},

ומחכה אפילו לאותו 'נידה בקצה השמים'^{כ"ג}. וכיוצא בדבר פירשו (מי השילות, פרי צדיק ובעוד ספה"ק) את הכתוב בריש פרשתן 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם', שבאיזה מצב שלא תהיו, עדיין אתם נצבים לפני ה' אלוקיכם.

וחלילה להתייאש ולומר הן רחקתי עד מאד מקוני ובוראי עד שאין לי תקנה, והבט נא ב'תרגום יונתן' על האמור (כ"ט יח) 'והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות

כ. שמעתי ממחנך גדול, שהיה אצלו אחד של"ע נתרחק מאד מן הדרך עד שהתגלגל להודו וכבר הסיר את הכיפה מעל ראשו, ושאלו המחנך מה לך כי באת אלי, השיב, שהיה ב'בית חב"ד' שם, ושם פגע בו יהודי ירא שמים שהכריז בפניו - 'לא יעזור לך כלום, אתה יכול ללכת עם כיפה או בלי כיפה, אבל דע לך כי בכל מצב הקב"ה מחכה אליך שתחזור אליו', ונכנסו בו הדברים כארס של עכנאי, והם 'מצלצלים' באוזניו כל העת ואינו מוצא מנוח לנפשו, והולך ממחנך למחנך למצוא את הדרך שיוכל לחזור בה. הוסיף המחנך, שאף אותו יהודי שהכריז כך בפניו אינו משער בנפשו איזו מהפכה דקדושה גרמו דבריו אלו... לדין ייאמר, בכל מצב שאנו נמצאים בו הקב"ה מחכה עלינו שנרצה להתקרב אליו, אין לנו אלא לפתוח את ה'אוזניים שבלב' ולשמוע את קול השי"ת הקורא אלינו 'שובו אלי'. כא. ונחלקו הראשונים על איזה 'מצווה' נאמר לא בשמים היא, ברש"י ועוד ראשונים סוברים שקאי על כל התורה כולה, והרמב"ן ס"ל דקאי על מצוות תשובה דמינה קאזיל. בין כך ובין כך הרי מצוות התשובה בכלל.

והנה לכאורה תמוה, אטו תשובה מילתא זוטרתיה היא ו'לא רחוקה היא', והרי התשובה היא מהעבודות הקשות שבמקדש, אלא שאכן לא נאמר בפסוק שהיא מצוה קלה, אלא זאת נאמר כי קרוב אליך הדבר מאוד, שאינה תלויה בעזרת אחרים, אלא קרובה היא לאדם כי יש בו את כל הכוחות הנצרכים לחזור בתשובה.

כב. כי אכן אינו צריך 'לילך למרחקים' לחפש אחר 'התשובה', אלא היא קרובה אליו ובהישג ידו. וכה כתב הגה"צ רבי שריה דבילצקי זצ"ל, מעשה שהיה - על סמך מה שמסרו לי שבשבת ר"ה יהיה 'חשמל כשר' במקוה - הלכתי למקוה כבר לפני שעה שלוש לשם, בפרוודור ובמדרגות היה חושך מוחלט, אך קיוויתי שאחר שאפתח את המקוה יהיה שם אור. אך בקושי מצאתי בחושך את המפתח ופתחתי את המקוה, אך שם היה חושך מוחלט. מכיון שכבר פתחתי, חשבתי שאסתדר בחושך, מצאתי ספסל בחדר ההלבשה ושם פשטתי בגדי, ומשם הלכתי לחדר המקוה, החושך היה יותר ממצרים, ופתאום אבדתי כל יחס באיזה צד ופינה אני נמצא, וגיששתי בקירות וגם את המקוה לא מצאתי, והייתי משוטט הנה והנה ללא פתרון, ופתאום נטבלו רגלי במים, גם כן טוב.

נכנסתי, טבלתי ויצאתי, בשום אופן לא מצאתי את חדר ההלבשה ומיששתי בקירות ללא כל התמצאות, כי הכל נאבד ממני. ופתאום מצאתי חולצה ובגדים אך נוכחתי כי הם לא שלי, וכעבור רגע מצאתי את שלי והתלבשתי ורציתי לצאת, אך כאן נגמר הכל. פחדתי שעם כל צעד אסתבך יותר, והחלטתי מתוך צער להשאר לשבת על הספסל, עד ירחם... אך הצטערתי בלב שאצטרך להפסיד כל ה'קרבנות', ומי יודע אם גם לא פסוקי דזמרה, והתפללתי בלב לישועה.

והנה, לא עבר רגע ואני שומע צעדים מתקרבים ויורדים למקוה, ואני קורא בקול רם - אני לא רואה איך לצאת, רגע, רגע, ענה הקול. והנה יד שלוחה אלי ומעמידה אותי ברגע על מדרגות היציאה ונוכחתי כי גם עד כעת היו רק כמה סנטימטרים ממני ועד המדרגות שלא הרגשתי בהם.

המוסר השכל, אדם קרוב מאד לדרך התשובה, רק כמה סנטימטרים מפרידים, והוא חושב שהוא שרוי בחושך מוחלט ומתייאש. פתאום נשמתו מרגישה את צעדי הא-לוקים המתהלך בגן, והוא רק צרך לקרוא במר נפשו, אני לא רואה לצאת מהחושך שאני שרוי בו. רגע רגע עונה הקול, והנה יד שלוחה אליו ומוציאה אותו למרחב, והוא רואה שרק מספר סנטימטרים הפרידו בין החושך לדרך האור, והוא בסכלותו חשב שאבדה דרכו. פתחו לי פתח כחודו של מחט, רק איזה קריאה קלה ותיכף אפתח לכם פתח שכל קרוניות ועגלות יכנסו בו. השיבנו ה' אליך

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

לא בשמים היא' וגו'. אלא 'יעזוב' רשע דרכו' כד, ותיכף ובכל עת יזכור את דברי הכתוב (כט יא) 'לעברך נחשב כמי שהתייצב על דרך טוב'.

ונשובה - שובה ישראל עד ה' אלוך כי כשלת בעוונך, ע"י העוון שהוא חושך מוחלט נסתבכת עוד יותר, וכשלת. ונזכה לשוב בתשובה שלימה לפניו. עכ"ל.

כג. חיזוק עצום כתב הרה"ק ה'שפת אמת' מבערז'אן זי"ע (דרוש לעשי"ת) לפרש בלשון הכתוב (ישעיה נה ז) 'יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה'', כי 'יעזוב' יתפרש כמו שנאמר (כג ה) 'עזוב תעזוב עמו', והיינו מלשון עזרה, ור"ל, שהקב"ה עוזר לרשע ומעורר אותו לשוב בתשובה,

כד. והנה רבים מקשים במה שאמר 'יעזוב רשע דרכו', וכי יש לרשע איזו דרך... וביאר הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, במשל ל'רועה נאמן' שנקלע ליער, ולפתע הוא רואה זאב שבא לטרוף את הכבשים, ב'מסירות נפש' החל מרדף אחריו, אלא שהזאב בעל כוח הוא בבריחה, ולא השיגו הרועה... עד... שהצליח הרועה לתפוס היטב בזנב הזאב אך הזאב המשיך במנוסתו, וכך יצא שהזאב בורח והרועה מחזיק היטב בזנב ונגרר אחר הזאב עד כדי סכנת נפשות... וכך נכנסו לתוככי העיר, והנה אך ראו בני העיר את ה'מחזה' ומילאו שחוק פיהם ולשונם רינה, לאידך היה הרועה צועק במר נפשו 'רחמנים בני רחמנים' הצילוני מן הזאב, הצילו... עד שנענה אליו חכם אחד עזוב נא את ה'שוואנץ' (זנב הזאב), ותינצל נפשו.

וכך אנו אומרים לכל יהודי באשר הוא עזוב נא את השוואנץ - מדוע עשית מהנהגתך 'דרך' ושיטה עד שאינך יכול לסור ממנה על דרך טוב, מי הכניס לך בדמיונך שהנך חייב להתנהג כך וכך, אין זה אלא הרגל רע, עזוב אותו וירווח לך...

כיו"ב אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פרשת נח ד"ה וישלח) בשם אביו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע, דיש מין חיה הנקראת 'ביבער', וכך היא דרכה, להיכן שתלך, הרי בדרך חזרתה תשוב באותו דרך בדיוק ממש, וממילא כשרוצים לצודה מתבוננים בדרך הליכתה, ומכינים לה 'מלכודת' באותו מקום, וכשהיא תשוב בדרך חזרתה תלך ישר לתוככי המלכודת, ובאמת כשהיא חוזרת והיא רואה את אשר לפניו - כי היא עומדת להילכד - תתחיל לבכות, אבל עדיין אינה מעלה בדעתה לשנות דרכה, וכך היא בוכה ונכנסת תוך כדי בכיה למלכודת... ולכך ממש דומה היהודי ש'בדמיונו' חייב הוא ללכת בדרך פלונית, ואף שהוא רואה את גודל השבר ו'בוכה' עם כל זאת אינו נמנע וממשיך להכנס לתוככי הבור והכשלון - צא משגיגותיך, ותחליט בדעתך כי אינך מחויב לילך למקום פלוני... כלך בדרך אחרת, בדרך טוב, ותנצל נפשו.

הגאון רבי מרדכי פאגערמאנסקי המשיל לפנינו אחים קטנים ששיחקו כשהאחד משמש כבעל העגלה והשני נדמה לסוס, 'בעל העגלה' מושך בסוס... והנה החל לירד גשם זלעפות, 'בעל העגלה' עזב את החוטים (מושכות) ומיהר אל הבית, אם הבנים שראתה כ רק בנה האחד שב הביתה דאגה לשלום אחיו מדוע בושש לבוא, מיהרה לצאת חוצה, ומצאתו עומד כשהוא כפוף תחת כיפת השמים וכולו רטוב עד לשד עצמותיו, ותשאלהו, מדוע תעמוד בחוץ, והרי הגשם יורד עליך ללא הפסק, השיב הנער, כיצד אכנס הביתה, והרי אנוכי 'סוס'... על כך אמר דוד 'אל תהיו כסוס כפרד אין הבין'... עומדים אנו בעשי"ת, והלה אומר 'איני יכול להיכנס כי סוס אני', איני יכול לעזוב ולשנות דרכי לטובה... מי גילה לך 'רז' זה שאתה סוס, ומי מכריח אותך להמשיך להיות 'סוס', עזוב את הרגליך הנלוזים, פקח עינך וראה כי עליך אמר הבורא 'נעשה אדם', ובנוחך להעפיל למדרגות ומעלות טובות לאין ערוך.

ידוע שלשמירת הפיל (שלא יברה) די בחבל דק וחלוש, אף שבוודאי בכוחו של פיל לעקור את החבל כלאחר יד, מכל מקום 'שמירה מעולה היא'... והסבר הדבר, מכיוון שכשהיה הפיל קטן בן יומו היה סגי לו בקשירת חבל דק, וכשניסה אז להשתחרר ממנו לא עלתה בידו, לכן קבע בנפשו שלעולם אין בידו לקרוע את קשרי החבל, וכבר איננו מנסה אפילו פעם אחת לחשוב אולי עתה משגדלתי ואני נושא משאות אדירים, כבר יכול אני לשחרר עצמי מחבל דק וקלוש זה... עלינו לדעת - 'מותר האדם מן הבהמה', להבין שאף אם כבר ניסה להתגבר על יצרו באיזה ענין ולא עלתה בידו, וכי משום הכי גם עתה לא יצליח, הרי יתכן שהיום נתחזקו כוחותיו ויוכל לנצח.

מעשה בחסיד אחד שנכנס אל הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, ובכה לפניו מקירות לבו על מצבו השפל ברוחניות, ובתוך דבריו פלט בלשונו שהוא כולו טבוע ברפש ובוץ, נענה הרה"ק מטאלנא והשיב לו - הבוץ הגדול ביותר אין לו קיום ויתייבש לבסוף אם אין מוסיפים לתת בו מים... כלומר, שאין עליו כי אם להחליט בהחלטה גמורה שמכאן

אתם נצבים, אתם דייקא (כי) במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד, לכן הוציא עצמו מן הכלל, עב"ל. והיינו שמושה רבינו אמר להם רק אתם זוכים להיות 'נצבים לפני ה' אלוקים', ולא אני, מאחר שלא הייתי עמכם בחטא העגל. וע"י התשובה זכו בני ישראל למדרגה נפלאה כזו לעמוד לפניו יתב"ש יותר ממושה רבינו, שהרי במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד (ברכות לד:). ומבאר ה'שפת אמת' עוד, ש'היה כל זה הבנה לדורותינו השפלים', ללמדנו על כוחה של תשובה.

וברברים הללו כתב הש"ך עה"ת (ואתחנן ד"ה ובקשתם) לפרש בלשון הכתוב (לעיל ד ל, והוא ממש כלישנא דקרא בפרשתן) 'ושבת עד ה' אלוקיך', ולחיבת

שפירשו בספה"ק (וכע"ז בשפ"א תרל"ד) כי 'היום' הכוונה לאותו יום שהאדם עומד בו (לכל יום ויום מימי חייו), וכמו שאמרו (הובא ברש"י שמות יט א, לעיל ו ו) 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', ור"ל, כי בכל יום ויום נאמר לבני ישראל מחדש - אתם נצבים היום כולכם וגו', לעברך בברית ה' אלוקיך, כי צריך להתחדש תמיד לעבודתו ית"ש ולברות ברית (מחדש) עם הקב"ה, וזו 'מצוה תמידית' להתחדש בנשר נעוריו ולהתחיל מהיום והלאה מבלי להביט אל העבר, וכתינוק שנולד ממש.

נוראות מצינו במעלת התשובה^כ, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ט ד"ה בפסוק) לבאר דיוק לשון הכתוב 'אתם נצבים לפני ה' אלוקים', וז"ל. הענין הוא כי בנ"י נכשלו בחטא העגל וכו', וזהו שאמר

ואילך לא יוסיף קוצים למדורת העוונות, אלא יעזוב דרך רשע וישכון באהלי שם, וממילא יתייבש הבוץ מאליו ויצא מאפילה לאור גדול.

כה. הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ביאר מה שפירשו בגמ' (ר"ה יח.) מה דאיתא שבר"ה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון, מאי כבני מרון וכו', ריש לקיש אמר כמעלות בית מרון, שהנה עינינו הרואות שיש אחד העומד בראש ההר ורעהו עומד בתחתית ההר, ולאחר זמן מה התהפכו היוצרות ועולים ויורדים בו, ואם ברצוננו לידע מי הוא העולה ומי הוא היורד אין לנו אלא להביט אחר פניהם, שמי שפניו כלפי ההר הרי הוא העולה בהר, וסופו שיגיע לפסגה, ולעומת זאת מי שפניו כלפי הארץ הרי הוא בחזקת יורד, ואף אם עתה נמצא למעלה למעלה אך סופו שירד. על דרך זה הוא בענייני עבודת ה', אשר מי שעניניו נשואות כלפי מעלה ורוצה לעלות בהר ה', אזי אף אם נמצא עתה בתחתית שפל המצב מ"מ שם 'עולה' עליו, וכבר ידון על שם סופו, לעומת זאת מי שעומד בראש ההר אך ל"ע פניו למטה והרי הוא במצב של ירידה, אזי תחילתו יוכיח על סופו כי מר הוא.

כו. וכמו שפירש אחד מצדיקי דורנו שליט"א בדברי רש"י על הפסוק (נצבים כט יא) 'לעברך בברית ה' אלוקיך - כך היו כורתי בריתות עושין, מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ועוברים בינתיים', שהכוונה היא שכל הרוצה לכרות ברית עם ה' אלוקיו על ידי התשובה עליו לעשות מחיצה מכאן - שלא לחשוב כלל על עברו, אלא יחשב עצמו כתינוק שנולד, ועוד עליו לעשות מחיצה מכאן - בינו לבין עתידו, שלא ידאג על העתיד היאך אוכל עמוד בעבודה הקשה, וכך יוכל לבוא לפני ה' אלוקיו ולכרות עמו הברית.

כז. נוהג היה הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לברך את ברכת 'שהחיינו' בליל ב' דר"ה בעת ה'קידוש' כשהוא מכוון על ה'רימון' (ולא אכל רימון בלילה הראשון), בשנה אחת בטרם ערך את שוה"ט בליל ב' דראש השנה (בביהמ"ד שבשכונת מאה שערים בעיה"ק ירושלים) הודיעה בתו הרבנית קאפ ע"ה שנתגלה שהרימון 'מלא תולעים כרימון'... ואינו ראוי לאכילה, ואין 'פרי חדש' ל'שהחיינו', נענה הרה"ק הרמ"מ בפשטות (לא התכוון בכך הלכה למעשה, אלא להורות ולחדד את ענין ההתחדשות), ואמר, מה ה'בהלה', אעשה תשובה ואהיה כקטן שנולד, וכבר יהא ניתן לברך שהחיינו על הולדת הבן... כח. בפרשתן (נצבים ל ו), 'ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך', וידוע הקושיא, הרי התורה הק' היא נצחית, והכתוב מכריז ואומר לכל אחד ואחד מישראל ומל ה' אלוקיך את לבבך, וא"כ כלפי מי נאמר 'את זרעך', אלא ביארו (דברי יחזקאל משינאווא, שפת אמת תרל"ה, ישמח ישראל ט) שבא הכתוב לומר שאם אכן ישובו בתשובה שלימה וימול ה' את לבבך, אזי גם ימול את 'לבב זרעך' ואף הם יהיו עובדי השי"ת. והוסיף הרה"ק ה'דברי יחזקאל' זי"ע 'כי בחודש אלול הוא העת המוכשר לזה' (וע"ע ב'אהל משה' מאקווא אלול עמ' ח בשם הרה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע מה שכתב באופן נורא בעניין זה). ומכאן 'עצה' להורים המצטערים הרבה רח"ל בגידול הבנים וחינוכם לדרך ה', ועיניהם כלות לישועת ה', שעל ידי שיתחזקו ההורים בעצמם יקוים בהם ומל ה' אלוקיך את לבב זרעך.

עד ה' יותר ממי שלא טעם טעם חטא, ע"ד מה שאמרו ז"ל (יומא פו:): 'זדונות נעשות בזכויות', וזהו 'כי בשלת בעוונך', הכשלוך הוא בשונג והעוון הוא במזיד (ומה שייך לומר כי בשלת בעוונך), אלא הכוונה לומר שכשעושה העבירה במזיד ושב יש לו יותר זכות מן החוטא בשונג, כי החוטא בשונג לא טעם טעם החטא לפי שבא לו בלא כוונה, אבל בשעשה בכוונה הוא טועם מתיקות העבירה ופירש ממנה מפני אהבת ה' יתברך זה ודאי שברו גדול¹, אם כן זדונות נעשית לו זכויות לא

הקודש נעתיק את לשונו, בא לומר, שלא יעלה ברעתך לומר שאחר שנמנף בעבירות לא ינקה לגמרי, ולא יהיה אהוב כל כך כמו הצדיק שלא הכעיסו מעולם, לזה אמר עד ה' אלוקיך, שתגיע עד שם, על ידי התשובה תגיע להתדבק ולחזור למקום שחוצבה, כמו שאמרו ז"ל (ברכות לד:): 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים וכו'. וזה פירוש הפסוק (חושע יד ב) 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי בשלת' (כי מלשון נתנית טעם) לפי שבשלת וטעמת טעם החטא ופרשת, לבך תשוב

כט. וכלומר, שיותר קשה לפרוש מן החטא ולשוב בתשובה למי שטעם 'טעם חטא' רח"ל, ואם בכל זאת מתגבר ו'קורע' את עצמו, אזי מעלתו עדיפה הרבה יותר ממי שאינו צריך להתאמץ כ"כ, ו'לפום צערא אגרא'.

בדרך זה פירשו במה שנאמר (וילך לא יב) 'הקהל את העם האנשים והנשים והטף', והביא רש"י מדברי הגמ' (חגיגה ג) 'והטף למה באו - לתת שכר למביאייהם', כי מדרך התינוקות להרעיש ולבלבל את כל העם הנמצאים, ומפריעים להם מלשמוע היטב, אם כן 'הטף למה באו', מדוע נצטוונו להביאם, וכי לא מוטב היה שישארו בבית, ותהא היכולת ביד כל העם לשמוע בבירור ובנקל את כל דברי התורה האמורים ב'הקהל'. אלא ליתן שכר למביאייהם - כי עיקר השכר הוא על היגיעה והעמל, וע"כ ציווה הקב"ה להביאם בכדי שאכן יתקשו השומעים ואעפ"כ יתאמצו, ועי"ז יגדל ויתרבה שכרם הטוב.

איתא בגמ' (ר"ה טז.) 'אמר הקב"ה, אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוכם לפני לטובה', ואפשר לבאר סמיכות 'זכרונות' ל'מלכויות', כי הנה איתא שם עוד בגמ' 'אמר הקב"ה, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני'. והתמיהה ידועה מדוע נבחר ה'קרן' להזכיר עקידתו של יצחק יותר משאר אברי האיל (שהרי באותה מידה היה יכול הקב"ה לומר ליטול ברה"ג של איל ולנענע בה...), אלא ביארו צדיקים, שהלא נאמר בעקידה (בראשית כב ג) 'וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו', וזאת רצו לרמוז בתקיעה ב'קרן' האיל - שעיקר החשיבות הוא בדבר הבא בעמל ויגיעה בעת שהוא סבוך בסבך אחר סבך, ואין הולך הכל למישרין. ועפי"ז יתבאר שכאשר האדם 'ממליך' את הקב"ה עליו, ויודע שכל 'סבך' שאחוז בו לא נעשה מאליו אלא זהו רצונו של הקב"ה כדי שימליכנו משם דייקא, הרי באותה שעה עולה זכרונו לטובה ונזכר לו עקידת יצחק, ודייקא סבך זה הוא המעורר את ה'רחמים' בעת תקיעת שופר. ומזה ילמד האדם לנפשו שבראותו שהוא סבוך כל כולו, ועבודתו באה לו בקושי רב, שאם יקבל על עצמו את רצון הבורא באהבה ובהכנעה אזי נחמד הוא מאד למעלה, ומעורר רחמים רבים על עצמו ועל כל העם.

וכך למדנו גם מעצם דרך התקיעה בשופר, שצריך לתקוע בצד ה'קצר' דייקא (ואם תקע בצד ה'רחב' לא יצא ידי חובתו), ונתנו הפוסקים רמז לדבר בלשון הכתוב (תהילים קיח ה) 'מן המצר קראתי י-ה', ללמדנו כי עיקר התעוררות הרחמים הוא, כשהאדם נמצא ב'מצר' ולא נסוג אחור אלא הוא 'תוקע בשופר' לעשות רצון אבינו שבשמים, אז יזכה לסיפא דקרא 'ענני במרחב י-ה'.

וכאשר מסופר על הרה"ק רבי שלום שכנא מפרהאבישט זי"ע, שבאחת השנים כשהתפלל בבית מדרשו של זקנו הרה"ק ה'מאור עיניים' מטשערנאביל זי"ע תפילת המנחה בערב ראש השנה [כידוע שהמקובלים (עי"ב בן איש חי פר' נצבים, דיני ר"ה אות ב) הפליגו, שביותר צריך לכוון בתפילה זו האחרונה שבשנה, ועל ידה אפשר להעלות כל שאר התפילות שלא נאמרו כהוגן], היה לו 'קטנות ובלבול המוחין' ולא היה יכול לכוון כלל בתפילתו, אך הוא לא אמר נואש ובכל כוחותיו התאמץ למעלה מהטבע והתפלל ב'פירוש המילות' כפשטן, לאחר התפילה ניגש אליו ה'מאור עיניים' ואמר לו, אמור נא לי אילו כוונות כיוונת עתה בתפילתך, כי אלפי אלפים נשמות היה להם תיקון על ידי תפילתך זו. כי 'עבודה' הבאה לאדם שלא בנקל והוא מתייגע ומתאמץ בכל כוחו, חשובה לפני כסא הכבוד עשרת מונים מבשעה שהכל הולך למישרין.

לזוה אמר שובה ישראל עד היכן עד ה' למה לפי שבשלת וחזרת לעשות במזיד לטעום לזה ידבק בה', וכן הוא אומר (ירמיה ד א) 'אם תשוב ישראל אלי תשוב', כלומר בי תדבק, ועיין בהרמב"ם ז"ל (פ"ו מהל' תשובה ה"י) שהתשובה מקרבת את הרחוקים, ויסתייע פירוש זה באומרו עד ה' ולא אמר אל ה'. עכ"ל.

לזוה אמר שובה ישראל עד היכן עד ה' למה לפי שבשלת וחזרת לעשות במזיד לטעום לזה ידבק בה', וכן הוא אומר (ירמיה ד א) 'אם תשוב ישראל אלי תשוב', כלומר בי תדבק, ועיין בהרמב"ם ז"ל (פ"ו מהל' תשובה ה"י) שהתשובה מקרבת את הרחוקים, ויסתייע פירוש זה באומרו עד ה' ולא אמר אל ה'. עכ"ל.

במוצאי מנוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות עומדים אנו בפתח השער לימי 'סליחות' - 'שבת סליחות' לא, לעת כזאת אף לב אבן מתעורר לשוב מדרכיו ומפרי מעלליו, וכדברות קדשו של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק תשובה זו), על הכתוב (ישעיה מב יח) 'החרשים שמעו, והעוורים הביטו לראות', והלא יפלא, וכי איך ישמע 'החרש' באזניו, והאיך יבוא 'העיוור' לידי ראות, אלא 'ישנם זמנים בה גבוהים שאפילו החרש

במוצאי מנוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות עומדים אנו בפתח השער לימי 'סליחות' - 'שבת סליחות' לא, לעת כזאת אף לב אבן מתעורר לשוב מדרכיו ומפרי מעלליו, וכדברות קדשו של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק תשובה זו), על הכתוב (ישעיה מב יח) 'החרשים שמעו, והעוורים הביטו לראות', והלא יפלא, וכי איך ישמע 'החרש' באזניו, והאיך יבוא 'העיוור' לידי ראות, אלא 'ישנם זמנים בה גבוהים שאפילו החרש

ל. ביתר שאת ביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (שופטים ד"ה ואם ירחיב) בלשון הכתוב בפרשתן (ל ה) 'והיטיבך והרבך מאבותיך', שהלא פסוק זה נאמר על הזמן בו ישו בו בתשובה, ובעלי תשובה הם במדרגה יותר מצדיקים גמורים, על כן 'והיטיבך והרבך מאבותיך' שהם היו רק בבחי' צדיקים גמורים, והיינו שבני ישראל יהיו במדרגה יותר מהאבות הקדושים, ואלמלי מקרא כתוב אי אפשר לאמרו...

לא. ודע כי השבת היא ההכנה וההקדמה לאמירת הסליחות שמתחילים לאומרם 'במוצאי מנוחה', וכמו שכתב ה'לקט יושר' זי"ע (או"ח ח"א עמ' ק"ח) בטעם הדבר שמתחילים לומר סליחות במוצאי שבת דייקא, כי ביום השבת קודש נפנה האדם מכל עסקיו להגות בתורה, והתורה משמחת לב לומדיה, וכן העם שמחים ב'עונג שבת', והרי 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצווה' (שבת ל:), על כן תקנו להתחיל ב'סליחות' מתוך שמחה של מצווה. דבר זה אף מרומז במאמרינו בתחילת הסליחות, 'איך נפתח לפניך פה דר מתוחים, באלו פנים נשפוך שיחים', כי הרי אמרו ז"ל (בר"ד יא ב) 'ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו', בירכו במאור פניו וקידשו במאור פניו, אינו דומה מאור פניו של אדם בחול למאור פניו בשבת, וממילא אנו אומרים אחר שעבר עלינו יום השב"ק ונתברכנו במאור פנים - באלו פנים דיקא נשפוך שיחנו, כי ב'פני שבת' נוכל להיכנס לימי הסליחות (עיי' הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע נצבים).

עוד ביאר הרה"ק המהרי"ד זי"ע, שהרי 'כל האומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית' (שבת קיט:), ומדרך העולם שאין נועלים הדלת בפני שותף, לכן תיכף לאחר השבת משהעדנו על בריאת שמים וארץ באמירת ויכולו, ונעשינו כביכול שותפיו יתברך, בידינו לחלות פניו בסליחה, כי בודאי יעננו ביום קראנו. בין כך ובין כך, כל בר דעת יבין וישכיל 'להשקיע' בשב"ק זו, בריבוי עסק התורה והתפילה בשירות ותשבחות, כי היא תחילה למקראי קודש, ומכוחה נזכה לשוב לאלוקינו כי ירבה לסלוח.

גם ידוע מה שכתב בספה"ק 'סידורו של שבת' (השורש הראשון) כי 'שבת' ר"ת שבת בו תשוב, וכן הביא הרה"ק החוזה מלובלין (דברי אמת מסות) ששמע מרבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע 'ששבת הוא שורש התשובה, לשון שבת - שוב', וכן כתב הרה"ק בעל התניא זי"ע (אגרת התשובה פ"י) בזה"ל, כנודע ליודעים שהשבת היא בחי' תשובה עילה, ו'שבת' אותיות 'תשב אנוש', ועפ"י נתנו עוד טעם לשבח על שתקנו להתחיל לומר סליחות במוצאי מנוחה, כי קדושת השבת מסייעת לשוב בתשובה שלימה באמת ובתמים, ולאחר 'הרוצה בתשובה' יכול לבקש 'סלח לנו'...

וכה כתב הגה"ק החיד"א זי"ע ב'נחל קדומים' על הא דכתיב בפרשתן (נצבים ל ב) 'ושבת עד ה' אלוקיך', כי וְשַׁבְתָּ אותיות וְשַׁבְתָּ, רמז, כי התשובה לא תכון אם לא בשמירת שבת, עיי"ש מה שמבאר בטעם הדבר, ומסיים 'הראת לדעת דלא אפשר לשוב בתשובה הראויה אם לא יזדרז מאד בשמירת שבת, והוא ריוח גדול דבנקל תעלה תשובתו לריח ניחוח, וזה רמז וְשַׁבְתָּ קרי ביה וְשַׁבְתָּ, כי התשובה והשבת צריכים זה לזה, כי בזה תשובתו תכון לעד'.

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

וכהיום אין מורים לרבים להתענות, מכל מקום יש לנו לדעת שנשתנו אלו הימים מכל ימות השנה, וכל חד וחד בדיליה ישנה דרכו ויטיבם בתכלית הטוב לה.

וביותר הדבר נוגע ליום א' דסליחות לה, כמו שכתב ה'מור' (סימן תקפא) שרוב הציבור מתענין ביום הראשון של סליחות, וכתב ב'אמרי פנחס' (אות תמה), שהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע 'החמיר מאד בטבילת יום א' דסליחות באשמורת, ויום ערב ראש השנה באשמורת וראש השנה ב' הימים כנהוג, אף שהקיל... מכל מקום טבילות הנ"ל חמיר טפי עכ"ל, והוא אשר דיברנו שאלו הימים שונים הם משאר ימות השנה בעניינם ובמהותם לה.

שומע והעיוור הוא' לה. ולדין הדברים אמורים, בהניע שבת סליחות, כבר אין מנוס לומר שלום עלי נפשי, אלא כל אחד יחזיק היטב ב'קרש ההצלה' - תשובה תפילה וצדקה, 'שובו אלי ואשובה אליכם' לה.

וזה לשון ה'לקט יושר' (הל' תעניות אות יב, עמ' קיד), פ"א בקשתי ממנו (מרבנו ה'תרומת הרשן) להתיר לי לאכול בסליחות כדי שאוכל ללמוד כמו בשאר ימים, ואמר, גם הקדמונים יודעים זה הטעם (שהתענית מפריע מהלימודים), ומכל מקום תקנו להתענות בסליחות, אעפ"י שאינם יכולים ללמוד כמו בשאר ימות השנה, ולכן אינני מתיר לך, עכ"ל. והיינו שאלו הימים שונים הם במהותם משאר ימות השנה לה, ולדין יאמר אף כי נשתנו הזמנים

לב. ומשם הרה"ק מקאצק זי"ע ביאר שם שהנביא צועק אלינו אל תהיו חרשים ועיוורים, כי בידכם הדבר - שלא להיות חרשים ועיוורים.

לג. משל אמרו בשם הגר"ח מבריסק זי"ע, לסוחר ממולח שהחליט להבריא סחורה יקרה מגבולות המדינה למדינה השכנה, וכך דרכה של הברחה, קובעים עם 'בעל עגלה' מהי העת המוכשרת להברחה, ומאז ועד היום המיועד הסוחר מכין את הסחורה האמורה, והנה מעת קביעת הזמן נודדת שנתו של הסוחר, אף שעדיין רחוקה ממנו ה'הברחה', כי הסחורה שלו היא, ואוי לו ולנפשו אילו יתפס 'על חם'... שהרי הסחורה ששוויה הון תועפות תוחרם בידי השלטונות, והוא עצמו 'ישב' בבור לאורך ימים ושנים, אכן בעל העגלה נם את שנתו בשלווה, בידעו כי לא לו החטא, הסחורה איננה שלו, מה גם שהוא רגיל לעשות את דרך הגבולות מפקידה לפקידה ומזמן לזמן, אמנם, ככל שמתקרבים לעת זמן אשר נקבע, מתחלת גם שנתו לנדוד בלילות, היחידי שאיננו מרגיש בכל הנעשה והוא ישן את שנתו בשלווה בטוב ובנעימים הרי הוא הסוס בכבודו ובעצמו הנושא את כל המשא הכבד הלז והוא ישן כ'שינת הסוס'... ומדוע, כי לגביו שווים המסע ברחובה של עיר והמסע בהרי הגבולות שבין המדינות - מה לי הכא מה לי התם... אחיי ורעי אהובי וידידי, דוד המלך מתחנן לפנינו (תהלים לב ט) אל תהיו כסוס כפרד, הנה ימים באים ימי הדין, עומדים לפשפש באמתחותינו לראות איזה 'סחורה' נמצאת ברשותנו, וכבר עומדים אנו ממש 'בתחנה האחרונה' סמוך ונראה למעבר הגבול... אל תהיו כסוס שאינו מבין את משמעות הדברים, ונם לו בשלווה על מיטתו, וכשהוא מהלך אינו 'תופס' אם הוא ברחובה של עיר או במעבר גבולות המסוכן...

לד. וכע"ז הובא בשו"ת 'שלמת חיים' (או"ח שכ"ה) להגאון הגדול רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע רבה של ירושלים ע"ה"ק, שענה למלמד אחד ששאלו, היות ונפסק (יו"ד רמה יז ברמ"א) שאסור למלמד דרדקי להיות ניעור בלילה יותר מדי, על כן שאלתו בפיו כדת מה לעשות עם ה'השכמה לסליחות', ולא התיר לו להחסיר מהשכמה זו (ע"י"ש, שנחשב כהתנו כן מעיקרא), וחזינן מכאן, כי הימים הללו שונים מכל ימות השנה.

לה. אחד אמר אל הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע אשר הינו משמש בקודש בר"ה כ'בעל תפילה' ועליו איבער זעהו דעם מחזור (לעיין במחזור להכין עצמו), נענה לו הרה"ק הן ה'מחזור' נשאר בדיוק כמו שהיה בשנה שעברה ואין בו שום שינוי, מוטב שתעיין ותבדוק בעצמך מאשר תבדוק במחזור...

כיוצא בדבר סיפר החסיד הישיש רבי משה בויס זצ"ל, שבצעירותו הסתופף בצלו של הרה"ק ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע, ובאמצע חודש אלול נכנס אל הרבי בכדי להיפרד הימנו לקראת נסיעתו לעירו, שאלו הרבי למה הנך נוסע, ענה ר' משה אני 'בעל מתחיל', שאלו הרבי ומהו פירוש 'בעל מתחיל', ענה ר' משה זה העובר לפני התיבה ומתחיל את התפילה בפסוקי דזמרה, ענה הרה"ק ואמר לו, סע לשלום אך דע לך עם מי אתה מתחיל... לו. הרה"ק מסטרעליסק זי"ע היה אומר הכתיבה וחתימה של ר"ה ויוה"כ מתחיל כבר מיום א' של סליחות (אמרי קדוש ימים נוראים).

לז. צדיקי בית בעלזא לדורותיהם זי"ע הורו ואף נהגו, כחוק ולא יעבור לגמור ביום ראשון דסליחות את כל ספר התהילים בקהל עם. ומסופר על הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע, בימי שיבתו כאשר לא היה בקו הבריאות, רצו

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

ג

לך ה' הצדקה - בקשת 'סליחות' בהכרה כי הנורא אדון הכל, כיצד חטאנו לפניך
כתב הרבינו יונה' בשערי תשובה (ש"א אות י"ב), וז"ל,
'ויותר מהמה (-ממי שיצא נקי מכל נכסיו) ראוי שיצטער
ויאנה מי שהמרה את השי"ת והשחית והתעיב עלילה
לפניו, ולא זכר ויצרו אשר בראו יש מאין, וחסד עשה
עמו, וידו תנחהו בכל עת, ונוצר נפשו בכל רגע, ואיך
מלאו לבו להבעים לפניו. ואיך טח מראות עיני החוטא,
מהשכיל לבבו. והמשכיל אשר נפקחו עיניו יוחקו הדברים
האלה בלבו ויבואו חדרי רוחו' לח.

המשמשים להניאו מלהכנס לאמירת תהילים בציבור בבית המדרש ביום א' דסליחות, אך הוא התגבר מעל כוחותיו ונכנס לבית המדרש, ולאחר מכן התבטא בקדשו, האיך חשבתם למנוע ממני את ההתעוררות הרבה של ה'יהי רצון' שלאחר אמירת תהילים.

עוד אמר הרה"ק מהרי"ד זי"ע שיגיעתו ב'עבודה' של יום זה גדולה מיגיעתו בראש השנה ויוה"כ. פעם בא יהודי לפני הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע (בימים שהיה דר בעיר תל אביב) ואמר לו, אספר לרבי מעשה שאירע בין זקיני לזקנך הקדוש, פעם הלך הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע אחר שהותו אצל רבו הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע, מלובלין אל עבר העיר לעלוב, מרוב עניו ודלותו עשה את דרכו רגלי כי לא היו בידו אפילו כמה פרוטות לשלם ל'בעל עגלה', בעודו בדרכו עמד לכבודו יהודי שנסע על גבי עגלה ושאלו, לאן פניו מועדות, ענהו רבי דוד שפניו מועדות אל עבר העיר לעלוב, אמר לו האיש, יעלה נא מר על מרכבתי ונעשה את דרכינו בצוותא, כי דר אנכי בכפר הסמוך לעיר לעלוב, ובדרך נסיעתי אעבור שם, בהגיעם אל עבר העיר לעלוב הודה לו הרה"ק ונענה אליו, הנה יש לי בית מדרש כאן בעיר זה, ואבקשך שתבוא אלי ביום א' דסליחות. אותו יהודי חשב מיד לעצמו, אה, הנה רק עשיתי עמו חסד וכבר ברצוני לנצל אותי שאבוא להשלים לו מניין בבית מדרשו, והחליט על אתר שבהגיע היום לא ישים פניו אל עבר העיר לעלוב.

אתא ובא יום ראשון של סליחות, והרה"ק נכנס אל בית מדרשו כשהוא תר בראשו אנה ואנה, ומשלא מצא את מבוקשו חזר לחדרו וכך היה כמה פעמים בזה אחר זה, שיצא מחדרו וחיפש בין הקהל, ומכיוון שלא מצא חזר אל חדרו. אדהכי והכי נתעורר אותו יהודי וחשב לעצמו הן הרבי מלעלוב אדם קדוש הוא, ומה ביקש ממני, שאכנס אליו, וכי כה גדולה היא הטרחה, נו, מדוע לא אקיים בקשתו, ובתוך כך עלה על מרכבתו ונסע אל עבר העיר לעלוב הסמוכה ונכנס לביהמ"ד. משיצא עתה הרה"ק וראהו עומד שם ניגש מיד לאמירת סליחות, ולאחר מכן אמר לו הנה בשנה זו עשית עמדי טובה גדולה, וברצוני היה לברכך ולהשפיע עליך שפע רב וכל טוב, על כן קראתיך שתבוא אלי ביום א' דסליחות כי עתה עת רצון גדול בשמים ממעל, וכעת אברכך שתהיה לך ולזרעך אחרית עשירות מופלגת ואריכות ימים ושנים. ואמר היהודי, הרי אני נינו של אותו יהודי המתברך, ומעיד אני שהברכה התקיימה במלואה, באשר בכל הדורות מני אז גדלה עשירותינו וכולם האריכו ימים, ומזה נלמד מעלת האי יומא רבה.

לח. בתחילת הסליחות אומרים פסוקי שבח בגדלות השי"ת, ואף שכבר נאמרו בזה כמה טעמים להבין מה עניינם של 'פסוקי דזמרה' אלו קודם בקשת הסליחות, מ"מ נביא בזה ביאור נפלא, הגע בעצמך, הולך לו אדם מן השורה ברחובה של עיר, כשהוא נחפז וממהר מאד ל'עבודתו', מרוב מהירות לא נזהר כראוי ובדרך מרוצתו פגע באחד העוברים והשבים והפילו ארצה, והנה, מתחילה היה נדמה לו שפגע בילד קטן, ע"כ נענה לקראתו בשפה רפה 'מחל נא...' וכמעט שהמשיך במנוסתו. אלא שלפתע הבחין כי לא נער קטון הפיל בפחותו אלא אדם מבוגר ובא בימים, מיד התחנן לפניו 'אוי, מה עשיתי, מחל נא'... ומרבה בסליחה ומחילה בכל פה ובאופן יותר מכובד, תוך שהוא מתרץ עצמו במאה ואחד תירוצים מדוע לא שם לבו לכל הנעשה, והנה משאך החל לפייס את הנופל, פרצה זעקה קורעת מגרונו כי ראה לתדהמתו הגדולה שאין ה'נופל' סתם אדם מכובד מן השורה, אלא אחד מגדולי זקני וצדיקי הדור.... כעת כבר לא מצא מנוח לנפשו אשר נבהלה מאד, ובקושי רב הצליח לחלץ מפיו בלב נשבר ונדכה בקשת סליחה ומחילה בתחנונים ודמעות, על אשר בפזיזותו השפיל את כבוד גדול הדור עד עפר.

עתה, נחזי אנו, אם היה זה האיש ממשיך באותה בקשת סליחה למחצה לשליש ולרביע כבתחילה - אף לאחר שנתברר בפניו שהנופל 'רשכבה'ג' הוא, הרי היה מוסיף בזה חטא על פשע, בהראותו כי אינו מתייחס בכל חומר הענין הראוי למעשהו הנלוז, נמצינו למידים שעצם הידיעה וההכרה במי שחטא כנגדו היא הנדרשת תחילה בטרם יגש לבקשת הסליחה והמחילה. לכן מקדימים תחילה פסוקים המדברים בגדולת ה' ונוראותיו, ובחסדיו העצומים

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (עיי' בית אהרן קלז): שאין לאדם לומר סליחות, אלא עליו לבקש סליחות לט. והיינו שלא יאמר הסליחות באמירה בעלמא^מ, אלא יבקש מפנימיות לבו^{מא} לאב הרחמן שימחול ויסלח לו על כל העבר^{מב}. כהא דכתיב (איכה ב יט) 'שפכי כמים ליבך נוכח פני ה', שישפוך נפשו לפני בוחן כליות ולב^{מג}.

עמנו, למען תהיה בקשת הסליחה כראוי וכנכון. והן דברי רבינו יונה שצריך לזכור יוצרו 'אשר בראו יש מאין, וחסד עשה עמו, וידו תנחהו בכל עת, ונוצר נפשו בכל רגע'.

לט. הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל היה מפרש במה שאנו כופלים ואומרים בנוסח הסליחות 'דלתיך דפקנו רחום וחנון', ע"ד משל למי שיושב בביתו והנה שומע הוא כי מאן דהו דופק בדלת, הרי בידו ה'בחירה' אם לפתוח שעריו או לאו, אבל אם ישמע כי בא איש ובוועט בחזקה על הדלת, הרי הוא ניגש במהרה לראות מי הוא אשר מעיז לבעוט על דלתי ביתי, והנה בגשתו אל הדלת הרי הוא שומע כי עני ודל עומד לאחוריו וזועק בשארית כוחותיו - אם לא תעניק לי בזה הרגע פיסת לחם הריני מת מרעב כאן 'על אתר'... אין כל ספק שהלה ימהר ויחיש לעזרתו ויחיה נפשו ממות... אף אנו אומרים וזועקים, דלתיך דפקנו... פיקוח נפש... לא באנו הנה ל'נקוש' על הדלת אלא לדפוק בחזקה ולזעוק - רבש"ע אם לא תפתח לנו ותחיש במהרה לעזרתנו בכתיבת 'שנה טובה ומתוקה'... הרי 'על אתר' אנו ח"ו...

מעין זה אמר הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל אמר (בדרשה לפני תקיעת שופר בישיבתו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע), כי לכן אומרים וכופלים 'כדלים וכרשים דפקנו דלתך - דלתך דפקנו רחום וחנון', כי המקבץ נדבות בין פתחי הבתים - פרוטה לפרוטה מצרפת, אם דלת אחת לא תפתח בפניו, לא יתעכב האיש שם זמן רב, אלא ימשיך במלאכתו לדלת הבאה, אמנם, אדם הרעב והצמא שכבר כמה ימים לא בא דבר מאכל לפיו, ומרגיש כי בלא אכילה ושתיה תשוב נשמתו ליוצרה בעוד כמה רגעים, לא יסוב מדלת סגורה לדלת הבאה, אלא ימשיך לדפוק בכל כוחו, עד שיפתחו לו הדלת לרווחה, וישיבו את נפשו, כן אנו אומרים, דלתך דפקנו - כי כביכול אנו מרגישים שבלא... לא נוכל להמשיך, אלא נדפוק ונדפוק עד אשר יפתחו בפנינו השערים, וישיבו את נפשנו בכתיבה וחתימה טובה.

וזהו ג"כ פירוש הפיוט (סליחות ליום א' אשכנז) 'זוחלים ורועדים מיום בואך... רצה עתירתם בעמדם בלילות', כי 'עתירה' היא מלשון הפצרה מרובה (רש"י פר' תולדות עה"פ ויעתר לו ה'), לומר, שב'סליחות' איננו מסתפקים בבקשה גרידא אלא בתחינה והפצרה מרובה, ואל תאמר מי התיר לך להטריח כלפי שמיא, שמע נא לדברי הגה"ק ה'חפץ חיים' (שם עולם, נפוצות ישראל פי"ז), וז"ל. וצריך איש נבר בתפלתו לפני השם יתברך, לדבר לפניו כבן קטן לפני אביו... כל זה יבקש מהשי"ת מעומק לבו, ובוודאי כשישמע הקב"ה את תפלתו הזו תתקבל ברוב חן ויקצוב לו מזונותיו. וכידוע שחוצפה כלפי שמיא מהניא אפילו בדברים פשוטים וכל שכן בדברים קדושים כאלו שהוא לכבוד השם, עכ"ל.

עוד ביאור אמרו בענין זה 'דלתך דפקנו', כי מדרך העולם בבוא העני לבקש נדבת ממון בביהכ"ס או בביהמ"ד יש מי שיענה כנגדו ויאמר 'אין לי' אין הפרוטה מצויה כעת בכיסי... אבל כשמתדפק העני על דלת הבית לא ישיב את פניו ריקם, כי לכן בא העני הנה בידעו שבתוך ה'בית' יש לבעה"ב עכ"פ שווה פרוטה אחת ויותר. לזה אנו אומרים דלתיך דפקנו כביכול, דוגמת העני שבא אל העשיר במקום שבוודאי 'יש לו', ולכן ממשיכים לאמר 'אל תשיבו ריקם מלפניך' - א"א שתשיב פנינו ריקם, שכן יודעים אנו להדיא שיש לך, והכל בידך - תן לנו שנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה 'שמחה לארצך וששון לעירך, וצמיחת קרן לדוד עבדך'.

מ. הדבר דומה לדרכי בני אדם, שהמפייס את חברו יבא אליו בהכנעה, ובשפה רפה יבקשנו 'סלח לי', אך פעמים שכל כוונתו היא רק לעורר את העומד על אם הדרך ומפריעו מלהלך על כן אומר לו 'אנטשולדיקט' - 'סלח לי' - אל תעמוד בדרכי ותן לי לעבור הלאה. כך לענין ימי הסליחות יש ב' כיתות, יש הבאים אל בוראם ומתחננים אליו בהכנעה שיסלח להם על עוונם כשכוונתם היא לטהר עצמם מכל טינוף ועוון, אך יש מי שאינו אלא אומר, אל תעמוד בדרכי, כאומר תן לי לעבור את אלו הימים וכבר יעברו ויחלפו להם כל הימים הנוראים...

מא. ויתבונן במה שאמר הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זי"ע (אמרי פנחס השלם, סליחות תנג) שהפזמון 'במוצאי מנוחה' של יום א' דסליחות נבנה עפ"י אותיות א' ב', וכל אות חרוז בפני עצמו, רק אות נ' וס' סמוכים זה לזה - נא סגבם' (שגבם) להסמיך את הנ' וס' יחדיו, שיעלו לתיבת 'נס'... כי אכן אין בידינו מעש לבוא עימם אל המלך אלא רק לניסי הקב"ה אנו מייחלים, וכמו שאנו מבקשים 'תראם ניסיך עושה גדולות', וע"כ עלינו להרבות בתפילה ובתחנונים לפני מלך שומע תפילה.

מב. סיפר הרה"ח רבי יוסף שטערביצער זצ"ל שהיה 'בעל תפילה' אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, פעם אחת קודם אמירת הסליחות ביום ראשון של סליחות קראו הרה"ק מהר"א אליו ואמר לו, בא ואלמדך כוונת אמירת

ועד אחרית שנה - לנצל את הימים הללו לטובה כהכנה לקראת ר"ה
 כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (נצבים ד"ה הכל) וז"ל.
 'הכל הולך אחר החתום' - אלול הוא בחי' ערב שבת ותשרי בחי' שבת, וכמו שאמרו רבוה"ק זי"ע שכל ההשפעה היורדת מש"ק לימי החול הוא ע"י 'תוספת שבת', מה שאיש יהודי מוסיף מחול אל הקודש - כי קדושת שבת עצמה גבוהה מאוד, כמו"כ ההשפעה והברכה לכל ימות השנה הוא ממה שמוסיף בתשובה ומעש"ט מאלול על תשרי"ג, ואם עברו ימי אלול עד עכשיו, ועדיין לא הוסיף בהם כלום ישתדל לכה"פ שאלו הימים האחרונים לא יעברו לריק"ג.

הסליחות, רץ רבי יוסף בהתרגשות רבה, מאחר שהיה בטוח שהנה ישמע עתה רזי מעלה, אך הרה"ק אמר לו בגשתך אל העמוד תכוון דבר אחד, להתפלל בקול רם, ובהתעוררות, ובלשון קדשו 'הויעך... הויעך... הויעך...' (בקול רם), כדי שכל העם ישמע ויתעורר, ואל תיתן דאגה לנפשך שמא יצדד קולך, כי אפילו אם כבר לא יהא לך קול רם יש מי שיחליף אותך, כי העיקר באמירת הסליחות הוא שימת הלב וההתעוררות לתשובה שלימה.
 מג. שמעו נא למעשה שהיה לפני כמה שנים כאן בארץ הקודש, באחד הימים ראה מוכר בחנות התכשיטים איך שילדה קטנה נכנסה לחנותו ומתבוננת בתכשיטים הפרושים על השולחנות, אחר היא נגשה למוכר ושאלה אותו האם הוא מזהב אמיתי, ויען המוכר - הן, ומה המחיר, שאלה המוכר וכי יש ברשותך מעות, ענתה הילדה הן, ופתחה את ארנקה ושפכה על השולחן את כל המעות שבו, המוכר שראה עם מי יש לו כאן 'עסק' - כי כל המעות עלו יחדיו לכמה פרוטות בודדות רצה לשלחה מעל פניו, אבל הילדה נענתה לעומתו, שמע נא, לפני כמחצית השנה מתה עלי אמי ז"ל, ונשארנו כחמשה יתומים קטנים בבית לבדנו, והנה אחות גדולה יש לנו בבית, אשר היא דואגת לנו כאם רחמניה - מבשלת ומכבסת, מאכילה ומשקה אותנו, היום יש לאחות זו 'יום הולדת' והנני מכירה את 'טעמה' כי אוהבת היא מאד תכשיט זה, לכן אספתי כל רכושי והבאתיו הנה ע"מ לקנות עבורה תכשיט נחמד זה... לבו של המוכר עמד להתפלץ לנוכח דיבורים אלו... ע"כ אמר לה, קחי נא תכשיט זה חנם אין כסף...

בערבו של יום, הגיעה ה'אחות' ותכשיטה בידה, ושאלה, האם אחותי הקטנה קנתה תכשיט זה היום... השיב לה המוכר בהן, שאלה הנערה, וכי שילמה על כך, השיב המוכר - היא שילמה מחירו המלא. תמהה האחות והרי ידעתי שאין לה כל כך הרבה מעות, אמר לה המוכר, הנה, תכשיטים הללו אין להם מחיר קבוע... אלא הכל לפי המוכר והקונה, קטנה זו שילמה את כל תמורת התכשיט - שכן היא נתנה את כל לבה עבורו, והצליחה לרגש גם אותי עד שלא יכולתי לעמוד כנגד רגשות לבה של יתומה זו...

עד"ז יאמר לדידן לעת שאנו ניגשים לבקש סליחות ולעורר רחמים משמי מרומים, ובמה 'נשלם' לו להקב"ה... אשר על כן מקדימים לומר 'לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים', כי בשברון לב אמיתי 'נקנה' לעצמו סליחה ומחילה, כי לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה.

מד. עוד אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (נצבים ד"ה דתשרי) בלשון הזמר 'אזמר בשבחין' (לליל שב"ק) יהא רעוא - יה"ר מלפניך אבינו שבשמים, קמיה דתשרי - שעוד בטרם יבוא חודש תשרי על עמיה - יעוררו עצמם עם בני ישראל, ואז דיתענג לשמיה במתיקין ודובשין - ירגיש מתיקות בעבודתו יתב"ש, ויזכה להשפעות טובות בבני חיי ומזוני רוויחי.

מה. והנה שמענו רבים האומרים כבר עברו עלינו רוב ימי אלול... וחבל על דאבדין... הנה, ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למי שחושב כן כשהוא 'מוצא' עצמו ב'שים שלום' שבסוף תפילת 'שמונה-עשרה', והוא שם לבו כי כל התפילה כולה עברה עליו רק בשפתיים, ואילו לבו היה 'במקום אחר'... ומה תועלת יש לכוון בברכה האחרונה, ודחה הח"ח 'טענה' זו בשתי ידיים, במשל למה הדבר דומה, לנערה שעמדה בשוק והעמידה לפניו שולחן מלא תפוחים, עברו שם כמה 'שקצים' והתאוו תאוה... ורצו לקחת בלי לשלם, מה עשו הפכו את השולחן ונתפזרו התפוחים על הארץ והחלו ללקט מכל הבא ליד, החלה הנערה לבכות בקול רם ולזעוק על החמס והעושק לאור יום, אמר לה חכם אחד, לא עת לבכות עכשיו... אלא עשי כמעשיהם, המה חוטפים, גם את תחטפי ותצילי ככל האפשר, הרימי תפוחים מכל הבא ליד, ולכל הפחות הם יהיו לפליטה... אבל אם תבכי - לא ישאר בידייך כלום... המשיך הח"ח על זה הדרך, כי 'הנזכר' בסוף התפילה שלא כיוון עד עתה, אל יבכה ויקונן על שהיצר הרע 'גזל' ממנו את התפילה... אלא לכל הפחות 'יתפוס' את הברכה שנשארה, יכוון בה בכל ליבו, וממנה יהיו לו 'רווחים'

עדותו עדות, עד כאן דברי ה'כלבו'. מוסיף על זה הצ"ח, שהנה אמרו (קידושין סו:) שאף שעד אחד אינו נאמן מכל מקום הינו רק בשאר עדות, אבל נאמן הוא על מומין שבגופו, והרי אמרנו שעל ידי החטא עשה האדם לעצמו 'מומין שבגופו' כפיסח או עיוור, ועל כך יש בידי השטן להעיד אף ב'עדות יחיד' של השמש, והעצה היעוצה היא רק והיה לפנות ערב בפנות השנה, ירחיץ האדם במים - בדמעות, את נפשו רוחו ונשמתו, וינקה אותם מכל סיג ופגם, וממילא יסורו מאתו כל המומים שבגופו, ובוהו כבוא השמש לבדה להעיד כנגד בני ישראל, לא יקבלו את עדותו, ובני ישראל יזכו לבוא אל תוך המחנה שכינה, ויצאו זכאים בדין¹¹.

ביותר צריך חיזוק בערב ר"ה - יום אחרון בשנה, וכפי שהמליצו עליו צדיקים בדברי חז"ל (ר"ה ב:) יום אחד בשנה חשוב שנה, והרי דין זה נאמר במנין השנים למלכים (בשטרות), וכלומר שהמלך שנתמנה למלכות אף ביום אחרון של שנה ייחשב לו ממחרת כשנה שניה, כיו"ב לענין המלכת ממ"ה הקב"ה על עצמו, המקבל עול מלכות שמים על עצמו ביום זה, נחשב לו כמו שעברה עליו כל השנה בקבלת עול מלכות שמים (הובא בליקוטי הרי"ם, ער"ה)¹². ואף ברגעים אחרונים של השנה עדיין בידו להתנתק לגמרי מן היצר הרע בשעתא חדא וברגעא חדא. וכעין שכתב הרמב"ם (הלכות

וכבר כתב רבינו ה'מאיר' ב'חיבור התשובה' (מאמר ב פרק א) על הפסוק (ישעי' נה ו) 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, וז"ל, ובדרש אמרו ז"ל, על ענין היותו קרוב, שראוי לכל אדם להשתדל קודם ראש השנה בהפצר תפלות, כדי שיכנס בראש השנה במהרה הלב.

נפלאות מצינו בדברי הגה"ק ה'נודע היהודה' זי"ע (דרושי הצ"ח דרוש א אות ו-ח), המבאר בלשון הכתוב (לעיל כג יב) 'והיה לפנות ערב ירחיץ במים וכבוא השמש יבוא אל תוך המחנה', כי מי שנשבה ברשת יצרו ונכשל בראיית מראות אסורות רח"ל, הריהו נחשב כ'עיוור', כמו כן, השומע דברי איסור נחשב כ'חרש', ומעתה היאך יגש אדם זה להתקרב אל בוראו, והא כתיב (ויקרא כא יח) 'כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עור או פסח', ואף זה בכלל אלו ה'בעלי מומין' ייחשב. עוד מקדים להביא בשם ה'כלבו' (והוא מפורש בזה"ק ח"ג ערה). שכאשר בא יבוא השטן להשטין ולקטרג על עם בני ישראל ביום הדין, אומר לו הקב"ה לך נא והבא 'עדים' נאמנים אשר יעידו כדברך, ואכן, השטן הולך אל השמש והירח ומבקשם לבא להעיד לפני בית דין של מעלה. והנה, השמש שומעת לו ובאה להעיד, אך הירח אינו רוצה לספר בגנותן של ישראל, לכן מתכסה באותה שעה כמו שנאמר (תהלים פא ד) 'בכסה ליום חגנו', וממילא נשארת השמש לחוד, ועד אחד אין

הרבה.. אף אנן נעני ונאמר, אל תבכה על הימים שחלפו, אלא החזק בימים הנמצאים, ולכל הפחות תשקיע מעתה בריבוי תשובה ותפילה וצדקה, ומהם יהיו לך רווחים לכל השנה הבעל"ט...

וכבר הבאנו מה שסיפר אחד מתלמידי הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל המשגיח דישיבת 'קול תורה', שליווה את רבי גדליה בערב ראש השנה לעת ערב בדרכו לבית הכנסת, וביקש מרבו שיאמר לו איזה דבר חיזוק והתעוררות לקראת האי יומא רבא, נענה לו רבי גדליה 'עדיין נשארו כמה דקות (מינוט) בחודש הרחמים - אלול, צריך לנצל את זה'... ויש להסמיק לזה מה דאיתא בתשובות מהרי"ל (תשובה ל"ג) אודות הרוצה להוסיף בערב ר"ה מחול על הקודש - ולקבל על עצמו קדושת יום טוב קודם חשיכה, ומסיק שלא יקדש 'קידוש היום' קודם צאת הכוכבים, כדי שלא יאמר 'מקדש ישראל ויום הזיכרון', ויתחיל את 'יום הדין' קודם זמנו, ואפשר להעמיס בדבריו שלא ימעט מימי ה'רחמים' של חודש אלול, ודי בהערה והארה זו...

מו. מובא (דעת זקנים עמ' עד) בשם הרה"ק רבי ישראל אברהם מטשרנאסטרעא זי"ע [בן הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע], שעצה היעוצה לצאת זכאי בדין, שבשלושה ימים קודם 'יום המשפט' לא תהא לו שום שייכות עם היצה"ר, כי בדיני עדות קיימא לן (סנהדרין כז: שו"ע חו"מ סימן ז סעיף ז) 'הדיין יכול לדון את אהבו ולא את שונאו, ואיזהו שונא שאינו יכול לדונו, כל שלא דיבר עמו ג' ימים מחמת איבה', ואמרו חז"ל (ברכות סא:): 'צדיקים יצר טוב שופטן, רשעים יצר רע שופטן', וממילא זה האיש שלא דיבר עם השטן שלושה ימים מחמת איבה, נפסל השטן מלהיות הדיין שלו ולכן יצא זכאי בדין, אך כל זה בתנאי קודם למעשה שבימים אלו יעזוב אותו לגמרי, ולא תהא לו שום שייכות עמו מטוב ועד רע.

מז. ושם הובא שאמר כן לחסיד אחד בעת רדת היום בער"ה, בתוספת דברים ש'מקצת היום ככולו' (פסחים ד.) וא"כ 'ברגע' אחרון של השנה אפשר לתקן את כל השנה - ע"י תשובה אמיתית מעומק הלב.

שתכין ליכנו ותכונן מחשבותינו - להתפלל לזכות להתפלל בר"ה כראוי וכנכון

כתב הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (תהילות ישראל על תהילים מב) וז"ל, עיקר תפלת חודש אלול שיוזמין הקב"ה לנו מקור דמעה שנוכל להתפלל בר"ה זביוה"ב בבכי ודמעות שלישי, עכ"ל. ומבאר מעמא דמילתא שהרי 'שערי דמעות לא ננעלו' (ברכות לב:), ואם ברצוננו לפעול לנו שנה טובה ומתוקה בתפילותינו בר"ה ויוה"כ על ידי שיעלו התפילות לשמי מרומים ויתקבלו שם באהבה וברצון לפני מלך שומע תפילה - מוכרחים אנו להתפלל בבכי ובדמעות שלישי.

ובזה מבאר מה שנאמר (תהילים מב ב) 'כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלוקים', שבשם שהאיל עורג למצוא מוצא ומקור מים, כן נפשי תערוג אליך אלוקים שתתן לנו 'אפיקי מים' - מי דמעה, וזהו גם האמור להלן (פסוק ד) 'היתה לי דמעותי

תשובה ב ב) 'ומה היא התשובה, הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד'.

כתב ה'שור' (או"ח סימן תקפא) נוהגין באשכנז להתענות כולם ב'ערב ראש השנה', וסמוך לזה ממדרש ר' תנחומא, משל למדינה שחייבת מס למלך ולא נתנו לו, בא אליה בחיל לגבותו כשנתקרב אליה בעשרה פרסאות, יצאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו אין לנו מה ליתן לך, הניח להם שלישי. כיון שנתקרב יותר, יצאו בינוני העיר לקראתו, הניח להם שלישי השני. כשנתקרב יותר יצאו כל בני העיר לקראתו והניח להם הכל. כך, המלך זה הקב"ה, בני המדינה אלו ישראל שמסגלים עונות כל השנה. ער"ה הגדולים מתעניין^{מ"ח} ומוותר להם שלישי עונותיהם, בי' ימים בינונים מתעניין ומוותר להם ב' שלישים, ביוה"כ הכל מתעניין, ומוותר להם הכל. נמצא האי יומא חלק מבפרת עמו בני ישראל^{מ"ט}.

מח. כתב ב'גליון חתם סופר' (על השו"ע סי' תקפא) 'והגדולים המתבטלים ממלאכת שמים אינם מתענים בשארי ערב ר"ח, רק בערב ר"ה לקבל פני המלך ית"ש'.

והנה כבר הקשה ה'בית יוסף' מדוע נהגו להתענות כולם והרי במדרש לא נזכר אלא ש'הגדולים' מתענים בער"ה ולא הקטנים (עיי"ש ובמג"א). ותירץ הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות דרוש יא תקצ"ב), כי הן אמת כאשר המלך בא לפקח על עסקי המדינה ולדונם על אשר לא שלמו לו מס, בוודאי מן הראוי שהגדולים יקדמו פניו לרצותו, אכן בשעה שהמלך נכנס לבית החולים לחלק צדקה לחולים ולעניים, אזי הכל יוצאים לקראתו בערבוביא, או שהעני והמוכה והמעונה ביותר הוא הקודם תחילה. ומעתה יש לומר, כי בשנים קדמוניות כאשר בא הקב"ה לפקח על עסקי המדינה יצאו הגדולים תחילה, ועל כן אמרו במדרש שרק הגדולים מתענים, אכן בעוה"ר אחר שמטה ידינו ואפס עצור ועזוב (כדלהלן לב לו), אם כן 'תחילת ביאתו של הקב"ה' (אינה לדון את תושבי המדינה, אלא) לחלק צדקה ורחמים, כי אינו חפץ בהשחתת ח"ו, וממילא הכל באים בערבוביא, ואין הגדולים בלבד יוצאים לקבל פניו, אלא 'הקטנים עם הגדולים', על כן כולם צריכים להתענות.

ועפ"ז ביאר במקראי קודש האומרים בתחילת ה'סליחות', לך ה' הצדקה - 'יום בואך' הוא כדי לחלק צדקה, על כן לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך - אין אנו מקדימים לשלוח את מי שיש בידו חסד ומעשים, אלא כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, וכל ה'דלים והרשים' מקדימים ומזדרזים להתחנן על נפשם לקבל את ה'צדקה', ומהאי טעמא שומע תפילה עדיך 'כל' בשר יבואו ולא דווקא הגדולים...

ומלבד החיזוק הגדול בדבריו הקדושים, כי בדורות האחרונים (ובפרט בדורנו אנו, כשהחושך יכסה ארץ, קול יעקב נוהם מתהומותיך, איש איש נגעו ומכאובו) הרי עיקרא דהאי יומא רבה הוא 'לחלק צדקה ורחמים כי אינו חפץ בהשחתת ח"ו', אך עוד זאת נלמד מכאן על עבודת היום בער"ה המוטלת והשייכת לכל אחד, ואל יניח ל'גדולים'...

מ"ט. אגב אורחא, מן העניין להביא מה שכתב בקונטרס 'מועדי רגל' שבסוף ספר 'נפש יוסף' (ג:), מצאתי כתוב להמקובל האלוקי הר' החסיד כמוהר"ד שרירו זצוק"ל (והובא במועד לכל חי להר"ח פאלאגי), שבערב ראש השנה יקרא פר' והיה כי תבוא מתחילה עד והגר אשר בקרבך (מפסוק א' ועד פסוק י"א), וכל הקורא סדר זה מעביר הקב"ה כרוז ואומר, גביתי מאדם זה כל החובות ומוחל על חטאתיו, ויסיים בעוד השמש על הארץ, וידוע דאית ז' מרומים ונוטל הקב"ה נשמת זה האדם ממש ומקריבה על גבי זה ואומר הרי הוא טהור וקבלתי כל חובותיו כפליים בכל חטאתיו (ועיי"ש שמביא תפילה שיאמרנה לאחר עשיית סגולה זו, ושהקב"ה יאמר לנשמתו אחר כך 'ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך').

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

לחם יומם ולילה, שכשם שצריך להתפלל על ה'לחם' (עיי"ש שמבאר כל המזמור על ענייני ר"ה) אודות 'דמעת' -
והפרנסה יומם ולילה כך היתה לי תפילתי בימים אלו 'שיתן הקב"ה לנו לב בשר'.

נ. מסופר על איש עני ואביון אשר נכנס ביום שישי אל ה'קצב' וביקש ממנו שיואל בטובו לתת לו קצת בשר לכבוד שב"ק בחינם, למען יזכו הוא ובניו לענג את השבת, ריחם עליו ונתן לו מעט מראש הבהמה ומעט מהלב, כי הם חתיכות אשר אינם ראויות כ"כ לאכילה ואין הבריות קופצים עליהם, וכך נשנה הדבר מידי שבוע, אלא שבאחת השבועות בבואו אל הקצב הודיעו הקצב, כי תם הבשר, פרץ האיש בבכי מר, ואמר בשברון ליבו, מה בקשתי כבר, א ביסלע קאפ און א ביסלע הארץ... (מעט ראש ומעט לב), כך על דרך זה אנו מבקשים, רבש"ע תן לנו א ביסלע קאפ און א ביסלע הארץ, האר עיננו ופתח ליבנו בקדושת היום. גם מן הראוי לומר את התפילה שתיקן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע 'קודם התפילה' בה אנו מבקשים והכן לבבנו... אמנם כל דברינו אמורים להתפלל לזכות להתפלל בר"ה כדבעי, אכן אם אינו מצליח לכוון בתפילתו בימים נוראים וקדושים אלו, ומרגיש שלבבו אטום וסתום, אל יפול רוחו בקרבו, אלא ידע כי עבודה זו של התאמצותו להתפלל יקרה היא בעיני ה', ופועלת גדולות ונצורות.

ידוע דבר המעשה באחד מחסידי הרה"ק ה'צמח צדק' שהיה מכין עצמו במשך כמה שעות לתפילתו, ובא והתלונן לפני רבו כי בבואו להתפלל אין לו כל התעוררות הלב... אמר לו רבו, מה איכפת לך מתי אתה מתפלל הרי כבר התפללת לפני התפילה...

וכבר ביאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בנוסח התפילה (בפיוט 'לא-ל עורך דין') 'לצופה נסתרות ביום דין', שהנה רבים מכינים עצמם בהכנה דרבה לקראת ר"ה, אך בהגיע יום הדין פעמים שלא ירגישו כל התלהבות והתעוררות בעת התפילה, ולא עוד אלא שיראה את רעהו שלא הכין עצמו כלל מבעוד מועד, ואילו בר"ה הינו מתפלל בהתלהבות וכל עצמותיו תאמרנה חיות והתעוררות, לא יפול רוחו בקרבו אלא יתחזק באמונתו שהקב"ה 'צופה נסתרות' ולפניו גלויים כל סתרי לב, והוא לבדו יודע את מכאוביו ויסוריו. והוא לבדו יודע כמה 'הכנה דרבה' עשה מבעוד מועד. ביותר הדברים אמורים 'לביית יעקב אלו הנשים' הזכות להיות מטופלים בקטנים הצריכים לאמם, והן הן מגדלות את המשכו וקיומו של כלל בני ישראל, ומחמת זה אינן יכולות להלך לביהכ"ס לשפוך נפשם בתפילה יחד עם רבבות אלפי בני ישראל, שחלילה להם לבוא לידי עצבות במחשבה שלא זכו להתפלל.

וישימו אל לב מה שהעיד הגאון רבי לייבל לאפייאן זצ"ל בשם אביו הגאון רבי אליהו לאפייאן זצ"ל, אבי היה אומר יש לי בקבלה, שהנשים הנמצאות בבית בימים נוראים ומטפלות בילדים, אינן זקוקות לכל התפילות וכל המצב שיש בבית הכנסת בכדי שיעלו תפילותיהן למעלה, כי יש צינור מיוחד להעלות תפילתם עד לכסא הכבוד, ובכמה תיבות שיש להם אפשרות לומר ולהתפלל הם מתקרבות לכסא הכבוד ככל הקהל הקדוש העומד שעות ארוכות, מכתיר את המלך, מבקש ומתחנן מאת המלך הקדוש היושב על כסא רם ונשא.

ראש השנה

וזוהו שאנו אומרים בסליחות לערב יום הקדוש, 'בידי אין מעש ועל זאת ליבי יפחד, אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטה באומרים ה' אחד', כי באלו הימים צריכים ביותר לבטוח על אחד יחיד ומיוחד, אלוקינו שבשמים, הוא המנוס ומפלט לנו, כדאמרי אינשי שהאות דל"ת שבתִּיבַת אחד (בשמע ישראל) היא ד' רבתי, לומר כי מקום יש לכל בר ישראל להיכנס ב'דלתות' האמונה השלימה באחדות ה', וכל הרוצה לחסות תחת כנפי השכינה יבוא ויכנס^{נא}.

ובענין הזה כתב אחד מרבנותינו הראשונים ה"ה הר"מ מנרבונא (ה"ד ב'ספר המאורות' על מס' ר"ה, אחר גמר

בזאת אני בוטה - להאמין ולבטוח בהקב"ה שיצדקנו במשפט כתב ה'טור' (סי' תקפ"א) וז"ל, רוחצין ומסתפרין בערב ראש השנה וכו', מנהגו של עולם, אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים וכו' ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמים בר"ה לפי שיוודעין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות בר"ה. הוסיף ע"ז ה'מ"ז' (סק"ה) 'מכבסין ומסתפרין בער"ה, המעם בטור להראות שאנו בטוחים בו יתברך שיוציא לצדק משפטינו^{נא}. והיינו משום שהבטחון עצמו הוא גורם שנזכה בדין^{נב}.

נא. סיפר הגרא"מ שך זצ"ל שבימים האחרונים לחיי הגרי"ז מבריסק (שנלב"ע ערב י"כ), כאשר היה חולה מוטל במיטתו, הזכיר לפניו שצריך לבטוח בה' כי יוציא לאור צדקנו, אמר לו הגרי"ז וכי לזה בטחון ייקרא - והרי איננו מפחד כלל. ומתי בשם 'בטחון' יקרא, כאשר מתיירא האדם ואעפ"כ מתחזק לבטוח בה'. ואכן זה כלל גדול נקוט בידך, אי אפשר ליראה בלא בטחון, ואי אפשר לבטחון בלא יראה, שכן יראה לבדה יכולה להביא על האדם מרה שחורה רח"ל, ולעומת זאת בטחון בלא שתקדם לו היראה אינו בטחון כלל, ואף יכול להביא לידי פריקת עול ח"ו. אלא זאת תורת העבודה כמו שכתב הרמב"ם בפירושו המשניות (ר"ה פ"ד ד"ה העובר) 'שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנוס אליו'. וכפי שיש בנוסח הסליחות 'אתכסה מחמתך בצילך'.

וכדברי ה'פרישה' (או"ח סו"ס תקפא) שהביא, יש מקשים על מה שכתב ה'טור' ללבוש בגדים לבנים בראש השנה, לפי שישראל יודעים שהקב"ה יעשה להם נס ויצאו זכאי בדין, דאם כן יש ללבוש בגדים מרוקמים וצבעי ארגמן, 'יש לומר, שאם כן אין הוכחה שבטוח בהשי"ת, כי שמא אינו מפחד כלל מיום הדין, ואינו חש [ומרגיש כלל שיש דין ומשפט בעולם], אבל עכשיו שלובש לבנים זיכרון ליום המיתה מראה שזוכר ביום הדין, אלמלא שבטוח בהשי"ת'. והוא כעין מה שהבאנו לעיל, שמצד אחד זוחלים ורועדים מאימת המשפט מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ, אך לאיך גיסא יבטח במלך חפץ בחיים שיכתוב אותו בספר חיים טובים.

נב. יש שביארו בנוסח הסליחות 'חסות בצילך הנה באנו', דהנה בגמ' (ב"מ פה:) מסופר על רבינו הקדוש שסבל יסורים נוראים למשך י"ג שנים, ואיתא שם שהיסורים באו לו מפני מעשה שהיה, ואף הלכו ממנו על ידי מעשה, ומעשה שהיה כך היה, יום אחד עבר לצדו של רבינו הקדוש עגל שהוליכוהו לבית השחיטה, העגל שפחד מהשוחט רץ ותפס מחסה תחת גלימתו של רבי, שילחו רבינו הקדוש ואמר לו, זיל, לכך נוצרת, ועל כך גזרו עליו משמיא לסבול מכאובים רבים למשך תליסר שנים. ולכאורה צריך ביאור וכי עד אז לא שחטו עגלים, או שמא תאמר שלאחר מעשה זה נאסר עלינו לשחוט עגלים, לא ולא, אלא ביאורו, דוודאי שחטו ועדיין שוחטים עגלים, כי לכך הם נוצרו, ומ"מ כשבריה אחת מבריותיו של מקום באה לתפוס מחסה תחת כנפיו של אדם - אף שלא בצדק, אין לו לשלחה מעל פניו. וכן ייאמר לדידן, בימים אלו באים ומתחננים אל קל רחום וחנון ואומרים לו, אף שעוונותינו ענו בנו, מכל מקום 'חסות בצילך הנה באנו', והיאך תוכל לשלחנו מעמך, לימדתנו בתורתך שאסור לאדם לשלוח את הבא לחסות תחת כנפיו מפחד השוחט, ואם כן חוס ורחם עלינו והשפּע עלינו שנה מאירה ומצליחה, ללא כל פגע חלילה.

נג. ועל זה רמזו את אמרינו בתחילת הסליחות 'כדלים וקרשים דפקנו דלתיך' כי הכוונה על האות דל"ת, שאנו רוצים לזכות ולהיכנס בה, בצילא דמהימנותא שלימתא.

וסילקא שיסתלקו אויבינו ועונינו, ותמרי שיתמו אויבינו ויתמו חטאינו, על כן ראוי לכל אדם לאמת בלבו שאין עוד מלבדו, ומאתו ישאל העזר והטוב, ולא ילך אחר נחשים, כי הרעים יהפכם על אויביו לרעה ויהפכם אליו לטובה. עכ"ל. ולמדנו כאן פרק נכבד בהלכות אמונה כי לעולם לא ישבר לבו בקרבו, שהרי את הכל הקב"ה עושה ובידו להפך את הכל. ומלבד זאת למדנו פרק נכבד בהלכות תפילה שע"י התפלה אפשר להפוך את הכל לטובה ולברכה.

כתב הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל (הגהות חכמת שלמה או"ח תקפג א) על עניין אכילת ה'סימנים' בליל ר"ה, שאין הכוונה לאכול מאכלים הללו דרך תפילה - 'דאין מקום לתפילה בשעת אכילה', אלא עיקר טעם אכילתם הוא כדי לגלות ולהראות שהוא מאמין בהשי"ת שיפסוק עליו שנה טובה, 'ובפרט לפי מה שכתבתי בדרושים לפרשת תבא שנת תרי"ב, דבראש השנה יהיה משמח ואומר כל מה שעושה הוא יתברך הוא לטובה, ובוה יהיה נהפך באמת לטובה', ולכך מהאי

דבריו על המסכתא) בביאור מנהג אכילת ה'סימנים' בליל ר"ה, וז"ל, גרסינן בהוריות (יב.) 'אמר אביי, השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיחזי בריש שתא קרא ורוביא כרתי 'סילקא ותמרי', סימן קרכס"ת, ע"כ. ונהגו עלמא למנקט כל חד וחד, ואומרין אקרא יהי רצון מלפניך ה' או"א שיקראו לפניך זכויותנו, ושיקרע רוע גזר דיננו. רוביא, ירבו זכויותיו. כרתי, יכרתו שונאינו. סילקא, יסתלקו עוננו. תמרי, יתמו שונאינו, יתמו עוננו. ומזה יוכל כל משכיל לדעת, כי רבותינו עליהם השלום רמזו על זה שלא יסמוך אדם על הנחשים וסימנים (ומזה יבוא לחשוש ולפחד מהם), רק שישים בטחונו בצור אדון הכל אשר בידו להפוך את הקללה לברכה, שהרי בזה תראה שכל אלו הפירות שהם קרכס"ת שמותיהם משונים ונוטים יותר לרוע מטוב, וכינונו על זה שיתפלל האדם י"ה שרוע השמות יהפוך אותם הצור יתעלה על כלוי העונות והאויבים, שהרי לשון קריעה לשון קשה הוא, ונבקש מאתו שיקרע רוע גזר דיננו, וכן לשון רוביא מורה על לשון ריב ומדון, ואנו מהפכין אותו בתפלתנו לריבוי הזכויות, וכן כרתי שיכרתו שונאינו,

נד. וכך כתב הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע וז"ל, רבינו הקדוש [הר"ן] מלעכאוויטש זי"ע בכל ראש השנה היה מרגלא זאת בפיו הקדוש 'חדות ה' הוא', ר"ל שמחה וגודל נחת רוח לפני השי"ת הוא מה שאתם חושבים ומאמינים בחסד השי"ת אשר הוא מעוזנו, וזהו 'היא מעוזכם', עכ"ל.

נה. ידועים דברי השל"ה הקדוש (עיקר דבריו הובאו במשנ"ב שם סק"ב) דהעיקר הוא להתעורר באותה שעה לתשובה, דמנא ליה שעל ידי אכילת 'כרתי' יכרתו שונאינו, והלא כמו כן יתכן חלילה איפכא, שיכרתו זכויותיו ח"ו, ופשיטא שאין עצם האכילה גורמת להכרית השונאים אלא התפילה והבקשה עם התשובה פועלות לעורר רחמים בשמים ממעל. נו. מעשה באחד שהתאונן בפני רבו על שלום ביתו המעורער עד היסוד, ובתוך כדי הדברים סיפר לו עד היכן הגיעו הדברים, שבליל ר"ה נתנה לו נוו"ב את זנב הדג, נענה הרבי, וכי מפני זה אמרת שנהיה לזנב, והלא העיקר תלוי באמירה, ומה לך כי העמידה זנב ולא ראש. וכבר איתא ב'משנה ברורה' (תקפ"ג סק"ה) שיזהר מאד שלא יכעוס בימים אלו, מלבד גודל האיסור, כדי שיהיה לסימן טוב.

פעם הגיע אברך אל הרה"ק הרמ"ח סלאנים זי"ע כי לא השיגה ידו לקנות 'ראש' ומי יודע איזו שנה תעלה בגורלו, אמר לו הרמ"ח, קח נא את זנב הדג, ואמור בקול גדול שכבר יהיה סוף וקץ לכל צרותינו. והעומק שבדבר, כי ביד כל איש ל'סדר' מצבו יהיה מה שיהיה לטובה ולברכה על ידי שיאמין כי אכן יעזרהו הקב"ה לטובה... מדוע יתאונן ויבכה, בכל עת יש מוצא לסבך שהוא שרוי בו.

ידוע דבר המעשה שהגאון רבי יהודה פתייה זצ"ל ישב פעם בליל ר"ה בסעודת היום כשהוא מיסב בחבורת אורחים כולו אומר כבוד והדר, לבוש בבגדי לבן, ועל השולחן מנורה גדולה מאירה בנרות גדולות, והנה אחד המסובים דחף בטעות את השולחן נפלה המנורה וכבו הנרות... וחשיכה השתררה בחדר... רבי יהודה עצר בעצמו שלא לכעוס, מכיוון שחשך כל פני הבית לכן כשיצאה הרבנית ומגש דגים בידה נפל המגש והכל נשפך לארץ... ויקם רבי יהודה לראות ולהבין מה אירע עם הדגים אך אז... שוד ושבר... הרב החליק מציר הדגים ונפל על הארץ וכל בגד הלבוש נתלכלך וניטנף... ובכל זה שלט ר"י בעצמו לא כעס ולא רגז מאומה... בגמר השנה העיד ר"י על עצמו כי מעולם לא הייתה לו שנה טובה ומתוקה כשנה זו, בהארת פנים ממעל, בכל אשר שלח ידו הצליח ה' דרכו, אף היה לו חידושים גדולים וגילויים נפלאים בתורה...

ומעוטרת, על כן מבקש מעמנו אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם^י, ואז אוכל להשפיע עליכם ברצוני הטוב^ט.

ובה כתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פר' ראה) לבאר בהא דאיתא בגמ' (ר"ה טז:): 'שלשה ספרים

נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים, צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים', שפותחים בפני האדם שלשה ספרים אלו, ובידו הברירה והבחירה היכן לכתוב את עצמו, שכפי שגומר בדעתו כיצד יתנהג לשנה

שעמא נראה, שיהיה אדם רגיל לומר בר"ה אחרי תפילת שחרית, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה, ולכן מהאי טעמא תיקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם כן, כדי שאם ח"ו נגזר להיפוך יהיה נהפך על ידי אמירה זו לטובה, אמן כן יהי רצון, עכ"ל.

כדי שתמליכוני עליכם - קבלת עול מלכות שמים לכל השנה איתא בגמ' (ר"ה טז:), 'אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם^י, כלומר שאבינו שבשמים רוצה להוציא לצדק דיננו, ולהשפיע עלינו שנה טובה

מכאן יבין כל איש לפי מצבו באשר הוא כי העיקר בלילה (וביום) הקדוש הזה - לקבל את הכל באהבה ושמחה, מתוך שלווה הנפש כי הכל לטובה ולברכה, ואז אכן, כל אשר יארע לו לא יהא לו אלא עוד 'סימנא טבא' לטובה, ברכה והצלחה.

וכך היו אומרים זקני ירושלים, שאם נהגו לאכול בר"ה חלה ותפוח בדבש כדי לרמוז שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה, ק"ו שאין לך סימן יותר טוב מלהיות זיסע יוד (יהודי מתוק), כלומר, להסתובב ביום הזה בשמחה ובפנים צוהלות, וזה יהא לו לסימן להיות כן בכל ימות השנה.

סיפר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע על אחד הצדיקים, ששנה אחת בליל ראש השנה בבואו לקדש על הכוס נשפך היין, וכשחתך את פרוסת המוציא נפלה החלה מידו, וכן הדגים נשרפו ולא היו ראויים לאכילה. משהבחינה הרבנית במקרים אלו התחילה לחשוש אולי יש בכך סימן לא טוב מן השמים, ובפרט בר"ה שמרבים בסימנים טובים, והתעצבה על לבה מה זאת עשה אלוקים לנו. אך הצדיק השיב בניחותא, שאין כלל ממה לחשוש, דכל הטעם שעושים את הסימנים בעת האכילה מדברים טובים ומתוקים היינו מפני שזה גורם לטבע האדם להיות רגוע ושמח, נמצא שעיקר הסימן טוב הוא בפנימיותו של האדם שהוא שליו ושמח ובטוח בישועת ה', וא"כ הגם שאירעו לנו כמה סימנים לא טובים, מיהו אם נישאר שלווים ובטוחים בחסדי ה' אזי בוודאי נזכה לשנה טובה, כי פנימיות הלב הוא הסימן הטוב ביותר לרחמים וחסדים (ואדרבה, דייקא שלווה הנפש אחרי מהפכות כאלו תחשב שלווה הנפש באמת).

נז. ובכלל ה'שתמליכוני עליכם' - חיזוק ויסוד עמוד האמונה שהקב"ה מלך על כל הארץ, עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ואין דבר הנעשה בזה העולם שלא ברצונו, ואין דבר נעלם מנגד עיניו, ועל כן אמר הקב"ה 'אמרו לפני מלכויות', ר"ל כל ימים אלו בעמוד והחזר קאי - חזרו פעמים הרבה אודות 'מלכותו בכל משלה', וש'המלך יושב על כסא רם ונשא', עד שיכנסו הדברים לתוך הלב, וכל עצמותיו תאמרנה כי 'מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור'.

והוסיפו לבאר בזה, כי היות ואבינו מלכנו חפץ שנזכה בדין ונזכה לקבל את כל ההשפעות הטובות בגשמיות וברוחניות לכל השנה הבעל"ט, על כן נתן לנו את ה'עצה' והכח שעל ידה אכן נזכה ל'זכרנו לחיים', לזה 'גילה' הקב"ה וציוונו 'אמרו לפני מלכויות' - החזיקו בעמוד האמונה כי ממנה תוצאות חיים, וכמקרא מפורש (חבקוק ב ד) 'צדיק באמונתו יחיה', וגדולה היא האמונה להמתיק את כל הדינים, ולהמשיך התעוררות רחמים רבים לטוב לנו כל הימים. נח. וכך אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (מג"א ריש פר' ויקרא) שכאשר נתמנתה אסתר למלכה עשו לכבודה משתה גדול והנחה למדינות עשה (אסתר ב יח). כיו"ב, ביום ראש השנה - שאנו מוסיפים כוח בפמליא של המלך עושים הנחות והטבות לבני המדינה, דהא מלכותא דרקיעא הוה כעין מלכותא דארעא, ולכן נקרא ראש השנה בשם יום הזיכרון, כי ביום זה יעלה זכרונו לפני השי"ת לזכות לישועות גדולות ונפלאות, כאמרם (ר"ה יא.) 'בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים', כן יש ביד כל אדם לצאת 'ממצריו'.

נט. הרה"ק מדז'וריק זי"ע היה אומר שהפרש בין אדון למלך - שהאדון עושה ככל העולה ברצונו ואילו המלך צריך להימלך בשריו ויועציו ואינו מוציא גזירה או פסק דין ככל העולה על רוחו לבד. ואכן בטרם פרוץ ה'מלחמה' (מלחה"ע השנייה) אמר הרה"ק שעתה נעשה הקב"ה כ'אדון' וכביכול אינו נמלך בצדיקיו ונגזרה הגזירה....

על מלכות שמים דוגמת מה שאנו זועקים בסיום 'נשמת' המלך... המלך... גם במשך התפילה - מלוך על כל העולם כולו... ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, המלך הקדוש.

כי זה היום תחילת מעשיך, וכפי שמדייק הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש ה) שלא נאמר 'היום היה הרת עולם', אלא 'היום הרת עולם' שביום זה עצמו הוא הרת עולם, וביום זה נבראים מחדש השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה. ועל כן בכל שנה מתחדשת מלכותו יתברך, וכמו שרמזו בספרים על יום זה בפסוק (שמואל א' יא יד) 'לכו נא הגלגל ונחדש שם המלוכה', כי כמעשהו ב'ששת ימי בראשית' שברא עולמו 'יש מאין', אף בזו העת הרי הוא בורא את העולם כולו מחדש, ועלינו 'לחדש את המלוכה', לקבל על עצמנו את מלכותו, לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

ובזה ביאר רבינו סעדיה גאון (בטעמו הראשון) מדוע תוקעים בשופר, וז"ל, וכן עושין המלכים בתחילת מלכותם, שתוקעין לפנייהם בחצוצרות וקרנות וכו', וכן אנו ממליכין עלינו את הבורא יתברך ביום זה, וכן אמר דוד (תהלים צח ו) בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'.

ועל ידי זה יזכה שיוכל להמליך את הקב"ה על עצמו גם במשך כל ימי השנה הבאה עלינו לטובה, כי

הבאה כן נכתב מלמעלה, אם מקבל על עצמו להיות מה'צדיקים הגמורים' אזי אכן נכתב הוא שם לאלתר לחיים ולשלום^פ, וכן על זה הדרך לגבי שאר הספרים.

נפלאות מצינו להרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (שופטים תרע"א), על מה שנאמר (לעיל כ ב-ג) 'והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם, ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה', ופירש רש"י 'שמע ישראל - אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שיושיע אתכם', ומבאר מהו עניין 'קריאת שמע', 'דק"ש היא קבלת עול מלכות שמים, ואף שהאדם רואה שכמה פעמים קבל עליו עול מלכות שמים ולא נעשה מזה כלום - אף על פי כן לא יהא שפל בעיני עצמו רק עליו להתחזק ולהתחיל מחדש, וזהו כחם של ישראל'.

ומסיים בזה"ל, וכן הוא בר"ה, בזכות זו הקבלה שאדם מקבל על עצמו להיות טוב מכאן ולהבא, ואינו משניה על זה שכבר קיבל בשנה העברה ולא נעשה מזה כלום, רק מאמין שמעתה יהיה טוב בזכות זה וזכין בדיון, אך צריכין לראות שתהיה הקבלה באמת ובלב שלם. עכ"ל.

ואכן מבואר בספה"ק כי זה 'תקפו של יום' להמליך את הקב"ה על עצמו - לקבל עליו עול מלכות שמים^פ, וכן להשתוקק על גילוי כבוד מלכותו ית' בכל העולם, שעל כן הרבה מתפילותינו ביום הזה נסובים

הוסיף על דבריו חתנו הרה"ק ממאכניווקא זי"ע שלכן ביקש מאתנו כביכול על ימים אלו - אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם - כלומר, שאיהפך לבחינת מלך, ואהיה מוכרח להימלך בצדיקים וכן לשמוע את דעתם (בתפילתם) של כל בני ישראל המתחננים אלי לתת להם שנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה בכל עניניהם... לטוב להם כל הימים (מפי המשב"ק הרה"ח הנודע ר' שרגא בעלז, ושיבח הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע פירוש זה עד מאד).

ס. הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע (תורת אבות ר"ה ג) היה אומר בפסוק (ירמיה לא יט) 'כי מדי דברו בו זכור אזכרנו עוד, על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'', שהאדם משיח לבו לפני ה' - 'מדי דברי בו', בתרעומת על עצמו, וכי זה נקרא 'זכור' שהנני זוכר את ה' העומד עלי וציווני לקיים תורה ומצוות, לא, אלא מהיום והלאה 'אזכרנו עוד' אוסיף לזכרו ביתר שאת ויתר עוז. ובזה הרי הוא זוכה לסיפא דקרא - 'המו מעי לו', שיתעוררו עליו רחמי שמים, וישיב לו הקב"ה באותה מדה, 'רחם' וכי לרחמים אלו רחמים ייקרא, מהיום - 'ארחמנו נאם ה'', שירחם עליו עוד, ויזכה לשנה טובה.

סא. והזמן גרמא לתשועת הנפש' מיד 'שונא' הוא היצר הרע, וכך כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, איתא (ר"ה יא). בר"ה יצא יוסף מבית האסורים, וצ"ב, למאי נפק"מ, הרי מאי דהוה הוה, ויש לומר, דהנקודה הישראלית נקראת יוסף, והיא יוצאת מבית האסורים שלה בר"ה, כלומר, שאפילו אותם האנשים שהם ביד לבם והם אסורים שלא יכולים לצאת לחופש - מיצרים ותשוקות לבם וכו', יוצאים בר"ה לחופש, כי על כן החודש הזה נקרא 'תשרי' מלשון 'שרי ואסר' (קשר והתיר הקשרים), שהחודש הזה מתיר אסורים.

ובן כתב ה'פלא יועץ' (ערך ר"ה) 'ולו בכח יגבר איש בראש השנה להיות לבו מלא יראה ורתת וזיע מפחד השם ומהדר גאונו וכו', 'מצא עזר כנגדו ומצא כרי גאולתו וחיתה נפשו לכל השנה כולה'.

כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי - ימי עבודה והכנעה

נודע מה שכתב הרמב"ם (פירוש המשניות ר"ה פ"ה) 'שהם ימי עבודה והכנעה^{כג} ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנום אליו'. ומפורש בן להדיא בגמ' (ר"ה טז:), 'כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה^{כד}, ופירש רש"י, 'שישראל עושין עצמן רשין בר"ה^{כה} לדבר תחנונים ותפלה, כענין שנאמר (משלי יח כג) תחנונים

מראש השנה נמשך הכח והקדושה לכל השנה^{כו}. וכך ביאר הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (רמזי ר"ה ד"ה אמרו לפני) בלישנא דגמ' אמרו לפני מלכויות שתמליכוני עליכם, וז"ל, שהכוונה שתאמרו המלכויות בר"ה ככל לבכם, שע"ז תמליכו את ה' ב"ה כל השנה ברוב עזו, ע"כ. וכל השנה תלויה עד כמה מקבל ע"ע באמת ובכל ליבו ונפשו בראש השנה, וכלשונו שם עוד 'ואשרי מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו ולהכין עצמו לקראת אלוקינו בכל המ"ח שעות שבר"ה, שבוה ימשוך קדושה ודבקות ה' על כל השנה, שיוכל להיות דבוק בנועם ה' כל היום, וכל חלק מחלקי השעות שבר"ה יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה להמליך הבורא ב"ה, עכ"ל.

סב. הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע ביאר, שראש השנה הוא ה'גליפה' של כל השנה, וכמו שאדם נוהג בר"ה כך יתנהגו עמו כל השנה. ולכך אין אוכלים דברים חמוצים בראש השנה, כי האוכל דברים חמוצים מעוות את פניו לרגע מחמת החמיצות, ויישאר ח"ו 'גליפה' כזאת לכל השנה (אמ"פ תפא).

ומוסיף שם, שלכן לא רצה (הרה"ק מקאריץ) לדרוש בר"ה שמא ח"ו יצא מפיו דבר שאינו הגון, והוא מורא גדול ביום כזה שנעשה רושם על כל השנה, ולכן אין לאדם בראש השנה כי אם לעסוק כל היום בתורה ובתפילה, גם אחר הסעודה.

והסביר ענין ר"ה, שהוא דומה לבנאי הבונה בניין גדול לשם ולתפארת, שקודם לבנייתו ישרטט את כל הבניין על צורה קטנה, כל חדר וכל פינה אשר ברצונו לבנות בבנין הגדול, לא יפול דבר משרטוט זה. כמו כן בראש השנה משרטט הקב"ה שרטוט על כל השנה, ולכן כל ענין קטן שעושים בראש השנה, עושה רושם גדול על כל השנה כולה. סג. פעם שמע הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל את הש"ץ אומר 'המלך' בימים הנוראים, והרגיש בו כי הלה מחזיק עצמו ליש', ניגש אליו בהזדמנות ושאלו מדוע לא אמר 'המלך' כהוגן, תמה הלה על שאלתו שהרי בוודאי אמרו בקול ובנעימה כמנהג ישראל תורה, נענה רבי אליהו ואמר 'כשאתה אמרת 'המלך' היו שם שני מלכים, כי אתה בעצמך היית גם כן 'ישות' בפני עצמך, ואין שני מלכים משמשים בכתר אחד...'

סד. סיפר אחד מגאוני וצדיקי ירושלים זצ"ל, שאביו היה משמש כשליח ציבור בימים נוראים בבית הכנסת 'זהרי חמה' שבעיה"ק ירושלים במשך שנים רבות. לפני ראש השנה תרפ"ה הגיע אדם חשוב מחוץ לארץ והביע את רצונו להתפלל הוא כש"ץ בימים הנוראים. אביו הסתפק מאד בדבר, כי קשה היה בעיניו לוותר על מנהגו זה לרדת לפני התיבה, והוא הלך איפוא ליטול עצה מאת המקובל הקדוש רבי שלמה אלישיב זיע"א, בעל ה'לשם שבו ואחלמה', כדת מה לעשות. נענה בעל ה'לשם' ואמר לו, כשמזדמנת עגמת נפש לפני יום הדין, היא מועלת רבות - לזכות בדין, אם כן, כדאי לך לוותר. ובכל זאת, אם נגזר עליך להיות ש"ץ יזדמן לך במקום אחר... (אכן, כך היה שבקשוהו במקום אחר נכבד למאד).

סה. כה כתב הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל במכתב ממיטת חליו בער"ה תשמ"ה, וז"ל, עושה את עצמו כרש, ודאי אין הכוונה היא שעושה את עצמו כאילו, אלא שר' יצחק נותן לנו דרך בעבודת ר"ה, ביאור הדבר, שהאדם יבין ויבהיר לעצמו בראש השנה, שכל צרכיו בשנה החדשה מדי יום ביומו נגזרים עליו ביום זה. כלומר, כרגע אין לו כלום, וצריך לקבל את הכל מחדש.

ואם תאמר, יהודי זה יש לו ב"ה פרנסה קבועה, ויש לו גם הון ששם במקום בטוח, יש לו כשרונות וקשרים טובים וידידים טובים, יש לו משפחה ובית וכו' איך יוכל יהודי זה לעמוד בר"ה לפני הקב"ה כרש שאין לו כלום כעני בפתח, אלא על האדם לדעת, שכל מה שיש לו הוא רק ברצון הבורא ית', ועד כמה שהבורא רוצה יש לו, ואם ח"ו אין זה רצון השי"ת יכול לאבד את הכל בן רגע ח"ו, או שהכל מה שיש לו לא יעזור לו במצב של אסון ושל מחלה ח"ו.

לתקוע בצד הקצר והצר, שיש בזה ללמד לאדם להבניע עצמו¹ ולהרגיש שהוא ב'מיצר' לולא ה' עזרתה לנו², ועי"ז יצא למרחב.

ידבר רש"י³. והרי שעל האדם להרגיש בבניסתו לימים הללו כמי שאין לו מאומה, וכלשון הפייטן (שחרית ליום ב' דר"ה) 'אתיתי לחננך בלב קרוע ומורתח לבקש רחמים בעני בפתח'. ו'כדלים ורשים דפקנו דלתך'⁴.

בראש השנה נפקדו - זמן שינוי כל עניני הטבע והמזלות לטובה

בן איתא עוד בגמ' (כו:): שמצוה לתקוע בשופר של איל כפוף, כי 'כמה דכייף איניש דעתיה מפי מעלי', כי הכנעתו⁵ 'וכפיפותו' כלפי שמיא מעוררים עליו רחמים רבים⁶. ורמזו לה גם באופן התקיעה שצריך

בגמ' (ר"ה י:), 'בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה', וכתב המהרש"א (יא. ד"ה אתיא) וז"ל, לכך נקרא ר"ה יום הזכרון, דבו ביום זכרון כל המעשים בא לטוב

בראש השנה נגזר עליו על כל יום ויום של השנה הבאה - מה יהיה לו, ועד כמה יוכל לנצל את מה שיש לו, ועד כמה יועיל לו, אם כן הוא צריך לקבל עכשיו את הכל מחדש, ועכשיו עומד לפני כסא הדין כעני ורש שאין לו כלום, וכולו תלוי בחסדי השי"ת הוא וכל אשר לו, אם כן ודאי ידבר תחנונים כעני בפתח - שאינו דורש שיתנו לו אלא רק מתחנן... אם האדם מבין כך את הראשית של ראש השנה שהיא ממש התחלה חדשה, לכן מרגיש את עצמו באמת בבחינת רש, כי צריך לקבל את הכל מחדש עבור כל יום ויום של השנה החדשה, אז הוא זוכה לאחרית טובה לגזר דין של חן וחסד (ע"כ המכתב).

סו. עובדא ידענא באברך שבימים שלפני ראש השנה נפל בחלקו ירושה גדולה - סכום שלפי הנהוג בקהילתו היה בו כדי להשיא את כל צאצאיו בהרחבה, וכה אמר האברך נכנסתי לראש השנה מתוך הרגשה כי 'מסודר' אנכי... ולא היו תפילותי מקרב לבי... סוף דבר היה שלא עלתה השנה יפה.

סז. הגרי"ז מבריסק זצוק"ל היה נוהג להרבות באמירת תהלים במשך כל היום כולו של ראש השנה, וביאר הנהגתו זאת, כי ביום הזה דומה האדם כמי שהתמוטטו לו נכסיו רחמנא ליצלן, שגם מי שעד עכשיו היה מסודר בפרנסתו וכל בני משפחתו היו בריאים ושלמים וכן בשאר הדברים, ברגע זה הכל תלוי על בלימה, ועולה על כף מאזניים, וההכרעה תלויה בידו - על כן יש לו להרבות בתפלה, לבקש רחמים ותחנונים לפני המקום שיתן לו שנה טובה, וזה פשטות כוונת התפלה 'כדלים וכרשים דפקנו דלתך' פשוטו כמשמעו ממש גם בגשמיות, שברגע זה עומד בעירום ובחוסר כל כפשוטו ממש.

הסביר, שעל כן הוא מעדיף לומר תהלים יותר מללמוד שיעוריו הקבועים, כי בדרך לימוד מתעורר אצלו הערות וקושיות על הנלמד, ועליו לחפש בספרים כדי למצוא יישוב לקושיות, ולפעמים יכול לבוא עי"ז לבזבז רגע כמימרא בעת החיפושים, לכן הוא מעדיף לעסוק באמירת תהלים כדי שבכך ינצל את כל עיתותיו בתכלית השלימות.

אחד מתלמידי הגרי"ז מבריסק(הגאון הרב אלפה שליט"א) מספר שפעם נכנס אל בית רבו בר"ה בצהרים, ומצא שהרב יושב עם כל בניו סביב השולחן והכל אומרים תהלים בהתעוררות עצומה (בהיסטוריה...) משל אירעה איזו צרה ועקתא. נחרד התלמיד ושאל את בנו הגדול, מה קרה... הגרי"ז שמע את שאלתו וענהו לא, וכי לא שמעתם מה קרה לאחותי, נבהל התלמיד ושאל, מה אירע, הוסיף הגרי"ז לומר וכי לא שמעתם מה קרה לאחייני... מה אירע... אז הכריז הרב הידעתם מדוע לא שמעתם את כל הנ"ל, כי עתה אנו מתפללים על זה שזה לא יקרה...

סח. ובכלל ה'הכנעה' הוא לקבל את כל העובר עליו באהבה, ומעתה אל יתרעם האדם על תקלות שונות שנעשו ביום הזה שלא כרצונו, כגון, שברצונו היה להתפלל במקום פלוני ומשום מה נאנס והוצרך להתפלל במקום אחר, וכן דוגמאות למאות שהשטן זה היצה"ר מנסה עי"ז להפיל את רוחו של האדם מחמת דברים של מה בכך, אלא המשכיל לא יגרר אחריו ויתחזק להיות בשמחה, וידע כי אדרבה דייקא 'תקלות' אלו הם 'ימליצו טוב בעדו' אם יכניע עצמו לקבלם ברוגע ובשלוות הנפש מתוך הכנעה לרצון ה'.

סט. וכן איתא עוד בגמ' (ר"ה טז:): ש'שינוי מקום' מקרע גזר דינו של אדם, וביאר הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה ה"ד) טעמו של דבר, 'שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להיכנע ולהיות ענו ושפל רוח', והרי ש'הכנעה' קורעת גזר דינו של אדם ומעבירה את רוע הגזירה.

ע. מספר אחד הרבנים הצדיקים, בנסיעתי לארה"ב הודעתי (ע"י סוכן הנסיעות) שהנני נזקק שיוליכו אותי ברחבי שדה התעופה בכסא גלגלים. ואכן, בהגיע הזמן בא אחד מעבדי המקום, הוליך והוביל אותי לכל המקומות הנדרשים,

ולרע, ואלו הנשים שהיו עקרות מצד טבעם ומזלם, שבתובת ספורות אלו כתב המהרש"א 'תוקף קדושת ועלה זכרונם לטובה בר"ה לשנות טבעם ומערכה שלהם, היום' אשר ניתן להפוך בו את כל הטבעים והמזלות עב"ל"ע. ודבריו הם כ'מועט המחזיק את המרובה', ולשנותם לטובה" מן הקצה אל הקצה ע"י.

תוך כדי שהוא עוקף את כל התורים, והוליכני מדלתות אחריות (אונטערשטע טירן), גם בארה"ק וגם בארה"ב. ולמדתי מזה לענין ימי ר"ה, כמו שבענין זה ברובא דרובא שירות כזה ניתן רק לאנשים מכובדים המשלמים ממון רב, טבין ותקילין, כדי שיוליכו אותם בדרכים מיוחדים, בדלתות אחריות וכו', והנה בא אדם פשוט ביותר, אין לו ממון, ואין לו 'קשרים' רק מספר שהוא 'נכה' – אין בידו להלך בכוחות עצמו, ואכן, הכל נפתח בפניו... שלא כי הצפוי... וכל זה מבלי שידרשו ממנו 'מסמכים' המעידים על אמיתות הדבר, שאכן א"א לו לילך על רגליו, רק מספיק בזה שהוא מצהיר על עצמו כנכה...

כיו"ב לדידן, דורות הראשונים היו עורכים עבודות גדולות, ועתה חסרנו הרבה, אין לנו כל אלו, לזה בא ה'שופר' ומראה לנו שבכפיפה אחת – אפילו שאין לו כלום, רק מייצג עצמו כאילו הוא חרס הנשבר, מיד יפתחו לנו כל השערים, מה שאמור לארוך זמן ארוך ודרך ארוכה – את הכל עוקפים, ומגיעים עד מהרה לתכלית... לתכלית טוב, מתוך שלום ושלוה לטובה ולברכה, חיים טובים ארוכים ולשלום.

ועל דרך שאמר הרה"ק מסטרעליסק זי"ע, לבאר בנוסח שאנו אומרים בסליחות (י"ג מידות) 'יה"ר מלפניך שומע קול בכיות', והיינו אף מי שאינו בוכה באמת, אבל הוא משמיע קול בכי, להראות כי חפץ הוא לבכות על מצבו, לבכות בתפלתו, גם לו תנתן המתנה שהקב"ה ישמע לקולו כמו שהוא שומע את הבוכים ומוזילים דמעה. המעמיד עצמו ומראה שרוצה להיות בעל לב נשבר פועל כמו בעלי הלב נשבר.

עא. משל למה הדבר דומה, לבן מלך שסרר ונהג שלא כשורה עד שהוצרך המלך להרחיקו ולהגלותו 'משולחן אביו', והעביר את כל תפקידי הבן לאחד מהיועצים העומדים לפניו. ברבות הימים נכמרו רחמי האב ונמלך בדעתו להשיב את בנו אל הארמון, והתמלא אותו יועץ בחרדה שמא יטול המלך ממנו את ה'שררה' ויחזירנה לבנו לחדש ימיו מקדם, מה עשה, נטל כלי מלא בצבע שחור, וכאשר חזר בן המלך והכל נחפזו לקבל פניו נתן לו היועץ ידו לשלום, ובתוך כדי כך מילא אותו בצבע מבלי ששישמו לב לדבר בכדי שיהיה שחור מכף רגל ועד ראש ולא יכירנו המלך, ואכן נהפכו פניו כשולי קדירה. כשעמד הבן על יד אביו, אמר לו, אב הרחמן, אמת שאי אפשר להכיר אותי, אך הבט נא בתוך עיניי, בהם לא פגע המשחית, ותראה מיד כי אני הוא בנך. וזהו שאומרים בתפילה 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים – שכבר אי אפשר להכיר עלינו שאנו 'בנים' כי הושחרנו בעוונות, הרי עינינו לך תלויות, והבט נא בתוך העיניים, וממילא תחננו ותוציא לאור משפטנו. וכן אומרים עוד (היה עם פיפיות) 'עין נושאים לך לשמים', בתקווה שהקב"ה יראה את העיניים... ועומק הדברים הוא, שנושאת עין למרומים מורה על ההישענות על חסדי המקום, מתוך הכרה שאין אנחנו יכולים 'להסתדר' מבלעדי עזרתך וישועתך, והא גופא מעורר רחמים במרומים.

עב. ידוע משם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (עיי' ח"ח עה"ת, הח"ח חייו ופעלו עמו' תתשיח) שלכן אנו קורין בראש השנה 'וה'פקד את שרה' כי לידה זו הייתה כנגד ולמעלה מדרך הטבע, שהרי לא היה שייך בסדר העולם שיהיה לה ילדים (עיי' יבמות סד:), ולהורות לנו כי ר"ה הוא זמן של מהפיכות לטובה ולברכה למעלה וכנגד הטבע, ואף אם ח"ו עד עתה היו לו צרות למעלה ראש מעתה 'דף חדש' מתחיל, והכל יתהפך לטובה.

עג. איתא בגמרא (ר"ה ג:) על הכתוב (נחמיה א-ב) שהנביא נחמיה שמע על הרעה וחרפת בני ישראל שנשארו בירושלים, כתיב שם, 'ויהי בחדש ניסן שנת עשרים לארתחשסתא המלך יין לפניו ואשא את היין ואתנה למלך ולא הייתי רע לפניו, ויאמר לי המלך מדוע פניך רעים ואתה אינך חולה, אין זה כי אם רע לב (שרוצה להרוג את המלך), ואירא הרבה מאד ואומר למלך, המלך לעולם יחיה, מדוע לא ירעו פני אשר העיר בית קברות אבותי חרבה ושעריה אוכלו באש', ואז שלחו המלך לבנות את בית המקדש השני, ע"כ. והדבר תמוה, וכי המלך לא ידע ולא הכיר מציאותם של בני אדם, שלפעמים קמים בבוקר על צד שמאל (ללא מצב רוח), היום אינו ב'כלים'... (ער איז נישט אין די מוד...) מדוע החליט שאם רואה פנים נפולות הרי זה מורה בהכרח שיש לו מחשבות זדון והוא מורד במלכות.

אלא ביאורו, כי בבית המלכות יש הכל, כל השפע וברכה, וכי 'כלום חסר בבית המלך' – את הכל ניתן לתת לו, כל משאלות האדם ניתן למלא בבית המלכות. על כן, אם האדם שוהה בצל המלך, תחת קורות ביתו חייב להיות

באר הפרשה - ראש השנה

למעלה, עד שאי אפשר להכיר איזה מהם היה העליון ואיזה התחתון. כך היא המהפכה בראש השנה, שהכל מתהפך להיות נוצר מחדש.

עוד אמרו שם בגמ' 'בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין', בראש השנה במלה עבודה מאבותינו במצרים'. והרי שאין לך ישועה הנעשית בעולם ליחיד או לרבים שלא 'נכתבה בספר' ביום זה, וכמובא לעיל מתשובות השואל ומשיב' וז"ל, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל הטובות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא. והיינו משום ש'זה היום תחילת מעשיך' והבריאה מתחדשת כבתחילתה.

אף לנו ייאמר, לכל יחיד באשר הוא, זה היום תחילת מעשיך', לעמוד ולהתחדש בזה היום הן ברוח - בתורה ועבודת ה'. הן בגשם - בכל עניני חייו בפרנסה וכלכלה, ברפואות וישועות וכל שאר השפעות, שביד

נוראות אמר הרה"ק השם משמואל' זי"ע (תרע"ד ד"ה נראה), שהנה שינוי הבריאה הגדול ביותר - שלא היה כמוהו עוד בעולם הוא להפוך ולד זכר לנקיבה, ושינוי בזה אירע בראש השנה, ומדייק זאת מדברי הפייטן (שחרית ליום א'), זכר לה יושר ארחות, עובר להמיר בבטן אחות, חושבה כהיום זכרה להאחות - שבר"ה נהפך ולד הזכר שבמעיי לאה אמנו ונולד ממנה בתה 'דינה'. והיינו, כי זה היום מיועד למהפכות ע"ה.

והיינו טעמא כי בראש השנה נברא העולם מחדש בלא שום שייכות למה שהיה מקודם לכן, ואף אם ב'עולם הקודם' היה מזלו רע, הרי עתה מתחיל הכל מחדש וכתינוק שנולד דמי. וכפי שאמר הרה"ק רבי פינחס מקאריין זי"ע (אמרי פנחס השלם תפא) שיום זה הוא כמו שלוקחים חתיכת מלח שנקרא 'טאלפין' ומבשלים אותו בקדירה לעשות 'טאלפין' חדש, וכל המלח נבלל ונתהפך שם מלמעלה למטה, ומלמטה

צופרידן (מרוצה) לגמרי, וזאת טען המלך לנחמיה, אם פניך אינם קורנות מאושר ומרוב כל בהיותך בצל קורתך, והרי אינך חולה, הרי זה מוכיח בעליל שמתרוצצים בקרבך מחשבות של מרידה במלך וכו'.

אף אנו, בראש השנה הננו נמצאים ועומדים בבית המלך, שהרי היום 'אמרו לפני מלכויות', והוא יום המלכת ה'. כל האוצרות ניתנים בידינו, הכל פתוח לפנינו - רק תתפלל ותבקש על כך, על כן חייבים להלך בזה היום בלב מלא שמחה, עם פנים מאירים (קורנות) באושר ושמחה, כי אם לאו תחול עלינו טענת המלך מדוע פניכם רעים. נהלך נא בפנים שמחים ונזכה לקבל הכל מבית המלך, בשפע רב ועצום כראוי לבית המלך, כי כלום חסר בבית המלך.

עד. כיוצ"ב אמר הרה"ק השם משמואל' זי"ע (ר"ה תרע"ד ד"ה מנהגנו) דע"כ מטבילין בדבש בימים אלו, להורות כי הדבש הוא טהור היוצא מן הטמא (שהרי הדבורה עצמה אסורה באכילה) שנהפך הטמא והאסור להיתר גמור (גם הדבורה 'רודפת' את האדם ועוקצת ואילו הדבש הוא הדבר המתוק ביותר), ולא עוד אלא שכל דבר טמא שנפל לתוך דבש הותר הוא עצמו באכילה, שנהפך להיות כדבש עצמו (שו"ע י"ד פא ח), להורות לנו, שכך יש בידינו כוח להפוך את כל מצבנו ברוח ובגשם ביום הזה, ולהפוך את הדינים לרחמים מגולים.

עה. ומסיים השם משמואל', ואיש הנלבב יקח מזה תוכחת מוסר לנפשו שאין זמן מוכשר להתהפך מרע לטוב יותר מר"ה, כי אם כך נעשה בענייני הגוף, ק"ו שבענייני נפש יש ביד האדם להפוך מהפכות אדירות לטוב לו כל הימים.

עו. הרה"ק האמרי אמת' זי"ע אמר פעם קודם ראש השנה לאברכים שהשקיעו מיטב כספם באיזה 'עסק' ואבדו את כל ממונם ונעשו רשים וחסרי כל, הנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים ומיד החלו שבע שנות השבע, והרי שגדול כוחו של יום זה, להפוך את מצב האדם מן הקצה אל הקצה, התחזקו להתפלל ויגביה הקב"ה קרנכם למעלה למעלה.

עז. אגב אורחא, הנה כתב הרמ"א (או"ח תקפג א) 'ויש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש, ואומרים תתחדש עלינו שנה טובה'. יש מקשים, מה ענין התפוח והרי ה'יהי רצון' מכוון אל רמזי הדבש שהוא מתוק ומבקשים כיו"ב שנה מתוקה, אבל אין מכוונים בו שום רמז על התפוח (דוגמת 'כרתו' על הכרתי, או 'יתמו' על התמרים), והיה אפשר להסתפק בטבילת החלה בדבש או בכל פרי או מאכל אחר בדבש.

יש שרמזו, כי כך הוא דרכו של פרי התפוח, כאשר תחתוך אותו לשניים תמצא פרי יפה במראהו הטבעי בצבע יפה מאד, אם תניחנו על השולחן ותחזור לעיין בו אחרי שעה תמצא שהחל לשנות צבעו (לצבע חום, ברו"ן) ואחרי יום שלם יימצא שחור לגמרי, ואם תמתין יומיים לא תכיר אותו כלל מרוב שחרותו. אמנם ה'שמירה' עליו הוא

כל אדם לפעול לעצמו שנה טובה ומתוקה בבניע"ח חיי איש איש כפי מחסורו^פ. ואין הדבר תלוי אלא בדינו פ"א ומזוני ע"ט, ולצאת מ'בית האסורים' כל חר וחר בריליה, ב'תשובה תפילה וצדקה המעבירין את רוע הגזירה' פ"ב.

מריחת דבש עליו, כי עי"ז ישאר בשלמות צבעו ביופי שניתן לו משמיה. כך אנו נוטלים תפוח בדבש, ומרמזים בזה לסימנא טבא ומתפללים על זה, רבש"ע, הנה הכל נקיים כעת, נשמות ישראל מאירים ביופים, אנא, רצוננו להשאר בנקיות זו כל השנה, בל יביא עלינו היצר לכלוך ושאר טינוף כל השנה, דוגמת הדבש השומר על תפוח.

ע"ח. הנה כתיב ברש"י (יבמות סד): ד"ה שלש פקידות. וז"ל. שהקב"ה פוקד העקריות לשמוע תפלתן בר"ה וגוזר עליהן הריון. ואיתא מהרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש ר"ה ד"ה וה' פקד) וז"ל בראש השנה שאז נברא העולם הוא עת פקידת עקריות. וכן איתא מהרה"ק 'אמרי נועם' זי"ע (ר"ה ד"ה בנוסח) כי ראשי תיבות של 'נפקד כהיום הזה' הוא הנ"ך שהוא השם הממונה על ההריון, כמו שכתוב (בראשית טז יא) 'הנך הרה' כידוע.

וכבר אמרו צדיקים (אמרי נועם אות יב) רמז לכך - כי 'וידגו לרוב בקרב הארץ' בגמטריא ראש השנה. וב'תפארת שלמה' (ליוה"כ ד"ה רב איקלע) פירש (בנוסח ונתנה תוקף) 'כמה יעברון כמה יבראון', כמה יעברון - כמה יתעברו בזאת השנה, וכמה יבראון - שיבראו ויתרפאו מחליים. מסופר על אברך שהמתין זמן רב לזש"ק, וציוה לו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שיכוון ליבו בתיבות 'כמה יעברון' להיפקד, והוסיף לומר שהוא בדוק ומנוסה.

וכן כתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ליקוטים חדשים, ימים נוראים) וז"ל. 'מה שאנו קורין בר"ה ביום הראשון 'וה' פקד את שרה', כי בזה אנו יכולין להמשיך ולפקוד עקריות' (וכן הוא שם פר' ויצא בנוגע לכל השנה).

ע"ט. כתב הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (תורת אמת תרל"ט יום שני) ביום הזה בוודאי מתעורר כל מיני שפע להשפיע - חיי בני ומזוני, וכאשר נשפע בראשית הבריאה ביום זה. חיים - נאמר ביום זה 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' (בראשית ב ז). בני - נשפע גם כן הכח המוליד במאמר 'פרו ורבו' (שם א כח) וכאשר היה בפועל כידוע. מזוני - הוכן לו עוד במאמר 'תדשא הארץ' (שם יא).

פ. הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע היה מפרש בלשון התפילה (ברכת זכרונות) מי לא 'נפקד' כהיום הזה, מלשון 'וה' פקד' את שרה, וזה הכוונה מי לא נפקד אין איש שלא נפקד ונזכר לכל מיני ישועות ביום הזה.

וכך כתב הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע (דעת משה לאלול ד"ה איתא בילקוט) וזכורני כד הוינא טליא, הייתי תמיד מתמה עצמי על כבוד הרה"ק אאמו"ר זצלה"ה (המגיד מקאזניץ זי"ע) שבר"ה היה שמח עד למאוד, ולכאורה ביום ההוא לשמחה מה זו עושה, אמנם הוא הדבר אשר דיברנו, מחמת שהוא ראשית השנה יורד בו קדושה וטהרה ו'כל טוב' לכל ימי השנה.

פ"א. מאמר נורא אמר הגאה"צ רבי יצחק הוטנער זצ"ל בהספדו על הרה"ק מסאטמאר זי"ע - והדברים שייכים מאד לדידן בימים הללו. וכה אמר, הנה כתיב בפרשת נח (ז כג), 'וימח את כל היקום וכו' וישאר אך נח ואשר אתו בתבה', וברש"י ביאר, אך נח, לבד נח, זהו פשוטו. ומדרש אגדה, גונח וכוהה דם (ב"ר לב, יא). מטורח הבהמות והחיות. ויש אומרים שאיחר מזונות לארי והכישו, ועליו נאמר הן צדיק בארץ ישולם (משלי יא, לא). ויש להקשות, מדוע מגיע לו 'עונש', עד שרש"י הביא את הפסוק שהצדיק משתלם על עוונותיו בעוה"ז, והרי נח היה טרוד יומם ולילה עם כל הבהמות והחיות, להאכילם להשקותם ולהחיותם, ורק לכן איחר בכמה מינו"ט (דקות) להאכיל את הארי, וכי עליו ללקות על כך שהארי יכישו...

אלא ביאורו, שאכן הקושיה עצומה היא, ובאמת היה נח צודק, והיו בידו כל התירוצים הנכונים שבעולם על איחורו, ומ"מ, בשעת סכנה - כאשר כל העולם הולך ונחרב, והופקד בידו הארי היחיד שנשאר בעולם (- כל שאר האריות שביקום נימוחו ממי המבול), ואם לא ישמור עליו לא ישארו כלל אריות בעולם, בזמן כזה אין תירוצים ואין טענת אונס - חייבים לשמור יותר מכל משמר, ולהעמיד לפני הארי את כל מחסורו למען לא יוכחד גזעו וזכרו מן העולם (וכיוון לומר בהספדו שהרה"ק היה מהדור דעה הקודם, ולאחמ"כ הוא נשאר שריד יחיד לדור דעה הקודם, כמה יש לנו לבכות על אבדתו).

אף לדידן ייאמר, הנה יום ראש השנה הוא היום היחיד שבו נקבע הכל לכל השנה הבאה, כעת הוא 'אריה שאג מי לא יירא' (כמו שנשאר אותו אריה אחרון בעולם) אין מועיל עתה כל טענת אונס וכל תירוץ אפילו אם צודק לגמרי, בזמן כזה אין תירוצים ואין טענת אונס - חייבים לשמור על הימים הללו יותר מכל משמר, ולסדר לעצמנו גמר שנה באופן טוב, ולזכות לשנה הבאה בשנה טובה ומתוקה.

פ"ב. על כן יאמרו המושלים לאמור, כי שנים המה 'מנהיגים', זה מנהיג 'רכב', וזה מנהיג 'מטוס', אלא שאותה פעולה של נסיעה (לחיצת רגל או יד על הכפתור - הדושה, המיועדת לצורך נסיעה) תקדם את הרכב בכמה וכמה מטר (רגל), ואילו

ואשר על כן חלילה לנו^פ מלבזבו אפילו רגע אחד בלישנא דגמ' (שבת יא.) 'כל מיחוש ולא מיחוש ראש', בהאי יומא^פ, כשכל השערים פתוחים לרווחה^פ. שכשם שאינו דומה מיחוש שבראש למיחוש בשאר וכבר רימו זאת הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה כל) אבריו, כי אדם הלוקה מכה חזקה בכל רמ"ח איבריו,

המטוס יתקדם בכמה וכמה ק"מ (מייל), וההבדל פשוט, כי הרכב בהיותו על הארץ מוגבל הוא בנסיעתו, הן מחמת עיקולי הדרך והן מחמת כח המשיכה של כדור הארץ המגביל את מהירות הנסיעה, לעומת זאת בשמים ממעל הכל פתוח... באין מעצור ומפריע... כך בימים אלו כשעדיין לא נקבע הדין לשנה הבעל"ט הרי 'הכל פתוח'... ותנועה אחת בכוחה לפעול גדולות ונצורות...

והנה נאמנים עלינו דברי חז"ל, אך שמא תאמר כי הדברים נאמרו רק ל'אנשים גדולים' ולא לפחותי ערך כמוני, על כן שמע נא עדותו של תלמיד חכם חשוב מירושלים הקורא בכף ידיהם של הפונים אליו (המבקשים מאתו שיגלה להם ממשמוניות כף ידם) ומגלה להם את מזלם, מצבם ומעמדם בעבר ובעתיד, אבל בימים שבין ראש השנה להושענא רבא אינו מקבל את קהל הבאים, וטעמו ונימוקו עמו, שאין כל טעם למשמש בסימני הימים בזמנים אלו, כי מדי יום ביומו הם משתנים בפועל ממש, ושינויים אלו ניכרים לכל ה'מבינים' בחכמת שרטוט הימים (אלא שאדם מן השורה לא יוכל להכיר בכך), ואומר הרב הנ"ל, אם יכניס אדם את ידו בכל יום מימים אלו במכונת הצילום ויצלם תמונת שרטוטי ידיו, יוכלו להראותו כי ישנם שינויים גדולים מיום אל יום, כי כל מה שיארע בו בכל ימות השנה נקבע בימים אלו ובידו לבטל מעליו כל גזירות קשות ואכזריות...

פג. יש שפירשו מה שאומרים בליל ר"ה 'שנהיה לראש ולא לזנב', שהנה מדרך בעלי חיים שכשרוצים להביט על זנבם הרי הם מסובבים ראשם לאחור, ועל דרך זה אנו מבקשים שנהיה לראש - שנצל את ראש השנה כדבעי, וממילא לא נצטרך בכל השנה להביט לאחור בכאב ובצער מדוע לא נצלנו את ר"ה העבר 'עד תומו'.

דבר נורא אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שהגם שאין לנו שמץ השגה בקדושתם של האבות והאמהות הק', אך מדברי הגמרא ששרה ורחל נפקדו בר"ה מבואר שאף הן לא היו יכולות לפעול לעצמם זרע של קיימא, אלא רק בר"ה לגודל סגולת היום. ומכאן נלמד ק"ו בן בנו של ק"ו אלף פעמים לדידן, עד כמה עלינו להשתדל בכל עוז ותעצומות לנצל את ר"ה, כי ממנו תוצאות חיים.

פד. כה אמר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ ז"ל בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שהיה זועק בימים אלו מנהמת לבו הטהור 'מען זאל זיך נישט דרייען ווי א נאר אויפן מארק', פירושו, שלא יהלך בימים אלו כשוטה המסתובב בשוק באפס מעש במקום שאפשר לו להרוויח הון רב.

פה. וכמו שכתב רבינו סעדיה גאון (בטעם השני לתקיעת שופר), וז"ל, כי יום ראש השנה הוא ראשון לימי תשובה, ותוקעין בו בשופר להכריז על ראשינו כמי שמזהיר ואומר כל הרוצה לשוב ושוב ואם לאו אל יקרא תגר על עצמו, ע"כ. וכלומר, שמכריזים ומודיעים לכל, דעו נא כי עתה פתוחים כל השערים עד אחרי נעילה, ומי שאינו מנצל זמנים אלו בל יבוא בטענות אח"כ...

מעשה היה בקהילה אחת שנתיישבה בעיר חדשה בארץ הקודש, מכיוון שעדיין לא בנו בנין מפואר ל'בית הכנסת' מיהרו להזמין קרוואן $\epsilon\epsilon\epsilon$ (נאה ומתוקן, ביום המיועד הגיעה משאית (טראק) גדולה אשר הובילה את הקרוואן למקומו, קשרו הפועלים את הקרוואן אל המנוף (קרע"ו) בחבלים עבותים, והחלו מכוונים את הקרוואן בעודו באויר למען ינוח על מקומו הנכון, כשהפועלים מכריזים לנהג המנוף 'ימין'... ו'שמאל', עד עד שעמד על מכונו בדיוק נמרץ, לא פחות ולא יותר, התירו את החבלים ויצקו מעט בטון (סעמענט) לחבר את הקרוואן למקומו לבל יזוז. נכנס ה'מרא דאתרא' לבדוק שהכל כשורה, ונבהל לראות כי בטעות העמידו את הקרוואן הפוך, ה'מזרח' במערב... עליונים למטה ותחתונים למעלה... ונמצא ש'ארון הקודש' עומד לכיוון ההפוך, מיד נענה אחד הפועלים, מה כל הרעש, הנה אצעק שוב 'ימין ושמאל' עד שההיכל יעמוד כדת וכדין... גערו בו, שטיא שכמותך, בעוד שהקרוואן היה באוויר אכן היה ניתן לצעוק ימין ושמאל ולסדרו בנקל, עכשיו שכבר הוא מונח על גבי קרקע ומחובר לה כבר לא יועילו צעקות ואף לא לחיצות על כפתורים למיניהם...

לדידן ייאמר, עתה בימים אלו, עדיין לא 'נקבע' גזר הדין לשנה הבעל"ט אלא הוא 'תלוי ועומד באוויר', ובידינו הדבר 'להזיזו' ולשנותו כפי הצורך, אל נמתין עד לאחר הכתיבה והחתימה שלא נצטרך להזיע הרבה בתפילה ותחנונים לבטל את הגזר דין החתום...

ותגור אומר ויקם לך - עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו

איתא במשנה (ב"מ קה:) ונפסק להלכה (ש"ע ח"מ שכב ס"ב) החובר שדה מחברו (ששוכר את שדהו בסכום קצוב לשנה) אם נשדפה השדה ונתקלקלה כל תבואתו יחד עם כל שדות המדינה (מכת מדינה) אין החובר צריך לשלם על שנה זו, שהרי כל השדות שבמדינה נשדפו ולכן נחשב כאילו לא קיבל מאתו שדה לשנה זו. ונסתפקו בגמרא (קו.) באם ציווה עליו המחכיר לזרוע שם חטים והחוכר

אף אם המכה תכאב מאד לא יבא בדרך כלל לידי סכנה, אבל מכה שבראש עלולה לגרום לו נזק עצום לכל ימי חייו ח"ו, כי העיקר תלוי בראש, כך לגבי ראש של השנה, שאם אם עברו עליו כל ימי השנה 'במיוחשים' שונים, אך ישמור על ר"ה כבבת עיניו שלא יעבור רגע בבטלה. וכן רמזו בפסוק (קהלת ב יד) 'החכם עיניו בראשו', שהמשכיל רואה שהכל תלוי ב'ראש'ו, ומבין כמה יקר ערך של כל רגע ורגע בראש השנה^{פז}, שהוא המשפיע^{פח} על כל השנה^{פט}.

פו. וכן אמרו שמניין השעות בראש השנה הוא ארבעים ושמונה כמניין 'מח', לרמז שר"ה הוא ה'מח' של כל השנה שהכל תלוי בו, וח"ו למי שיש נקב במוחו אפילו כמלוא נימה...

פז. ידוע שהרה"ק בעל התניא זי"ע היה מרבה באמירת תהילים כל יום ר"ה עד לאחר תפילת מעריב בליל ב' דר"ה ואפילו 'מאמר' לא אמר, ולא משה ידו מתוך ה'תהלים - מחזור, מחזור - תהלים' [אף שכבר נודע חשיבות מאמרי הדא"ח בעיניו] מאחרי מנחה של ער"ה עד אחר ערבית בליל ב' (ספר השיחות רי"צ תחילת תש"ב, והביא שם שכך היה מנהגו של המגיד ממעזריטש).

אף הוא היה מזהיר את תלמידיו בראש השנה על שני דברים, שימעטו בשינה [היינו להימנע מתוספת שינה על ההכרח, כי הישן פחות ממה שגופו צריך עלול להיות עייף ומבולבל, ויצא שכרו בהפסדו], וכן ימנעו משיחה בטלה. הנהגות אלו שווים הם לכל אדם, וראוי להחזיק בהם ולקיימם.

וכן הייתה דרכו בקודש של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, שהשכים קום בר"ה, וכבר מעלות השחר עמד בבית המדרש והתחיל להתפלל פסוקי דזמרה בדביקות, ושימש כשליח ציבור בכל התפילות מרישא ועד גמירא, וכן תקע את התקיעות בשופר, ואת תפילת מוסף סיים כשעה אחר חצות היום, ואז הלך לאכול ולשתות כמצות היום, אולם כל הסעודה ארכה לו כחצי שעה, ואז חזר לבית המדרש והגיד תהלים בציבור בהשתפכות הנפש עד סוף היום (הובא באהל אלימלך אות שמב).

וכבר מצינו בפוסקים (עי' משנ"ב תקפא סק"ג) שמן הראוי לסיים שלוש פעמים ספר תהלים מר"ח אלול ועד יום הכיפורים, ואין לנו כלי זיין חזק יותר מאמירת הפסוקים שחיברם דוד המלך ע"ה לכל הדורות, לשפוך את הלב לה' ולעורר רחמים וחסדים בעולם.

פח. הנה כתב הרמ"א (או"ח תקפ"ב ט) וְנוֹהֲגִין שְׁפָל אֶחָד אוֹמֵר לְחֻבְרוֹ (בליל א' דר"ה) לְשִׁנָּה טוֹבָה תִּפְתָּב (טור). ובמג"א הביא מספר עשרה מאמרות שלא לומר 'ותחתם', ובביאור הגר"א מאריך הרבה על ענין זה הלוך ושוב, ומראה מקום מספרי הפוסקים לכאן ולכאן.

ואמר הגאון רבי מרדכי גיפטער זצ"ל, הנה בהלכות איסור והיתר, וכן בטריפות, וגם בחו"מ מביא הביאור גר"א תילי תילים של הלכות ברמז גרידא וקיצור נמרץ, כשאינו מפרט אלא כותב ועיין... ועיין... ואילו כאן הוא פותח את כל הענין, ומאריך בכל השיטות וטעמיהם, ומאי שנא. אלא ביאורו, שבא להראות בזה מה המשמעות וחשיבותה של כל מילה ומילה בר"ה, ר"ה שפילט מען זיך נישט מיט ווערטער (כל מילה מדודה בר"ה, ואין משחקים בהם) לכל תיבה ותיבה יש השפעה גדולה ועצומה לכל השנה.

פט. הגיד הגאון ה'חפץ חיים' זצ"ל, שמי שאינו מתעורר בראש השנה לעמוד בתפילה ובתחנונים, הרי הוא דומה לבעה"ב שארמונו עולה בלהבות, והוא נח על משכבו בנחת וברוגע, ואף שכולם צועקים לעברו 'אש, אש', הרי הוא מתעלם מהם ואינו טורח להביא מים כדי להציל את רכושו, והנמשל ברור, שבעת כזאת יש בידו לפעול שיפסקו עליו שנה של שפע וברכה, ואילו הוא בסכלותו מתנהג כאותו טיפש שאינו מתאמץ להציל מן הדליקה, ובזה מבואר דברי הירושלמי (הובא ברמ"א תקפג ס"ב) 'מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה', היינו שאינו נותן אל לבו לנצל את הזמן 'בריש שתא'.

בדרך צחות אמרו, כי הנה מ'חובת' האדם ומ'זכותו' להיות 'אויס בעטען' (לבקש), וא"כ תחילה וראש עליו להיות 'אויס בעטען' (להפסיק לישון)... ונכלל בזה כל פירושי השינה...

בין והתבונן נוראות בכח התפילה, כי לא נאמר דין זה דווקא אם המחכיר מצדיקי הדור הוא או לכל הפחות מל"ו צדיקים נסתרים, אלא כל יהודי יהיה מי שיהיה בידו למעון אני בקשתי בתחילת השנה על חיטים - וללא כל ספק שאם היית שומע לקולי לא הייתה התבואה נפסדת אף ב'מכת מדינה'... וע"י טענה זו חייב החוכר לסלק דמי חכירותו, ומכאן תראה בכוחה של תפילת כל יהודי בימים הללו, שהיא פועלת כתפילתו של צדיק הדור^{צא}, ומובטח לו שתתקבל לפני ארון הכל^{צב}.

לדידן הדברים אמורים, אם זה האיש הפשוט בידו לפעול בתפילתו ש'בראשית השנה' להנצל מ'מכת מדינה' - כלומר שכל העולם יפסידו ממונם והוא ישאר ברווחו, אף אנו נפעל כיו"ב, בכל העניינים, לרפואה שלימה כנגד דעת כל הרופאים שכבר ייאשהו^{צג},

שינה מדעת בעל הבית זורע שעורים ונשדפו השעורים במכת מדינה, האם חייב החוכר לשלם, שהרי כל השדות נשדפו במכת מדינה וא"כ ההפסד של בעל השדה הוא ולא של החוכר, או שנאמר, שבעל השדה יכול לומר לו - אילו היית זורע חיטים כמו שציוויתך היה מתקיים בי (איוב כב כח) 'ותגזר אומר ויקם לך', ופירש רש"י (ד"ה ותגזר) מה שתבקש מן היוצר יעשה, ואני לא ביקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחיטים. ומסקנת הש"ס כצד השני, כלומר שאנו מקבלים טענתו, ואומרים שמאחר שהתפלל בראש השנה שיצליח ה' דרכו בחיטים שיזרעו בשדהו, בוודאי היה מצליח בחיטים - אעפ"י שכל בני המדינה הפסידו את תבואתם, ורק מכיוון שהחוכר שינה זורע שם שעורים הפסיד יחד עם כל בני המדינה שהרי על זה לא התפלל בתחילת השנה^{צד}.

צ. נוראות מצינו בתוס' (ר"ה טז.) בגמרא הובאה מחלוקת אם נידונים בכל השנה או רק בר"ה, ומתוך סוגיית הגמרא מקשה התוס', וא"ת לרבנן (שאינן נידונים בכל יום) מי לא מתפללים בכל השנה 'רפאנו וברכת השנים', כלומר ומה יש להם להתפלל והרי כל הדין כבר נגמר בר"ה, ומבאר התוס' - ואומר ר"ת ש'יתרפא' מתפללים כל השנה לכל הדעות, כי רק מתי יחלו נגזר בראש השנה אמנם מתי יתרפאו לא נגזר, ואפשר בכל השנה לפעול לטובה. מעתה החכם ישכיל להבין שהבקשה על יחלה זמנה דייקא בראש השנה. ואל יהא מהצועקים על העבר...

צא. והוסיפו בזה דבר נפלא, שהנה פסוק זה של 'ותגזר אומר ויקם לך' נאמר על חוני המעגל (תענית כג.) שפעל בתפילתו כפי רצונו וכבן המתחטא על אביו ועושה לו רצונו, וללמדנו שכל 'יהודי פשוט' יש לו כח בר"ה לפעול בתפילתו כחוני המעגל...

צב. ברבים מספרי הקודש לדורותיהם האריכו לרמז עניין ראש השנה במזמור ב' שבתהילים, שם נאמר (פסוק ז) 'אספרה אל חק בני אתה אני היום ילדתיך', כי 'חק' רומז לראש השנה, וכמו שנאמר (פא ד-ה) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב', וכן 'היום' - דא יומא דדינא, והיינו שבהאי יומא רבא הקב"ה אומר לכל אחד ואחד מבני ישראל בני אתה, ואני היום ילדתיך - כי ר"ה הוא זמן חידוש העולם, וכדאיתא במדרש (שוח"ט קב) 'אתה בורא אותם בריה חדשה', ומה כתיב מיד, שאל ממני ואתנה, שהשי"ת פונה ואומר, התפללו לפני ותשאלו כל מאווייכם ורצונות ליבכם, ואתנה...

צג. הביטו וראו למעשה נורא המורה בעליל על הכח האדיר של תפילה לבטל כל גזירות רעות ולשנות את הטבע מן הקצה אל הקצה, (וכאשר עיניכם תחזינה מישרים בהצגת ה'דפים' documents) המעידים בבירור יותר מאלף עדים... ידידינו ומכרנו, האי גברא יקירא שליט"א חש שלא בטוב במהלך הקיץ דשנת תשפ"ב, בחודש אייר הלך לרופא לעשות 'בדיקות', והבדיקה הראתה שיש מוטציה (כמצורף בדף 1) וכמו שכתבו הרופאים נמצאה מוטציה. בחודש תמוז התייעץ הרופא עם מומחה, והיועץ כתב שזה מתאים למחלה והוסיף יזומן להמשך טיפול בהקדם במרפאה המטואונקולוגית דוידוף בלינסון (כמצורף בדף 2). בי' אלול - לאחר שהוזמן לבית החולים דוידוף, ולא רצה להכנס לשם בשום פנים ואופן, הלך באופן פרטי לד"ר קובורסקי - הרופא שעמו התייעץ הרופא הראשון, בכדי לשמוע על משמעות תוצאות הבדיקה הנ"ל, ואמר לו שהבדיקה הזאת הנה מדוייקת מאד, ואין שום אפשרות שבדיקה נוספת תשנה את התוצאה, ביקש האיש היות ואנחנו מתקרבים לימים הנוראים, ובכח תפילות ומעש"ט לשנות הכל לטובה, לכן הוא מבקש שיערכו לו בדיקה נוספת לאחר חגי תשרי, הרופא הסכים, וזימן אותו למחלקת המטולוגיה בבלינסון לתאריך ה' חשוון תשפ"ג (כמצורף בדף 3).

והנה בבדיקה שנערכה לו בה' חשוון תשפ"ג זימנו אותו לחזור בי' כסלו לצורך התחלת הטיפול (כמצורף בדף 4), אבל ביום י' כסליו הגיעו התשובות שהוא נקי לגמרי, ונכתב שחור על גבי לבן jak2 שלילי, לסיכום אין עדות מעבדתית למחלה, המשך טיפול: לא, סיכום והמלצות ביקורת בעוד 3 חודשים, ממש ברוך שפטרנו מעונשה של המחלה הזו (ואף ללא שום

או לרוות נחת דקדושה אף בשכל המחנכים הרימו ידיהם בייאוש, להפקד בוש"ק כנגד דעתם של כל המומחים, להעמיד הבית על תילו אף אם כל עושי השלום עזבוהו לנפשם, וכיו"ב איש איש בנגעו ומכאובו יש בידו לעלות על דרך המלך ע"י תפילותיו עתה בראשית השנה.

ואף אם נגורה כבר הגזירה רח"ל, אזי בכח התפילה בראשית השנה יד לבטל כל גזירות קשות ורעות י"ה, וכמו שהוכיח ב'ערבי נחל' (דרוש לפסח דרוש ב) דהנה בברית בין הבתרים אמר הקב"ה (בראשית טו יג) 'ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה' - והיא גזירת 'שעבוד מצרים' שיצאה מפורש מפי הגבורה, ואעפ"כ כש'ויאנחו

טיפולים המפרכים נפש וגוף). ואכן אין תימה בדבר מה נשתנה, כי כאן לפני אלול ר"ה ויוה"כ כאן לאחריהם... כי אכן ידע היטב לנצל את הימים המסוגלים לקבלת התפילות גם לאחר גזר דין, ובחסדי ה' הבריא כליל.

וכאמור, אין אנו עוסקים כאן במעשה בצדיקי הדורות אלא ביהודי 'מן השורה' שחי עמנו בדור הזה... שהאמין בכל ליבו ונפשו בכוחות הכבירים

של התפילות בימי הרחמים והרצון ונאחז בהם כבקרב הצלה, והם שעמדו לו... על כן נתחזק באמונה בכוחה של תפילה ובזה נציל אותנו ואת כל אשר לנו לטוב לנו כל הימים.

צד. מעלה יתירה יש בה בתפילה שבליל ראש השנה, וכמו שכתב המגיד מדובנא זי"ע (קול יעקב, איכה ב יט) על הפסוק 'קומו רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכח פני ה' ומבאר בזה"ל, משל לאחד שהיה דר בעיר מלאה נכרים אין שם יהודי בלתי הוא לבדו, והעיר היתה מתנהגת ע"פ ממונים אשר הפקיד השר עליה, והשר לא היה דר בעיר ההיא כי אם רחוק מאתה, ומשפטו לבא אחת בשנה לפקח על עסקי העיר ועניניה, וכל יושבי העיר היו שונאים את היהודי תכלית שנאה וישטמוהו תמיד ויארכו לנפשו, ובבוא השר אל העיר ליום המועד הנה ברצות היהודי להתייצב לפניו לשחר פניו ולהפיק רצון ממנו על כל נגעי לבבו, היה מוצא תמיד את מבקשי רעתו עומדים לפניו ומדברים שטנה עליו ומשניאים אותו בלב השר עד אשר לא יכול היהודי להרים פניו אל השר לשאול צרכיו ממנו וגרם לו זאת שירד מטה מטה וידל מאד, לימים נתייעץ עם אוהביו מה לעשות בזה ויעצוהו לשמור את יום המועד בבוא השר העירה, ואז ישכים הוא להתייצב לפני השר קודם אור היום אולי עוד לבדו ימצאנו בטרם יבואו שוטניו להלשין עליו, ואז יפיק רצון ממנו לכל משאלותיו, אחר שאין עומד לנגדו לשטנו

הנמשל הוא, כי גם זאת העצה היעוצה לנו מחז"ל הקדמונים, להשכים בליל ר"ה להתפלל כל הלילה על כל נגעי לבבנו, בטרם בוא יום הדין אשר השטן עומד על ה' לקטרג עלינו ולהסך בעדנו מעבור תפילה, וזהו קומי רוני בלילה לראש אשמורות, רומז על מה שנאמר (איוב א) ויהי היום ויבואו בני האלהים להתייצב על ה' וכמאמר חז"ל שהוא ר"ה, וראש אשמורות הוא קודם ר"ה, וזהו כמים לבך נכח פני ה' כלומר דרשוהו בהמצאו לבדו, בטרם עוטרם על ידו שוטניו, ושפכו לבבכם נוכח פניו בעצמו, אולי יחנן ה' צבקות אותנו, אחר שאין שטן ואין פגע רע עדיין עלינו, עכ"ל. וכלומר, מעלה יש בזה הלילה, כי המלך כבר נמצא עמנו - 'כי כבר בא' לשפוט הארץ, אבל עדיין לא נתיישב על כסא הדין, ועדיין לא התייצבו המקטרגים, וזוהי השעה המוכשרת ביותר להתחנן לפני המלך.

סגולה גדולה ונפלאה שמעתי מאנשי מעשה, לומר ולסיים ב' פעמים את כל ספר תהלים בליל ראשון דראש השנה, והיא מסוגלת מאד לישועות גדולות, [ויש שנתנו רמז לדבר בפסוק (תהילים פא ח) 'אענך בستر רעם', בستر ר"ת ב' ספרי תהילים ראש השנה]. וכבר נמצא לזה מקור בספר 'בינת יששכר' (שנדפס בפראג לפני כמאתיים חמישים שנה), וז"ל 'ראיתי בספר אחד שטוב לומר בליל ר"ה שני פעמים תהילים מרישא עד ספא, שמזמוריה הוא ק"נ, וב' פעמים ק"ן הוא ש' גימטריא 'כפר', והוא מעניינא דיומא שצריך כפרה, עכ"ל.

ושמענו עדות נאמנה מפוסק מפורסם שהמתין עשרים ושתים שנה לזש"ק, באחד השנים בער"ה הטמין לו איש טמיר ונעלם מכתב בו נכתב סגולה זו, קיים זה מה שכתוב בזה, ולפקודת השנה נולדה לו בתו היחידה.

אף הוא עצמו פרסם דבר הסגולה, ובשנה אחת דיבר לפני קבוצת בחורים מבוגרים מישיבה ידועה, כשלושים בחורים קיימו את הסגולה ועד ג' ירחים באו כ"ט מהם בקשרי השידוכין.

האף אומנם כי סגולה זאת קשה לרבים לקיימה - בפרט שלמחרת היום יש לעמוד שעות ארוכות בתפילה במוח צלול, עכ"ז הובאה זאת הסגולה למען ידעו דורותיכם חשיבותה וכוחה של האי סגולה, והעיקר הוא לנצל את הזמן כראוי ולא לבטל אפילו רגע אחד ביום קדוש זה, ויאמר עכ"פ פ"א תהלים או חלק ממנה כ"א כפי יכולתו או יחלקם בין בני הבית וכיו"ב.

בני ישראל מן העבודה ויזעקו' מיד 'ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה' (שמות ב כג) ויצאו לחרות אחר מאתיים ועשר שנות גלות בלבד. והיינו שכן הוא רצון מתחילה בעת הגזר דין, שעל ידי הצעקה ישתנה דינו, פירוש, שמיד בעת שהקב"ה גזור את הגזירה גזור גם כן שתתבטל ע"י התפילה.

זבזה אמרו ליישב מדוע אומרים בראש השנה זכר ליציאת מצרים, מה ענין יום תחילת מעשיך ויום הדין' של ראש השנה ליציאת מצרים, אלא, לומר לך, כמו שבני ישראל פעלו 'מהפיכות' ובטלו גזירות ע"י התפילה עד שיצאו ממצרים קודם הזמן, כך בידו של כל איש ישראל לעשות מהפכות ביום זה¹², ואין דבר

ומידי שנה בשנה מעידים עדים נאמנים 'אותות ומופתים' שזכו בזכות זה, שינוי המזל מן הקצה אל הקצה, ואף בדברים שהיו נראים כלאחר גזירה' - שאין שום סיכוי בעולם שיהפכו לטובה, בבני חיי ומזוני, בזיווגים הגונים, איש איש די מחסורו אשר יחסר לו.

דוגמת משפחה אחת אשר היו בה ארבעה מעוכבי שידוכים - כל אחד ואחד מהם עם 'סיפור' משלו - אחד כבד יותר ממשנהו, באמצע הסעודה בליל ראש השנה נדברו מסגולה זאת, ותהי 'חרדת אלוקים' במקום, חלקו ביניהם את התהלים כנ"ל, ובתוך אותה שנה נישאו כל הארבע עם זיווגים הגונים 'לכתחילה שבלכתחילה'. וכן הוא בבני - שמעתי מאיש נכבד ומוכר בפלורידא, שהמתין כעשרים שנה לזש"ק, וכל פעולות שעשה אך לתוהו הועילו, ובשנה אחת אמר בכוונה וביראה פעמיים תהלים ונושע למעלה למעלה מדרך הטבע, וכל זה רק טיפה מן הים הנשמעים במשך השנה מישועות נפלאות הבאות לאחר קיום סגולה נפלאות זו.

אחד מני אלף, שני אחים האחד כבר טיפס גילו לכ"ח ולאחד כבר מלאו ל"ב שנים, בר"ה תשפ"ג קיים הצעיר את הסגולה ובתוך שנת פ"ג נישא למזל"ט, כמעשהו עשה האח המבוגר בר"ה פ"ד, והוא נישא במשך שנה זו למזל"ט.

(והגם שאיננו בקיאים בחשבונות שמים כלל וכלל, ושמעתי מתאוננים האומרים קיימנו הסגולה ולא נושענו, דע לך כי פעמים הוא דומה לאיש שכמה ימים לא בא דבר מאכל לפיו, ונכנס לחנותו של חברו בבקשת תחנונים, אנא, עברו עלי כמה ימים בתענית, הב לי מנה יפה של מאכל חריף פלוני, והמוכר שנאמן לידידו לא נתן לו אלא מיני מאכלי חלב קלים, בידעו שהמאכל החריף הריהו כסם המוות אחר תענית בן כמה ימים, אף אנו איננו מכירים בחשבונות שמים, את המוטל עלינו נעשה, ומן השמים ירחמו עלינו, ובוודאי נזכה לשפע רב וישועות גדולות בכפלי כפליים, עכ"פ בדברים הראויים לנו דוגמת הידיד שנתן לימתענה' אוכל המשיב נפשו...).

צה. הרה"ק ה'ערבי נחל' (לר"ה) מביא מעשה נורא על אחד מתלמידי האר"י הק' זי"ע (בספר היכל הברכה הביא מעשה זה והזכיר שמו של אותו תלמיד - רבי יוסף מערבי) 'שביום ראש השנה בא אליו אליהו הנביא ז"ל ואמר לו למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים, כי גברו מאד המקטרגים עד שמיכאל השר הגדול המזכיר זכותן של ישראל נשתתק ותש כוחו ואין בפיו מה לדבר', שאלו התלמיד שהרי באותה שנה למדו תורה הרבה, ואיה זכות התורה, השיב אליהו שעל הא גופא הקטרוג כיון שלמדו שלא כהוגן (עיי"ש). חזר ושאלו 'ומה אברהם אומר לדבר זה, הלא הוא אבי ישראל ולמה אינו בא לשם הלא לא ישיבוהו ריקם, השיב לו שאברהם אומר שהוא בוש ונכלם מליכך לבקש על נפשם' וכו'.

ויהי כשמוע הרב את דבריו עמד בפחד ורעדה, וצעק בקול מר עם ה' חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו, שובו והשיבו מכל פשעיכם, מי יודע ישוב וניחם ה' על הרעה, כי יצא הקצף מלפניו כי רבו חזקו יד המקטרגים ולא נשאר עוד מענה בפי מליץ שלנו, וכל כך צעק בדברי כיבושים שיקבלו תשובה על עצמם, עד שבא אליו אליהו ז"ל ואמר לו שנתלבש אברהם אבינו עליו השלום בכח התשובה של אותו בי כנישתא, ובא לפני הקב"ה להרחיק דינם של ישראל עד יום הכיפורים כדי שבתוך כך ישובו מדרכם וכו', ומיד אחר ר"ה כתב הרב ההוא לכל מקומות הקרובות שיעמדו על נפשם לשוב בכל האפשרי והודיעם כל הדברים. עכ"ל.

והדברים מרעידים כל לב עד היכן גדול כוחה של תפילה, שבאותה שעה קשה לישראל, שמיכאל שר ישראל כבר לא היה בכוחו להמליץ טוב, אברהם אבינו 'אבי ישראל' מתבייש ללכת לבקש על בניו, אך עדין תפילה יכולה לבטל כל הדינים ולהשבית כל מקטרגים וכמו שאמר אליהו הנביא למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים.

עוד זאת למדנו על גודל הכח שנתן הקב"ה לברואיו בעולם הזה, שרק ע"י התשובה היה כח לאברהם אבינו לדחות את הדין עד לאחר יום הכיפורים, והרי שיתכן שאדם בתפילותיו ובתשובתו 'מזעזע' את כל העולמות, וגורם לעליונים' להתעורר לבקש מלפניו ית' על אותו אדם.

צו. וכך כתב רש"י על האמור בפרק פ"א בתהילים שהוא ה'מזמור של ר"ה' (פסוק ח) 'בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם' - 'אתה קראתני בסתר ביני ובינך, ואני עניתך בקול רעם, הודעתי גבורות ונוראות בפהרסיא', והרי שהתפילה פועלת 'גבורות ונוראות בפהרסיא' (והגם שהתפילה מועילה בכל השנה, אך גדול כוחה ביותר בר"ה).

עומד בפני התפילה^{צז}, לבטל כוחם של כל המקטרגים והמשטינים^{צח}.

וכה כתב הרה"ק האור המאיר (ר"ה) וז"ל. ואין לך חיך מתוק מזה, שהארון ה' צבאות ביקש כזאת מיריגו, לאמר לפניו מלכויות זכרונות בנזכר, כדי שתבוא זכרונכם לפני לטובה. ונמצא כל עצמו יתברך דורש טובתנו, להטיב לנו באחריתנו (ומוכיח בזה לאלו האנשים שכשמאריכים התפלה בר"ה נחשב להם כמשא כבד). וכזה רמז הנביא (ירמיה לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד'. הכוונה, הבן יקיר לי אפרים - כל ישראל מכונים בשם אפרים... והוא לפני ילד שעשועים, ובודאי אין כוונתי להכביד עליהם משא כבד, אלא הכל לטובתם ושלמותם, ומדי דברי בו - זכור, כלומר מה שאני מצוה שיאמרו לפני זכרונות, כוונתי לטובת עצמם, (כי רוצה אני לזכרם תמיד עוד -) כדי שתבוא זכרונם לפני, וזהו דברי בו זכור, כוונתי כדי שאזכרנו עוד לטובה, עכ"ל.

וזכר איתא במדרש (שוח"ט) על הפסוק (תהלים קב יח-יט) 'פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם, תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל קה', אמר רבי יצחק, כלפי דורות אמרו, שאין להם לא נביא ולא כהן ולא בית המקדש שיכפר עליהם, אלא עוד תפילה אחת שנשתתיר להם שהם מתפללין בראש השנה ויום הכפורים, ולא תבזה אותו מהם, הוי 'ולא בזה את תפילתם'. 'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא', אלו הדורות שהן כמתים במעשיהם ובאין ומתפללין לפניך בראש השנה וביום הכפורים, ואתה בורא אותן בריה חדשה. וללמדנו כי הקב"ה שומע תפילת כל פה ואפילו אם נחשב כ'מת במעשיו', אך גדול כוחה של תפילה בר"ה עד שנברא כברייה חדשה^{צט}.

ובך אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מועדים הגש"פ ד"ה ובמקהלות) בביאור דברי הטור (א"ח סימן תקפב) על נוסח התפילה 'ובכן תן פחדך' - ותקנו לומר 'ובכן' כלשון המקרא 'ובכן אבוא אל המלך' (אסתר ד טז), לפי

צז. מעשה נורא אירע בישיבה דגייטסעד לפני כשלושים שנה, באותה שנה נלב"ע ל"ע בחור צעיר מבני המקום, מכיוון שכן הרי ב'נתנה תוקף' בימים הנוראים לאחמ"כ הייתה התעוררות עצומה בקרב תלמידי הישיבה, ובהגיעם לתיבות ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה נעו אמות הספים לגודל הזעקות וקולי הקולות שנשמעו בהיכל, אף ה'בעל תפילה' הגאון הנודע רבי מתת'י סאלאמאן זצ"ל משגיח דישיבת ליעקוואד (שהיה אז משגיח דגייטסעד) זעק בקול גדול ותשובה ותפילה... עד שדם ניתז מגרונו על המחזור שעמד לפניו ונמחקו תיבות 'רוע הגזירה'... וראה זה פלא, כי אכן 'נמחקה' רוע הגזירה... ובשנה שלאחמ"כ לא נפקד מהם איש, ולא נפטר אפילו יהודי אחד בכל גייטסעד באותה השנה.

צח. אמנם, לא יהא שוטה המאבד מה שנותנים לו, וינצל את כוחו זה ב'השגות גדולות'... כמו שהיה הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע מעורר בדבר מעשה שהיה, באחת המלחמות בתוך סערת הקרב ירו האוחזים בחיצים חץ מוות בצאר ניקולאי ימ"ש, אחד החיילים שראה את אשר עומד לקרות בעוד רגע קט החל לזעוק בקול מר, הסוס אשר עליו רכב הצאר נבהל מהקולות וקפץ למעלה, וכך נכנס החץ בגוף הסוס והרגו ואילו הצאר נשאר בחיים. כשוך חמת המלחמה קרא הצאר לאותו חייל, ואמר לו כי ברצונו להכיר לו טובה על אשר הצילו ממוות לחיים, על כן יבקש ככל העולה על דעתו וימלאו כל משאלותיו, נענה החייל, שהיות והממונה עליו בצבא המלך מציק לו ומתעלל בו על כן מבקש שימנו אחר תחתיו, נענה לו המלך אכן אעשה כבקשתך.. אך שוטה שכמותך מדוע לא בקשת להיות בעצמך מפקד. על זה הדרך נאמר לדידן, הקב"ה נתן בידינו כח התפילה לפעול גדולות ונצורות לטוב לנו לכל השנה הבעל"ט - אל תהיו כאותו שוטה המאבד מה שנותנים לו, אל תכניסו את כל כח תפילתכם בזוטות ושטויות - אלא כל בר דעת יסדר לעצמו בתפילתו 'שנה טובה ומתוקה' בכל ענייניו...

צט. הנה אנו מתחילים את פסוקי מלכויות עם על כן נקוה לך, ולכאורה צריך ביאור, שהרי פסוקים אלו נאמרו על ידי עכן, ושמו מרומז בר"ת ע"ל כ"ן נ'קוה (סדר היום' כאן, בשם התולעת יעקב), והרי מבואר בגמרא (סנהדרין מד.) שעכן עבר על החמורות שבחמורות, ומדוע מזכירים את שמו מיד בתחילת המלכויות... אלא, אדרבה, להורות, כי ביום הזה (ובכל השנה) ניתנה הרשות אף לגרוע שבישראל להמליך על עצמו את הקב"ה כאילו לא חטא מעולם, כי הקב"ה כביכול ממציא את עצמו לכל בניו יהיה מי שיהיה, ומצפה שיחזור בתשובה, וביותר בימים אלו 'דרשו ה' בהמצאו'. כי אכן, ענין מלכויות שייך לכל אחד, וגם מי שנמצא [לדעתו] בהרי חושך ומלא עוונות וכו' גם עליו יש חיוב 'להמליך' את הקב"ה עליו ועל מעשיו.

באר הפרשה - ראש השנה

לה

לפני ה' כי בא לשפוט הארץ, ומכאן הוכיח רבינו המאירי (חיבור התשובה מאמר ב פ"ז) על מצות השמחה שיש ביום ר"ה, כי בא ה' לשפוט את הארץ, ואנו זוכים לקבל את פניו ק"א.

ובך איתא בדרשות 'חתם סופר' (ו"ך אלול תק"ע) וז"ל, אבל הענין כי יום ר"ה הגם כי הוא יום נורא - יום דין ומשפט על כל יצורי תבל, מכל מקום אינו יום עצבון, ואדרבה דווקא בחדוות לב של תשובה ואהבה ודביקות ובכיה של שמחה - הטיבו 'נגן' בתרועה.

שהוא עתה יום הדין ואנו באין לפני מ"ה הקב"ה. ואמר המהרי"ד שכוונתו לומר כסיפא דההוא קרא 'אשר לא בדת', וכלומר שאף מי שנראה לו שאינו כדאי להתפלל אל ה' אל יתייאש, אלא יבוא אל המלך ויזעק אל ה' מעומק לבו.

יגילו במלכם - שמחה גדולה ביום המלוכה

אמר קרא (תהילים צו יא-יג), 'ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלואו, יעלו שדי וכל אשר בו וגו',

ולא יאמר הן 'מחוסר כפרה הנני', כי ע"י ההכנה והתעוררות נכנס להיות 'צדיק גמור' וזוכה להיכתב בספרם של צדיקים גמורים. וראיה לדבר מדברי הגמרא (קידושין מט:) 'המקדש את האשה על מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו', והקשה המנחת חינוך (שסד א) שהרי לא התוודה כלל וכיצד נהפך לצדיק, אלא שהיודי בא לכפרה וצדיק ורשע אינו תלוי בכפרה כלל 'נהי דאין לו כפרה בתשובה בלב מכל מקום הוי צדיק כיון שמתחרט לפני קונו יתברך'.

ק. ה'שאגת אריה' (סימן קב) האריך להוכיח מכמה ראשונים, דכולהו סבירא להו שיש מצות שמחה מן התורה בראש השנה, ובמשנ"ב (תקצו סק"א) מסיק כן להלכה, ועיי' הגהות חתם סופר לשו"ע (סימן תקצו) שדייק מלשון המשנה (ר"ה כט): 'יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת', שיש דין יו"ט לראש השנה ומחויב במצות שמחה (ועיי' שועה"ר).

ורמז לה הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (כי תבוא ד"ה והיה) על פי מה שכתבו המקובלים כי צירוף שם הוי"ה ב"ה השייך לחודש תשרי הוא 'והי"ה', והרי אין 'והיה' אלא לשון שמחה, ללמדנו על עבודת ה' שבחודש זה שצריכה להיות מתוך שמחה.

וכן רמז הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (ליקוטי אמ"ח) שהר"ת של מ'לכיות ז'כרונות ש'ופרות (עם הכולל) עולה בגימטריא שמח, ללמדנו דאע"פ דהוא יום הדין מ"מ צריכים להיות בשמחה.

קא. ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, פעם שלח הצאר ניקולאי ימ"ש הודעה מבית המלכות לכל עיירות מדינת רוסיא, שהמלך עתיד להופיע במקומם ביום פלוני, ועליהם להיות מוכנים ומזומנים ליום הזה. ה'קבלת פנים' הראשונה הייתה בעיר המלוכה פעטערבורג והיא הייתה בשלימות עם כל הכבוד כראוי, לאחמ"כ נתקיימה קבלת פנים במוסקבה - שנערכה גם כן באופן מכובד מאד, אלא שכבר הייתה במעט פחות מפעטערבורג, וכן בכל עיר ועיר לפי ערכם ומעמדם. והנה מנהג משונה היה בעיר אחת רחוקה ונידחת שהיו תושביה פוערן (כפריים נבערים חסרי דעת), שכל אורח שהגיע לעירם התקבל בקבלת פנים מיוחדת - שהיו כולם סוקלים אותו באבנים. על כן כאשר קיבל מושל העיר את ההודעה מבית המלכות לא ידע את נפשו מרוב בהלה, ומיהר ואסף את כל בני העיר לאסיפה דחופה, בה הסביר להם שהמלך עומד לבקרם, והאריך בגודל הזכות שיש להם לקבל את פני המלך, ובזאת ביקש מהם מעומק הלב שאינו מבקש מהם לטרוח ולעשות מאומה לצורך הקבלת פנים - לא לנקות את הרחובות ולא לקשטם בפרחים נאים, רק שיזהרו בדבר אחד ווארף"ט ניט קיין שטיינער, אנא אל תזרקו אבנים עליו ועל מרכבתו. ואמר ה'חפץ חיים' דבכל שנה יורדת השכינה לעולם בראש השנה, ועלינו לערוך 'קבלת פנים' כראוי וכיאות לכבוד מלכו של עולם [וכדאיתא מהרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (ר"ה דרוש ג) לפרש נוסח התפילה (שחרית דר"ה קודם קדושה) לשמוע תפילות מלבנות באות, שכביכול הקב"ה מקדים ובא טרם יבואו בני ישראל להתפלל בבית המדרש] והנה האבות הקדושים שהיו מרכבה לשכינה היו מקבלים פניה ברוב פאר והדר כדוגמת פעטערבורג, אחריהם היו משה ואהרן ושאר הנביאים שהייתה 'קבלת הפנים' שלהם כמעט כהאבות, וכן לאחריהם בכל דור ודור - תנאים, אמוראים, גאונים והראשונים, שהיו עורכים בכל ר"ה 'קבלת פנים' לכבוד השכינה הקדושה, עד דור האחרון שלנו, מה דורשים מאתנו - ווארף"ט ניט קיין שטיינער - אל תזרקו אבנים, אך בה' אל תמרודו... כל חד וחד לפום דרגא דיליה (הובא בלקט רשימות להגר"מ וואכטפויגל זצוק"ל - אלול ימים נוראים).

שמא תאמר 'לשמחה מה זו עושה' ביום הדין, שהלא כבר איתא בגמ' (ר"ה לב): 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם, אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה, ואם כן מה מקום היום לשמחה.

והביאור בזה כמו שכתב ה'ספורנו' על הפסוק (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה, וז"ל, זכרון תרועת מלך בה יגילו במלכם', כאמרו (תהלים פא ב) 'הרנינו לאלוקים עוזנו הריעו'. וזה מפני היותו יושב אז על כסא דין, כמו שבא בקבלה (ר"ה מז), כאמרו (שם פסוק ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב, וראוי לנו לשמוח אז יותר על שהוא מלכנו', שיטה כלפי חסד ויזכה אותנו בשפטו אותנו', כאמרו (ישעיה לג כב) 'כי ה' שופטנו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא יושענו, עב"ל'.

ב'שמך יגילון כ'ל היום ר"ת בכיה, אבל עצבות ושברון לא יזכר ולא יפקד כי הוא מסיטרא דקליפא וסיטרא דדינא ואין לעורר דין ביום ההוא. ע"כ. ומפורש נתנבא הנביא (נחמיה ח י) ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם.

ראיה עצומה הביא בשו"ת 'שואל ומשיב' (מהדורה רביעאה ח"ג תשו' קכ"ה) וז"ל לכאורה ראיה מפורשת דלא שייך בזה יומא קשיא דהרי אנו מברכין שהחיינו עליו, ודרי מבואר דשהחיינו אין מברכין רק על דבר שמחה (ולכך בספירת העומר אין מברכין שהחיינו מטעם דאינו דבר שיש בו הנאה רק ענמת נפש - זכר לחורבן בית מקדשנו) וא"כ אם נימא דעיגום נפש הוא ודינא קשיא פשיטא דלא שייך שהחיינו... וע"כ דאין נקרא דינא קשיא, והוא רחום יכפר עון והיום קדיש, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל הטובות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא, והרי עד היום עושין בר"ה שני ימים אף בא"י (ואילו ר"ה היה 'יומא קשיא' לא היו מתקנים לעשות ב' ימים לר"ה רק משום מנהג אבותנו), עב"ל.

וכבר אמר הרה"ק מקאצק זי"ע בדרך צחות כי הנה העולם נוהגים שלא לאכול אגוזים בר"ה כי 'אגוז' בגימטריא 'חטא' (והיינו 'אגוז' עם הכולל) וכמובא ברמ"א (סי' תקפג ס"ב), ועל דרך זה צריך להיזהר שלא לחטוא ח"ו כי גם 'חטא' הוא בגימטריא 'חטא'...

קב. ומוסיף עוד ה'חתם סופר' (טור ג ד"ה והיות) שלכן לא התפללה חנה לזש"ק עד שפייסה אלקנה בדבריו, כי הייתה בעצבות ובלב נשבר וידעה שהתפילה לא תועיל, אבל אחר שנתיישרה דעתה מדברי הפיוס של אלקנה אז 'ותקם ותתפלל'.

קג. וכך ביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (פר' נצבים ד"ה אתם) את טעם הדבר שאין נפילת אפיים בערב ראש השנה, לומר שאין לאדם להסתובב בימים אלו בפנים נפולות. וכבר איתא בתנא דבי אליהו (פ"ט"ז) אמר לי רבי ומה שנתנה ישעיה בן אמוץ מכל הנביאים שנתנבאו כל הטובות והנחמות לישראל. אמרתי לו בני מפני שמקביל עליו מלכות שמים בשמחה.

קד. נפלאות מצינו בגודל הקירבה שיש בין קוב"ה לישראל בדברי הרה"ק רבי יחזקאל מראדמסק זי"ע (נכדו של התפאר"ש) וז"ל, בכל ימי השנה וכו' דיש מסך המבדיל בין ישראל לאבינו שבשמים, אבל ביום ראש השנה אין שום מבדיל וחוצץ בין ישראל לאביהם שבשמים...

קה. מסופר על יהודי מתושבי ארה"ב (כהיום יושב על התורה ועל העבודה בארה"ק), שאביו ואמו שהו במחנות העבודה בתקופת המלחמה, ולאחר המלחמה פרקו מעליהם עול מלכות שמים לגמרי רח"ל, אולם מאחר שהיו מיוצאי פולין שוחחו בבית בלשון ה'אידיש', ובזה היה כל הזיקה של בנם ליהדות. משנעשה בן עשרים החל לעסוק במסחר ה'סמים' ביחד עם שני שותפים גוים, כעבור חמש שנים תפסו אותו אנשי השלטון בעיצומו של המסחר. אחד מהשותפים הצליח לברוח ולהימלט, השני הפך להיות 'עד מטעם הרשויות' (עד מדינה) בתמורה להקלת עונשו, ועליו רצו לגזור לשבת בבית האסורים כעשרים וחמש שנה כפי חוקי המדינה. מיד שכר 'עורך דין' מומחה שיעמוד לימינו, אולם העו"ד אמר לו שלפי הנראה אין מנוס מעונש שיאסרוהו לשנים רבות בבית האסורים, ואין בידו אלא לנסות להמעיט במקצת מקצבת השנים. הלה נבהל עד מאד ותיפול רוחו בקרבו. לאחר כמה ימים פגש (במסעדה שבציריך) באיזה יהודי זקן, היהודי שראה כי פניו נפולות שאלו הגידה נא לי מה אירע עמך ולמה נפלו פניך, ה'סוחר' לא אבה לענות לו באמרו וכי מה יועיל לי זקן זה. אולם הזקן הפציר בו, והוסיף לומר לו, הנה עברתי את המלחמה וכבר עברו עלי צרות רבות ורעות, אולי יש בידי לעזור לך, ויספר לו כל הקורות עמו, נענה לו הזקן, כפי הנראה

באופן אחר כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ר"ה תרמ"ח) שישראל עם קדוש מלאים ביום זה שמחה וחדווה, כי על אף שהוא 'יום הדין', אבל בני ישראל מבקשים להתראות לזיכרון לפנינו לטובה, ולכן שמחים הם ביום זה.

וחיל ורעה יאחזון - יראה ופחד ממשפט ודין איתא בגמ' (ר"ה ת.), 'באחד בתשרי ר"ה לשנים', ונתבאר שם שהכוונה 'לדין קו', דכתיב (דברים יא יב) מראשית השנה ועד אחרית השנה, מראשית השנה נידון מה יהא בסופה ק"ח, ופירש רש"י, הקב"ה הן בתשרי

לא תצמח ישועתך מה'עורך דין', בוא נא עמי לצדיק פלוני ובוודאי תועיל לך ברכתו, ולקחו לצדיק עליון שהתגורר אז בניו יארק וברכו בהצלחה.

בהגיע יום המשפט המתינו הכל לעורך דין שיגיע, אולם 'אחרו פעמי מרכבותיו' והלה בושש מלבוא, עד שהתקשר להודיע שאיחר את המטוס (פליגער) וכבר אין בידו להגיע, והינו שולח את אחד מתלמידיו למלא מקומו. ואכן, ויבוא תחתיו איש אשר היה ניכר בעליל שאינו אלא 'מתחיל', הלה פתח פיו בדברי סנגוריה שלא מן הענין, ודיבר דיבורים שאין בהם כל טעם וריח, וכך האריך בדבריו במשך שעה אחת... כתום דבריו הודיע השופט שהיות ואין שום הוכחות וראיות לתביעה שאכן הלה חטא, על כן הכל בטל ומבוטל, והלה יצא לחפשי חינם. לא האמין האיש למשמע אוזן, שהנה נתהפך עליו הגלגל בבת אחד ויצא מאפילה לאורה, וניגש אל העורך דין המתחיל לשאלו כיצד הצליח להשפיע על השופט ולהטות ליבו מן הקצה אל הקצה, נענה לו העורך דין ואמר, הנה השופט הוא זקני, והיות שזה לי לראשונה שהנני מופיע כסגור בבית המשפט, רצה זקני לעודדני ולהחדיר בי את הביטחון והאמונה בכוחותי, על כן פטרך לגמרי מהעונש. חזר אותו האיש להודות לצדיק שברכו, הצדיק ביקש ממנו שיתחיל להניח תפילין כהודאה לה' על הניסים והנפלאות שעשה עמו עד ששב בתשובה שלימה. ולדידן אם 'בשר ודם' ריחם בדין על 'נכדו', ק"ו ש'אבינו שבשמים' ירחם עלינו בעמדנו לפניו למשפט כרחם אב על בנים, אלא שעלינו לזכור שאנו 'בנים למקום'... קו. כתב הסמ"ק מצורף (מצוה צא, הערה רעו) שלובשים בגדים לבנים בר"ה 'לפי שיש שמחה גדולה, כדי שלא תזוח דעתו עליו ולכך לובשה על בגדיו שיזכור יום המיתה'. ונראה ביאור דבריו בדרך משל למלך שרצה להכתיר את בנו יחידו להיות 'ממלא מקומו', וציווה לקרוא לכל השרים והנכבדים מכל מדינות המלך, והוציאו את הכתר המפואר מבית הגננים ונתנו לאחד מהמשרתים העוסקים תדיר בנקיון הארמון שהוא יניח את הכתר על ראש המלך, פשיטא שיכול 'לצאת מדעתו' מרוב שמחה שאיש פשוט כמותו הוא הנבחר מכל השרים והמלכים לזכות להניח את הכתר במקומו, והרי זה למעלה מדעתו ומהשגתו... כך הקב"ה בחר בנו מכל ריבי רבבות מלאכים שרפים וחיות הקודש העומדים לפניו לשרת וביקש מעמנו 'תמליכוני עליכם' - שאנחנו נמליך אותו על כל העולם, על כן הנהיגו ללבוש לבנים להזכיר יום המיתה, ובזה תתיישב דעתנו.

קז. הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצוק"ל לא היה מתעסק במשפחתו בשידוכים (באמצע השנה) למי שעדיין לא דובר בו שידוכים בראש השנה העבר, מפני שלא התפלל עליהם בר"ה. פעם אחת דחקו בו מאוד, ושינה מהרגלו ואירס את בנו אף שלא הקדים תפילה על כך בראש השנה שחלף, ולדאבון לב לא זכו לבנים ולאחר כמה שנים התפרדה החבילה רח"ל (מפי נכדו). ודאי שאין הדברים אמורים הלכה למעשה, ולא נהג כן אלא לפי מדרגתו, אך לא הובא אלא למען נשכיל כי הכל תלוי ועומד בר"ה, ועד כמה צריך להרבות בתפילה בר"ה על כל דבר וענין. עובדא הוה, שפגע איזה זבוב בהגה"ק ה'חזון איש' זצוק"ל, והיה מסבב סחור סחור סביבותיו, וכל כמה שהעומד בסמוך לו ניסה לסלקו לא עלתה בידו, נענה אליו החזון"א ואמר, עזוב נא, הרי זה ראש השנה'דיגע פליגעל (הרי זה זבוב של ראש השנה), כלומר לפני עידן ועידנים בימי ר"ה כבר נפסק שהזבוב יטריד אותי ולא יועילו כל טצדקי שבעולם להפריעו מלקיים גזירת וציווי ה'.

קח. יש שביארו בנוסח התפילה מדוע בכל הרגלים אומרים 'זמן שמחתנו, זמן חרותנו', ובראש השנה אין אומרים אלא 'ותתן לנו את יום הזכרון הזה', כי כל המועדים הינם זכר למה שהיה (אלא שבכל שנה מתעורר ענין המועד מחדש) אבל בראש השנה אינו על שם העבר, אלא ע"ש ההווה והעתיד... וכל מהותו של מועד, הוא כי היום הוא יום הזכרון לכל ברואי עולם להיפקד ולעבור לפני קונם כבני מרון.

פעם בימי שבט נפל למשכב אברך צעיר לימים בחולי הריאות מחמת הצינה עד שהשיב נשמתו ליוצרה, נענה הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל ואמר וכי חושבים אתם שאברך זה מת עתה בימות הצינה וממנה, הרי הוא כבר 'נפטר' בעת שהחמה יקדה בראש כל אדם בתוככי המחזור של ר"ה... (שם הצטן כי תפילתו הייתה בקרירות).

את כל באי העולם כל הקורות אותם עד תשרי הבא קט. וכך אנו אומרים בפיוט 'ונתנה תוקף' מי יחיה וכו' וכו', ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין... עוד מצינו בזה"ק (ח"ג צח:) על הכתוב (קהלת ג יד) 'והאלוקים עשה שיראו מלפניו' שקאי על יום הדין, שהוא יום יראה ופחד מה' ומהדר גאונות'.

מריעים בשופר, ומבאר בזה"ל, אבל הכוונה שאין זה כשאר מצוה זמנית, כמו נטילת לולב שאם נטלו כבר יצא, אבל כאן כל היום יהיה 'יום תרועה' ומתרגמין יבא או גנחתי גנח או ילולי יליל, וכינה היום על שם דבר זה לומר שאימת היום יהיה עליך קאי, עכ"ל ק"ב.

יראו וישמחו - וגילו ברעדה

מערתה תעלה התמיהה, כיצד ניתן להיות בשמחה וביראה גם יחד... אך באמת אין בזה סתירה כלל, וכמו שכתב הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע במכתב

וכבר כתב ה'צל"ח' (חגיגה יד.) לבאר הטעם שאמר הכתוב (במדבר כט א) 'יום תרועה יהיה לכם', שלכאורה היה צריך לומר 'תעבירו שופר תרועה' וכמו שנאמר לעניין יובל, ומהו 'יום תרועה יהיה לכם', וכי כל היום

להמחיש הדבר, אמרו, מעשה באב שעמד ל"ע לפני 'מיטת' בנו שנלב"ע ל"ע בעת ה'טיול' שערך המלמד עם תלמידיו, וזעק בקול לא לו, אינני מאשים את המלמד... וכבר חישובו המלווים שהוא עומד להאשים את ה'מנהל', אך הוא המשיך, אינני מאשים את המנהל, וחשבו - מי יודע את מי הוא עומד להאשים במר לבו, עד שאמר הנני מאשים את עצמי, על שלא שפכתי כהוגן שיח לבי לפני ה' בעתו ובזמנו כאשר היו ספרי חיים ו... פתוחים, אם הייתי יודע מה 'מדברים' עלי בשמים באותו הזמן - אזי לא הייתי עוזב את בית המדרש אפילו לרגע אחד... הבה נהיה החכם עיניו בראשו ונרבה במעשים טובים, ונוסיף בתפילה, ואז ישמע הקב"ה לקול שוועתנו וננצל מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ואך טוב וחסד ירדפנו כל הימים.

קט. מן הראוי לעורר בדברי ה'מגן אברהם' (תקצ"א בסופו), ש(פעמים) בראש השנה אחד דנים לפעמים לכמה שנים, כדוגמת חלומו של פרעה שהיה בראש השנה וחלם על שבע שני השבע, והמשכיל בעת ההיא יתפלל וירעיף עולמות כי בתפילה זו יפעל לטובה לשנים רבות.

קי. איתא בגמרא (ר"ה לג:) דילפינן אופן ה'תרועה' בראש השנה מאם סיסרא, כדכתיב (שופטים כח ל) 'בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד האשנב מדוע בושש רכבו לבוא מדוע אחרו פעמי מרכבותיו', ושם בתוס' (ד"ה שיעור) - שלכן תוקעין מאה קולות כנגד מאה פעיותיה. יש שביארו את עומק הכוונה, שאם סיסרא ידעה שבנה סיסרא מנצח תדיר בכל מלחמותיו ויוצא מהם כשידו על העליונה, אך כעת כשראתה שבושש לבוא, נכנס החשש בליבה שמא הפעם שונה הדבר וקרב המלחמה מתנהל בקשיים רבים, ובפחדה כי רב החלה לבכות ולייבב מאה פעיות. כמו כן לדין בראש השנה עלינו לעורר את לבנו על ידי מאה הקולות, שהנה אכן, עד השתא הכא זכינו לחיות בטוב ובנעימים, ועודנו נמצאים על פני האדמה, מכל מקום מי יודע אם גם הפעם יעבור כל הדין עלינו בשלום ובשלווה, ועל דא וודאי קא בכינן, להתעורר לשוב אל ה' ולפעול שנה טובה ומתוקה.

הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל למוצש"ק סליחות) ביאר את דברי הפייטן (בפיוט 'במוצאי מנוחה' א' דסליחות) 'זוחלים ורועדים מיום בואך, חלים כמבכירה מעברת משאך', שבני ישראל חלים ומתפחדים כאשר היולדת את בנה בכורה, ומדוע המשיל פחדם של בני ישראל למבכירה דיקא, כי לעולם יגדל הפחד מדבר שעדיין לא עבר עליו כדוגמת המבכירה שמעולם לא עברה צער לידה והיא חוששת ומפחדת יותר מלידתה השניה והשלישית שכבר יודעת לקראת מה היא הולכת. אף אנו לעת עתה דופקים אנו בשערי רחמים בכסה ליום חגנו כי על כל עניני האדם מעמדו ומצבו דנים בשמים ממעל מחדש, והכל מכוסה מאתנו ואין איש יודע מה יהא בדינו בשנה עתידה זו, ועל כן חלים, זוחלים ורועדים מיום הדין הנורא.

קיא. הנה כתיב (תהלים קיט קסא) ש'רים ר'דפוני חנם ו'מדברך פ'חד לבי, והוא ראשי תיבות שופר וביניהם תיבת חינוך. וראיתי לצדיק אחד שמביא בספרו בשם הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לבאר בענין זה, עפ"י מה שפירש הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע פסוק זה, שאם יהודי מפחד וירא מה' אזי רדיפת השרים היא לחינוך, כי אין בידם להזיק למי שירא מה', כי כל מטרת הרדיפות היא להביאו לידי יראת ה', כמאמר הכתוב (קהלת ג יד) והאלוקים עשה שיראו מלפניו, וזה כח השופר שמעורר פחד וחרדה מה', וממילא כל הרדיפות הינם בחינוך, והכל מתבטל כעפרא דארעא. קיב. כבר אמרו המושלים על הא דאמרינן בתפילת ונתנה תוקף 'כבקרת רועה עדרו, מעביר צאנו תחת שבטו, כן תעביר ותספור ותמנה נפש כל חי', ומהו הדמיון לרועה, אלא הכוונה לעת אשר הרועה 'מעשר' את עדרו,

מועד לדון כל חי, ראוי לעמוד בו ביראה ופחד יותר מכל שאר מועדי השנה ק"י.

(בסוף ספר קול שמחה) שבימים אלו השמחה והדאגה מסותרת בפחד, יזכהו ה' להיות שניהם גם יחד.

ו'סתירה' זו כבר עסק בה הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ החדש תס"ט), שלכאורה יש קצת סתירה כי מצד אחד מקרא מפורש הוא (נחמיה ח י) 'אכלו משמנים ושתו ממתקים... ואל תעצבו כי חרות ה' היא מעוזכם', ומאידך גיסא מצינו להאר"י הקדוש (שעה"כ דף צ. הובא בבאה"ט תקפ"ג) שאומר שמי שאינו בוכה בתפילות ראש השנה, סימן הוא שאין נשמתו שלימה. אלא ביאורו, דהוא כמו שמחת נישואין, ששמחה גדולה היא ק"י ולאידך הלב דופק מאימה ופחד ברצונו

ומפורשים הדברים ב'ספר החינוך' (מצוה שיא) 'ומשורשי מצות המועד הזה, שהיה מחסדי הא-ל על ברואיו לפקוד אותם ולראות מעשיהם יום אחד בכל שנה ושנה, כדי שלא יתרבו העוונות ויהיה מקום לכפרה, והוא רב חסד ממה כלפי חסד, וכיון שהם מועטים מעביר עליהן, ואם אולי יש בהם עוונות שצריכין מירוק נפרע מהם מעט מעט וכו', נמצא שהיום הנכבד הזה הוא קיומו של עולם, ולכן ראוי לעשות אותו יום טוב, ולהיותו במנין מועדי השנה היקרים, ואולם מהיותו יום

שהרי הוא מעבירם אחת לאחת דרך פתח צר, ועל כל 'עשירי' שבהם מכה בשבט הטבול בסיקרא (מין דיו אדום). הצאן שכבר עברו את הפתח נכנסים לחצר הסמוכה וביניהם אף כל ה'עשיריים' אשר הסימן האדום על גביהם, וכולם משתובבים יחדיו, ואילו היו יודעים שסימן זה בא לומר שתיכף יבוא הרועה וימסרם לשחיטה, ודאי שהיו ממהרים כל עוד רוחם בנפשם לשטוף ולהעביר מעליהם סימן ואות זה. כמו כן בימים אלו ישנם אנשים אשר ל"ע נכתבים ונחתמים לאלתר ל... אך אינם יודעים ומכירים בזה וממשיכים את הילוכם בנחת עם כל הקהל הקדוש בטוחים ושאננים במקום שיחושו למהר לרחוץ את עצמם מכל ה'סימנים' שאינם טובים. ועל כל אחד להתעורר לרחוץ רשימה וחתימה זו על ידי 'תפילה רותחת' ובמעייין דמעוות המתגבר, אולי ירחם עליו האלוקים.

משל נורא משלו (ז' הגה"ח רבי שמעון אהרן הרשקוביץ זצ"ל) לבאר את הכתוב על ראש השנה (תהלים פ"א ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו', מהו אומרו 'בכסה' שהוא מלשון כיסוי. משל ליהודי אחד שהלך לבית עולמו והוא עדיין צעיר לימים ל"ע, ותיהום כל העיר, ובאו המספידים להספידו והוא שוכב על הארץ מעוטף בטלית, כל העם העומדים מסביבו מבכים מרה את האסון הנורא אשר מי ירפא לו, ובתוך כל הקהל סבב בנו הקטן, שעדיין אין ביכולתו להבין גודל הצרה אשר נחתה עליו, כמה יחסר לו אביו כל ימי חייו, והחל משחק עם הטלית ולמשוך בציציותיו, ניגש אליו מאן דהו ואמר לו, יקירי, האם הינך יודע מי מכוסה מתחת טלית זה, הלא הוא אביך אוהבך ששוב לא תזכה לראותו. כך אף עלינו להתעורר בראש השנה, כי כולם מסתובבים שלווים ושמחים, אך אין איש יודע מה מונח 'בכסה' ליום חגנו 'מה מכוסה מתחת הטלית', ומה יבוא על כל אחד ואחד לאחר גזירת וחתימת הדין בהאי יומא, אמנם על ידי תפילה ותחנונים לפני המקום נזכה שיתכסה לנו 'תחת הטלית' שפע רב וכל טוב.

קיג. משל למה הדבר דומה למי ששרוי בעת שמחתו, ויוצא במחולות וריקודים כשבנו הקטן בחיקו, והנה אם יהיה שקוע כל כולו רק ב'שמחה' אזי יכול הבן להישמט מידי ולהימעך בין שאר הרוקדים ח"ו, אמנם אם יתן ראשו בדאגה על שמירת הבן ולא יסיר עיניו ממנו הרי לא ישמח כלל, ואין מקומו בתוך המעגל... אלא הרי הוא שמח ודואג על הקטן כאחד. כיוצ"ב ייאמר לענין ר"ה, כי צריך להיות בשמחה גדולה מעבודת היום ומגודל הכוחות אשר ניתנו בידו לפעול לעצמו אך טוב וחסד, ומאידך צריך לדאוג מאימת הדין, ואם יאחז רק במידת השמחה אזי יחסר לו במידת היראה, לעומת זאת אם ירבה בדאגה תחסר לו השמחה, ולא ינצל את סגולת היום כראוי. אלא צריך לקיים בעצמו 'וגילו ברעדה' בבת אחת.

קיד. באופן אחר ראיתי לצדיק המבאר זה הענין בדרך משל, הנוסע בספינה או בספינת האויר (מטוס) בתחילה מראים לו חגורת הצלה לשעת חירום וסכנה, ואז הוא מתחלחל מרוב פחד. אבל כשמגיע עת הסכנה ח"ו (שלא תבוא) הוא נתפס בחגורה זו בשמחה רבה.

ובזה מבאר מדוע אין מברכים שהחיינו על השופר עד ר"ה, כי כשמראים לו את השופר בטרם יבוא ימי הדין, הנו מתחלחל ומתמלא אימה ופחד, אבל כעומד ביום הדין עצמו, הנו תופס בשופר זה הממתיק את הדינים, והוא המליץ טוב וסנגור שלו, בוודאי הנו מתמלא שמחה כמוצא שלל רב.

באר הפרשה - ראש השנה

ומכ"ש בתפילת יוה"כ, והיה אומר מו"ל כי מי שאין בכיה נופלת עליו בימים האלו הוא הוראה שאין נשמתו הגונה שלימה^{קט"ו}. ואכן הפליגו צדיקי הדורות במעלת תפילה היוצאת מן הלב בבכי ותחנונים, כי הקב"ה מתרצה בדמעות^{ק"ז}.

נפלאות מצינו ב'ספר חסידים' (אות קל) וז"ל, יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו, אלא בעבור תוקף תחנונים ודמע עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן, אע"פ שאין בידו זכות ומעשים טובים מקבל הקב"ה תפלתו ועושה חפצו.

כתב בספר 'דרך משה' הנספח על 'ספר הגן' (תוכחת מוסר, ליום כ"ד) התפלה שמתפללים בדמעה היא חשובה וקרובה מאוד להתקבל, כידוע על פי מאמר

שיעלה הזיווג יפה (ומקדימים הרבה תפילות ובכיות קודם הנישואין, ובעת העמדת החופה). כמו כן ביום הגדול הזה, היום הרת עולם, מצד אחד יש כאן שמחה גדולה שמחדשים את המלוכה, ואנו קרוצי חומר זוכים להמליך את השם הנכבד והנורא ולהכריז בכל העולם כולו 'המלך', היש לך חיד מתוק מזה, על זה אנו אכן ששים ושמחים כי חג ה' לנו. אך לאידך ניסא בוכים אנו כי איננו יודעים מה ילד יום, ומה טומן בחובו השנה החדשה הקרבה ובאה, ולכן זוחלים ורועדים אנו ביום הדין^{קט"ו}.

וראה דמע עיני - ענין הבכיה

כתב ב'שער הכוונות' (דף צ.) גם היה נוהג מורי ז"ל לבכות הרבה בתפילת ר"ה אפי' שהוא יו"ט

קטו. וביאור הדברים, כי מדרכו של עולם, שאין זורקים מהבית את השולחן אשר נשרט ונסדק, אבל הבא לקנות שולחן חדש בודק מכל צדדיו אם שלם הוא, ולא יקנהו אפילו עם שריטה אחת קלה. כמו כן, אף שמשך כל ימות השנה מותר הבורא כביכול לאדם אף אם אין הנהגתו כל כך כדבעי, אך בראש השנה, אינו כן, כי כל העולם נברא מחדש, והשי"ת אשר מלוא כל הארץ כבודו מביט על האדם, ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי. ואם הוא מושלם ללא כל שריטה, אז הוא משית עליו כל טוב, אמנם לא יתייאר אלא יזעק אנא עבדא דקוב"ה, ובזכות זה ירחם ה' עליו ועל עמו להצילו מכל רע להיטיבו באחריתו.

וכן דימו את היום הזה למה שנהגו בנקיון הבית לקראת הפסח - שרבים יריקו את כל החפצים המונחים אחר כבוד בארונם זה כשנה תמימה (מפסח העבר) ויבחנו היטב כל חפץ וחפץ האם עדיין צורך יש בו... אף כאן 'וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'... ושמחה גדולה היא שעושים 'סדר' בעולם, לאידך פחד גדול יש בזה, ואין לנו שיעור רק כח התפילה.

קטז. וכתבו הפוסקים שמי שאינו בעל בכי לכל הפחות ישא את קולו ויעשה עצמו כבוכה, בכדי להתעורר ולעורר זכויות של מעלה. והסמיכו לכך את הפסוק (תהלים ו ט) 'כי שמע ה' קול בכי' (אלף המגן תקפב סקמ"ה, ועיי' מעשה רב להגר"א, רז).

קיז. הרה"ק מסאטמאר זי"ע המשיל את הענין, לבן המלך שהורחק מבית אביו לאחר שסרח והזהר רבות ע"י אביו המלך, ולא שת לבו לכל האזהרות... כעבור שנים נתעוררה האם - המלכה בגעגועים אחר בנה ויצאה למסע ארוך - לתור אחריו ולבקרו, עד שהגיעה לאותה מדינה מרוחקת, מקום אשר הבן כלוא תחת בית מגודר הנעול בשלשלאות ומנעול כבד, מאחורי הגדר זעק הבן לאמו 'זעקה גדולה ומרה' כי רע ומר גורלו, יסורים קשים ומרים נחלתו, כה הוסיף הבן להתחנן ולעורר רחמי אמו שתצילנו מבור הגלות הלזה... ותען האם - המלכה הנה אזרוק לך מבעד לחרכים את המפתח בו תפתח את המנעול ותצא לחפשי... נטל הבן את המפתח הכניסו למנעול... ולא נפתח, שוב ניסה ולא נפתח... זעק הבן אל אמו, אני אנה אני בא, הדלת והשער אינם נפתחים... אולי אין זה המפתח הנכון, אמרה האם בטוחה אני שזה המפתח הנכון... אלא שברבות השנים שלטה החלודה במנעול ולכן אין המפתח פותח... עצה אחת לך בני היקר, שפוך נא דמעות כמים על גבי המנעול ובוזה תוסר כל החלודה, יפתח המפתח את המנעול ויבוא הבן אל אמו... אף אנו אין לנו אלא לשטוף את שערי הלב בדמעות רותחות ובוזה יסורו כל המחיצות והחציצות ונזכה לצאת ממאסר הגלות והצרות, להתקרב אל אבינו שבשמים ולפעול שנה טובה ומתוקה. הרה"ק רבי נפתלי ממעליץ זי"ע (קדושת נפתלי ר"ה) רמז כזאת, דבש ר"ת 'שימה דמעתי בנאדך' (תהלים נו ט), ומבאר שלפעמים רוצה הקב"ה לכתוב טוב על ישראל, ובא השטן ומייבש את הנאד של דיו - ע"מ שלא יוכלו לכתוב בו טוב עליהם. ע"ז מבקשים, רבש"ע, 'שימה דמעתי בנאדך' - שתשים הדמעה תחת הדיו, 'הלא בספרתך' - ובאופן זה תכתבנו בספר חיים טובים.

חז"ל (ברכות לב:) מרוב חשיבות של תפלות שבדמעות ק"ח. והנה, הפתח אשר נכנסים שם התפלות אשר המה

הרה"ק הישמח משה' זי"ע (תוכחת חיים לר"ה יד) המשיל את מעלת הבכיה במשל למלך שכעס על עבדיו ורצה להענישם, התכנסו כל העבדים והמשרתים לטכס עצה איך לפייס את המלך. נעמד שר המשקים ואמר, כי כפי שהוא מכיר את המלך זה שנים רבות לא יצליחו לפייסו בשום מתנה או דורון ורק עצה אחת יש להם, להגיש לפניו משקה פלוני אשר ידעתי כי המלך אוהבו ביותר, ויצרפו למשקה כתב התנצלות, ומסתבר שבעידן ריצוי ושמחה כזה יסלח להם על עוונם. והנמשל, כי הקב"ה מתרצה בדמעות שהאדם שופך מעומק לבו כמים מפני שזהו כביכול ה'משקה' החביב אצלו יתב"ש, ובאותה שעה יש בידו האפשרות לבקש גם מחילה על פשעיו.

וזה לשון הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (דרוש לר"ה) הנה העת לפייסו על כל מה שעשינו לו, ובמה מפייסין לו הנה השי"ת נקרא מלך מתרצה בדמעות שיכולין לפייסו בדמעות, אין אנו יכולין לפייסו בדבר אחר רק בדמעות. כן מספרים על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, בשעת עמדו על הבימה קודם תקיעת שופר הרים את ראשו אל עבר עזרת הנשים ופנה ואמר - נשים צדקניות, שטפו את השופר אשר בידי בדמעותיכן, בכדי שאוכל לתקוע בו כראוי וכיאות.

וזהו טעם הדבר אשר מצינו תפילות שונות שתיקנו גדולי הדור במשך הדורות בשפת האידיש, כיוון ששערי דמעות לא ננעלו (ב"מ נט.) ורק כאשר יבינו את אשר הן מתפללות תיזל דמעה מעיניהן (כי נשים רבות לא היו מבינים בלשון הקודש), אמנם לאנשים לא תיקנו תפילות בשפת האידיש, על אף שבצוק העיתים רבו העמי ארצות וכדו' שלא ידעו קרא וכתוב, כי האשה דמעתה מצויה.

עוד יש בכח הדמעות לרחוץ את הלב... הנה איתא בגמ' (ב"מ נט.) 'אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו', וביאר הגאון רבי אליהו דסלר זצוק"ל שאינו מדבר על השערים אשר בשמים, כי וודאי שערי שמים עדיין פתוחים ועומדים לקבל תפילותיהם של בני ישראל, ולא דיבר אלא על שערי הלב שנסתם ונחתם עד שאי אפשר לו להתפלל ולשפוך נפשו לפני ה', מה תקנתו אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו - יפתח מעיין הדמעות ויזיל דמעה כמים ובה יפתח את סגור לבו ויוכל לעמוד בפני בוראו בתפילה ותחנונים לפעול דבר ישועה ורחמים.

מסופר שפעם אחת הגיע הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע לבקר קבוצת חיילים מצבא הצאר הרוסי (וכידוע עד כמה הפליגו גדולי הדורות במעלת יהודים אלו אשר עמדו בעוז ובתעצומות בניסיונות קשים ומרים לשמור על יהדותם), בתוך הדברים אמרו לו, הנה כבסנו וצחצחנו את הכפתורים שעל המדים שאנו לבושים בהם לכבוד ראש השנה, יורנו הרבי כיצד 'נכבס' את הנשמה, שאלם ה'צמח צדק' במה ניקיתם את הכפתורים, השיבו בחול ומים, אמר להם ב'אלו' תנקו גם את הנשמה, כי תהילים הם כנגד החול והדמעות הם המים שבהם רוחצים ומצחצחים את הנשמה עד שתשוב להבהיק כבראשונה, ובתהלים ובדמעות נצחצח נשמותינו (צמח צדק, ספר השיחות, ער"ה תר"ד).

ק"ח. משל למלך שהרחיק את בנו למקום רחוק, והיה הבן מתגעגע לאביו ושולח לו מכתבים בדם ליבו 'אב הרחמן, השיבני אליך ואשובה', אך לא קיבל שום 'תשובה', ולא הצליח להבין, כיצד אביו אוהבו אינו מתייחס למכתביו כלל ואינו משיב לו מאומה, עד ששאלו ידידו, הגידה נא, כיצד הנך שולח את המכתבים, השיב הבן ששולח אותם דרך בית ה'דואר', אמר לו ידידו, אכן נודע הדבר, כי בבית הדואר יושבים שונאים, והם משמידים את המכתבים הבאים ממך, ועדיין לא באה לידי אביך אפילו 'אגרת' אחת... אין לך עצה אחרת, רק לשלוח אותם באניה עד לעבר הים, ומשם יקחנו שליח לבית המלך.

כך פעמים שהאדם מתפלל ולא נענה וחוזר ומתפלל ושוב לא נענה... ובמר ליבו שואל מדוע לא עלתה התפילה לרחמים ולרצון לפני אדון כל... אכן פעמים שיש עליו 'מקטרגים' הסותמים שערי תפילה ומונעים ממנה לעלות למרומים, ואין לו עצה אלא כלשון הכתוב (איכה ב יח) 'הורידני כנחל דמעה', להרבות בנהרי דמעה, ואז 'תפליג' תפילתו בנהרות אלו ותגיע למחוז חפצה מבלי מפריעים ומקטרגים.

מעין הדברים פירש הרה"ק הישמח משה' זי"ע במה שנאמר (קהלת יא א) 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו', שהכוונה היא לבקשה הנשלחת למרומים על פני המים - אלו הדמעות ששופך כמים, שהם עושות רושם רב במרומים, ופועלות כמו עבודה וגיעה של ימים רבים, וזהו כי ברוב הימים - הנפעל ברוב הימים תמצאנו בנקל אם תבקש בדמעות.

בדמעות אינו פותח אותו פתח שום מלאך או ממונה, בספר חיים פרנסה טובה ישועות - החובה והזכות להתפלל כי אם הקב"ה בעצמו ובכבודו וכו', והקב"ה ברחמיו על הפרנסה וכל צרכיו

יעתר לו וימלא משאלותיו לטובה אמן כן יהי רצון, הנה ביום הזה נכתב בספר קצבת מזונותיו של כל עב"לקיט.

בריה בעולם קי (ביצה טז.), והזמן גרמא להתפלל

וזה לשון הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש ד) ואשרי למי שמתפלל בדמעה ובלב נשבר ונדכה כי לא ישוב ריקם.

קיט. אך פשיטא שאין הכוונה לבכיה מתוך עצבות ח"ו, אלא מתוך שמחה, וכמו שכבר הזכרנו מה שכתב ה'חתם סופר' זי"ע כי 'בשמך יגילון כל היום' ר"ת בכיה, ללמדך שהשמחה והבכיה משולבים זה בזה ואינם תרתי דסתרי.

שמא תאמר כיצד אכן ניתן לשלב בין השמחה לבכיה, כבר כתב ה'לבושי מרדכי' (חותנו של המהרי"ץ דושינסקי) בלישנא דקרא (תהילים מז ח) 'כי מלך כל הארץ אלוקים זמרו משכיל', שאם אנו מתעוררים כי הוא 'מלך על כל הארץ' כיצד שייך לומר לפניו, אך על כך אמר הכתוב 'משכיל' - שמי שיש בו דעת ושכל יודע שאין זה סתירה כל וכלל.

וכבר ביארו בזה במשל נחמד, למלך שהיה לו בן יקר, שלמגינת לבו וצער הרב הפסיק מוחו לפעול לפתע פתאום רחמנא ליצלן, ואע"פ שדרש ברופאים גדולים ומומחים לא הצליחו למצוא מזור ורפואה למכתו, בלית ברירה נאלץ המלך להכניסו למוסד מיוחד לחולי נפש. והנה מנהל מוסד זה שמח על כך כמוצא שלל רב, מפני שהמלך שילם לו ביד רחבה על כל יום ויום שטיפל בבנו במסירות, ולפיכך כאשר לאחר כמה חודשים נרפא בן המלך לא הסכים המנהל לגלות על דבר רפואתו למלך, כי ידע שאז יוציא אותו משם ושוב לא יקבל מאומה מבית המלך.

בכל יום ויום חיכה בן המלך שיבואו להוציאו משם, אך תוחלתו נכזבה, על כן שלח מכתב בקשה לאביו המלך בו נאמר שב"ה כבר הבריא מחליו, והוא ממתין בכליון לשוב לחיק אביו, המנהל שלא רצה לשלחו השמיד מיד את המכתב וכך קיווה שלא תגיע דבר הבשורה אל המלך, אך הבן הוסיף לשלוח עוד ועוד מכתבים ולא ידע מדוע לא יבוא אביו לקחתו, והרי גדולה אהבתו לאביו ואהבת אביו אליו, עד שהתבונן בנעשה והבין שהמנהל מונע מבוא המכתבים ליעדם, מחמת רצונו להשאירו שם. מה עשה הבן, הערים וכתב 'מכתב' בו כתב דברים מקוטעים וציורים שונים כדרך הפעוטות בני שלוש... ובין השורות הסתיר כמה אותיות, בהם זעק למלך שיוציאו משם, המנהל שראה מכתב 'מהודר' כזה שמח ושלחו לבית המלך, שהרי בזה יחשוב שבנו עומד עדיין במצבו הראשון. ויהי כאשר נתקבל המכתב בבית המלך התעמק המלך בחכמתו בקשקושי הדברים, והבין מיד את זעקת ובקשת בנו החביב, ותיכף שלח להוציאו משם.

והנמשל, כי בני ישראל זועקים אל ה' בתפלה ובתחנונים, אבל המקטרגים אינם מניחים, והם מעכבים את התפילות מלהגיע לפני כסא הכבוד, לכן מתחכמים בני ישראל ובחכמה מתחילים לשיר זמירות ותשבחות למלך א-ל חי וקים, ואלה עולים למעלה באין מפריע מפני שהמקטרגים אינם מתאמצים לעכבם, בסוברם שאין בהם שום תחינה ובקשה, אך האמת שבתוך הרנה והשירה מסתירים דברי תפלה ובקשה, והקב"ה אב הרחמים שומע לקול תפילות עמו ישראל וממלא משאלותיהם לטובה ולברכה.

קכ. איש חסיד היה בדורות הקודמים בעיה"ק ירושלים ושמו הרב יוסף וויינבערג ז"ל אשר הקב"ה בירכו בעשירות, פעם אחת אירע 'משבר' גדול בענייני המסחר, וכל ה'סוחרים' שבירושלים הילכו כשהם דואגים טרודים ומבולבלים - כי כל עתידם היה תלוי ועומד כיצד יגמר זה המשבר... זולתי ר' יוסף הלז ששלוות נפשו לא פסקה בכהוא זה, באחד הימים נסע ר' יוסף לטבריא ופגשו הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע שהיה דר אז בטבריא, וישאלהו הרבי כיצד היו בך כוחות הנפש לעזוב את ביתך ועסקיך בזמן כזה במצב כזה שהכל תלוי ועומד, ענה ר' יוסף ואמר מיין יריד איז ראש השנה (ה'יריד' שלי הוא בר"ה), כלומר כי אז הוא הזמן לשנות את הקצוב לו לאדם, אבל במשך השנה אין בזה אלא 'גילוי' כמה ומה נקצב בר"ה... מאז היה ה'ברכת אברהם' חוזר הרבה על דבריו אלו מיין יריד איז ראש השנה... מיין יריד איז ראש השנה...

זיך איין (מתפתים לחשוב) צווחין ככלבים הב הב, ואין מתפללים בר"ה ויו"כ על פרנסה, דאס האבין זיי ניט, און דאס בעטין זיין ניט' [אינס במדרגה זו שלא לבקש על הפרנסה, וכיון שאינם מבקשים אינם זוכים לפרנסה, ונמצאים 'קרח מכאן ומכאן'].

עוד שם (אות תפד) וגם פעם אחת ציוה לומר פרשת המן בכל עשרת ימי תשובה, וכמה פעמים שמעתי שהיה מזהיר להתפלל על הפרנסה ושאר הצטרבויות ולהאמין שהש"ת ימלא שאלתו בונדאי, והיא מצווה רבה קב"ד.

ולבקש עליהם 'אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה', וכיו"ב משאר הצטרבויותיו... ואף אם יבוא אי מי ויטען מדברי הזוהר הק' (תיקו"ב). 'צווחין ככלבין הב הב', הרי כבר אמר מרן הבעש"ט זי"ע (בעש"ט עה"ת ליקוטים לר"ה ויו"כ כד) שדברי הזוה"ק לא נאמרו על זמנינו קב"א שחוסר הפרנסה מפריע לאדם לעבוד את בוראו בישוב הדעת, וכיון שכן לית לן בה. ואף חובה קב"ד להתפלל על הפרנסה קב"ד.

ביוצא בזה הובא ב'אמרי פנחס' (תפה) בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע, וזל"ק 'שוטים רעדין

קב"א. כה אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (בליל ר"ה תש"ט, בשנה הראשונה להנהגתו), זקני ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אמר בשעתו ובזמנו, שביום ראשון דר"ה אין לבקש על גשמיות, כי אם על מלכות שמים ועל 'יודישקייט', ורק ביום השני אפשר לבקש על פרנסה וכיו"ב, והוסיף ה'בית ישראל' שהרי שני ימים של ר"ה נחשבים כ'יומא אריכתא' וכקדושה אחת, ואכן גם יודישקייט ופרנסה קדושה אחת הם, והא בהא תליא, כי בכדי שנוכל לעבוד את השי"ת בתורה ותפילה ולגדל צאצאינו כראוי זקוקים אנו לשפע של פרנסה בכבוד, וממילא ניתן לבקש על פרנסה גם ביום א' דר"ה (פאר ישראל ח"א עמ' רצג).

וכיו"ב אומרים משם הרה"ק רבי משה מקאברין שרבו הרה"ק מלעכאוויטש הקפיד על מי שכתב בקוויטל (פתקא בבקשת רחמים) בימים הנוראים בקשות על פרנסה, באמרו, איך באפשרי לאדם לחשוב בעת זה על צרכי הגוף בעת שצריך לחשוב במה יתרצה העבד אל אדוניו. מ"מ אמר הקאברניער אך עתה היהודי שמבקש על פרנסה מבקש על טהרת הנפש, כי תוכן רצונו שיהיה לו דעה צלולה להתפלל עבור לפני המקום, או לאמר קאפיטל תהלים בדעה צלולה או ללמוד, לכבד שבתות לשלם שכר לימוד, והכל הוא לעבודת ה' יתברך.

וכבר פירש הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע מה שאמרו בגמ' (ר"ה טז:) שתוקעין מיושב וחוזרין ותוקעין מעומד כדי לערבב השטן, כי עיקר התירוץ של האדם על שלא השלים עבודתו למקום כראוי הוא משום טרדות וערוב הפרנסה, שלא היתה לו דעה צלולה ללמוד ולהתפלל. אך השטן טוען, שאין זה תירוץ, כי היית צריך לעבוד לבוראך ולא להשגיח על טרדת הפרנסה, לזאת אנו תוקעין בשופר ומתערבב השטן (ואינו יכול לטעון את טענותיו), ורואה השטן כי באמת זהו תירוץ כי מי שנתערבב שכלו מחמת הטרדות אינו יכול באמת לעבוד עבודתו בשלמות (שיח שרפי קודש).

וכיו"ב כתב הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע (שמועת יצחק, שבת תשובה אות ו) והוסיף בצחות הלשון, שאז אומר לו המלאך מיכאל הבט וראה, הנה מתקיעה אחת מיד אתה נבהל, א"כ, איך מלאך ליבך לדבר על 'בני אדם', שאתה 'מלאך' ובכל זאת נבהלת, מה יעשה 'אדם' קרוץ חומר כשטרדות מכלכלים אותו.

קב"ב. יש שהמליצו, כי אדרבה המתפלל רק על עניני רוחניות בלבד (אף בכל השנה) נראה חלילה כ'כופר' במקצת. כי הרי הוא כאומר - בכדי להתעלות ברוחניות נצרך הנני לסייעתא דשמיא וע"כ אתפלל ע"ז, אבל בעניני גשמיות יש בידי זיך אליינס אן עצה געבען' (לשית עצות בעצמו ולהסתדר)...

וכן אמר להדיא הגאון רבי ישראל סלאנטער (כוכבי אור עמו' רסב), וכן הורה מרן החזו"א שיום זה ניתן לבקשות - אף לכל צרכי האדם (מעשה איש ח"ג עמו' קנז).

קכג. אדרבה, הן הן עיקר התפילות, וכפי שאמר הרה"ק מוהר"ש מליובאוויטש זי"ע, כי האנחה והבכיה על המצב הגשמי בראש השנה, הוא תשובה עילאה (הובא בליקוטי דיבורים ח"ד עמוד תשכ).

יש שרמזו זאת בלשון הכתוב (קהלת ט ד) 'כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת', שהנה המתפלל על עניינים רוחניים דומה הוא ל'אריה' אכן המתפלל על גשמיות כבר דימו אותו בזוה"ק ל'כלב', אך טוב הכלב החי - טוב המבקש על פרנסה בחיות ומתוך ליבו, באמונה שהקב"ה שומע תפילתו ויכול למלאות משאלתו מזה שמתפלל על רוחניות ואינו אלא כמת... שמתפלל בלא לב.

קכד. פעם באה קבוצת חסידים להסתופף בצל קדשו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, אך שהו שם רק בשעת התפילה ואילו את הסעודות אכלו במקום אחר, משהבחין בכך הרה"ק נענה ואמר בדרך צחות 'חסידים אלו

באר הפרשה - ראש השנה

התפילה, ובעיני ההמון יש שמאריכים בפיוטים שונים ואילו את נוסח התפילה הקבוע שבכל יום אומרים במרוצה, אך האמת שהן דברים העומדים ברומו של עולם, אין לשער גודל השיבותן קנה, ואין לזלזל בהם קני. והוכיח כן הרה"ק ה'מניד' ממעזריטש זי"ע במכתב קודש (תורת המניד שבת ומועדים ר"ה, נדפס בליקוטים יקרים' אות קלד), אבל בזה אני מזהיר אתכם בשארי התפילות ותחנונים וקרבנות ופסוקי דזמרה וק"ש וברכותיה, שאתם דשים אותם בעקב והם עומדים ברומו של עולם, כל אחד ואחד בפני עצמו הוא שלם ועליון ונישא מאוד ואתם אומרים נואש לתפילות אלו, כי עיקר מגמותיהם לתפילת העמידה, אבל אתם טועים ומבוכים בזה קני.

ויש הטוענים, האיך נתפלל על בני חיי ומזוני לפני מלך א-ל רם ונישא, כבר הפריך טענתם הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע (כנסת הוד, ערך הון את הכל), והעמיסו בנוסח התפילה קדוש אתה ונורא שמך - הרי הקב"ה קדוש ונורא, ואיך אפשר לבקש מאתו על קויליטש (הלה), ושאר עניני פרנסה, לזה אומרים 'ואין אלוה' מבלעדריך', כי אין לנו למי לפנות אלא על הקב"ה הון את העולם. כי ממי נבקש אם לא מאתו יתב"ש.

תמידים כסדרם - חשיבות התפילות הקבועות ביום זה והנה עיקר התפילה הוא מה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה והחכמים בכל הדורות והם המה יסודות

מתפללין כאן על הפרנסה, ואילו אכילתם במקום אחר הוא... עמד שם החסיד רבי נתנאל רדזינר ז"ל [זקנו של הרב נתנאל רדזינר ז"ל מבני-ברק, שהקים את בית המדרש לתורה ולחסידות 'אש קודש', וזכותו קיימת לעד] והרהר לנפשו, הלא איתא בזה"ק שאין להתפלל על הפרנסה בראש השנה, ומהו שאמר להם הרבי שהם מתפללים כאן על הפרנסה, ויהי כאשר עבר החסיד לפני הרה"ק מסטאלין להתברך בברכת שנה טובה, עצר אותו הרבי ואמר לו מה שאסור להתפלל על הפרנסה היינו רק לאדם שיש לו פרנסה ומבקש עוד, אבל מי שאין לו פרנסה כלל מותר לו להתפלל על כך בראש השנה...

והוסיף, שבזה מדויק היטב לשון הזה"ק 'צווחין ככלבים הב הב' ולא אמר פעם אחד 'הב', והיינו מפני דקאי על אלו שיש להם ומבקשים להוסיף עוד על מה שכבר ניתן להם. אולם מי שאין לו - ואף המבין להשים עצמו כ'רש' - בידיעה שבראש השנה הכל חשבון חדש והרי הוא כמי שעדיין אין לו כלום, לו נאה ויאה לבקש 'הב לן מזוני'. קכה. צא ולמד מדברי ה'מטה משה' (אות לא) שמביא משמיה דרב שרירא גאון ורב האי גאון ורבי יהודה החסיד, שהמכוון בפיוט 'אדון עולם', ערב אני בדבר שתפילתו נשמעת, ואין שטן מקטרג על תפילתו, ואין שטן ופגע רע בר"ה וביו"כ בתפילתו, ואויביו נופלים לפניו.

ראה אזהרת ה'מטה אפרים' (תריט ס"ו) לומר ברכות קרי"ש של ערבית בכוונה עצומה, 'ובפרט ברכת 'השכיבנו', שכולה בקשות עצומות, אומרים בבכי ובתחנונים כי הוא שעת רחמים ועת רצון, וכל המכוון בו מובטח שאין תפילתו חוזרת ריקם, וממוצא דבר אתה למד, שיש בקשות קבועות שאומרים מידי יום ביומו, וצריך לזהר מאד לכוון בהם, כי באמירתם פועלים דברים נשגבים, ויזכור שכל הבקשות העצומות האלו [והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון... והסר שטן' וכן הלאה] הנאמרות בראש השנה קאי על כל השנה כולה ולא רק על אותו יום בלבד.

וביותר צריך להיזהר לכוון בתפילתו בראש השנה, דהתפילות שמתפללים ביום הזה אינם בקשה רק על יומו (כדרך התפילות בכל השנה) אלא מכיוון שבזה היום נכלל כל השנה הבעל"ט הרי גם התפילה שבו תפילה ובקשה היא על כל השנה, ויתן אל לבו לכוון כך בכל תפילה וכל בקשה שפיו ימללו בזה היום.

קכו. על כן יאמרו המושלים, משל למה הדבר דומה, לאחד שנתבע לדין והלך אל 'טוען' (עו"ד) שילמד אותו מה יענה ליום הדין... אלו טענות יאמר בכדי שיזכו אותו הדיינים, ולימד אותו הטוען היטב מה לומר, ובכדי שלא יכשל בלשונו ולא ינקש בשינונו הוסיף הטוען לסדר לו את כל הטענות וההוכחות לדבריו על גבי הכתב, דבר דבור על אופנו. ויהי היום והגיע עת המשפט, ובתחילה הרצה התובע את דבריו, וכששאלו הדיינים את הנתבע מה בפיך - הוציא את הדף מחיקו והחל להקריא בקול יבש וחסר חיות... לחש הטוען באזניו געב פייער - תן אש... כי אמנם אותם טענות יש בהם כדי לזכות אותו אך הרבה תלוי כיצד אומרים אותם... על דרך זה ייאמר, אנשי כנסת הגדולה סדרו לנו 'מחזור' שלם, תפילות ערוכות שבכוחם להמתיק כל גזירות רעות ולהשבית כל שטן וכל מקטרג, לשכך כעס וחמה ולהשפיע שנה טובה ומתוקה בכל מילי דמיטב, אך געב פייער... (הקדמה לספר 'קדושת היום').

קכז. והאריך בזה בספה"ק 'יושר דברי אמת' (אות נו) 'ועוד צריך אני לעוררר ולהזכירך ולהזהירך, אף שכבר ידוע הוא לך, אבל להזכיר אני צריך, בענין התפילות של ראש השנה ויום הכיפורים, שהעולם אומרים אותם באמת

מפני זעם המלך נסתם פי המליצים הטובים עלינו ויתגברו המקטרינים. והתייעצו בני המדינה לאמר סמא דמלתא מתחילה להשתדל להעביר זעם המלך, מה עשו, בחרו איש אחד חכם מאוד ונבון הדבר ויוכל לכלכל דבר. והיה האיש ההוא ברחן מאוד, ובאשר האיש ההוא בא אל המלך התחיל לדבר בפניו דברי משל ומליצה ובדברי חשק ובשמחה גדולה, ובדברי שבחים וגדולתו ורוממותו של המלך, ובמלתא דבדיחותא כאלו אינו מכלל בני המדינה ואינו בכלל הנידונים, ולא זו משם עד שבא ממשל למשל ומשמחה לשמחה עד שהעביר זעם המלך, ולא עוד אלא שגרם שמחה ותענוג גדול למלך. וז"ש בזהר (ח"ב, קו.) דוד מלכא, בדיחא דמלכא הוה, שהיה משמחו במלתא דבדיחותא בשירות ותשבחות ומזמורים שהיה מזמר בהם הקליפות ובוה העביר פנים של זעם והכעס מהמלך. ובראות המקטרינים כי המלך נתרצה ברצון ושמחה, נסתמו דבריהם וברחו להם, ומליציו הטובים נתגברו ויצא לאור משפטם, עכ"ל לקי"ח.

ואל יחשוב האדם שעליו ללכת בגדולות ולכוון שמות ויחודים ורזין עילאין בראשי תיבות וגימטריאות בעת התפילה, כי זה אינו נכון, ועיקר הכוונה היא פירוש המילות, וכלשון ה'בית אהרן' (דף ד:) 'העיקר הוא לשמוע פירוש המילות'.

כי תצא למלחמה - התעוררות קודם תקיעת שופר

בספרי הקודש האריכו בהרחבה יתירה אודות הזמן שקודם תקיעת שופר, בו יוצאים אנו למלחמה קכט לערבב את השטן ולהמתיק כל הדינים

הגם שבאמת העמידה היא העיקרית שהיא כמדובר לפני המלך בעולם האצילות עצמו. אכן, מי שאין לו מפתחות חדרים החיצונים האך יכול לכנס בחדרים הפנימים, כי לכן תקנו הקדמונים מתחילה העולמות על הסדר כידוע, שהם נגד ד' עולמות אצילות, בריאה, יצירה, עשייה, מתתא לעילא, ופשיטא ביום הדין הגדול והנורא הזה קודם שיבוא לתפילת העמידה צריך שיהיה בכסה ליום הגנו, פי' צריך לכסות ולהמתיק את יום הדין הגדול שהוא ראש השנה הנקרא יום, כמ"ש (איוב א ו) ויהי היום וגו' ויבוא גם השטן, זה ראש השנה שהדין מתגבר בו ורבו המקטרינים והם המונעים ומבדילים מלהתפלל התפילות... כי לכן תקנו תחילה סדר הקרבנות שמכפרין, כמ"ש רז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בתורת עולה וחטאת כאלו הקריבם וכיוצא בזה שאר הקרבנות. ואחר זה תקנו לומר פסוקי דזמרה, לומר הקליפות ולהכניעם, שהוא מלשון לא תזמה כידוע, ומכל שכן ביום ר"ה שצריך לזוהר בהם מאוד טרם בואו אל היבל המלך למשפט להשתיק המקטרינים ולראות שיהיו לו מליצים טובים.

ועוד תקנו לומר מתחילה זמירות שירות ותשבחות להעביר פנים של זעם, משל למלך שבחר יום אחד מוגבל לעיין ולהשגיח במעשה בני המדינה, והעמיד המלך מליצים ומקטרינים כנימוס המלכות. והנה כאשר שמעו בני המדינה את הדין הגדול והנורא, אימה חשיכה גדולה נפלה עליהם ולא קמה בהם עוד רוח ויצעקו צעקה גדולה לאמר אוי לנו מיום הדין ומיום התוכחה וביותר שפני המלך זועמה עלינו כי הרבינו לפשוע ולא עשינו ציווי ומרדנו בו ומי יכול לעמוד מפני זעמו. ובוודאי

בהתעוררות גדול, אך עיקר מגמתם שהם מתעוררים הוא בפיוטים ותפילות החדשות הנאמרים במחזור, אבל התפילה הסדורה בפסוקי דזמרה וקרבנות וקריאת שמע ותפילה הם אומרים במרוצה כמו בכל השנה, ואינם יודעים כי זה העיקר וזה התוספות, ולא יקובל התוספות בלתי העיקר, ובדרושים של הרב ר' בער זלה"ה בהכתבים יש שם דרוש ארוך על גנות האנשים האלו, ואתה ידעת זה מעיקרא מעצמך ממנהג הקדוש מו"ה מנחם מענדל זלה"ה מפרעמישלאן שעשה העיקר עיקר, בפרט ביום נורא כזה צריך לשום נפשו בכפו לכוונת התיבות ואותיות כידוע, ובזה מעלים התפילות הפסולות של כל השנה, כידוע מכל הספרים ואין להאריך בזה'.

קכח. ואמר אחד מצדיקי דורנו, שהאומר פסוקי דזמרה במרוצה ורק בהגיעו להמלך מתחיל הוא להתלהב ולכוון יש עליו טענה ותביעה כמו שאמרו במלך בשר ודם (גיטין נו:) אי מלכא אנא, אמאי לא קאתית לגבאי עד האידנא, (אם אנכי המלך, מדוע לא באת אלי עד עתה), ומרמז להקב"ה מלכו של עולם - שישאלהו, מדוע אמרת פסוקי דזמרה במהירות וכמצוות אנשים מלומדה בלא כוונה... ורק ב'המלך' נזכרת במלכות שמים, (כעין המסופר על הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע שנתעלף פעם בגשתו להמלך - והסביר שנזכר בדברי הגמרא אי מלכא אנא אמאי לא קאתית לגבאי עד השתא, היכן היית בכל חודש אלול...). קכט. דבר נפלא כתב הגאון רבי שלמה קלוגער זי"ע (הג' חכמת שלמה סי' תקפה ס"ב) וז"ל, ולפענ"ד, יש לומר התוקע קפיטיל (מזמור) קמ"ד בתהלים קודם התקיעות, משום שנאמר (שם א) 'המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה',

אש סביב, ועד תקיעת שופר אלפי אלפים פרסאות גחלי אש בוערות, ולזאת אפילו מלאכי השרת יאחזון רעדה וכו' כי אי אפשר לשער גודל האש עד שבא השופר קלב.

ועל כן הזמן גרמא לשוב בתשובה שלימה קלי, ואף מי שעדיין לא 'התעורר' - יחוס על עצמו ועל נפשות בני ביתו קלב וירויץ לתפוס מבעוד מועד קלה, וכל אחד

ולהפכם לרחמים גמורים אכי"ר, כאשר מי לא יירא ויחרד קל מאימת הדין קלא, וכלשון הפייטן (ונתנה תוקף) 'ובשופר גדול יתקע, וקול הממה דקה ישמע, ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון, ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין כי לא יזכו בעיניך בדין, וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'. וכאותו לשון נורא שכתב הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש דרוש יד) 'עמדו נא וראו מה נורא יום ה' אשר תלהט

כי היא מלחמה גדולה אשר אנחנו נלחמים יום זה, ויש לו להתפלל ע"ז מקודם, ולפענ"ד הוא מסוגל אם יאמר בכוונה, עכ"ל.

קל. פעם כאשר הוצרך הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע להוכיח בעל עבירה באמצע ימי החורף, קרא לו ואמר לו בקדושתו 'כי צד לא פחד לבך, והלא עוד מעט יגיע הזמן שלפני תקיעת שופר'...

אמנם כבר מילתנו אמורה שאין הפחד והתעוררות היראה סתירה לשמחה, וכבר כתב הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצוק"ל (בסוף סידור הגר"א, 'כתר ראש' אות קד) שרבו הגר"א מוויילנא זי"ע היה שמח שמחה גדולה בטרם ניגש לתקיעת שופר. ובזה מבאר 'הלבוש' (סי' תקפד ס"ב) מה שכתבו הפוסקים שנוהגים שהבעל תוקע עולה לתורה בראש השנה, כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ובזה יעלה בידו לתקוע את התקיעות מתוך שמחה וחדוה. ונתנו רמז בדבר כי 'שופר' ר"ת שחוק פינו ולשונו רינה' (תהילים קכו ב), ללמד על חובת השמחה שבתקיעת שופר.

קלא. ומהאי טעמא כתבו בספה"ק שלא להתוודות קודם התקיעות, בכדי שלא להזכיר שום חטא ח"ו ולא לתת ל'בעל דין' מקום למצוא טענה ועלילה בזמן נורא כזה (וכל הדין דברים שנוכר בפוסקים לגבי יודי בלחש ובמחשבה הוא רק 'בין התקיעות' - לאחר שכבר החלו לתקוע, וכבר החל השופר לפעול פעולתו לטובה).

קלב. יש ש'דרשו סמוכים' בדברי הגמרא (שבת קיז:) 'תקיעת שופר ורדיית הפת...', שנשמכו זה לזה ללמד, שכשם שברדיית הפת מזדרזים מאוד כי אש בוערת בתנור ואם לא ימהר להוציא תשרף הפת... כך יש לך לדעת בראש השנה כי הזמן בוער כאש ויש למהר להציל, וההצלה תהא ע"י השופר.

קלג. הא לך לשונו של הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה שנת תקפ"ט דרוש א לר"ה) והנה מזה נמי יש סמך להקדים הבכיה אל השופר, וכן נאמר בשיר השירים (ב יד) 'הראיני את מראיך השמיעני את קולך', וא"כ כיון שהקב"ה רוצה לראות אותנו תחלה ואח"כ לשמוע השופר, וא"כ אם המלך מלכי המלכים רוצה לראות אותנו תחלה, צריך לראות לרחוץ הפנים תחלה היטב יפה כראוי, לכך צריך לרחוץ הפנים שלנו בדמעות ונהיה ראויין להראות לפניו ית' ואח"כ נשמיענו את קולינו בהשופר. עכ"ל.

קלד. שנה אחת קודם התקיעות פנה מרן ה'בעל שם טוב' הק' זי"ע וזעק מנהמת לבו - הבאתם את טפכם ובניכם הנה, יעשה כל איש 'חשבון נפשו' שמא הוליק את בניו לבית המדרש כמו שהוליק אברהם אבינו את יצחק בנו לעקידה וכו', על כן עשו תשובה גדולה והתפללו בעד בניכם' (כתר שם טוב אות שלה).

קלה. ובזה ביארו מנהג ישראל לומר 'למנצח לבני קרח מזמור' (תהילים מז) קודם התקיעות, שהרי אף הם היו באותה עצה, וכבר עמדו סמוך לשאול תחתיה, אלא שברגע האחרון... 'על פתחה של גיהנום', עצרו בעצמם ושבנו אל ה' בלבב שלם, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יד.) 'מקום נתבצר להם בגיהנם', ובא ללמד, להתעורר עתה בתשובה 'ברגע האחרון' שקודם התקיעות...

באופן אחר אמרו, שיש בזה לימוד זכות על בני ישראל, שהנה בני קרח חזרו בתשובה ממש 'בסוף' ונתקבלה תשובתם 'ובני קרח לא מתו', אם כן תתקבל תשובת בני ישראל בזה היום אף למי שהגיע עד לשאול תחתית... החסיד המפורסם הרה"צ רבי מרדכי ראקוב זצ"ל נענה פעם מתוך שמחה אל רבו הרה"ק ה'חוחה' מלובלין זי"ע - היום אירעו נסים ונפלאות לבני ישראל, שאלו הרבי לפשר כוונתו, השיב החסיד, כי אילו היו קובעים לומר קודם התקיעות ז' פעמים פרק קי"ט לא היו מגיעים לתקוע בשופר מחמת אריכות הפרק... הגם שבפשטות נראים הדברים כמילתא דבדיחותא בעלמא, מ"מ עומק יש כאן, שהרי פרק קי"ט מדבר על 'תמימי דרך' השלימים בעבודתם, שם נאמר אשרי נוצרי עדותיך... בכל לבי דרשתיך... ותורתך חנני, דבקתי בעדותיך, זכרתי משפטיך מעולם, חצות לילה אקום... טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף... מעתה, אם היו אומרים פרק זה לפני התקיעות היו המקטרגים

אחד נידון כפי מעשיו כמו שביארנו במשנה, ויתעורר לפשפש במעשיו ולחזור ממה שהוא בידו מן העבירות, והמתרשל בזמן הזה מן התשובה אין לו חלק בה' אלוקי ישראל, שכל השנה אין ההתעוררות מצוי כל כך ואף מדת הדין מתייאשת ממנו וממתנת לו עד זמן זה, והוא אצלי מה שאמרו אין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שיקדשו ב"ד של מטה את החודש, עכ"ל.

ובזוודאי מידה טובה מרובה, כי המתעורר בימים אלו יש לו חלק באלוקי ישראל, ויזכה לשנה טובה ומתוקה ושפע רב עד בלי די.

עורו ישנים - 'לשמוע' קול שופר

ידועים דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד) 'אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורוקלט עורוקמ ישנים משנתכם קמא,

יקבל על עצמו קבלה טובה קלו לכל השנה הבעל"ט קלו, והיא שתעמוד לו לזכות בדין ולקבל את כל ההשפעות הנוראות והעצומות שעל ידי השופר, וכמו שכתב הרש"ש (נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) וז"ל. עת רצון הוא זמן התקיעות להתחרט הרטה גמורה על כל אשר נואלנו ואשר חטאנו 'בכלל ובפרט', ולקבל כל א' ממנו לשוב מאיזה עוון שבידו, ואל יפחות כל אחד לשוב מאיזה חטא - קל או חמור, כי כזה זוכה להיות צדיק בעל תשובה ומכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות קלה.

נוראות כתב המאירי (ר"ה מז:): - אף על פי שבכל יום ויום ראוי לאדם לפשפש במעשיו לשוב מדרך הרעה, כמו שאמרו ז"ל (אבות ב י) שוב יום אחד קודם מיתתך, מ"מ בזמן הזה, ר"ל בראש השנה ראוי לו להתעורר ביותר, אמרו ז"ל דרך משל ג' ספרים נפתחים ברה"ע על הרשעים ועל הצדיקים ועל הבינונים, ר"ל שכל

מתעוררים לטעון שיפשפשו במעשיהם של בני ישראל האם 'קיים זה מה שכתב בזה'... ומי יעמוד בדקדוקי המשפט. אכן נס גדול הוא שאומרים 'למנצח לבני קרח מזמור'...

קלו. והיות ש'הזמן קצר והמלאכה מרובה'.. ואין שעת הכושר ביישוב הדעת כל כך להתחיל להתבונן בעצמו איזו קבלה טובה יקבל על עצמו לפי מצבו ועניינו, קבלה אשר יוכל לעמוד בה באמת... על כן עצה טובה קמ"ל לעשות כל אותו 'חשבון הנפש' בעוד היום גדול (ואפילו מקודם ר"ה...) מתוך מתינות ושיקול הדעת, ואז יגמור בדעתו הנהגה טובה שינהג בה בל"נ במשך כל השנה הבעל"ט, ומקודם התקיעות יתן דעתו על אותה קבלה שכבר חשב מקודם, ויחזור ויקבל אותה ביתר שאת וביתר עוז.

קלו. וכאותו מעשה בחסיד שנכנס אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע קודם ראש השנה והזכיר את עצמו שהוא משמש כ'בעל תוקע' ומבקש שהרבי ילמדנו את כוונת התקיעות. נענה הרבי ואמר 'בשעת התקיעות יש לכוון 'רחמנא אמר תקעו' [ולקיים מצות עשה דאורייתא], אולם בכל ימות השנה תזכור שהנך 'בעל תוקע'... והדברים אמורים לכל אחד ואחד, שבכל השנה כולה צריך לזכור את ימי הדין. ואפשר לרמז כן בלשון הכתוב (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה' - שהחובה לזכור את התקיעות בר"ה גם באמצע השנה.

וכן פירש הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שיום ר"ה נקרא 'יום הזכרון' כי על האדם לעשות פעולות שבכל השנה יזכור כי עבר עליו 'ראש השנה' בתחילת השנה. ע"י שיקבל ע"ע קבלה שתלווה אותו בכל השנה.

קלח. הנה חז"ל (עיי' ר"ה לג:) למדו כמה וכמה הלכות ב'תקיעת השופר' של ראש השנה מתקיעות דיובל, ולכאורה צריך ביאור הרי תקיעת היובל הייתה תקיעה אחת (של ב"ד) לחמישים שנה, ובס"ה כל מנין תקיעות הללו בכל שנות קיומו של 'כלל ישראל' אינו עולה כי אם כ"ז יובלות שנהגו בעם בני ישראל, ומדוע למדו משם לראש השנה הנהוג זה אלפי שנים וכבר תקעו ויתקעו ריבי רבבות של תקיעות, ושפיר היה ללמוד יובל מר"ה ולא להיפך, אלא אפ"ל עומק הכוונה דבא ללמדנו דכמו שביובל ע"י 'תקיעה אחת' יצאו אלפי עבדים לחרות עולם, ואלפי שדות שבו לבעליהם, והכל בכוח אותה תקיעה אחת, אם כן יש לנו ללמוד לדידן - שבאיזה מצב שרק נהיה, אפשר לנו בתקיעה אחת לצאת לחרות עולם מידי של יצר זה... להיות אדם חדש.

קלט. ועפ"ז ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה אני ישנה) 'ולכן מן התורה מספיק רק קולות אחדים בתקיעת שופר, שעל ידם יתעורר הישן, אבל מרוב עתים וימים שנתמעטו הדורות התקינו חז"ל מאה קולות, כי לא בקל יתעורר הישן מתרדמת הבלי הזמן, וצריך הרבה לעוררו עד שיתעורר'.

קמ. ואפשר לבאר הטעם שכפל הרמב"ם בלשונו וכתב 'עורו עורו' [כן נדפס במהדורת 'פרנקל' על פי כתב יד קדשו של הרמב"ם], שבא לרמז שעלינו להתעורר מקול השופר ולא נהיה בבחינת 'וישן ויחלום שנית' אלא נתעורר בכל כוחנו לעבודת השי"ת, ואף לאחר שנתעורר נחזור תמיד שוב להתעורר.

באר הפרשה - ראש השנה

ונרדמים הקיצו מתרדמתכם קמב, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושונים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם, והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה, ומחשבתו אשר לא טובה. שעל ידי קול השופר צריך להתעורר ולחזור בתשובה קמג. ויכניע עצמו קמד לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

כמילתא דבדיחותא מספרים, שאחד ביקש מחברו שיעירנו למחר להשכמת הבוקר, הלה הגיע בשעה היעודה וניסה להעירו, אך הוא ישן בתרדמה עמוקה, ואף לאחר שדחפו ואף שפך עליו מים לא התעורר כלל, בלית ברירה התיימש הראשון והלך לדרכו. לאחר כמה שעות פגש בחברו אשר שאלו בתרעומת, מדוע לא העיר אותנו כמו שקבעו ביניהם מבערב, השיב הלה בהצטדקות, שהוא קיים את הבטחתו, ואף שפך מים עליו וניסה עוד שאר תחבולות כדי להקיצו, אך הוא לא התעורר, נענה חברו ואמר 'אכן, זכור הנני בחלומי היאך שמאן דהו שופך עלי מים באמצע השינה... ולענייננו אפשר ללמוד, ששייך לפעמים להתעורר בתוך החלום, וזה בא הרמב"ם להדגיש, שעל האדם להתעורר בפועל ממש, ולדעת שהכל עומד כרגע על כף המאזנים, ובקל יכול להטות הכף לזכות אם יתעשת ויחזור בתשובה על ידי קול השופר.

קמא. כבר אמרו להמשיל, לשריפה שפרצה בבית, ובאותה שעה היה אחד מבני הבית ישן על מיטתו בשלוות נפש, והנה באו כמה 'חכמים' אשר רצו 'להציל' את הלה מן הדליקה, והחלו למדוד גודלם של חלונות הבית וגם את מידות המיטה בניחותא ובכבוד ראש, זעק להם מאן דהו שוטים, בטלנים, הרי תוך כמה רגעים ישרף הלה עם מיטתו גם יחד - העירו אותו... הקיצו אותו... ויברח כל עוד נשמתו באפו... כיו"ב לדידן, אחינו בני ישראל, ביום הדין הנורא, הפסיקו למדוד וללכת הנה והנה, הקיצו עצמכם, התעוררו להתחיל להלך בדרך המלך - מלכו של עולם. פעם נכנס הגאון הגדול הרב מפוניבז' זצ"ל אל היכל ישיבתו הרמה, ושאל את תלמידי הישיבה כדת מה לעשות באדם הישן, אשר רואה בחלומו אריה גדול הפוער פיו לבלעו חי, ובפחדו כי רב זועק האיש זעקות נואשות עד לב השמים שיחושו להצילו משיני הכפיר השואג לטרף, שאל הרב מפוניבז' האיך נוכל להצילו, הוא מוטיב לה והוא מפרק לה, מ'זועקט איהם אויף... מ'זועקט איהם אויף... (מעוררים אותו משנתו העמוקה), ובזה סר כל הפחד והמוות, ומוסר ההשכל מדבריו הוא, שלפעמים שוקע האדם במשך השנה בתרדמת הזמן, והוא מהלך בדמיונות היצר הרע, ולזה בא קול השופר לעוררו משנתו, ויתפקח מכל 'חלומותיו', ויראה שלא דובים ולא יער, וכל היצר הרע עם שלל תאוותיו אינו אלא חלום ודמיון בעלמא.

וכן מצינו בכל מקום שנכתב בשו"ע ופוסקים אודות ה'סליחות' נכתב לקום לסליחות, וברבינו יונה (שע"ת א ג) כתב 'לא ימצא איחור התשובה אלא בעמי הארץ אשר המה ישינים שוכבים', כי זוהי 'פתחה של תשובה' להתעורר ולהתנער משנתו בהבלי הזמן, להתפקח ולהתחיל לעבוד את ה'.

קמב. הנה מצינו ג' לשונות מעניין השינה, 'תנומה' שהיא הקלה שבשינה, למעלה ממנו 'שינה', ו'תרדמה' קשה מכולם (עד שנפסק שאפשר לצרף את הישן למנין, שו"ע או"ח נה ה, ואילו שיכור השרוי ב'תרדמה' אינו מצטרף למנין, משנ"ב צט י), ולזה הביא הרמב"ם כי הרמז לתקיעת שופר הוא בלשון 'עוררו... ונרדמים הקיצו מתרדמתכם', כי הכל מתעוררים לקול השופר.

קמג. ביאור נורא ביאר הרה"ק ה'אור המאיר' זי"ע (עפ"י דבריו בד"ה א"י היתקע), דלכאורה אם השופר בא לעורר את ישראל לתשובה, מדוע הוצרכו ל'שופר', והרי היה אפשר לתקן שבכל עיר ועיר ידרוש החכם 'דרשת התעוררות' בקול חוצב להבות אש. ומבאר בדרך משל, לעיירה מוקפת חומה שהתגוררו בה עניים ועשירים, והעמידו שומר בפתח העיר שישמרו אותם מן המזיקים והגנבים, והנה כאשר יבחין השומר בכנופיית גנבים המתקרבים לעיר ויצעק גנבים... גנבים... לא יתאספו אצלו כי אם העשירים לבדם הדואגים על כספם ורכושם, ורק הם יסייעו לשומר להתגבר כנגד הגנבים ולגרשם מתחום העיר, ואילו העניים ישארו בבתיהם, כי לא איכפת להו כ"כ אם יכנסו הגנבים בתוך העיר, מאחר שבלאו הכי אין מה לגנוב מהם, אך אם יצעק השומר בקול אש... אש... העיירה בוערת וכל הרוצה להציל את נפשו עליו לעזוב את העיר, אזי ימלטו כולם על נפשם.

והכי נמי אם היה החכם דורש לפני העם להתחזק בענייני תפילה, היו חלקם אומרים שהם מתפללים כהוגן ואין הדברים מכוונים אליהם, ואם היה מעוררם בלימוד התורה היו התלמידי חכמים מתנערים ואומרים שהם עסקו בתורה כל השנה כולה, ואם היה מוכיחם על ענייני גמילות חסדים היו העסקנים הולכים בלב רגוע, שלא אליהם

ומצינו ב'ר"ן' (ר"ה ג. מדה"ר ד"ה למה) שביאר בדברי הגמ' (ר"ה טז.) 'למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השמן', וכתב וז"ל, פירוש כדי להכניע את היצר, כדכתיב 'אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו', וכדריש לקיש דאמר (ב"ב טז.) הוא שמן הוא יצר הרע'. והרי שעניין התקיעות הוא לגרש את ה'שאר שבעיסה', אותו יצר הרע המסית ומדיח אותנו בכל השנה קמ"ה. וכן כתב ה'חינוך' (מצוה

נאמרה התוכחה, ולכן אמרה תורה לתקוע בשופר בקול רעש גדול, שזה מעורר כל אחד ואחד לחזור בתשובה בכל מצב שהוא, ולב יודע מרת נפשו והוא עצמו מכיר בנגעי עצמו, וכדוגמת השומר הזועק אש... אש... הגורם לכולם לברוח ממקומם.

קמד. סיפר הרה"ח הישיש רבי זאב אייזנבאך זצ"ל ששמע מאחד מזקני ירושלים ששמע מזקנו בעל המעשה, בהיותו ילד קטן נסע עם אביו באחת השנים לשהות בראש השנה בצל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, והיה שם ציבור גדול מאד של חסידים, ומחמת הדוחק והצפיפות היו חייבים להוסיף עוד מקום לעמוד בעת התפילה, לכן עשו חור גדול בגג בית המדרש, והרבה מן החסידים עמדו על הגג ומשם הביטו אחרי הרה"ק מטשערנאביל בעבודתו בקודש.

אך עדיין שרר דוחק גדול בבית המדרש, ומחמת גודל הדוחק והצפיפות שהיו קודם התקיעות התעלף בעל-המעשה חסר אונים, מיד מיהרו לעוררו מעלפונו והשיבוהו אצל הבימה – מקום ששלט האוויר (תחת החור שבגג) בסמוך להרה"ק מטשערנאביל, מפני שהותו במקום קרוב כ"כ זכה אז לשמוע דברות קודש שדרש הרה"ק מטשערנאביל באותה שנה בקול חוצב להבות אש קודם התקיעות, וכה אמר, ה'תקיעה' היא קול שופר חלק המורה על מדת הגאווה, ואילו תרועה מורה על שברון לב ומדת ענווה, וזהו הרמז בפסוק (תהילים מז ו) 'עלה אלוקים' כדי לסלק מדת הדין המרומז בשם אלוקים, צריך לקיים 'בתרועה' שיהא לבו נשבר בקרבו, אך סילוק שם ה' המורה על רחמים נעשה חלילה 'בקול שופר', דהיינו קול התקיעה שנדמה בעיניו שהוא חלק ואין בו פגם, רחמנא ליצלן. ויהי כאשר שמעו הקהל את דבריו הקדושים יוצאים מעומק לב טהור געו כולם בבכי, והעיד הילד שמן הגג נשפכו דמעות כמים שהרטיבו את כל בגדיו מכף רגל ועד ראש.

כיוצא בדבר כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות שסט:) כי 'בחצוצרות וקול שופר הריעו' (תהילים צח ו) ר"ת 'בושה', כי העיקר הוא ה'בושה' על מעשיו הרעים מתוך שברון לב. וכן רמז לה הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (ח"ב עמ' קלא) כי 'שופר' עם האותיות עולה כמניין 'שברון לב' (590), כי עניין השופר הוא להביא לידי שברון לב אמיתי.

וכבר כתב הפרי מגדים זי"ע (סי' תקצ"ב ס"ק א) בשם 'הגאון מהר"ח ראפאפארט' לבאר את נוסח הברכה במוסף של ראש השנה, 'כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך', דלכאורה יש לדייק מדוע אמר שומע בתקיעת שופר ומאזין בתרועה. ועוד, מהו 'ואין דומה לך' – וכי אין עוד מי שביכולתו לשמוע קול שופר ולהאזין לקול התרועה.

אלא, דהנה חז"ל (תנחומא האזינו ב) פירשו את הפסוק (דברים לב א) 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי', שהאזנה פירושה מקרוב ושמיעה מרחוק. ועל כן כשדיבר משה רבינו אל בני ישראל אמר האזינו השמים, כיוון שהיה קרוב לשמים, ואילו לארץ שהייתה רחוקה ממנו אמר ותשמע הארץ אמרי פי. עוד יש להקדים, שתקיעה קול פשוט היא, ורומזת לצדיק מעיקרא שמעולם לא נכשל, ואילו תרועה קול שבור הוא, ורומזת לבעל תשובה שרחוק היה ונתקרב אל ה' ולתורתו. וזהו שאומרים שומע קול שופר, את קול התקיעה – קול פשוט כקולו של צדיק מתחילתו, את קולו הוא 'שומע' רק מרחוק. אך 'מאזין תרועה' לקולו של 'בעל תשובה', וקול זה שומע ה' מקרוב אחר שיש בו מעלת 'לב נשבר', ו'קרוב ה' לנשברי לב'. ובדבר הזה אנו משבחים ומפארים את הבורא ש'אין דומה לך', כי הקב"ה משתמש במאנין תבירין ואילו מלך בו"ד אינו משתמש בכלים שבורים.

קמה. הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע נכנס פעם אל בית מדרשו לתקיעת שופר, וכבר עלה אל הבימה, ולא אבה לתקוע בהראותו שבסמוך עומד 'דבר אחר' האוכל ומכלה פירות בשדהו של אחד היהודים, ולא יוכל לתקוע עד שיגרשוהו משם, ואכן שני אברכים יצאו וגירשוהו ומיד החל בתקיעות. כעבור שנים סיפר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע סיפור זה, ונענה ואמר 'אזא מעשה פון דער מוש'ער האב איך נאך נישט געהערט' (סיפור נורא כזה מהרה"ק ממוש עוד לא שמעתי), נענו החסידים ואמרו, שלבטח התלהבותו של הרבי היא ממעשה החסד והצדקה של הרה"ק ממוש, שאף בזמן מרומם קודם 'תקיעת שופר' דאג לשדהו של יהודי [כדוגמת המסופר על הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע

באר הפרשה - ראש השנה

הנבנם לקודש הקדשים לפני ולפנים קמ"ח ככל חוקתו ומשפטו - עד שאסרו מחמת זה שופר של פרה.

ובמקום אחר (שנת תרמ"ח ד"ה איתא) מפרש לפי זה מה שאמרו (ר"ה טז.) 'אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר', ובפשטות אינו מובן הקושיא ובמה, והרי כבר אמר 'אמרו לפני זכרונות - כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה'. ומבאר, 'אלא, דקאי על מה שאמרו 'אמרו לפני', ואיך יכולין להתקרב לפניו - ע"י השופר.

בדברים אלו כתב גם הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ומסיים 'כאשר כח הציור מועיל למוסר [היינו כשאדם מצייר לפניו הדברים לנגד עיניו יועילו לו זה להתעורר לתוכחת מוסר], יצייר האדם עצמו אילו היה כהן גדול והיה צריך להיכנס ביום הכיפורים לבית קדשי הקדשים היה חרד מאד לנפשו כל יפגעהו רעה חלילה, כן יחזק אמונתו אמונת חכמי התלמוד אשר פסקו וחדלו [פירושו, שאסרו ופסלו] שופר של פרה, משום אין קטיגור נעשה סניגור, ואכן השופר בין דלזכרון אתו, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהן גדול הנבנם לקודש הקדשים דמי, והדברים בחווייתו, ומאד מאד יחרד לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה' (הובא באגרות ומכתבי הגר"י סלנטר, מכתב עג).

שיא) 'וזהו ענין זכרון תרועה הנזכרים בו, כי התרועה קול שבור, לרמוז שישבור כל אחד תוקף יצורקמי ויתנחם על מעשיו הרעים'.

והזמן מסוגל ביותר שתתקבל התשובה וכמו שהביא ה'פלא יועין' (ערך ר"ה) בשם הרש"ש (נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) כי התעוררות תשובה מועילה היום כנגד טורח גדול בזמן אחר קמי.

כלפנים דמי - בשגב וגדולת זמן התקיעות

איתא בגמ' (ר"ה נו.) שופר של פרה פסול ואין יוצאים בו חובת התקיעות, משום דאין קטיגור נעשה סניגור, וכיון שהעגל נולד מן הפרה לכן אי אפשר לרצות את הקב"ה כאשר מזכירים עוון זה, ודיננו שווה ל'כהן הגדול' שאינו נכנס בבגדי זהב לקודש הקדשים, כדי שלא ייזכר כל רמז הטא בעת ה'ריצוי' לפני ולפנים. ורק ב'היכל' לא חששו כ"כ, ומותר לגשת אל הקודש בבגדי זהב, מעתה, יש לתמוה, וכי 'תקיעת שופר' של ר"ה ב'קודש הקדשים' היא, וביארו בגמרא כיוון דלזכרון הוא כפנים דמי (ולכן אין לתקוע בשל פרה כדי שלא להזכיר אותו עוון). מכאן הוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ה, תרמ"ט, וכן הגידו רבים מצדיקי הדורות), שהתקוע בשופר דראש השנה בכל מקום שהוא, הרי הוא חשוב ככהן גדול

שמצאוהו קודם תפילת 'כל נדרי', כשהוא מנדנד תינוק בעריסתו אשר אמו עזבתו והלכה לביהכ"נ, כי זה כל מהותם של צדיקים, שאף בזמנים אחוזי שרעפים זוכרים הם את עם ה' לעשות עמהם חסד ואמת]. אך ה'בית אברהם' נענה ואמר בלהב, 'מדוע אינכם מבינים עמקות המעשה, הרי כל כוונת התקיעות היא לעקור את ה'דבר אחר' מכרם ה' צבאות בית ישראל', כי זהו כל התקיעות שכל אחד יעקור את כל הרע מגופו רוחו ונשמתו.

קמו. וכבר הבאנו מה שכתבו בספה"ק כי 'שופר' ר"ת 'שורש פורה ראש ולענה' (דברים כט יז), כי בכח השופר לעקור כל השרשים הרעים אשר המה 'אבות נזיקין' לכל החטאים.

קמו. אף על העבירות החמורות ביותר יש בידו לשוב באותה שעה, וכמו שאיתא ב'צמח צדק' (ליקוטים אות ג), דגבי שופר כתיב (תהלים פא ד) 'תקעו בחודש שופר', ואצל יעקב אבינו נאמר (בראשית לב כו) 'ותקע כף ירך יעקב', ואותיות 'תקעו' הן אותיות 'ותקע', ללמדנו שבעת תקיעת שופר יכול האדם לתקן אף מה שפגם ברכו דהיינו אביזריהו דגילוי עריות.

והרש"ש (הובא בפלא יועין שם) הוסיף, שאפילו מחטיא את הרבים מתכפר על ידי תשובה בעת התקיעות, וכן יש תיקון גם לכל ה'פגמים' עליהם איתא בזה"ק שלא מועיל עליהם תשובה רח"ל.

קמו. הוסיף ע"ז עוד ה'שפת אמת' (תרס"ה ד"ה איתא) כי הנה בשלושה רגלים נצטוונו במצות 'עליה לרגל', ושם הותר לעמוד רק ב'עזרת ישראל', אמנם בר"ה ניתן 'להיכנס' עד לקדש הקדשים (שע"י השופר כלפנים דמי), הרבה הרבה יותר מבשאר רגלים. ומבאר טעמא דמילתא כי 'מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', ועל ידי התעוררות התשובה שמכח תקיעת שופר זוכים אנו להתקרב ביותר לאבינו שבשמים ולהתעלות עד שאנו עומדים במקום שצדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, דהיינו בשלושה רגלים בעת העלייה לרגל.

זכרון תרועה - סגולת התקיעות ברוח ובגשם

אמרו במדרש (ויק"ר כט ג) בשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מבסא הדין ויושב בבסא רחמים קמט. וכבר נזכר מה דאיתא בגמ' שעל ידי השופר עולה זכרון בני ישראל למוצה קי.

וביארנו צדיקי הדורות (הרה"ק בעל התניא, שם משמואל תרע"ט בשם אביו הרה"ק האבני נור, ועוד) כי הנה איתא (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) שכביכול הקב"ה מקיים את כל המצוות שבתורה, ונמצא שבשעה שישראל נוטלין את שופרותיהן ותוקעים הרי כביכול מתעורר כן גם למעלה, ואף הקב"ה 'תוקע' בשופר, ועל זה נאמר ובשופר גדול יתקע. ועניין התקיעה של מעלה הוא כדכתיב (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי

האדם לנפש חיה', שהרי 'מאן דנפח מדיליה נפח' - וכלשון הרמב"ן (שם) 'כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו', וכביכול הקב"ה נפח באדם הראשון 'משלו', ועי"ז נעשה לנפש חיה, כי הקב"ה הוא מקור החיים ונתן מהחיות שבו לתוך גוף האדם. וכך מתחדש העניין בכל שנה ושנה, 'כי זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון', ועי"ז תקיעת שופר מתחדש בריאת האדם. ושוב אין לו שייכות לעבר אלא הרי הוא נולד מחדש כאיש אחר לגמרי, ואף אם עד עתה היה נוטה מזלו לרע, אזי מעכשיו יכולים כל השרשים שבו וכל מזלו להתהפך לטוב.

ואכן אין בקוצר שכלנו להשיג גודל הרחמים המתגוללים על ידי 'סדר התקיעות' קמט לבטל כל גזירות

קמט. כך המליץ הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע, כי כביכול הקב"ה משתומם על עצמו - כיצד הגעתי הלום, לשבת על 'כסא דין', אין זה אלא כי 'השטן' קטרג על בני ישראל, ופיתה אותי לכעוס על בני ישראל, הרי לי שכח אדיר יש לשטן בפיתויו, א"כ מה טענה יש לי על בני ישראל כשהם חוטאים, הרי כל חטאם אינו אלא מחמת כוחו הגדול של השטן לפתותם... מטעם זה עצמו עובר קוב"ה מכסא דין לכסא רחמים.

וכעין שביאר הרה"ק המהרי"ד (פרי וירא) את נוסח התפילה 'כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו וכו' כן יכבשו רחמיו את כעסו מעלינו, ולכאורה קשה, הנה אנו מבקשים שהקב"ה יעורר רחמיו ויכבוש את כעסו, ואילו אברהם אבינו כבש את רחמיו ועורר את מדת הדין והגבורה לשחוט את בנו.

והסביר המהרי"ד, דהנה אמרו חז"ל (תנחומא פרשת וירא פרק כב) שבלכת אברהם אבינו אל ה'עקידה' בא השטן למנוע שלא יקריב את יצחק, לאחר שראה שכל ניסיונותיו אינם מצליחים החל לטעון טענות שונות ומשונות מדוע יש לאברהם להימנע מעשיית העקידה, עד שענה לו אברהם, אכן, צדקו דברך, אלא שאתה 'שטן' אתה, וכלל מסור בידנו לעשות תמיד איפכא מדברך. כיו"ב אנו מבקשים מאת ה' להשיב למקטרגים לאמר 'אכן, צודקים אתם בטענותיכם, אלא שעלי לעשות 'איפכא' מטענותיכם', ואכתבם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום, אמן כן יהי רצון.

קנ. כתב ב'חידושי הרשב"ץ' (ר"ה טז:) וז"ל, אמרה תורה תקעו לפני בשופר כמו שתוקעים בשופר לפני המלך ואומרים 'יחי המלך', ואותה תקיעה תעלה לפני לזכרון לפקוד אתכם לשלום כמלך המקלס על עבדיו העובדים אותו, עכ"ל, וכלומר שבתקיעה מכריזים אנו כי אבינו שבשמים הוא מלכנו, ועולה לנחת רוח לפנינו עד שפוקד לשלום את עבדיו.

באופן אחר נתבאר בספה"ק בדרך משל לבת מלך שיצאה מארמון המלוכה ותעתה בדרכה ולא מצאה 'דרך המלך', וברוב הדרך נתקלו רגליה באבנים ונפלה כמה וכמה פעמים, עד שנקרעו בגדי המלוכה וכל מראה תואר פניה הושחת עד שלא היה ניתן להכירה. בהגיעה אל 'בית אביה' עכבוה השומרים מלהיכנס, אמרה להם, הניחו לי כי בת המלך אנכי, השיבו לה כנגדה, כל היום מגיעים הנה 'אורחי פרחי' הטוענים שהם ממשפחת המלך... עד שזעקה בקול מר, אבי, אבי, אף אם אינך מצליח להכיר אותי אך הקשב לקולי והכר נא האם בתך אני אם לא. כיוצא בדבר, אנו אומרים אל הקב"ה, אף אם אנו מלאי עוון עד שלא ניתן להכיר עלינו כי אנו בניך, אך שמע קולנו, ותיווכח כי אכן הננו בניך ואתה אבינו. וזהו ענין קול שופר, קול העולה לשמי מרום לעורר רחמים כי בנים אנחנו למקום ב"ה, ועי"ז עולה זכרונו לפני לטובה. והדברים אמורים גם לגבי השמעת קול תפילה ובקשה, שהקב"ה 'שומע' את הקול, כי קולך ערב, ומתעורר זכרונו לפני לטובה.

קנא. כך הביא הגה"ק ה'חתן סופר' (מקנה וקנינים עמ' קנו) שהנה האר"י הק' זי"ע רמז בכתוב (בראשית ט יד) 'והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן', שה'ענן' רומז על מה שנאמר (איכה ג מד) 'סכותה בענן לך מעבור תפילה',

רעות קני, ולהשפיע כל מילי דמיטב, הן בסייעתא דשמיא בבני חיי ומוזניקני, לטוב לנו כל הימים, וכבר אמר בכל מלאכת עבודת הבורא קני, והן בהשפעות טובות הרה"ק מרוזין זי"ע (עירין קדישין השלם) אילו היו יודעים

והיינו כשהחושך מכסה ארץ והקטרוג מתגבר ומעכב את התפילות מלעלות לשמי מרומים ח"ו, ומה העצה לכך, שתיראה ה'קשת' בענן, ורומז על תקיעת שופר, שהרי תיבת 'קשת' עולה ל'ראשי תיבות' של תקיעה שברים תרועה (זח"ג רל:), וכלומר, שעל ידי התקיעות מתפזרים כל העננים, ויתגלה האורה, וכמו שדרשו חז"ל (שוח"ט) מה שנאמר (תהלים כז א) 'לדוד ה' אורי וישעי' אורי בראש השנה.

קנב. כתב בספר 'פנים יפות' (אמור ד"ה בחודש) רמז נפלא על הפסוק (תהלים פא ד) 'תקעו בחדש שפר בכסה ליום חגנו', כי הנה ידוע שהאותיות יכולות להתחלף עם האותיות שלפניהם (שער הכוונות, ענין הפסח דרוש ב). אותיות הקודמות לתיבת 'חדש' הוא 'גזר', והקודמות ל'כסה' הוא 'דין', והוא רמז ל'גזר דין' שבראש השנה, והאותיות שקודם תיבת 'שפר' הם קר"ע. וכלומר שע"י השופר קורעין גזר דין, וכמו שאנו מבקשים 'קרע רוע גזר דיננו'.

קנג. כה כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (דברי חלומות יד), וז"ל, בכל מצוה ישנה קדושה מיוחדת כפי אור של אותה מצוה, מצות שופר מביאה יראה בלב וכמו שנאמר (עמוס ג ו) 'אם יתקע וגו' ועם לא יחרדו', וזהו עיקר המבוקש מאיש הישראלי, וכמו שנאמר (דברים י יב) 'מה ה' א' שואל מעמך כי אם ליראה' ונאמר (קהלת יב יג) 'סוף דבר הכל וגו' את האלוקים ירא וגו' כי זה כל האדם, ועל כן מצוה זו בראש השנה להכניס היראה בלב על כל ימות השנה... ומסיים שם, וכל מחשבות של יראת שמים הבאים ללב האדם בכל ימות השנה הכל מקיום מצות שופר בראש השנה. וכאותו לשון כתב הוא עצמו (רסיסי לילה אות לה) שכל כוחנו לעסוק בתורה בכל השנה כולה בא מכוחו דשופר בר"ה.

קנד. הרה"ק ה'עטרת ישועה' זי"ע אמר (ליל ר"ה קודם קידוש ד"ה בהפטרות פנחס) ש'תקעו' בגמטריא 'עושר', לרמז על כח השופר לפתוח שערי פרנסה טובה בהרחבה לכל בני ישראל. עוד אמר לבאר עפ"י דברי חז"ל (ר"ה כו:), 'שופר מאריך' - שע"י השופר נזכה לאריכות ימים (עטרת ישועה פר' תצא ד"ה א"י כי תצא). ואף יזכה לארוכה' ורפואה שלימה (שם, פר' ראה ד"ה א"י ראה).

כן הוא מסוגל לפקידת עקרות, כי האותיות שאחר עקרה הם שופר, וכלומר שהשופר יוציאם מלהיות בכלל עקרה.

הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לר"ה ד"ה תקיעת) כתב על דברי חז"ל (שבת קיז:), 'תקיעת שופר ורדיית הפת... ללמדנו שתקיעת שופר משפיעה פרנסה.

איתא ב'שער המלך' (ש"ג פ"ד) וז"ל. ובשעת תקיעת שופר בשעה שקולו מחזיק ברכה 'ברכת השופר' יתעוררו את עצמן בבכיה רבה, וביותר בעניית אמן אחר הברכה, שבעת היא יכתב קצבת הפרנסה וכל השפע לכל השנה כולה, עכ"ל.

סיפר הגה"ח רבי אברהם גאטליב שבבחרותו למד בישיבתו של הרה"ק רבי מנדל מווישווא זי"ע, פעם באו לעיר שני תלמידים מישיבת ראדין בשליחות לדבר מצוה, ובצאתם את העיר נתבקשו לשאת כמה דיבורים לפני בני הישיבה, סיפרו השניים, שבראדין היה נהוג לעשות 'הפסקה' לפני תקיעת שופר כנהוג בכל תפוצות ישראל, והנה, רבים מבני הישיבה ניצלו את הזמן להכנה לקראת התקיעות, אך גם היו כמה מהתלמידים שלרוב שעמום היו מטיילים ברחובות העיר ומתבוננים בכל בית הכנסת - כמה מתפללים יש שם, מי הבעל תפילה, והיכן הם עומדים עתה... ובחזרם לישיבה השמיעו לרבים את אשר ראו עיניהם, בעמדם בחוצות הישיבה ונשאו 'מדברותם' נכנס הח"ח ל'תקיעות' ושמע את שיחתם, והבין היטב את המדובר, עלה הח"ח על מדרגות ארון הקודש, ופתח פיו, משל ל'בן יחיד' ששלחוהו הוריו ללמוד בישיבה הרחוקה לגודל מסירות נפשם למען יגדל בנם יחידם בתורה וביראה טהורה, בימים ההם היה קשה מאד לשמור על 'קשר' מעיר לעיר ובפרט כשהם במרחק כה גדול, כך עברו ימים ושנים שלא שמעו זה מזה, לדאבון לב חלתה האם וכעבור כמה שנים השיבה את נשמתה ליוצרה, ולא ידע האב כיצד יודיע 'בשורה' כזאת לבנו יחידו, נמלך בכמה ידידים נבונים, שיעצוהו לשלוח לבנו 'בגד חדש' ובכיסו יטמינו 'פתקא' בה תיכתב דבר הבשורה, וכך יקל מעט על הבן וימתיק בשמחת הבגד את עצבונו על פטירת אמו... וכן עשו, הבן שמח עד מאד בקבלת בגד חדש בשליחות מעיר מולדתו, אך משמצא את הפתקא והבשורה הנכתב בה נהפכה שמחתו לאבל ותוגה ל"ע... והנמשל, היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, וכדי שלא נקבל את

בני אדם כח זעת רצון של תקיעת שופר היו מחזיקים את הזמן בשתי ידיים קנה.¹ שמקבל האדם על עצמו בימים הקדושים האלו הוא 'המלבוש החדש, לנפש החדשה, לשנה החדשה'.

וזו העצה היעוצה לזכות בדין, וכמו שכתב הריטב"א בהא דאיתא בגמ' (ר"ה טו:) ש'שינוי מעשה' מקרע גזר דינו של אדם, שאין לומר שהכוונה ששב ממעשיו הרעים, שהרי אין תשובה מבלי שישוב מדרכו הרעה, שלא יהיה כטובל ושרץ בידו, אלא הכוונה ל'מעשים של רשות שאינם הגונים קצת', ועי"ז ישתנה דינו לטובה קנה.²

כתבנו בספר זכויות - ענין קבלות טובות בלל גדול ב'דרכי התשובה', לקבל על עצמו קבלות טובות וגדרים וסייגים, כל אחד לפי עניינו ומצבו קני, ועל ידי זה יעלה ויתעלה בעבודתו ית"ש. והדברים אמורים ביותר בעמדנו בשערי השנה החדשה, שצריך האדם לקבל על עצמו על כל השנה הבעל"מ קני. וכך היה אומר הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע, ש'קבלה טובה'

הבשורה בקושי הטמינוהו ביום חג וכו', זהו 'בכסה' ליום חגנו, אך דעו נא - מהי הדרך להמתיק ולבטל את הגזירות הנכתבים בפתקים הללו, לזה הקדים הכתוב ואמר תקעו בחודש שופר - ועי' 'תקעו' זה ממתיקים את כל הכתוב ב'כסה' - את כל הדברים הנכתבים בפתקאות הללו שלא לטובה, כיצד העזתם לדבר 'דברים בטלים' בזמן נעלה כזה... אדרבה, כל ערום יעשה בדעת להכין עצמו כראוי לקראת התקיעות, ויזכה להפך הכל לטובה ולהמתיק לעצמו את השנה לשנה טובה ומתוקה

קנה. כתב ב'אור' דוד' (להגה"ק רבי דוד מייזליש, אסתר א א) אמרו חז"ל (ר"ה כז:) כל הקולות כשרין בשופר, היה קולו עב או דק כשר. ענינו ללמוד, דבעת תקיעת שופר הוא עת רצון מאד והתגברות הרחמים אשר אז נתקבלו כל התפילות, וכל הקולות כשרין ונתקבלו, הן 'קול עב' היינו על עניני גשמיות ועניני עולם הזה, או 'דק' היינו צרכי עבודת השי"ת, הכל כשר.

קנו. עצה טובה קמ"ל, שיתחיל בקבלות קטנות, ולא יטו יעלה ויגיע מעלה אחר מעלה עד שיגיע לתכלית הטוב. כי אין הקב"ה דורש ומבקש מהאדם אלא שיתחיל, וה' יגמור בעדו. ויש לרמז במה שנפסק בשו"ע (או"ח תקפו יב) שצורת השופר צריך להיות רחב מצידו האחד וצר מצידו האחר. והיינו דאמרן, שדיו להתחיל ב'צד הצר' - להתחיל בקבלות קטנות, וסוף דבר יגיע לכל המעלות הטובות. וכמו שאמרו חז"ל (שה"ש רבה פרשה ב, ב כעין לשון זה) פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם.

כיו"ב רמז לה הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בהא דאמרו (ר"ה כה:) 'יפתח בדורו כשמואל בדורו', שאם בשר ודם פותח פתח בעבודתו הרי הוא חשוב אצל הקב"ה 'כשמואל בדורו'. אף אם לא פתח אלא פתח קטן, כיון שהוא עושה כן בדורו, היינו בימיו ובמצבו הקשה, נחשבת לו עבודתו כעבודת הקודש של שמואל הנביא בקוראי שמו (שש"ק ח"א תצו הובא ב'ליקוטי הרי"ם' ר"ה כה: עיי"ש).

וכפי שכבר פירשו על מאמר חז"ל (ילקוט ראובני, האזינו ד"ה והאסף) 'אין בין גהינום לגן עדן אלא כחוט השערה בלבד', והכוונה לאותה קבלה טובה, אף אם אינה אלא דקה מן הדקה 'כחוט השערה' הרי היא מוציאה את האדם מגהינום ומכניסתו לגן עדן.

קנו. כך פירש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ליקו"א אות כט) בפסוק (משלי לא כז) 'צופיה הליכות ביתה', שכשם שהנוסע ליריד אזי כל דעתו בעת שהותו ביריד הוא לקנות דברים הנצרכים לו לאחר שיחזור לביתו, כך צריך לזכור בכל זמן טוב למלא אסמיו בקניינים שיהיו לו גם 'כשישוב לביתו'.

ואכן מילתא דפשיטא שאין די בקבלת עול מלכותו ית' רק בימים אלו... בצחות רמזו בפסוק (תהלים סא ז) 'ימים על ימי מלך תוסיף', שלא ימליך את הקב"ה רק לימים הנוראים ואח"כ ישכחנו, אלא יוסיף ימים על 'ימי מלך' אלו ימים הנוראים שאומרים בהם 'המלך', וישעבד כל רמ"ח איבריו וש"ס גידיו אליו יתב"ש בכל עת ובכל שעה.

קנח. ביום י"ב כסלו בשנת תש"פ אירע אסון בקרב אחינו בית ישראל כאשר נכנסו נכריים מרצחים שפלים לחנות של יהודים יראים ושלמים בשכונת דזערסי סיטי (בניו דערז'י) והרגו כמה נשמות קדושות, והנה אשה אחת מספרת את הנס שאירע עמה, כשנצלה ממות בזכות 'קבלה' טובה, כי חודשיים קודם - בהיותה בבית הכנסת ביום הכיפורים, בהגיעם לאמירת 'ונתנה תוקף' התעוררה האשה בהתעוררות עצומה, וקבלה על עצמה 'הידור' מסוים באופן שהיא מכסה את ראשה.

באר הפרשה - ראש השנה

אני בוטח - במה יבטח האדם ב'זמן מלחמה' וביום הדין, באחת, היינו ב'קבלה' הטובה שקיבל על עצמו להתחזק - להמשיך את ה'ימים הנוראים' לכל השנה, ואפילו רק ב'אחת' - דבר אחד קטן, והיא תעמוד לו למליץ קנט.

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה, שיסתלקו אויבינו משמינינו ומקטרינו, וירחם עמו ביום דין, תחל שנה וברכותיה, ובקרוב נתבשר בבוא לציון גואל.

וכך ביאר הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל (לב אליהו, מערכות התשובה עמ' שמא) בדברי המשנה (אבות ד רבי אליעזר בן יעקב אומר, העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, ויש לדייק מהו שכתב בלשון הווה העושה מצווה אחת ולא בלשון עבר מי שעשה, ועוד, מהו מצווה אחת, אלא לומר לך, שלא מדובר במקיים איזה המצווה, אלא ב'קובע' ומקבל ע"ע שיקיים מצווה פלונית, בזה גופא 'קונה לו פרקליט' ליום הדין. וכך מתאמרא בשם צדיקים על הפסוק (תהלים נו ג-ד) 'אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, אחת', שבזאת

כעבור ימי המועדים נפנתה להזמין את הכיסוי אשר קבלה על עצמה, באופן שהובטח לה 'משלוח' עד פתח ביתה. אלא שהגעת המשלוח נתעכב עד אותו יום - י"ב כסלו, באותו היום יצאה מביתה בדרכה לאותה חנות, ובעמדה על מפתן הבית מצאה שהחבילה הגיעה בשלמותה, מיד חזרה הביתה, וטיפלה בחבילה, ובאותם רגעים התרחשו היריות, כך שלולי אותה חבילה הייתה שוהה באותו זמן בחנות, ומי יודע מה היה עולה בגורלה... קנט. ויש להסמיך לדברים מה שפירש ב'דרשות רבינו יוסף נחמיה' (קארניצער) בלשון הפייטן (אזכרה אלוקים) 'מידת הרחמים עלינו התגוללי ובעד עמך רחמים שאלי', כי הוא מלשון 'שאלה' והלוואה, והכוונה היא, כי הנה אנו מבקשים מהקב"ה שירחם עלינו ויוציא לאור דיננו, אכן אין בידנו מעשים, על כן אנו מבקשים שיואיל 'להשאל' לנו עתה ו'נשלם' לו במעשינו הטובים בשנה הבאה עלינו לטובה.

בס"ד

לקראת ימי הרחמים והרצון!

בזאת אני בוטח

תהלים כז ג'

הרגשת מתיקות והתעוררות מיוחדת עם "תהלים באר החיים"

תהלים באר החיים

עם
מפתח
עיינים
מפורט

מתוכן שיחותיו של

הגה"צ רבי

אברהם אלימלך
בידרמאן
שליט"א

ארה"ק :

ממלכת התורה עוז והוד
1-800-225566

ארה"ב :

נר למאור
718-384-1324

אירופה :

לעימאנס
+44(0)191 430 0555

זבל מאמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת נצבים וילך תשפ"ד שנה י | גליון מס' 552

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

שיורבו זכיותינו פרמון

עומדים אנו בפתחה של שנה חדשה, ולבנו מלא תקנה שתהיה זו שנה שתביא בכנפיה שפע טובה וברכה. "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה".

עברנו שנה לא קלה. אויבינו, ומיום ליום נוכחים אנו לראות עד כמה רבים הם, עומדים עלינו לכלותנו. בימי הדין הקורבים נתאסף פלנו בבתי הכנסיות, נשא עין לשמים, נשפך לב פנים, מתוך בטחון ש"ואתה תשמע מן השמים".

כדי שיכרע דינו לטובה, עלינו להרבות זכיות, כבקשתנו בליל ראש השנה: "שיורבו זכיותנו פרמון". בימים אלו, כמו בכל ימות השנה, בידינו להרבות זכיות בנקל; ולא סתם זכיות - זכיות של אמן אשר אין גדול מהן לפני ה', כדברי המדרש בפרשת כי תבוא (דברים רבה ז א): "אין גדול לפני הקדוש ברוך הוא יותר מאמן שישראל עונים".

וחן מיוחד לה לעגית אמן בימים קדושים אלו, שבהם אנו ממליכים עלינו את הקדוש ברוך הוא. כי מה זכות מתאימה ונאה יותר לקראת יום הדין מזכות עגית אמן, שכל מהותה היא המלכת הבורא יתברך, כמו שאמרו חכמים (שבת קיט ב): "מאי אמן - א-ל מלך נאמן".

יהודי יקר! מחר בבקר, בהפנסה לבית הכנסת, פקח נא עיניך והתבונן ביהודים הרבים המברכים ברכות השחר. מדוע שלא תשה אף אתה אצנף לשמע את הברכות? אצרות של אמנים פזורים סביבך, ובהשקעה קלה ביותר תוכל להוסיף ולהטות את כף זכותיך באמנים רבים.

אם לא די בכך, הרי בעצם העבדה שאזרת "עז לאלקים" ונגשת לחברך לבקש ממנו לומר באזניך את ברכותיו, גרמת לחאק בקרב מעגל סובביך. בעקבותיך יתעוררו אף אחרים לזכות לכך, ואין משמעות גדולה מאז לבקשת "שיורבו זכיותינו", שהלא כמה אמנים יאמרו בזכותך במשך השנים הבאות, ואין לדבר סוף!

אם נקפיד פלנו על עגית אמן בכל כחנו, נזכה שיקרא עלינו הפסוק: "גוי צדיק שמר אמנים", ומתוך כך נזכה להחתם בספרן של צדיקים גמורים לשנה טובה ומתוקה. אמן.

בקריאת "צדיק שמר אמנים!"

ובברכת כתיבה וחתומה טובה ושבת שלום,

218 218 מחולקת

דרך אמונים

פניי הלכה בפרשה

חוטב העצים שהתגיר

"טפכם נשיכם וגרף אשר בקרב מחניף מחטב עציך עד שאב מימיה" (כ ט י)

מעשה בחוטב עצים נכרי בעיר פראג שהזדמן לו לעשות מלאכתו סמוך לחלון חדרו של הנודע ביהודה, בעת שהיה בעצומה של אמירת תהלים נלהבת. פסוקי התהלים שנאמרו בשלהבת קדש חדרו ללבו של חוטב העצים, עד כדי כך שגרמו לו להתגיר.

דרש על כך רבי מנחם מנדל שפירא רבה של דרגומירשט, רמז מן הפסוק שלפנינו: "וגרף אשר בקרב מחניף - מחטב עציך..." ("מאזני צדק")

הצצה אל הענן

הרוחני בעולם הבא

"ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע" (ל טו)

דרש רבי שמואל ארנפלד, בעל החתן סופר:

לאדם גשמי הנתון בתוך עולם החומר, קשה להשיג את הענן הרוחני המבטח לשומרי המצוות בגן עדן. אולם כאשר הוא זוכה לקיים מצוה פראי ותחושת ענג רוחני מתפשטת בו, הוא יכול להסיק מכה על טיב ענן הנשמות בגן עדן.

לכך פנו חכמים באמנם (שבת קיט ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן". המתדבק בבוראו עגית אמן בכל כחו, זוכה לחוש בהנאה רוחנית הפותחת לו שער להשגת התענוג הרוחני בגן עדן.

זוהי אף פונת הכתוב: "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב". כבר "היום", עוד בהיותך בעולם הזה, יכול הנד להרגיש ולחוש באמצעות קיום המצוות "את החיים ואת הטוב" המקחים דף לעתיד לבוא, אם תשכיל ללכת בדרך התורה והמצוות. (חתן סופר) על התורה פרשת וילך, חתן סופר - מקנה ומגנים במאמר גביות ברמה עמ' נא)

הרפיון - שרש הכשלון

"חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם כי ה' אלקיך הוא ההלך עמך לא ירפך ולא יעזובך" (ל א)

בפשטות "לא ירפך" פרושו שהקדוש ברוך הוא לא ירפה שמירתו מאתנו. אולם רש"י פרש: "לא יתן לך רפיון להיות נעזב ממנו", וכך באר בעל המנחת אלעזר את פונתו:

כשרפיון ויאוש מתפשטים בלב האדם, הוא מביא על עצמו בידיים להיות נעזב. על דרך משל: אדם חולה אשר רופאו מאבחן כי הוא חולה במחלה קשה וסופנית, מצבו עלול להחמיר ולהתדרדר כתוצאה מהיאוש האופף אותו בעקבות כך, גם אם התברר לבסוף שהרופא טעה באבחנתו ומחלתו היתה בת רפוי.

זהו שאומר הכתוב: לא רק שיהיה הקדוש ברוך הוא אתך ולא יעזבך חלילה, אלא אף "לא יתן לך" להגיע לדי "רפיון", שיגרם לך להזיק לעצמך בידיים ו"להיות נעזב ממנו". (אמר דבש' לרד"ב שוארץ) עמ' קמט)

הסתרה שבתוך ההסתרה

"ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים" (לא יח)

מדוע פפלה התורה "הסתר אסתיר"?

באר הגאון מוילנא: כאשר פוקדת צרה את האדם, אם הוא מבין שצרה זו באה עליו בגורת שמים, ומתוך כך שב אל ה' ומתחזק בתפלה לפניו - וישע. אף אם חלילה יחשב כי צרה זו באה אליו מדרך הטבע ולא בהשגחה, ומתוך כך ימנע מתשובה ותפלה, לא יוכל להמלט מהרעה. המחשבה שצרתו באה אליו בדרך הטבע, נטעת לעתים בלב האדם כענש על כך שחטא באחד מהחטאים המעכבים את התשובה (ראה רמב"ם תשובה פרק ז), שבכך שמסתירים ממנו את הידיעה שהענש בא אליו מידו יתברך, הוא תולה זאת בפגעי הטבע ואינו שב בתשובה.

זהו שפפל הכתוב: "ואנכי הסתר" - אעלים מידיעתם את עצם הידיעה ש"אסתיר פני ביום ההוא", כלומר את ההכרה בכך שהצרות באו עליהם מכה שהסתרת פני מהם כענש על מעשיהם. כיון שכך, הם יתלו את רעתם בפגעי הטבע וימנעו מלשוב ולהתפלל וממילא לא יושעו. (דברי אליהו)

הדרשה הקצרה שחוללה פלאות

וצדיק בכל דרכיו, היה גם פקח גדול וחכם הרואה את הנולד. אבוי לנפשי שלא שמעתי בקולו של גאון וצדיק זה, כאשר יעצני לא לנסע לאמריקה ולא לטל על עצמי את משרת הרבנות בעיר ניו יורק.

אמנם, על דרשותיו הנפלאות קשה היה לאנשי ניו יורק לומר. הם לא חדלו מלהפציר בו שישוב לשאתן כמקדם, אלא שמצב בריאותו הקשה מנע זאת ממנו.

באה שבת שובה. אל מעונו של רבי יעקב יוסף הגיעו גבאי בית הכנסת המרכזי של ניו יורק ובקשו ממנו כי יואיל אך הפעם לשאת מדברותיו בפני קהל עדתו.

למרבה ההפתעה נענה הרב לבקשתם, וחיש מהרה פשטה כאש בשדה קוצים הידיעה המרעישה כי בשבת הקרובה עתיד הרב, הדרשן המפלא, לשאת דבריו בהיכל בית הכנסת.

אלפי אנשים נקהלו לבית הכנסת באותה שבת. רבים מהם לא ראו את הרב זה זמן רב, ועתה נדהמו לראותו במצבו הקשה, כאשר הוא נשא על כסאו בידי אנשים חסנים והעלה על הבמה.

הם הטו אזניהם לשמע מפיו דרשה קולחת וחוצבת להבות, אולם הפתעו כאשר פתח והחל לומר בקול רפה: "הרמב"ם בהלכות תשובה אומר..." ונסה שוב: "הרמב"ם בהלכות תשובה אומר..." כף עוד מספר פעמים עד שהשתתק.

רבי יעקב יוסף, שנחרד לגלות כי הוא מתקשה לזכר את דברי הרמב"ם, נותר לשבת כפוף על כסאו, ולפתע כמו שבו אליו כוחותיו והוא פרץ בשאגה ממסת לב:

"דבותי, לדאבון לבי שכחתי מה הרמב"ם אומר! אף שמפרסם הייתי כבקי וחרף בכל חזרי תורה, שכחתי את דברי הרמב"ם הידועים לכל.

ראו נא" - זעק הרב - "ראו מה סופו של האדם! הנני עומד לפניכם כדגמה חיה, קחו לכם מוסר ושובו בתשובה בעוד מועד, עדן לא מאחרי! שובו בטרם תגיעו לימים שבהם - אף שתראו להאזר ולעשות תשובה - לא יעלה הדבר בידכם".

רבי יוסף סים את דבריו הקצרים ופרץ בבכי מר, שסחף אחריו את ההמונים שבאו לשמע את דרשתו. ומאז היו אומרים: יותר משפעל רבי יעקב יוסף בכל תקופת רבנותו, פעלה דרשת שבת שובה קצרה זו.

עוד באותה שנה, ביום כ"ג בתמוז תרס"ב, נסתלק רבי יעקב יוסף לבית עולמו. עשרות אלפים מיהודי ניו יורק התאספו לחלק לו את כבודו האחרון.

רבי יעקב יוסף כהן כ"ר הכולל" הראשון והאחרון בניו יורק, וזכרו הגדול נותר בלב יהודי העיר שאף הקימו ישיבה על קברו, הלא היא ישיבת 'רבנו יעקב יוסף' הקיימת עד היום הזה בניו ג'רזי.

'תנועת המוסר' ח"ב פרק ל

מרכזיות בעיר ניו יורק התאגדו וחפשו רב ומורה דרך שינהיג את קהלותיהם בתקופה שבה הדרדור הרוחני הלך ופשה בהן. הם בקשו להביא מאירופה דמות תורנית בעלת שם, שתסחף אחריה את יהודי ניו יורק ותעמיד דת על תלה בעינים, כפי שהיה נהוג בשאר קהלות ישראל.

בהמלצת גדולי הדור פנו יהודי ניו יורק לרבי יעקב יוסף, אשר על אף גילו הצעיר כבר התפרסם כגאון מפלא וכדרשן רהוט במיוחד, תכונה בעלת חשיבות מכרעת למלאכה המרפכת של הנהגת העולם היהודי החדש באמריקה.

רבי יעקב יוסף נאות לעזב את משרתו בניו יורק לומר על מעמדו הרם ולטל על עצמו את התפקיד רב האחריות, מתוך מחשבה שבכך יצליח להשפיע על היהדות המתחדשת בניו יורק רבתי ולמנע את הדרדרותם הרוחנית של מאות אלפי יהודיה.

הסקמתו של רבי יעקב יוסף עוררה התרגשות רבה בקרב יהודי ניו יורק. עם הגעתו לנמל הוא התקבל בכבוד מלכים, המונים באו לקבל את פניו וללוותו מספון האניה ועד לבית המפאָר שהוכן בעבורו בעיר ניו יורק.

בתחלה התייחסו אליו הכל בכבוד ויקר. דרשותיו, שמשכו אליהן קהל רב, אף התפרסמו בכתבי העת וזכו לתשבחות רבות. אלא שכאשר בקש לחולל שנויים

מתבקשים בעניני הדת ולפקח על השחרות שהתנהלו עד לאותה עת בהפקרות מחלטת ודרשו החל לספג בקרת רבה. בתחלה יצאו נגדו מי שכנו

"רבנים" אך בפעל היו אנשים קלי דעת, שחשו עד אז כפטרונים על כל עניני היהדות בניו יורק, וכעת חרדו על פרנסתם וכבודם. בהמשך הצטרפו אליהם בעלי בתים רבים שחפצו להמשיך בחייהם ללא שיושט עליהם עלה של תורה והלכה.

אש המחלוקת התלקחה לממדים עצומים עד שרבי יעקב יוסף נוכח לראות שאין בכחו לפעל מאומה. הוא הסתגר בביתו משפל עד עפר, ואף בריאותו הגופנית הלכה והתדרדרה מיום ליום. באותם זמנים קשים ומרים פרץ פעם רבי יעקב יוסף בבכי סוער ואמר למקורביו: "דעו לכם שבעל 'בית הלוי' מבריסק, מלבד היותו גאון עצום בתורה

נודע היה בשערים שמו של הגאון הצדיק רבי יעקב יוסף [יאזעף] זצ"ל, מי שכנה בתאר "הרב הכולל" של העיר ניו יורק. עוד בטרם נבחר לכהן פאר ברבנות ניו יורק התפרסם כגדול בתורה וביראה. משנות בחרותו, בלומדו בישיבת וולוז'ין המעטייה, הצמיד לו רבו הנצי"ב את התאר "חריף",

ראו נא" - זעק הרב האדם! הנני עומד לפניכם כדגמה חיה, קחו לכם מוסר ושובו בתשובה בעוד מועד, עדן לא מאחרי! שובו בטרם תגיעו לימים שבהם - אף שתראו להאזר ולעשות תשובה - לא יעלה הדבר בידכם".

מצבתו של הרב הכולל רבי יעקב יוסף ביוניאו-פילד סמטרי בקווינס

הרב הכולל של ניו יורק רבי יעקב יוסף זצ"ל

ומאז נודע שמו כרבי יענקלה חריף. כאחד מגדולי תלמידיו של אבי תנועת המוסר רבי ישראל מפלנט, השקיע רבי יעקב יוסף כחות רבים בהנחלת חשיבות למוד המוסר. דרשותיו הנפלאות שמשכו קהל רב, היו טבולות בעמק תורת המוסר כפי שלמד מרבו הגדול.

תחלה שמש רבי יעקב יוסף ברבנות בקהלות חשובות באירופה, עד שהתמנה לכהן פאר כמורה צדק ומגיד מיםרים בקהלת וילנא המעטייה, המרכז התורני הגדול של יהדות ליטא.

כחמש שנים לאחר מכן חל מפנה בחייו של רבי יעקב יוסף. פרנסי חמש עשרה קהלות

תשובה גדולה על אי עניית אמן

אחד המכשולים העומדים בפני המבקש לשוב בתשובה הוא התמקדותו הטבעית בחטאים הנראים בעיניו משמעותיים, תוך כדי התעלמות מחטאים שבעיניו הם נראים כקלים (ראה רמב"ם, תשובה ד.ד). דגמה לדבר היא חטא הזלזול במצות עניית אמן, שיש מי שחטא זה נתפס בעיניהם כחטא קל.

ואולם יש לדעת כי להחשיב את עניית אמן כחטא קל, זו טעות מעקרא. הזהר הק' בפרשתנו (וילך רפה ב) מפליג מאד בענישו של המזלזל בעניית אמן, ובעקבות כך פתב המקבל האלקי רבי מאיר הכהן פאפירש כי יש לעשות "תשובה גדולה" על עוון זה, ואלו דבריו (אור הישר י' יח-ט):

"צריך תשובה גדולה למי שאינו עונה אמן - ואף שרק פעם אחת לא ענה - דהינו כששמע איזה ברכה אפלו על פרי, או שמברך חברו על איזה מצוה, ומכל שכן בתפלת הש"ץ... ובודוי 'אשמנו' שבכל יום יוריד דמעות על אותן אמנים שלא ענה".

תשובת נפש

לפני כשלוש מאות וחמשים שנה, בשנת תל"ז, יצא לאור בלובלין קונטרס בשם 'תשובת נפש', שתכנונו הוא תקון תשובה למי שלא ענה אפלו אמן אחת. זהות המחבר אינה ידועה לפי שהמחבר הסתיר את זהותו וחתם: 'תשובת נפש' בן דוד מק"ק ואגלייב. מקונטרס זה שרד רק עתק יחיד הנמצא בספרייה של אוניברסיטת אוקספורד, וגם עתק זה לא נשאר בשלמותו.

גם אם קשה לעמוד על תקון התשובה שסולל המחבר מתוך הדפים הבודדים שנותרו מחבור זה, נוכל על כל פנים להסיק מכך עד כמה חמור הוא עוון אי עניית אמן, שאפלו הפסד עניית אמן אחת מצריך תקון מיחד (כתר מלוכה עמ' מז).

אמן - התחלת התשובה

ראש הישיבה רבי אהרן קוטלר היה אומר כי התחלת התשובה צריכה להיות דוקא בפעולות הטובות שאנו כבר עושים - בכך שנקפיד לעשותן כהגון. דבר זה אפשרי בשימת לב מעטה, ובפרט בדברים שאדם דש בעקביו ומזלזל בהם, אף שהם חמורים מאד. לדגמה בעניית אמן: הרי כמה הלכות נשנו בזה, והכל יודעים עד כמה החמירו חז"ל (ברכות מז א) באפן מבהיל בעניית אמן שלא כהגון, ואפשר להבין מזה עד כמה חמור חטאו של מי שמבטל עניית אמן לגמרי (משנת רבי אהרן מאמרים ח"ב עמ' פ).

התשובה הראויה

בספר 'כתר מלוכה' (עמ' מח) מובא בשם אחד מחכמי הסוד שאמר כי התשובה הראויה למי שזלזל בעניית אמן, היא שיקבע למודו בספרים העוסקים בשגב מעלתה של עניית אמן (שם עמ' מח).

לצד החיוב לשוב בתשובה על עניית אמן, מוצאים אנו במקורותינו כי עניית אמן מסייעת לחזר בתשובה ולכפר על חטאי האדם.

אמן פותחת שערי תשובה

על דברי חכמים (שבת קיט ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן", אמר רבי שלמה מקרלין שלכך נקטו חכמים לשון הווה - "פותחים", לפי ש"שערי גן עדן" הם שערי תשובה, ולמדונו חכמים שבשכר עניית אמן בכל כחו פותחים לו לאדם פתח של תשובה, "וטועם בעולם הזה תענוג גן עדן ועולם הבא" (בית אהרן בראשית, הגש"פ ד"ה 'הא לחמא עניא', לראש השנה ד"ה כתיב וישוב).

במכתבו למערכת העלון הביא רבי גמליאל הכהן רבינוביץ, מחבר ספר 'גם אני אודף', רמז לכך שאמן פותחת שערי תשובה מכך שראשי תבות של המלים הפותחות את ברכת התשובה בתפלת שמונה עשרה - "סלח לנו אבינו" - הן בגימטריה 'אמן'.

תשובה שלמה בזכות עניית אמן

את הכתוב (הושע יד ב): "שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך", דרש בעל 'שומר אמונים' כך: "שובה" ראשי תבות "ברוך הוא וברוך שמו". "ישראל" ראשי תבות: "לענות אמן יהא שמה רבא". ומרמז הנביא שעל ידי הקפדה על עניית אמן, ברוך הוא וברוך שמו, ו"יהא שמה רבא", "תמשיך עליך אור גדול שתוכל להגיע בתשובתך עד ה' אלקיך".

על כך אף קורא הנביא (הושע יד א): "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'". "קחו עמכם" באוצרותיכם "דברים" שבקדשה, שבכך שתקפידו לאמרום בקול ובכונה, יפתחו בפניכם שערי תשובה וישובו אל ה'.

הרבי בעל 'שומר אמונים' מוסיף וכותב בענין דברים מרטיטי לב: "אם יהא נזהר בכל פרטי בחינת אמן ושל יהא שמה רבא המובא בזה המאמר (מאמר 'פתחו שערים' בספר 'שומר אמונים'), אז בלי ספק שיהיה לו תקון הנפש ביתר שאת, יותר מכמה אלפים תעניתים בלי שעור. ויתקשר נפשו בשרש העליון, ומסיר החלודין והפסלת מנפשו, רוחו ונשמתו". (שומר אמונים, מאמר 'פתחו שערים' פרק יד)

עניית אמן שהחזירה בתשובה

המשפיע המפרסם רבי אליהו ראטה, נאמן ביתו של האדמו"ר רבי שלמה מאזעהיל, היה מרבה לזרז ולעורר את שומעיו על חשיבות אמירת ברכות הנהנין בקול. באחת משיחותיו ספר על יהודי שחזר בתשובה מכח הנהגה זו:

היתה לו לרבי אליהו קביעות להכנס בכל יום לקיוסק ששכן בקרבת ביתו, לשתות כוס משקה ולברך "שהכל" בקול רם באזני המוכר, יהודי הרחוק מתורה ומצוות. לאחר זמן מה שנהג כן, ערך המוכר חשבון בנפשו: אם יהודי כה חשוב מגיע לכאן בכל יום ומברך בקול, אין זה מן הראוי לעמד פגגוד בגלוי ראש ולא לענות אמן. הוא השיג לעצמו כפה, ומאז בכל פעם שברך לפניו רבי אליהו, כפה את ראשו וענה אחריו אמן. הנהגה זו השפיעה מאד על נפשו, ולא עברו ימים רבים עד ששב בתשובה שלמה. "הרי לנו", סיים רבי אליהו, "שעל ידי אמירת ברכה בקול נתן לשנות ליהודי את כל מהלך חייו ולקרבו להשם יתברך". (איש חסיד היה' [תולדות רבי אליהו ראטה] עמ' רל)

ה'משנה הלכות' ב"ט באול תשע"א

נלקח לעבודה וכן נצל. עם תם המלחמה הגיע לארצות הברית, והקים את קהלת אוגואר ומוסדותיה בשכונת בורו פארק שבברוקלין. בשנת תשמ"ג יזם את הקמת קרית אוגואר בשכונת רמות בירושלים. הוא תכנן לעלות לישראל עם סיום בניתה, אך התעכב בארצות הברית ועלה רק בשנת תשס"ט. מלבד תפקידו כראש ישיבה בישיבת 'בית שערים' שהקים בארצות הברית, נודע הרבי מאוגואר כפוסק וגאון אדיר. הרבי חבר עשרות ספרים, ובראשם את סדרת ספרי השו"ת 'משנה הלכות'.

בערב ראש השנה תשע"ב הסתלק הרבי לבית עולמו, ועל פי צוואתו הובא למנוחת עולמים בבית העלמין העתיק בצפת, סמוך למקום מנוחת זקנו רבי עמרם חסידיא זצ"ל.

רבי מנשה קלין נולד בשנת תרפ"ג בגלילות אוגואר שבאוקראינה, לאביו הרב אליעזר זאב, שפנה כרב בעיירה אירליאבה. בברית המילה שנוערה בח' בניסן שמש המנוחת אלעזר כמוהל, והוא הציע לאביו לקרא לרך הנולד מנשה, על שם נשיא שבת מנשה שהקריב את קרבנו באותו יום. בילדותו למד תורה אצל אביו, ובשנת תרצ"ב החל ללמד בישיבתו של אב"ד אוגואר, הרב יוסף אלימלך כהנא, שאף מנה אותו בהמשך למסר שעורים בישיבה. בערב חג השבועות תרצ"ט נלקח יחד עם כל משפחתו למחנה ההשמדה באושוויץ, שם הפרד מהוריו שנשלחו למשרפות והוא

ברכה בלי אמן

כדי להמחיש את דברי הפוסקים כי עניית אמן היא שמקמת את התפלה, הביא בעל המשנה הלכות דמוי ממלאכת התפירה: "המברך ואין עונים אמן אחריו, הרי הוא כתופר בגד ואינו עושה קשר בסיום התפירה. כפי שבתפירה, בלא הקשר היא תתפרק ולא תתקיים, והרי זה כאלו עשה רק חצי מלאכה, כך גם בעניית אמן שהיא חותם הברכה, אם אין עונים אמן אחר הברכה, חסרה הברכה את החותם המחזק" (שו"ת 'משנה הלכות' חלק טו סי' מב).

מתפללות היום! כיצד? כשהוא מתפלל בלחש, הרי בידיו "ט ברכות. בחזרת הש"ץ הוא צובר "ט ברכות נוספות, כדין "שומע כעונה" (ספ"ה לח ב), וכאשר הוא עונה אחר הש"ץ 'אמן', נחשבת לו כל ברכה כברכה נוספת. על פי דבריו באר בעל המשנה הלכות מדוע אמרו חכמים ש"גדול העונה אמן יותר מן המברך", שכן המברך אין בידו אלא ברכה אחת, ואלו השומע את הברכה ועונה אמן יש בידו שתים - אחת מדין "שומע כעונה" ואחת מכח עניית אמן (שו"ת 'משנה הלכות' ח"א ס"ו 10).

העונה אמן כמברך שתי ברכות

רבי אברהם בן שושן, תלמיד הרא"ש, באר ('אבודרהם' תקון התפלות ועניניה) כי בכח התפלה זוכה האדם שמשמעים מספקים לו את מזונותיו ברוח, ומספר הברכות שבתפלת שמונה עשרה רומז לסגולה זו; בכל אחת משלוש תפלות שמונה עשרה הנאמרות בכל יום יש "ט ברכות, ויחדיו יש ז"ן ברכות. מכאן שהקדוש ברוך הוא "זן" את האדם בזכות התפלה. הוסיף וכתב רבי אברהם בן שושן כי המתפלל בצבור יכול לצבור ז"ן ברכות בכל אחת

יהוה יקר!

בימים אלו, שבהם מיחלים אנו שתתקבלנה תפלותינו ברחמים וברצון, הצטרף גם אתה לאלו המשיקים קוים ופותחים את יומם בעניית אמן אחר ברכות השחר לפני התפלה מפי המתפללים בבית הכנסת, ובזכות זאת נזכה שיתקבלו תפלותינו ברחמים וברצון.

להצטרפות נא מלא את הטפס במכתשיר נדרים פלוס, ואנו נצר עמוך אי"ה קשר לשליחת חמרים.

בין ממלאי הטפסים תתקיים אי"ה הגרלה על שני פרטיסי ספר בשו"ת 1000 ש"ח כל אחד.

הזהר הק' בפשתנו (וילך רפח ב), מגלה שעניית אמן היא הפותחת שערי תפלה, ואלו דבריו:

"כאשר ישראל נזהרים לענות אמן כראוי, הקול מכריז בכל העולמות: 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמנים' (שעיה כו ב) - אל תקרי 'אמנים' אלא 'אמנים'; פתחו שערים' - קשם שישאל פתחו שערי הברכות בעניית אמן, כך יפתחו בפניהם שערי תפלה, ותתקבל תפלתם".

על דברי הזהר הק' הללו מוסיף ומפרש הרמ"ז (שם):

"כיון שפיהם נתקדש בעניית אמן ובכונה, לכו הבל שלהם עולה ובוקע כל מסכים".

"אבינו מלכנו פתח שערי שמים לתפלתנו"

ברכות השחר בתלכה

בקור בכונה בתברותא

{ אז נדברו }

פרשת נצבים וילך תשפ"ד | גליון מס': 664 | לסדר: " חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם, כי ה' אלוהיך הוא החולץ עמך לא ירפך ולא יעזבך "

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (סעיף 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

מה עשינו לקב"ה... שהוא כל הזמן 'לא מרוצה'...??

בחור יקר... אתה עוד תראה... זה עוד יקרה... בעזה"ש כשתתחתן!!! יום אחד אתה תגיע הבייתה ואשתך תהיה כעושה... יהיה לה כל מיני טענות עליך... למה ככה... ולמה אתה לא עושה ואתה תנסה להצטדק ולענות לה... אבל זה לא יספק אותה והיא תמשיך לרטון ולהתלונן ש-למה קנית את זה ולא את זה... ואז אתה תגיד לה: טוב... בסיידר... אני אלך שוב לקנות... העיקר שתהיי מרוצה... אבל לא!! היא לא תהיה מרוצה... היא תמשיך להתלונן... ואז בשלב מסוים אתה תתפרץ ותשאל (אותה/ או את עצמך): נו... מה יש לך... מה את רוצה מהחיים שלי?? כל מה שאני עושה לא טוב לך... מה עכשיו לא טוב??

ואז!!! אחרי חצי שעה של אוריה טעונה וכעסים וחוסר הבנה וטלפון שבור... פתאום יפול לך האסימון!!! רגע רגע רגע... איזה טיפס אני... אני כל הזמן שואל נקודתית: מה את רוצה ממני? מי אמר שזה משהו אישי נגדי... אולי... אולי משהו מפריע לה!!! משהו כואב לה!! אולי היא מתפרצת עלי לא בגלל שיש לה משהו נגדי! אלא בגלל שאני היחיד שיכול להבין אותה... והיא מצפה ממני להשתתפות והבנה... ואז!!! ברגע ובשניה שיפול לך האסימון... תוך שניה כל ההסתכלות מתהפכת ב-180 מעלות!! ומזעם וכעס ותסכול... הכל מתהפך בבת אחת למקום של רגישות ומחשבה על השני... ותוך דקה וחצי אתה תקלוט מה באמת הפריע לה... ושבאמת באמת לא היה פה באמת משהו אישי... בסה"כ הפריע לה משהו והיא צודקת... היא רצתה ממנה את השיתוף וההתייחסות הנכונה... ואגב: זה דו צדדי!!! פעם זה יהיה התפרצות מהצד שלה ופעם מהצד שלך... ואני מבטיח לך שזה יקרה... וזה קורה בבתים הכי טובים... (ואדברה... דווקא בבתים הכי טובים... כי בית לא תקני... אין שם בכלל תקשורת... סתם עולם הדממה... מידת ההשתוות... לא כעס ולא שמחה) ומה שהכי מתסכל בזה, שכל פעם נופלים באותו בור!!! כל פעם שאחד מבני הזוג מפגין כעס... בן הזוג השני דבר ראשון מפרש את זה כעלבון אישי... ואז הוא יוצא במתקפת התגוננות... וכאן מתחיל שיח חרשים... עד!!! עד שנופל האסימון ואתה קולט שהזירה היא במישור אחר לגמרי... ותוך רגע הכל מסתדר עד הפעם הבאה... יש הרבה כאלו שקוראים שורות אלו ומחייכים חיוך גדול גדול...

אז זהו!!! שבשורות ספורות אלו ניתן להגדיר בהגדרה אחת קולעת מה עובר עלינו באופן כללי ובפרט לקראת ראש השנה ויום הדין... בימים אלו הקב"ה מגיע ודן את העולם!! רבותי: פלצות!!! תפסיקו כבר... מי יחיה ומי ימות... ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו ומחר מהר לחזור בתשובה... וכמובן שאנחנו מגיבים לא יפה!!! אנחנו מגיבים בלחץ... פלצות... אנחנו מתאבנים... למה?? כי אנחנו שומעים פה צליל של תלונה... ביום הדין הקב"ה נכנס הבייתה ומשהו לא מוצא חן בעיניו... יש לו תלונות...

ואני משתדל להתחזק... משתדל לקבל על עצמי קבלות... והוא עדיין כועס... ומה לא התחזקנו בשנה הזו... ועדיין קורים כל מיני דברים מפחידים... וכמובן שהקב"ה רוצה לעורר אותנו... נו... ודי... מה עכשיו?? עשיתי הכל... אז למה הוא עדיין מתלונן עלי? מה עדיין 'לא טוב בי'?? בקיצור: בינינו... התחושה היא: רבש"ע: מה אתה רוצה ממני?? 'מה עשיתי לך'??

וכל מה שנותר לנו זה בסה"כ לשנות משהו קטן בראש!!! לשנות משהו במנגינה!!!

סליחה... מי אמר שלאבא שבשמים יש תלונות עלי... למה תקוע לי בראש שהכל פה בנימה אישית נגדי... אולי... אולי... אולי... אולי מפריע לו משהו!!! אולי אבא שבשמים בסה"כ מצפה ממני לאיזה השתתפות... אולי אני היחיד שמסוגל להבין אותו... והוא פשוט רוצה שאני אבין אותו!!! ולמעשה אין לו שום בעיה איתי... אדברה... בסה"כ מאוד חשוב לו שאני אבין אותו...

זה כל הסיפור!! זה כל האירוע של ראש השנה!!!

ראש השנה זה היום **הלא רשמי** של אברהם אבינו!! אני מדגיש: **לא רשמי!** למה לא רשמי?? כי באופן רשמי ראש השנה זה בכלל יום של אדם הראשון... ביום הזה הקב"ה רצה שידוך!!! ה' רצה בן זוג... וה' ברא עולם שלם בשביל זה ואז כשהכל כבר היה מושלם ה' ברא את הנברא הפוטנציאלי היחיד שמתאים להיות הבן זוג של ה'... (בעל בחירה שהקב"ה לא מכריח אותו) וה' פונה אליו: אני רוצה אותך בן זוג שלי!! אני מבקש ממך שתבחר בי... תסכים להינשא לי... ולכן אני מבקש ממך אל תאכל מעץ הדעת... ותעשה את רצוני כי ביקשתי... כי אם תרצה דווקא לאכול מעץ הדעת... אני לא אפריע לך... כי אני רוצה שתעשה את זה דווקא ממקום של נכונות כי איכפת לך ממני... ואם תסכים אז יש לי בן זוג!! ואם לא אני אשאר בודד... אני אשאר המושל החזק של העולם בלי בן זוג... בלי כלה שממליכה אותי ועושה אותי מלך...

ואדם הראשון סירב!!! הוא ענה תשובה שלילית להצעת הנישואין...

זה מה שקרה בראש השנה... או יותר מדויק: זה מה **שלא!** לא קרה בר"ה... בר"ה הקב"ה כביכול 'הפסיד' את השידוך שלו... ומכאן ואילך שית אלפי שנים יוצאים לדרך... ובמשך עשרים דורות הקב"ה ממשיך לחפש שידוך... ממשיך לחפש מי מוכן להיות הבן זוג שלי... האם מישהו מוכן להיות פה בשבילי?? האם למישהו איכפת ממני?? האם מישהו פה חושב עלי?

ואף אחד לא רוצה!!! עשרים דורות מאדם הראשון ועד אברהם וכולם מכעיסים ובאים!!

מה הלומד'ס של הקבלה הקטנה לראש השנה'???

מידי שנה אני מסתבר עם הנושא של הקבלה הקטנה!!! מצד אחד אני מבין יותר טוב מכולם למה צריך קבלה קטנה... כי אני עתיד ניסיון בקבלות גדולות שלא החזיקו מעמד... אבל מצד שני... אחרי הכל ר"ה זה יום רציני... רציני בשביל לסגור חשבון עם 'קבלות קטנות!! עד כמה שידוע לי על עיסקה קטנה מקבלים קבלה קטנה... אבל כשמדובר בעיסקה גדולה הקבלה היא גם גדולה... הקבלה אמורה להקביל לעיסקה... וראש השנה עד כמה שידוע לי זה עיסקה רצינית... זה סיפור של שנה... אז איך בדיוק הקבלה קטנה' הזו עושה את העבודה?? אז ככה: מישוהו אמר לי הגדרה נפלאה וקולעת שעשתה לי סדר בראשי!!!

קבלה קטנה, זה עובד בלומד'ס של תורת הקניינים!!!!

הרי אם אני רוצה לקנות פרה... שזו עיסקה משמעותית... פרה עולה כמה אלפי שקלים... ואני כבר נתתי את מלא הסכום... אבל כל זה עדיין לא עוזר לי בשביל לקנות אותה... כי מעות לא קונות, ובשביל לבצע חלופית קניין, צריך לעשות פעולה משמעותית הוראת בעלות!!

ומהי הפעולה?? **משיכה!** משיכה של רגע, שאני מושך את הפרה והיא בסה"כ עוקרת יד ורגל מחמתי... זהו!! מזל טוב!! בפעולה היסמלית הזו, כך התבטא שאני הבעלים של הבהמה!! שהנה- משכתי, והבהמה הלכה בעקבותי... והמעשה הפעוט הוא זה שעושה אותך הבעלים של הפרה מרגע זה ואילך... ובינינו... זה נראה מאוד מוזר... הרי אנחנו מדברים פה על פרה, שבעז"ה ש נכוננו לי איתה עוד הרבה שעות של חרישה, דישה, רכיבה, ואפילו שחיטה, כולי תקווה שהפרה הזו תאריך ימים ואני עתיד איה לעשות איתה אלפי רונדלים של דישה סחור סחור... להשתמש בה יום יום... נו... אז המשיכה העלובה הזו... שטיפ טיפה משכתי והיא עקרה יד ורגל... זה הנושא? זה מה שיעשה אותי בעלים עליה?

המשיכה הפצפונית הזו, אליה העיניים נשואות?? על זה??

מה התשובה?? כוון! כל למדן מתחיל יודע שזה כל הריעד של קניינים!!

כל הוורט של קניין, זה שיש פה טקס 'סמלי' של מסירת בעלות!! שהלוקח עומד מול המוכר!! והמוכר מגיש ללוקח את הפרה... וכעת הלוקח צריך לעשות פעולה בסיסית אבל פעולה כזו שנועף בה משמעות!! משמעות שטמון בה כל הרעיון כולו!! ומשיכה של פרה!! גם אם היא פעולה מאוד סמלית ומינורית!! אבל המשמעות שלה מושלמת!! זה ביטוי של בעלות...

על אותו משקל בכל מה שנוגע לקבלה בימים הנוראים... הקב"ה פונה אלי מידי שנה בראש השנה ושוב מציע לי את העיסקה... אני רוצה אותך שותף שלי... ואם אני מסכים!! אז צריך פה איזה 'קניין'!! צריך לתרגם את זה לאיזה ביטוי סמלי, אפילו קטן!! העיקר שבביטוי הקטן יהיה טמון כל המשמעות ותעמוד מאחורי זה!! וזה למייעשה הרעיון של הקבלה הקטנה... אני מגיע לרבש"ע ואומר: כן... אני הולך על זה... אני רוצה להיות שותף שלך במעשה בראשית... אני רוצה לקחת את העניינים ברצינות... איכפת לי ממך, ואני מעוניין להיות חלק מהעניין... טוב... כעת צריך לגשת לשלב של הקניין... 'וקנינא מיניה',

וכאן אתה מופיע עם הקבלה הקטנה! בחרת לעצמך קבלה שהיא מבטאת את הנכונות שלך!! לא משנה מה זה יהיה, ולא משנה באיזה תחום בעבודת ה', העיקר שהמעשה הזה יבטא את הרעיון הפנימי!! רבש"ע: אני בעניין!! (זה כמו עשרת הדיברות, שמאז ומעולם לא הבנת: מה פשר 'עשרת הדיברות'? ממה נפשך, אם במתן תורה ה' רוצה לתת את התורה, אז או שיתן להם את כל התורה ביחד, או שידבר איתם על עצם הרעיון ומכאן ואילך נדבר הלאה... במשך ארבעים שנה הוא ימסור להם את הכל... אבל לא!! מצד אחד: את כל התורה כולה הוא לא מוסר להם, אבל עשרת דברים הוא כן מוסר להם... מה זה ה-משהו באמצע הזה? **מה התשובה?** נכון, אנחנו לא הולכים לפתוח כעת את כל התורה כולה, אבל סו"ס מתחילים... אם ככה אז בא נתחיל!! נתחיל עם עשרת הדיברות האלו... זה יהיה הקניין! זה יהיה הביטוי הראשוני המעשי לתהליך המשותף שלנו... עשרת הדיברות האלו יהיו חוקים על 'לוחות העדות, לא שאין עוד מצוות, אבל אלו הם המצוות שבהם התחלנו, בהם עשינו את הביטוי הראשוני, ועד היום עשרת הדיברות ברמת העקרון לא בהכרח חמורות יותר מכל מ"ע אחרת בתורה (עכ"פ לא תחמוד' לא יותר ממור מלא תקום) אבל הוא כן יותר כוללני ומבטא, ובעיקר, איתו התחלנו!!!! איתו נעשה הביטוי הראשוני, השיתוף פעולה הראשוני)

גזה הרעיון שאמור לעמוד מאחורי הקבלה הקטנה, סוג של קלף וביטוי שאיתו אנחנו מופיעים ומבטאים את התכנית עבודה עם הפנים קדימה...

עכשיו: למאי נפקא מינה? שתאר לעצמך שמישהו יום אחד יכנס לרפת שלי ללא הודעה מראש, ויעשה משיכה בפרה שלי, ויטען שהיא שייכת לו!! למה? כי עשיתי משיכה, ומשיכה זה הרי קניין!! לא כך?? אה... אבל הוא בעצמו מודה שבכלל לא דיברנו על זה... ולא סיכמנו על מחיר... וגם בכלל לא שילמת לי... ואתה גם לא מתכנן בכלל לשלם לי שקל...

אבל הוא עדיין מתעקש לטעון שהפרה שייכת לו כי סו"ס עשיתי משיכה!!! ומשיכה זה הרי קניין... מה... אתה לא יודע?? נו... כולנו מבינים שהטענה שלו מגוחכת להחריד... כי 'משיכה' מתחילה בכלל להיקרא קניין, רק אחרי שדיברנו על זה, והגענו להסכמות ופסקו דמים ושנינו מעוניינים ומברכים את קידום העסקה, ושנינו רציניים לגמרי!! כעת!! אם אתה תעשה פעולה של משיכה, אז אנחנו נגיד שהנה, זה קורה כאן ועכשיו!! זה מתבטא עכשיו! וניתן לומר שכעת ניתן הצו!! אבל לבודד את המשיכה' כדבר בפני עצמו ולבצע רק אותה, ולהגיד שהבהמה שעד הרגע הייתה שייכת לראובן, ומעכשיו היא שייכת לי... למה? כי הזאתי אותה חצי מטר, זה נקרא 'לדבר לא לעניין', זה נקרא 'לא להבין עניין'!!

על אותו משקל: 'קבלה קטנה' היא טובה בתור 'מכה בפטיש' אחרון!! רבש"ע: אני רוצה להמליך אותך... החלטתי שאני 'הולך על זה'!! אני רוצה להיות שותף שלך ולהיות חלק מהעניין של מלכות ה'!! ואני מוכן לתת מעצמי בשביל זה ולהתמסר לזה... (וזה מה שנכתב בפרקים האחרונים, כלומר: השלכות בסדר גודל של נכונות מוחלטת להיות רעה גמורה של ה')

ועכשיו בשביל הקנינא!! אני רוצה לקבל 'קבלה קטנה' שהיא תהיה ה'סיפתח'! היא תהיה ה'קנין סודר' שמבטא את הנכונות שלי להיכנס לעניין... לתת מעצמי משהו שאני לא חייב כדי לבטא את רצוני... ולכן הקבלה הקטנה היא חשובה בתור 'זר פרחים' שאיתו ניגשים... אבל אוי ואבוי למי שיתקע בזה... למי שיכנס לזה ויתביית בזה, ויחליט שזה כל הר"ה שלו... לא להתבלבל!!! הקבלה הקטנה היא חשובה, והיא בהחלט הנשק המוחצן שבו אתה מבטא את עצמך... אבל אחרי הכל זה מדגם! גם מי שיקבל על עצמו לברך מתוך ברכון!! שלא יתקע בתוך הברכון, שלא יתחיל לפזר לי עכשיו סיפורים על כאלו שקיבלו על עצמם לברך מתוך הברכון, שלא יתקע לי שם... אדרבה, אני מקבל ע"ע עול מלכות שמים, והנה, אני מברך מתוך ברכון ובזה אני מבטא את הנכונות הכללית שלי להמליך את ה'. ודו"ק.

חדש חדש!! לשנה חדשה!!!

בסייעתא דשמיא יצא לאור בחפזון החוברת 'ויתנו לך' (כתר מלוכה) העוסקת במשמעות העבודה הפנימית של כל יחיד מראש השנה ואילך...

חוברת זו ממוקדת!! פחות חובבנית, ובעיקר מיועדת לאברכים וגם לבחורים כיוון שעיתוי ההוצאה לאור וההדפסה היה מאוחר מידי, וסביר להניח שחוברת זו לא תספיק להיות מופצת כראוי עוד לפני בא יום ה'... אשר ע"כ המאמר המרכזי בגיליון זה (וגם המאמר בדף 3) נכתב ברוח התוכן העיקרי של חוברת זו, ואי לכך: מי שקרא את המאמר המרכזי בגיליון זה והוא 'מוצא את עצמו שם... מבין על מה מדובר... ויש לו מה לעשות עם זה...', אליו מיועד חוברת זו, ומומלץ לו בחום לרכוש אותה כ... כי 'רבה היא' אבל מי שלא 'התחבר' ולא הבין 'מה רצה המשורר' אנא, שלא ירכוש חוברת זו... לטובת כל הצדדים...

מוקדי המכירה של החוברת:

- ירושלים:** רח' נהמיה 10 קומה ג'
גבעתי שאלו, רח' בן עזריאל- 054-8491554
בית וגן- משפחת נוישטיט רח' הרב פראנק 29 רוממה- המ"ג 29- 052-7682281
רמות ד' רובין 47- מוש"פ יוספי גילה- 0533148861
אופקים- משפחת שפירא: 053-4112035
אחינסך- שרגל 052-7171721 שבט אשר 9 שלב ב אנל- 0534162979
אלעד- רחוב ר' יהודה הנשיא 81- 03-9073067
אשדוד- הרב צור- 050-4120311
ביתר עילית- אזור רמי לוי- 054-8450998
בית שמש- נהר הירדן 9 ר"ב 058-3294147
בני ברק- קיבוץ גלויית 9- 055-6728458
הזו"א 34 052-7117271
רח' הרב קוק/ הרצוג- 0527603814
חדש: אזור גן ורשא- 0534166085
חדש: פרדס כין אבוהצירא- 0548494663
פרדס כין ביה"כ אילת השחר- 0548578226
חיפה: פולק, גאולה 15, 052-7683095
טבריה- 054-8441354
טלז סטון- קפלן, הרי"ף 6 ק"ג 052-7688584
כרמיאל- 0527136165
מודיעין עילית: קצות החושן 14, 052-7174781
הפז חיים 14- משפחת דריבקין- 089742750
גרין פארק 0527644795
ברכפלד, ר' יהודה הנשיא 30- 0527126897
נתיבות- הר' גרשונוביץ 42/ 05276447378
עפולה- 052-7686876
פתח תקוה- (מרכז העיר) 0504124235
צפת- 052-7181828
רהובות- 0548580831
רכסיים- 054-8415410
תל ציון- 052-7150166
תפרה- לימן- 055-6705003

כמו כן ניתן להשיג את החוברת 'והיא תהלתך' המיוחדת לנשים שתפילותיהן בימים הנוראים עולות מהבית ומהגינה, זריקת כח וחיוק במעלת הנקייה של אם יהודיה בימים הנוראים ובכל השנה. במוקדי ההפצה (ניתן לרכוש גם בכמויות) בכל עניני החוברת: 0527683095

האם יום אחד הקב"ה כן יהיה מרוצה ממני?

(המשך-) וצוות המשרד של הבוס של העולם יושבים אובדי עצות ולא יודעים מה לעשות... מה יש לבוס... מה הוא רוצה עכשיו!!! מה לא עשינו בשבילו... אז חשבנו שהוא כועס בגלל שלא מגיעים בזמן לעבודה... אז קבלנו על עצמנו לקבל שבת 10 דקות לפני הזמן... קבלנו על עצמנו לשון הרע... אבל הוא ממשיך לכעוס... וקבלתי על עצמי תענית דיבור... ואני משתדל לדקדק קלה כבחמורה... ובית של תורה וצניעות... ומה לא עושים... והוא עדיין כועס!!! הבוס עדיין מפגין כעס... ושוב פעם מגיע אלול ויום הדין... ושוב פעם יש אורה מתוחה ומצב קשה... ושוב התחושה שהקב"ה רוצה לעורר אותנו... ובשלב מסוים... לכל אחד מאיתנו מתעורר בלב איזה מין **מתקפת התגוננות!!!** שכמובן אף אחד לא אומר את זה בקול... אבל די... רבש"ע: 'מה עשיתי לך?' למה אחרי כל מה שאני עושה אתה עדיין כועס? תסכים איתי שזו התחושה שלנו בהתאבנות המוכרת בימים נוראים וזה למעשה התחושה שהייתה בעולם 20 דורות

ואז!!! אז הגיע אברהם... והוא הראשון שהכיר את בוראו!!!

אברהם הוא הראשון שהסתכל על השמים התכולים ופתאום אמר:

רגע רגע רגע... מי אמר שיש לקב"ה משהו אישי נגדי...? מי אמר שהוא כועס עליי...? מי אמר שיש לו טענות נגדי... **אולי מפריע לו משהו!!! אולי כואב לו משהו... אולי הוא בסה"כ מצפה ממני למשהו!!!**

אולי אדרבה ואדרבה... לא רק שהוא לא כועס עלי ואין לו טענות עלי... אדרבה!!! הוא פורק את הכעס שלו אצלי... כי הוא יודע שאני היחיד שיכול להבין אותו... הוא בסה"כ רוצה את ההשתתפות שלי...

אברהם אבינו הוא הראשון **ש הכיר!!!!** הכיר את בוראו...

אברהם **לא הראשון** שזיהה את הבעיה... הוא **לא הראשון** שמצא את החתול השחור... הוא גם **לא הראשון** עלה על המוקש... כי אין מוקש ואין בעיה ואין חתול ובוודאי לא שחור... יש בסה"כ אבא שבשמים שברא את כל העולם והוא רוצה בן זוג והוא שואל: האם מישהו פה חושב עלי? למישהו פה איכפת ממני...? והוא כועס כי כולם עסוקים בלהסתדר איתו כמו בוס... כולם עסוקים בלענות לו תשובות כדי 'לסתום את טענותי'! אין להסתדר איתו ש... שלא יוכל לבא עלי בטענות... ותכל'ס: אף אחד לא מבין אותי! אף אחד לא חושב עלי... לא איכפת לו ממני...

ואברהם אבינו הוא הראשון שמזהה!!! את מה הוא מזהה??

את מה שכל זוג נשוי פוגשים בינם לבין עצמם... אוהו... יום יום אנחנו פוגשים את הניואנסים האלו... את ההבנה הפשוטה הזו שעזבו... אין לי

ואילך עוד וחדווה במקומו... (אם תתבונן... עד פרשת לך לך יש כל הזמן כעס ואובדן ומבול... ומכאן ואילך הכל נראה אחרת... זהו! יש לקב"ה בן זוג...) עקרונית כאן נגמר העולם... עקרונית אצל אברהם אבינו הגיע העולם לתיקונו... ומכאן ואילך כולנו אמורים להיוולד לתוך עולם הבא... להגיע למוכן!!!

אלא ש-מה קרה פתאום?? מה שקרה זה שאברהם אבינו ביקש מהקב"ה... אני בתור אבא טוב, שמפרגן לתת לילדים שלי את הדבר הטוב ביותר בעולם... אני מבקש ממך רבש"ע... תן צ'אנס לכל אחד ואחד מהבנים שלי... שיוכל להיות אברהם אבינו בכבודו ובעצמו!!! כלומר: כמו שאני זכיתי להיות הכלה האחת והיחידה שלך!!! ומכאן ואילך אתה יתברך הבעל שלי! שזה אומר שיש לי בעלות בך... אני בעל ההטבה שלך.. (שהרי בשביל זה נשלחנו לכאן להיות בעלי ההטבה... שאבא שבשמים יהיה הבעל שלנו... שיהיה לנו בעלות וזכות בהטבה שלו...) אז אנא ממך... תן אפשרות לכל אחד מהבנים שלי להיות הוא בעצמו בעל ההטבה (ולא רק בזכותי...) שלכל יהודי יהיה את הזכות להיות הכלה היחידה של ה'!!! זה מה שביקש אברהם אבינו מה' במעמד ברית בין הבתרים והקב"ה הסכים... אבל יש לזה מחיר... בשביל שכל יהודי יוכל לזכות להיות אברהם אבינו בעצמו... בשביל זה כל יהודי צריך לעבור תהליך דומה של אברהם... לעבור עשרה ניסיונות ולכן 'ונהנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו...' הקב"ה מראה לאברהם אבינו איך שכל יהודי ויהודי בשנת 2024... איזה ניסיונות הוא יעבור... איזה פיתויים ישכימו לפתח... ואיך שהקב"ה יערוך איתו פגישות שידוכים!!

כן... כל יהודי בדור שלנו... כל אחד במשבצת שלו... עובר פגישות שידוכים!! ה' מזמין אהבה... בודק אימון... ושואל שוב ושוב: האם איכפת לך ממני או שאתה רוצה להסתדר איתי...? האם אני פה רק בתור כספומט שלך שצריך להביא לך ישועות ומספק את התוצרת או שאתה באמת רוצה לזכות איתי ברית נאמנות?? ולכן לפעמים ה' דווקא לא עומד בציפיות... בנית עליו... ציפית ממנו... והקב"ה משום מה לא 'סיפק את הסחורה' ואז מגיע הרגע הזה ש... נו... רבש"ע... אני עומד עם יד על המותן ומחכה... למה אתה לא עומד בציפיות שלי??

וה' יתברך עונה: בני היקר!!! זהו?? אם לא עמדת בציפיות אתה בורח לי או שאתה ממשיך איתי?? אתה מוכן להיכנס איתי לחדר יחוד ולהיות אחד איתי או שאתה כועס עלי ומתמרמר עלי??

וזה הדין שיש בראש השנה!!! הקב"ה מגיע... ובאוויר אולי מרחפת נימה טעונה... נימה של נו... מה קורה פה... הגעתי... ו... 'ומה זה צריך להיות'!

אבל כאן החכמה היא לזהות את המנגינה ולקרא נכון את המפה...

אתה יכול לשמוע פה נימה של 'אני מאשים', רבותי: הקב"ה כועס... די... תפסיקו כבר... תחזרו בתשובה... (ואגב: זה נכון... יש כאלו שבאמת זו הנימה בשבילם... כשהקב"ה כועס על דור המבול... זו באמת הנימה... כי אז יעשן אף ה' וקנאתו)

טענות עליך... אל תענה לי נקודתית כמו איזה מואשם כי לא זה הנושא... הנושא הוא הרבה יותר פנימי... אני רוצה אותך איתי... תהיה פה איתי... האם איכפת לך ממני או שכחת ממני??? (גם בחור ישיבה פוגש את זה בייחסי חברה רגישים מול אותו חבר חסום וקר מזג שרק אתה יוזם קשר והוא פסיבי לגמרי... לא תוציא ממנו אף פעם הבעה של נכונות ורצון לשמור קשר... ורק אתם יוזם כל הזמן... בינינו... אתה הרי מבין על מה אני מדבר... וכשיום אחד אתה מתעצבן עליו כי אתה מצפה ממנו לפידבק... הוא ראש קטן... לא מבין מה מפריע לך... ולך תסביר לו!!! לך תסביר לו שאתה מחכה לפידבק... אין טעם להסביר... כי אם הוא לא מבין לבד... מה יעזור שתסחוט ממנו את זה בכח...)

ולכן אני אומר שראש השנה זה היום **הלא רשמי של אברהם אבינו!!!**

כי עקרונית... אם אדם הראשון לא היה חוטא, זה היה היום של אדם הראשון!! אם אדם הראשון היה נענה להצעת נישואין של הקב"ה... אז ראש השנה היה נהפך לחג הסוכות!!! בראש השנה היה נהפך ליום הנישואין של קוב"ה והיינו ביום הזה נכנסים לחופת חתנים... לא היה ביום הזה לא דין ולא ספרי חיים וספרי מתים פתוחים... הכל היה יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולם בסעודת עורו של לווייתן...

אבל מה לעשות שהתכנית המקורית כביכול השתבשה... ואדם הראשון כביכול טרף את הקלפים... ונענה בשלילה להצעת הנישואין... ואז היה צריך לחכות... עשרים דורות הקב"ה מחכה מי מוכן להמליך אותי?? מי מוכן להינשא אליי?? מי מוכן לבחור בי ולעשות רצוני ממקום של נכונות ואכפתיות כדי להיות פה בשבילי... וברגע שאברהם אבינו הופיע!!!! הוא הראשון שעמד והכריז: ה'... איכפת לי ממך... אני מבין שאתה רוצה משהו... ואני אדאג להאהיב שם שמים על הבריות... אני אעשה אותך שמח... אני לא אתן לך להמשיך לכעוס... אני לא אתן לך לעשות מבול... (כי אם תצווה עלי לבנות תיבה כי אתה מתחרט שבראת את העולם ותוך 120 שנה אתה רוצה להחריב אותו-) אני אהפוך את העולם... ואני אדאג שאהתיו כל לעבדך ויברכו שם כבודך וימללו את גבורתך ויקבלו עול מלכותך עליהם וישמעו רחוקים ויבואו ויתנו לך כתר מלוכה... איכפת לי ממך...

והקב"ה שואל את אברהם: אתה בטוח?? בטוח שאיכפת לך ממני??

בא נבדוק!!! והקב"ה מתחיל לבדוק... וכאן מתחיל תהליך של פגישת שידוכים... עשר פגישות!!! בכל פגישה ה' בודק... בודק אם באמת איכפת לך ממני... או שגם אתה עוד אחד שרוצה להסתדר איתי בשביל שאני לא אציק לך... הקב"ה כביכול בועט באברהם... מראה לו כביכול ש... שלא בטוח שזה משתלם... אם אתה בונה רק על ריווח אישי... אתה עלול להתאכזב... ואכן פעם אחר פעם אברהם נוכח לדעת שלהיות בן זוג של הקב"ה זה לא בהכרח משתלם... אבל אז מה! איכפת לי ממך... כרתתי איתך ברית... אנחנו אחד!! אני פה בשבילך... ואז הגיע פגישת הסגירה!!! ומצאת את לבבו נאמן לפניך!!

כל היקום כולו געש ונרעש... ישמחו השמים ותגל הארץ... כרוז עובר בכל העולמות כולם ומכריז: מגיע לקב"ה מזל טוב!! ה' מצא שידוך!! נמצא הבן זוג של ה'!!! סו"ס כעת העולם הגיע לתכליתו!!! ומכאן

עצה לקבלה ליום הדין, לבחורים מבוגרים!!

בחור יקר: יש לי בשבילך אוצר יקר!! קבלה מאוד מאוד קלה ומעשית... והסיבה שאני קורא לזה אוצר... כי יש קבלות כ"כ פשוטות שזה פשוט לקום ולעשות... מסוג הקבלות היחידות שתמיד הצלחתי בהם... כי זה עניין של רגע אחד של פחד... רגע אחד של תעוזה וגמרון... הקבלה היא לא פחות ולא יותר **למחוק את כתובת המייל שלך!!!!**

שמעת?? לא פחות ולא יותר... פעולה אחת פשוטה...

יש לך הרי כתובת מייל... (אני כמובן מדבר על מי שיש לו...) ובינינו... למה לא?? זה לא עולה כסף... שוכב לך שם בענן איזה 'תיבת דואר' שמישהו הסכים לפתוח לך... זה לא מפריע לאף אחד... ומאז נכנסים לשם כל מיני דברים... ומידי פעם אתה דואג שיכנסו לשם כל מיני מסמכים... (נניח 'אז נדברו...') ופעם בכמה זמן כשאתה מגיע לעמדת מחשבים אתה פותח לראות מה נכנס...

מה כבר יכול להיות?? מה רע בזה??

אז זהו!!! שכגודל הפשטות שבפתיחת מייל... כך גודל התחכום של בתחילה קראו להך ובסוף קראו אורח ולבסוף קראו איש... ברגע שיש לך כתובת מייל!!! זה אומר ששמת רגל!!! יש לך כבר סיבה ללכת לחדר מחשבים... יתכן שלא הלכת אפילו פעם אחת... אבל שמת רגל!!! ומה יקרה עם זה הלאה... את זה כבר תשאיר לנו... יום אחד זה ישב לך עמוק עמוק בתוך הלב... ושלא תבין: אנחנו לא מדברים פה על עבירות ומי יודע מה... לא!!! בסה"כ מדובר במייל... ובמקרה הכי גרוע זה חדר מחשבים מסונן ונקי... ונא לא להיסחף ולא להגזים!!! זה לא נורא!!!

אבל באותה מידה ש--לא נורא... יש צד שני ש--לא חבל?? לא חבל עליו שאתה עדיין לא שם... אתה עדיין חי בעולם נקי... נקי מכל זיקה לרשת... יש לך את כל הנתונים להיות חבר נקי וזך שיודע לשמור ידו מכל חפץ לא מוכר... זה התנאי להיות חבר שאוכל חולין על טהרת תרומה... וזה נכס!!! בזמן שביהמ"ק היה קיים היו מחפשים כזה בן אדם בנרות... ויש לך את זה!!! זה בהישג ידך... אז למה להפסיד את זה על כלום?? ברגע שיש לך כתובת מייל!!! המשמעות היא ששמת רגל בזיקה לתוכן 'שאינו מן המוקף' וזה עניין של זמן עד שזה ישלח זרועות לעוד ועוד דברים ששלחו לך למייל... ואז הביקורים בחדר מכשפים יהיו יותר ויותר תכופים ואז... ואז מה יקרה?? שום דבר!! אתה תהיה כמו כולם... ה'כולם' הזה. ועכשיו: שלא תבין: אני מודיע לך מפורשות!!! אני במקומך לא הייתי מסוגל למחוק את הכתובת מייל שלי! כי... (אם כי תשמע... אחרי שנים שיש לי כתובת מייל זה כבר נהיה משהו אישי... אם כשהיינו ילדים היה לכל ילד את המגירה שלו בבית. וכשהייתי רב עם אח שלי... כשכלו כל הקיצין וזה הגיע להסלמה מוחלטת... לפתע היה משתרר שקט 'מסוכן' ואז הייתי מגיע אליו ומסנן בשקט: הפכתי לך את המגירה!! וזו הייתה הכרזת מלחמה סופית!!! כי ברגע שנגעתי לו במגירה זה ניסיון הפיכה והשתלטות על הריבונות שלו...) אז זהו!!! שבשלב מסוים כתובת מייל נהפכת להיות המגירה האישית!! ואל תגע לי במגירה... אבל היא גופא!!! בשביל זה אתה עוד לפני השלב הזה ובשביל זה יש ערב ר"ה... ואתה יכול בקלי קלות להכריז: רבש"ע: החלטתי להחליף מגירה!!! שהמגירה שלי תחייך אלי ממקום יותר אידיאלי...

ושוב: לא לאבד פרופורציות!! כתובת מייל זה לא עבירה... זה לא אסור... זה בסה"כ על משקל 'דוקין הנמצאים' או 'כלים הנמצאים' שחז"ל גזרו על טהור שנוגע בחפץ בלתי מבוקר שהוא ראשון לטומאה... אין איסור להיות ראשון לטומאה... אבל ברגע שאתה רוצה להיכנס לעזרה... סטופ!! אתה טעון טבילה!! והנה כעת אתה הולך למקווה כדי להיטהר לכבוד היום הקדוש... ולי אין את הזכות להיטהר מזה... מה לעשות... אני כבר איש מבוגר שביים יום נאלץ בסטטוס של טבול יום ובשביל זה יש לי ג' פעמים בשנה שחייב אדם לטהר את עצמו ברגל... (סו"ס 'ניתנה תורה לטבולי יום...') אבל אתה בשלב הזה של החיים... יש לך כעת את האפשרות להיות טהור על בסיס קבע... ולהיות 'עבדי ה' שעומדים בבית ה' בחצרות בית אלוקינו' על בסיס קבע... ובשביל זה לא מספיק יודע לשמור גופו... אלא גם יודע לשמור ידיו... אני ממליץ לאברכים לתפוס יוזמה... להתיישב עם מחשב בכניסה למקווה בער"ה ועי"כ... ומי שרוצה למחוק כתובת מייל מוזמן ומי שלא רוצה... לא קרה כלום... הכל בסדר... מה שבטוח: שאם כשנכנסת למקווה החלטת שלא... וכשיצאת מהמקווה החלטת שכן ומחקת את כתובת המייל... אם אתה כבר כאן... תחזור שוב למקווה... כי זו טבילה אחרת לגמרי!!! מקודם זו הייתה טבילה למעשר... ועדיין מטפחתו מדרס לקדשים... וכעת זה כבר טבילה לקדשים!! רוץ שוב למקווה ולי לא נותר אלא לקנאות בך...

קח את הרעיון הזה בפרופורציות!!! אל תקח את הקבלה הזה יותר מידי רחוק... וגם אל תחשוב שכאן מסתיימת ההתמודדות... רק קח בחשבון שכעת זה בשבילך משהו מאוד קל... שעד שנה הבאה זה עלול להיות לו הרבה יותר קשה...

נאום אדון אז נדברו... שטרודל ג'מל נקודה קום...

אוהב אותו לא רק כשהוא משלם בזמן... ה' רוצה לשמוע שאני אחד איתו גם ללא תנאים... מה... אני לא אתן את זה לה'?? ונחזור לתחילת המאמר!!! אנא!! לא ליפול במוקש הקבוע הזה!! מספיק אנחנו נופלים אחד עם השני בטעות הקבועה הזו...

כן... הקב"ה מפגין כעס ובפרט בשנה האחרונה!!!

תוך כדי שאני כותב שורות אלו אני שומע קולות עזים של ירוט מעל הראש שלי כאן בצפון... ולחשוב שככה התחילה השנה בדרום ובמרכז... שנה רווית דם וחרב... וגם רדיפה של לומדי תורה... ומכל זה מתקבלת תמונה אחת:

ה' כועס!!! ה' לא מרוצה!! לה' יש טענות!!! וכעת מה?? מה עכשיו הוא רוצה? אז לא!!! בא לא ניפול בטעות הזו... גם אם יש יהודים שבאמת רחוקים ובאמת צריכים לחזור בתשובה וה' רוצה לנער אותם... אבל החרדים לדבר ה'... מי שמשדל מעל ומעבר לעשות הכל... אז נכון... תמיד אפשר יותר... ותמיד ניתן להרגיש דפוק ולטפח את רגשות האשם... אבל זה לא חכמה!!! כי תסכים איתי שבשלב מסוים יוצא השפן ואתה מפתח רגשות תסכול... רבש"ע: מה אתה רוצה ממני?? אחרי כל מה שעשיתי, עדיין אז נדברו צורח עלי שאני לא בסייד?? **אז זהו שלא!!!**

שוב ושוב נשנן ונחדיר לעצמנו: מי אמר שהקב"ה מפגין כעס בנימה אישית... מי אמר שאתה לא בסדר... הקב"ה כועס כי מפריע לו משהו!!

כשהקב"ה מפגין כעס!! הוא

בסה"כ רוצה קשר!!!!

אבא שבשמים רוצה לשמוע שאיכפת לי ממנו... אבא שבשמים רוצה שאני אפסיק לכעוס עליו... ה' רוצה אותי מחייך אליו ושמה איתו... ושתחיל לבנות יחד... נתחיל להשקיע במכנה המשותף שבינינו... לאהוב את מה שה' אוהב ולשנא מה שה' שונא... ליצור כמה שיותר מכנה משותף עם ה'... ולהשקיע בפתוחות אישיות וביצירת ערוץ קשר פתוח עם ה' ופרטים נוספים בחוברת שהייתי משתוקק שתגיע אליך... החוברת 'ויתנו לך כתר מלוכה'... שזה הנושא שלה!! התוכן שכתוב כאן זה כל עניינה!! אם לא התחברת ל-ערך שנכתב כאן אז אין לחוברת הזו מה להוסיף לך... ואם כן התחברת... אז בא!!! בא נדגור על זה ביחד... נתמקד בזה...

אבל באותה מידה אפשר לקחת את השופר... את אותו שופר של הפגישה האחרונה של אברהם אבינו... **ולשמעו!!!** לשמוע שם מנגינה אחרת לגמרי... לשמוע את הקב"ה שואל אותי: שמוליקל שלי... האם איכפת לך ממני?? ביום הזה לפני התשפ"ה שנים... קבלתי תשובה שלילית!! אדם הראשון סירב להקים איתי בית... לא הסכים להינשא לי... ואתה כעת עומד במקומו... ואני שואל אותך: האם אתה כן מוכן להינשא אלי?? האם אני מרויח אותך בתור כלה שלי... או מפסיד אותך??

זה הדין של ראש השנה!!! הקב"ה לא מאשים... לא מגיע אלי עם טענות... אבל הקב"ה כן מגיע אלי בפניה מאוד מאוד אישית ומכוונת... תבין אותי!!! אני רוצה אותך כלה שלי!! אני רוצה שתהיה איתי!!

אז כן... אבא שבשמים... בא נגיד שאני מסכים... אני מסכים להינשא לך... **אבל מה זה אומר לי?? במה זה מתבטא??** פשוט מאוד: זה אומר לבנות איתי מערכת חיי נישואין!!! דבר ראשון זה להסכים להיות איתי... אני בסה"כ רוצה שעות איכות איתך... שתסכים להשאיר את כולם בחוץ ולסגור דלת ולהיות איתי ביחד ולבד!!! מסכים??

וכבר נכתב כאן בגיליון שבדור שלנו להסכים להיות כלה של ה'... זה בסה"כ לשבת על הקתדרא כמו כלה... ולהסכים שהחתן יבא ויכסה אותי בהינמא... כי בדור שלנו אנחנו נמצאים בעיצומו של ניסיון עץ הדעת!!! הדחף לדעת ולהיות מעודכן און ליון מה קורה... ולהיות מחובר לרשת... זה ממש ממש עץ הדעת!!! שבשביל לפרוש מעץ הדעת בדור שלנו ולא לנגוע בו... זה במילים אחרות הינמא!!! והינמא זה... זו פעולה מאוד קיצונית... זה לקחת בן אדם ולכסות לו את הפנים!! הפעולה הזו קיימת אצל אחד מהשתים... או אצל כלה קרואה בנעימה!!! או אצל הפושע הכי מסוכן שקושרים לו את העיניים... וממילא בדור שלנו אנחנו נצמדים לקיר... בשביל להיות לבד עם ה'... זה או להסכים להיות כלה... או להרגיש מחנק ש-די... בורא עולם... מה אתה קושר לי את העיניים...

היום לא צריך להתפלסף איפה הקב"ה מזמין נישואין!! זה זועק!!! אני בעצמי אדם הראשון!! והקב"ה אומר: תשאיר לי את עץ הדעת... אל תאכל ממנו... תשאיר פה בשבילי!!! אל תשאיר אותי בודד בחדר יחוד...

והחלק השני של חיי הנישואין זה כל מיני פינות בחיים שהקב"ה כביכול לא לגמרי עומד בציפיות!!! והוא בסה"כ מזמין נאמנות... ה' בסה"כ רוצה לשמוע שאני

מלחמה בצפון...

אבל לא לאבד את הצפון...

אני לא מאמין לעצמי... רגע לפני שהגיליון הזה יוצא לאור... אני לפתע מרפרף מלמעלה על מה שכתבתי בגיליון ואני מגלה לתדהמתי שכמעט לא כתבתי מילה אחת על המלחמה!! טילים עפים לנו מעל הראש... קולות מטוסים נשמעים ללא הרף 24 שעות... וכבר שנה שלימה אני בדריכות מזה... מהיום שבו תתחיל חזית בצפון ש'בעלותי! והנה זה הגיע... והייתי בטוח שכשהמלחמה תגיע לכאן... כל כולי אהיה רתוק לדרמה!!

והנה... לתדהמתי אני מגלה שבלי לשים לב בשורה תחתונה... הגיליון הזה יצא כמעט בלי לכתוב על זה כלום... (כתבתי וכתבתי אבל בסוף מחקתי ובסוף יצאו דברים אחרים לגמרי...)

ומה מתברר?

ש... שתאר לעצמך שהשנה הזו הייתה שנה רגועה לגמרי... הכל היה בסדר וחלק... והנה לקראת ראש השנה... לפתע!!!! לפתע מתחילה מלחמה... איך היינו מגיבים? נכון ראש השנה... נכון יום הדין, אבל תשמע... יש פה מלחמה... עם כל הכבוד לר"ה... ראש השנה יש כל שנה... אבל מלחמה אחרי הכל... זה משהו קצת יותר דרמטי... בקיצור: המלחמה הייתה גונבת את הבמה! שנה הבאה נדבר על ר"ה. אבל כעת הראש במלחמה.

אז זהו!!! שלפתע אני מגלה בייחס לעצמי שבלי לשים לב הפנמתי וקלטתי... שנכון... התחילה מלחמה בצפון... וזה בהחלט דרמטי... (בפרט לצפוניים) אבל עם כל הכבוד למלחמה... מלחמה יש פה כבר שנה שלימה... ואילו ראש השנה? ! ?

ראש השנה כבר שנה שלימה לא היה פה!!!

ראש השנה? ! ? ? כבר שנה שלימה שאנחנו מחכים לו!!!

ואני בהלם מעצמי... כי כתבתי... כתבתי בטבעיות כמה הגיגים על המלחמה שפרצה... וכל מיני הרגשים סביב הביפרים וכו'... ואז תנסתי את עצמי בספונטניות. סליחה... מה הקשר עכשיו... אנחנו בערב ראש השנה... וכי יש לי לוקוסוס כעת לפטפט על מלחמה ועל ביפרים ועל כל מיני הרגשים סביב הנישה הזו? ?

ותשמעו!!! זה נכון!!! עם כל הכבוד ל'בומבות' שנשמעות כעת מפשטיים עקמומיות שבלב... עדיין!!! יש קול עוד יותר מרטי ומזעזע... והוא לשמוע את קול השופר מידי יום שמזכיר לך... ההלו... כככלל מה שהתרחש בשנה האחרונה, כולל הירוט שהיה לי מעל הדוד שמש בגג שלי (ככה הרגשתי), כל זה הונח על השלחן בשנה שעברה... והיכון לקראת אלוךך ישראל!!!

כמה שהימים האלו דרמטיים ואף אחד לא יודע מה ילך יום... עדיין אסור לדרמה הזו להסיח אותנו מהדרמה האמיתית שאמורה להיות מונחת לנו על השלחן בראש סדר היום!!!

ראש השנה לפנינו!!! שזה אומר ניתוח ר א ש !!!

כן... לפעמים רואים בן אדם שהגוף שלו לא מתפקד... הרגלים שלו משותקות... אבל הרופא המאבחן בחדר מיון יודע להגדיר שהפגיעה היא לא בגפיים אלא פגיעה מוחית!!! וממילא האשפוז לא צריך להיות במחלקת אורטופדיה אלא במחלקת פנימית או נירולוגיה... על אותו משקל כאן: מלחמה מלחמה... למלחמה יש את המחלקה שלה... את הסוגיה שלה... את ההתמודדות לגופו של עניין... כל זה נכון אולי לשגרת השנה... אבל כשמתקרבים לראש השנה זה כבר ניתוח ראש!!! כאן אין לנו לוקוסוס להתעסק עם זוטות... אנחנו עסוקים בניתוח ראש של השנה הבעל"ט!! לזהות את הנקודה!! להבין מה צריך לשנות בראש... ולשים את זה בראש ובראשונה על סדר היום!!!

על הביפרים וכלל לצחוק גם בהמשך... כעת צריך לסדר את הראש ולישא ראש ולתת כתר מלכות בראשו של מלך...

פרק ב'... משימים בסיקור ב' ג' ד' בתשרי בירושלים עיה"ק...

בשבוע שעבר סקרנו את שני הימים הראשונים של עש"ת בבית חיינו... את יום ראש השנה ואת היום שאחריו. שהשנה חל ביום ששי... שהשנה ילדו את הכה"ג מביתו ללשכת פרהדרין סמוך לכניסת שבת... אבל עוד משהו אחד קטן!!! רגעים אלו של יום ב' בתשרי אח"צ זה רגעים מכריעים לא רק בשביל הכה"ג אלא גם בשבילי ועוד כמה יהודים כמוני שמשותקים להקדים ולהיטהר לקראת יו"כ... (כלומר: עקרונית חייב אדם לטהר עצמו ברגל... ולכן יום הטהרה העולמי והרשמי שבו רוב מנין ובנין ישראל פורשים מטומאת מת ומתחילים לספור ז' ימים, זה בדרך כלל יוצא יום י"ג מידות, דהיינו ז' בתשרי, אבל!!! אם כבר אז כבר... יש הרבה שעושים את החשבון אם אנתו כבר בלאו הכי נטהרים לרגל... אז למה לא להיטהר כבר לקראת יו"כ... אני רוצה לזכות להיות מהכנהים והעם העומדים בעזרה... שיהיה לי את הזכות להשתחוות בפישוט ידיים ורגלים בלי חציצות וכלי מגבות... (מה שבבית הכנסת צריך הפסק בגלל איסור ד'אבן משכית, הרי במקדש זה גופא מצוות עשה והשתחוואה) ולכן יום ששי הבעל"ט ב' תשרי עם חשיכה זה הזמן לפרוש!!! ולהתחיל פרישת ז' ימים של טהרה... עכ"פ חזן הכנסת תוקע מריע ותוקע ו... ו... ושובת...

שבת קודש- יום ג' בתשרי!!! השבת הראשונה בשנה!! משמרות הכהונה מתחלפות ברגשות מעורבים... המשמרה שזוכה בשבוע זה במקדש... אפשר להתווכח האם הם זכו בפיס או לא... מצד אחד: מי לא רוצה לשרת לדר במעון בדיוק בימים הקדושים ביותר של עש"ת... אין לך קירבת אלוקים יותר מלשהות במקדש בימים האלו... אבל יש צד שני למטבע!! סו"ס אחת מהזכויות של המשמרה זה הארבע פייסות... זה שכל אחד מהמשמרה שלנו יכול לזכות: בתרומת הדשן, מי שוחט ומי זורק מי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש וכו' וכו'... ואילו בשבעת ימים שקודם יום הכיפורים... גארנישט!!! את כל המ'צוות' וכל הע'לוות' הכה"ג לוקח כדי 'שיהיה מכיר ורגיל בעבודה'!! 'כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר את הקטורת ומטיב את הנרות ומקריב את הראש ואת הרגל', אבל מצד שני היא גופא... כשהכה"ג נושא את העבודה בשליחותו- בני המשמרה... אז העבודה מתקבלת יותר לרצון... ואם בזה נעשה רצון ה' ביותר שאת... הרי מינייה ומינייה יתקלס עליאה... (אגב: גם כשהכה"ג לוקח את כל העבודות... זה לא לגמרי לגמרי... כי תרומת הדשן לא בטוח שהוא עושה, ודישון מזבח הפנימי בודאי שלא, וגם הקטרת האיברים, הוא לא מעלה אותם, אלא הוא עומד בראש המזבח, ואלו שזכו בפייס שני והרביעי בהעלאת האיברים לכבש ומהכבש, הם מעלים לו את האיברים הכה"ג מקבל מהם וסומך על האיברים!!! זו סמיה מיוחדת שקיימת רק אצל כה"ג... ותכלס, רק את הזריקה הוא עושה.)

בשבת זו כמו כל שבת מוציאים את הלחם הפנים הישן ושמים חדש!!! ואגב: מעניין לציין: היות ובשנה זו עד יום חמישי עדיין לא לגמרי ברור האם ר"ה יוצא היום ביום חמישי או נדחה למחר... אז יש לנו בעיה עם לחם הפנים!!! כי לישתו ואפיתו של לחם הפנים לא דוחה יו"ט... אז מילא אם בסוף יצא שר"ה יצא רק ביום חמישי... אז ביום ששי אנחנו נלוש ונאפה... אבל אם קידוש החודש יתעכב ביום חמישי ואז עושים אותו היום קודש ומחרתו קודש!! ואז יצא שראש השנה גם חמישי וגם ששי... אם כך צריך להיערך וללוש ולאפות את לחם הפנים כבר בערב ראש השנה ביום רביעי!!! (זו משנה מפורשת בערכין שקיימת אופציה שלחם הפנים יאכל "א ימים לאחר אפיתו... נכון: חלו שני י"ט של ר"ה להיות חמישי וששי... אבל נסתפקתי מה קורה אם אכן נערכנו לאופציה כזו ולשנו ואפיו את לחם הפנים ביום רביעי, ולבסוף ר"ה יצא ביום חמישי, ואילו ביום ששי היה כבר יום חול, האם נשתמש בלחם הפנים הזה או שנלוש ונערך לחם הפנים חדש וזה יצא לבית השריפה... לשיקולכם...) עכ"פ שבת קודש עברה ברוממות הנפש במחיצתו של הכה"ג... בשר של יום של רעווא דרעוין ניתן לשמוע את שירת האיזנו שזה בדיוק פרשת השבוע

וכעת הגענו ליום ראשון... כעת מתחיל 'שגרת' עשרת ימי תשובה!!! וכאן יש משהו די מביך!!! מצד אחד נושים הכל כדי להעניק לכהן גדול כבוד מלכים!!! סו"ס הוא לא אדם פרטי... הוא האיש שמייצג את הכלה!!! את כנסת ישראל!!! ולכן הוא לבוש בשמלת כלה... עטור בכתר ציץ זהב על ראשו... ועל כתפיו ועל לבו אבנים יקרות ונדירות... כי כתוב עליהם י"ב שבטי ישראל, ומצד התפקיד היוצגי שלו אנו מצווים בתורה לתת לו כבוד מלכים. **אבל!!! כאן מגיע האבל הגדול**... שכל זה מצד התפקיד היוצגי שלו!!! אבל הכה"ג מצד עצם האישיות שלו?!? זה כבר נושא עגום... כי לצערנו האישיות של הכה"ג מצד עצמה לא ראויה לעטרה הזו... וממילא יש מין פיצול כזה!!! מצד אחד מכבדים אותו בימים אלו ומצד שני גם מייגיעים אותו... נותנים לו להבין שאם באת לכאן רק בשביל כבוד ושררה... אז מומלץ לך לחפש את זה במקום אחר... ולכן לאורך השבוע הקרוב, לא נותנים לו מנוחה... מטלטלים אותו בבוקר מצפון העזרה לדרום... ובסוף היום מהדרום לצפון... ובמשך היום מלמדים אותו חפינה... לא נותנים בו אימון!! לא סומכים עליו!! 'מסרו לו זקנים מזקני בית דין וקוראים לפניו בסדר היום, ואומרים לו: אישי כהן גדול, קרא אתה בפיו, שמא שכחת או שמא לא למדת'!!! בקיצור: לא נותנים לו להרגיש גדול הדור שיודע הכל ומבין הכל... לא!!! נותנים לו להבין שאנחנו לוקחים בחשבון שאתה מצד האישיות שלך בעלבת מושלם... ושוב: זה לא סתירה שנותנים לו את כל הכבוד מצד היוצגיות!!! אבל מצד האישיות?!?

אנחנו מצידנו מתייחסים אליו בשיא החשדנות... לא קל להפריד ביניהם!!! אבל זה הכרחי!!! (אגב: ההפרדה הזו פוגשת אותנו גם היום בייחס דמויות שמייצגות ציבור גדול שרואה בהם דמות, וממילא גם מי שלא מעריך אותם, חייב לנהוג בהם כבוד מדין 'כבוד הבריות' של הציבור שהם מייצגים!!! וזלזול בכבוד הבריות לפעמים חסור כלפי שמיא- עוד יותר מזלזול בכבוד התורה)

לבינתיים לאורך השבוע מגיעים המוני יהודים עם ביכורי יין... כעת זה שיא העוונה!!! ועוד יותר מדויק: סוף העוונה... זהו!!! זה השבועיים האחרונים שניתן להופיע בעזרה עם ביכורים ולקרות!!! כמובן שיש יהודים שמגיעים כעת גם עם ביכורי תבואה ותאנים ורמונים... אבל במקביל... כעת בימים אלו גם מתחילה (וגם נגמרת) עונת ביכורי תמרים!! זה בדיוק יוצא בתקופה של חג הסוכות... ויש המון יהודים שקונים שדות מקנה באזור יריחו ומדבר יהודה... כדי שיהיה להם מטעי דקל נגישים לירושלים... מכל השיקולים ביחד... כי עונת הקטיף יוצאת ממש ממש בחגים... כך שזה יהיה סמוך ונראה לירושלים, ואז נוכל לקחת מהדקל גם לולבים, וגם סכך, וגם ביכורים והכל לירושלים... גם אבא שלנו לפני כמה שנים... הלכנו איתו ליהודי אחד בערבה... וקיניו ממנו ג' דקלים!!! שנים כנגד שנים ואחד יוצא זנב, תן יניחוס למה דווקא ??? כי... הקונה ג' אילנות בתוך בית סאה קנה קרקע... ואז גם מביא ביכורים וקורא... בסיעתא דשמיא מטע הדקל הצנוע שלנו נמצא ממש על אם הדרך!! כך שהיה לנו קל להשיג עניים בן טובים שהסכימו לקחת פאה... כמובן שאבא עלה לראש הדקל וג'דד' להם וחילק להם בצורה שווה... אין מה לעשות... בקטיף של דקל אי אפשר לתת לעניים לבזוז... זה גבוה מידי בשביל לריב במרומי הדקל... זו סכנת נפשות... זכינו להפריש תרומות ומעשרות!! זכינו להעלות כמות מוכובדת של תמרים לירושלים בתור מעשר שני... (אפילו בלי להצטרך לחלל אותם על מצות... העלינו אותם כמות שהם) את הלולבים בדקנו כבר שם!!! את ענפי הדקל גם לקחנו איתו לסיכון... ובאותו בוקר השבענו את רעבונו בקורא של הדקל... חזרנו לירושלים והספקנו להגיע עוד לפני שהיזו על הכה"ג... עוד הספקנו לראות אותו צועד מדרום העזרה לצפון ללשכת פרהדרין... בעזה"ש ביום יומיים המשפחה אמורה להתאחד... אמא והאחיות אמורות להגיע לקראת ספירת שבעה.

גיליון מס' 576 פרשת נצבים וילך
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

לעילוי נשמת סבי
ר' אריה ב"ר יוסף ז"ל
נלב"ע כ"א אלול תשמ"ט
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות – מנהגי הסליחות

סליחות מוצאי מנוחה

אמר רבינו זצ"ל דגם ביום א' דסליחות אפשר לומר הסליחות קודם שחרית, דלשון 'מוצאי מנוחה קדמנוך תחילה' מתפרש על כל יום ראשון, כמש"כ רש"י בתענית (כ"ט א') ובערכין (י"א ב') דהבית חרב במוצאי שבת, דכל יום א' נקרא מוצ"ש, וכן נהג למעשה רבינו זצ"ל לומר סליחות קודם ותיקין גם בלילה הראשון, וכ"ה ברמ"א (סימן תקפ"א ס"א) 'ועומדים באשמורת לומר סליחות ביום א' שלפני ר"ה', ובלבוש (סעיף א') מקדימים פני השם יתברך 'לעמוד בבקר באשמורת ביום א' שלפני ראש השנה'.

סליחות בהשכמה

אמר רבינו זצ"ל דלשון הש"ע והפוסקים מורה שעיקר זמן אמירת הסליחות הוא בהשכמה קודם היום, וכן נראה בנוסח הסליחות: בזעקם בעוד ליל, בעמדם בלילות וכיו"ב, ומבחרות אף בהיותו בישיבה הולך לביהכ"ס שהתפללו כותיקין. [ואמר שראה שם כתבי הגר"ז מסלאנט והעתיק מהם כנדפס בספר שיח השדה ח"ג בליקוטים], כי איזה טעם יש לומר סליחות אחר שכבר האיר היום, וכלשון הרמ"א (סי' תקפ"א ס"א) נהגו לקום באשמורת לומר סליחות, שעיקר המעלה הוא במה שמצער עצמו להשכים כדאי' ביומא (כ"ב א' ורש"י ד"ה שאני) דשאני מיגגא ממיקם, שנוח לו לאדם לנדד שינה מעיניו מלילך לישן עד סוף הלילה, מלהיות עומד ממטותו בהשכמה שהיא תרומת הדשן. והיינו שקשה יותר לקום מוקדם מלישון מאוחר, וז"ל הלבוש (סעיף א') מקדימים פני השם יתברך לעמוד בבקר באשמורת.

אמר רבינו זצ"ל, שאם הוא ער בזמן שקודם הנה"ח, ולא הספיק לומר סליחות, יתפלל תחילה, מפני שמעלת ק"ש ותפלה כותיקין יותר חשוב מאמירת סליחות קודם נה"ח (תורת המועדים סי' תקפ"א ס"ה ועי' דעת נוטה ק"ש סי' י'), מובא בשם רבינו שאם לא אמר לפני התפילה עדיף שיאמר לפני מנחה מאשר אחר שחרית (דקדוקי מצוות ר"ה ס"ה הערה י"א). אמר רבינו זצ"ל, שהאומרים סליחות בלילה יאמרו כל הסליחות אחר חצות ולא רק הי"ג מידות.

מה עיקר הסליחות

רבינו זצ"ל היה אומר שעיקר הסליחות הם הפסוקים שקודם הסליחות ואין לדלגם, והביא מש"כ בספר חסידים (סי' רנ"ו) שהפסוקים הם יסוד הקרובץ שמהם נתייסדו כשם שאתם מנגנים את הקרובץ כך תעשו להפסוקים שלא יהיו הפיזטים עיקר ואשר ברוח הקודש טפל והעתיקו המג"א (סי' ס"ח) עי"ש ובמחצה"ש (שם), וז"ל הלבוש (סימן תקפ"א סעיף א') הסליחות נתקנו כולם על סדר התפלה של כל היום, כי הפסוקים שקודם הסליחות הם כנגד פסוקי דזמרה, והסליחות עם הי"ג מדות שאומרים בין כל אחת ואחת הם במקום תפלת י"ח.

מנהגי רבינו בסליחות

היה נוהג כמש"כ במעש"ר (אות ר"ב) שאומרים כרחם אב כו' רק אחר סליחה ראשונה (אלא ד"א של הלכה פנ"ו סי"ג ועי' בס' שמענו כן ראינו ח"ב פ"י סי' ז' שאמר רבינו שהכלל בזה הכל כמנהג המדינה, ובהערה שם מביא שבתחילה נהג רבינו לומר הכל ורק אח"כ הראו לו ההשמטה במעש"ר אות ר"ב דאין לומר רק פ"א והעתיקו לסיפורו בגליון המעש"ר), וכן א"א אשמנו רק פ"א, כמו כן נהג לדלג מכניסי רחמים כמש"כ בכתר ראש (אות צ"ג) שאין לבקש ממלאכים, ובארחות רבנו (ח"ב ר"ה אות י"ב) מובא שהקה"ל אמר לבנו רבנו זצ"ל שלא לומר זה,

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

וכתב רבינו זצ"ל דהנהגים שלא לאומרו יש להם גם להמנע מלשיר שיר מכניסי רחמים, (בשאלת רב ח"א פ"ב סי' י"א). אבל אמר בשם מרן החזו"א זצ"ל, ליישב מנהג האומרים מלאכי רחמים בשרתי עליון חנו נא פני קל כו', שאנו מתנצלים שאין אנו חשובים לבקש בעצמינו, וכמו שיש לו חולה והולך אצל חכם שיבקש רחמים (כדאי' בב"ב קט"ז א' ועי' בשו"ת מהרי"ר ברונא סי' רע"ה דאין לחוש למה שאנו מבקשים בקשות מהמלאכים כי אי"ז אלא דרך שפלות שהוא בוש בדבר לקרב אל המלך).

ואמר רבנו זצ"ל, שהוא נוהג לומר רק מלאכי רחמים משום שדווקא מלאכי רחמים מתאים לומר טעם זה, אבל מכניסי רחמים שנראה יותר בקשה מהמלאכים הוא מדלג. ובמדת הרחמים אמר שהוא אומר הנוסח שתקנו בסדור אשכול, (תורת המועדים סי' תקפ"א ס"ה ובכתר ראש אות צ"ג מובא שהגר"ח מואלזין תיקן לומר במקום מלאכי רחמים אבות העולם אהובי עליון).

רבינו זצ"ל היה מכה כנגד הלב בסלח לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו מלכינו כי פשענו, כמו בתפילת שמו"ע, גם כשהיה קשה עליו העמידה הקפיד לעמוד בעת שפותחים הארון ובאמירת קל מלך וביודוי. היה שנים רבות חזן בסליחות בפרט בער"ה וגם בשנים האחרונות נגש בעיניה"כ ואמר שזה משיירי החזנות שלו עוד מזמן מרן החזו"א.

סליחות עם הציבור

מי שאיחר לסליחות אמר רבינו זצ"ל שיאמר עם הציבור מהיכן שאוחזים (האלולים קדש לה' פ"ב ס"ח וכן מובא בס' ארחות רבינו ח"ב עמוד קס"ז בשם הקה"ל, ועי' מועדי הגר"ח ח"א סי' שע"ט שהשיב שיעשה כרצונו). ולענין מי שנמצא במקום שאומרים נוסח אחר של סליחות השיב רבינו הכל כמנהג המדינה (שם סי' שפ"א ובס' דולה ומשקה עמוד רט"ו השיב שיאמר כרצונו), ופ"א השיב שיאמר כמנהגו, (ס' שמענו כן ראינו ח"ב פ"י סי' ב'), אם שומע י"ג מידות אפי' ממנין אחר יפסיק היכן שאוחז ויאמר עמהם, (שם סי' שפ"ג). אם לא הספיק לפני התפילה יאמר אחר התפילה, (סי' שפ"ו), גם יחיד שאינו יכול להתפלל בציבור יאמר סליחות לעצמו, (סי' שפ"ד), אם התחיל עם הציבור יכול לומר גם חלק הסליחות שבלשון ארמי (שם ח"ב סי' תל"ז וכן עי' בס' שמענו כן ראינו ח"ב פ"י סי' ט'), סליחות עדיף על תיקון חצות (שם סי' תל"ה), אבל נ"כ דאורייתא קודם (שם סי' תל"ו).

חינוך קטנים ודין נשים באמירת סליחות

השיב רבינו, צריך לחנך הקטנים באמירת סליחות בחודש אלול, שיאמרו כמה שיוכלו, (מועדי הגר"ח ח"א סי' שפ"ב ובס' ארחות רבינו ח"ב עמ' קס"ו מובא שנוהגים להעיר הילדים בארבע ימים והם יום הראשון דסליחות ער"ה זכור ברית ובעיר"כ), ולענין נשים בסליחות השיב שנהגו לומר (שם סי' שפ"ב וכן בס' האלולים קודש לה' פ"ז הערה שפ"ח מובא דטוב שיאמרו סליחות).

קביעות מקום לסליחות

מי שיש לו קביעות מקום לאמירת סליחות, נחשב שזה מקומו לימי הסליחות, וקודם למי שמתפלל שם כל השנה, ואף אם מאחר לסליחות יש ליתן לו המקום (שמענו כן ראינו ח"א פ"ו סימן כ).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

שְׁנַיִם קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שְׁנַיִם קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

גיס רבנו הגאון רבי שלמה אלישיב זצ"ל (כ"ז תשרי תשע"ט) | הגה"צ רבי בן ציון ברוק זצ"ל ראש ישיבת בית יוסף בירושלים

הגאון רבי אברהם הלוי הורביץ זצ"ל (כ"ו אלול תשס"ד) | הג"ר ראובן אליצור זצ"ל (י"ג תשרי תשס"ט)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון רבי שלמה נח קרול זצ"ל רב וראש הישיבה ב'חמד' (ג' תשרי תשנ"ט)

מסר נפשו

רבי שלמה נח זצ"ל היה בן גילו של רבינו, וכפי הנראה רבינו הכירו מהתקופות הרבות שהיה מגיע אל מרן החזון איש, אצלו היה כבר מבחרותו מקורב מאוד. בין השאר הכירו החזון איש ועודדו בנוגע לפעילותו הנמרצת להציל ילדי ישראל הבאים מן הגולה בשנותיה הראשונות של קום המדינה משמד וכליון רוחני (שכידוע הגרש"נ היה מראשוני הנחשונים אשר מסרו את נפשם כדי להציל את העשוק מיד עושקו, ובאותם ימים בעת שהרשעים העבירו על דתם ילדים רכים אשר עלו מארצות הגולה, נכנס רבי שלמה נח אל תוך הקיבוצים יחד עם כמה חביריו וניסו להציל ילדים רבים ככל האפשר ולהשיבם אל חיק אביהם שבשמים. ומקצת שבחו הלא הוא מובא בספר 'כלביא שכן' ב' כרכים אשר בו נקבצו חלק מאמרותיו).

והעידו בניו שליט"א שבמשך השנים רבינו קיבל בחביבות רבה מאוד את רבי שלמה נח, ובהזדמנויות שונות שהיו נפגשים היו משוחחים בחיבה יתירה.

ישיבת 'חמדת שמואל'

ולימים ייסד את ישיבת 'חמדת שמואל' במושב חמד והעמיד בראשה רבנים גדולי תורה, ושמה של הישיבה קנה לה שם בהיכלי התורה. בנו שליט"א סיפר, שבתקופה מסוימת פנה רש"נ אל רבינו בבקשה שיאות לשמש בישיבה כמרבץ תורה. רבינו השיב לו שהוא יהרהר בדבר. אך למעשה הדבר לא יצא אל הפועל.

רבינו עם רבי שלמה נח קרול.

משמאל התמונה נראה רבי ירחמיאל אונגריר ר"י 'בית מדרש עליון'

איך אני יכול לסרב?

ובדרך אגב נביא כאן "עובדה נוראה" כלשונו של רבי שלמה נח זצ"ל, שאירעה עמו עצמו:

פעם אחת בשעת לילה מאוחרת, כאשר בחוץ ירד גשם שוטף במיוחד, הוא שומע לפתע דפיקות בדלת בביתו במושב חמד.

והוא ניגש לפתוח את הדלת, ובפתח להפתעתו עמדה אשה. היה זה אשת רבינו הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה, שהגיע במיוחד מבני ברק במזג אויר סוער שכזה.

ובפיה בקשה ותחינה.

מה הטריח את הרבנית לבוא עד לביתו של ראש הישיבה רבי שלמה נח?

היה בשעתו בחור בישיבה ב'חמד' שהתנהג שלא כראוי ורש"נ סילק אותו, והרבנית טרחה ובאה במיוחד לחמד וביקשה בתחנונים שיואיל להחזיר אותו בחזרה ויסקים לקבלו.

רבי שלמה נח ממש הזדעזע! ואמר לה, אם הרבנית טרחה להגיע עד לכאן, איך אני יכול לסרב!?, והחזיר את אותו בחור. וכמדומה שאכן במשך הזמן הבחור התעלה וחזר לדרך הטוב.

ורבי שלמה נח היה מספר לבניו את העובדא הזו בהתפעלות רבה, כשהוא מציין איזו רגישות רבה, ואיזו איכפתיות ומסירות היתה לה, ולא

חסה על כל טרחה (מפי בנו רבי רפאל הלל שליט"א)

רבי שלמה נח קרול זצ"ל בסידור חופה וקידושין

למה לא משתתפים בצער ת"ח

רבי שלמה נח זצ"ל היה כל השנים ידיד בלב ונפש ובקשר מתמיד עם בן דודו הגאון רבי מרדכי שלמה ברמן זצ"ל ראש ישיבת פוניבז', וכאשר רבי שלמה ברמן נחלש והיה חולה כמה שנים, הוא היה מאוד מוטרד מזה ולקח את זה לליבו, ותמיד הגיע וטרח לבוא לבקר אותו, ואמר שלא מבין למה לא משתתפים כולם בצער של ת"ח, והגיע לדבר עם רבינו וכן עם מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, מה אפשר לעשות לרפואתו (חתן רבינו הגר"ש שטיינמן).

רבי מרדכי שמואל קרול

אביו, הגאון רבי מרדכי שמואל קרול זצ"ל תלמיד חכם וירא שמים מגדולי הרבנים והתלמידי חכמים האמיתיים בדור ההוא, כיהן כבר בצעירותו כרב בעיר זורביץ ועיר נובגרודסברסק וכאשר עלה לארץ ישראל כיהן כרבה של 'כפר חסידים', וזכה להרביץ שם תורה, וכן בישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה. הוא היה חתנו של הגאון רבי מרדכי שלמה מובשוביץ, נלב"ע ערב ראש חודש ניסן שנת תש"ה, והוא אך בן ארבעים ושש שנים בלבד, והשאיר אחריו הרבה ברכה בכתובים, ביאורי סוגיות במרחבי הש"ס ומאמרים שונים באגדה.

רבי מרדכי שמואל זכה לחתנים גדולי תורה ויראה מפורסמים, הלא הם רבי רפאל אליהו מישקובסקי ראש הישיבה בכפר חסידים, רבי יעקב רוזנטל אב"ד בחיפה. רבי יעקב אדלשטיין רבה של 'רמת השרון'.

משא דמשק

כאשר בנו יחידו רבי שלמה נח זצ"ל ביקש לעשות זכרון לאביו ולהדפיס את חידושי תורתו בספר "משא דמשק" -, הוא פנה בבקשה אל רבינו שיאות לעיין בהכתובים ולסדר את החידושים, ואכן רבינו נענה בעין טובה וסידר את החידושים.

אכן למעשה הופעת הספר התעכבה ובשנת תשנ"ח הופיע חלקו הראשון, שהוא חלק מאמרים בעניני השקפה מוסר ואגדה, ורק בשנת תשס"ח הופיע חלקו השני שהוא בעיקר בסוגיות הש"ס.

מעניין להעתיק כאן, מכתב ששלח רבינו לבקשת בני המשפחה לקראת הוצאת חלק ב', למרות שכבר עברו שנים רבות מאז שעסק בכתבים, הוא מביע התפעלות רבה, זה לשונו:

"ראיתי כל מה שכתב ידידינו הגאון רבי יעקב עדלשטיין שליט"א, וגם אני עסקתי בכתבי הגאון זצ"ל לפני הרבה שנים, וסידרנו את הספר וממנו ניכר רב גובריה של הרב המחבר זצ"ל, ויהי רצון שיצא לאור בקרוב חלק ב' ויהנו רבים לאורו עכ"ל.

ובמקום שקיצר רבינו, האריך מעט הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל שם בספר כשהוא כותב במאמרו המופיע שם כי "חלקו הגדול של הספר יוצא מכוח עבודתו של הגר"ח שליט"א, וכתרות הסימנים הם ממה שהוא קבע, ואף עיטר את הספר בכמה הערות ומראי מקומות" "ושלמי תודה להגאון שליט"א, על אשר כל בסיס הספר הוא מכוח עבודתו". עכ"ל.

רבי מרדכי שמואל קרול זצ"ל

